

T.C

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

DİVAN-I MURÂDÎ
(MUHABBETNÂME-İ SEYYİD MURÂDÎ)

(İnceleme- Metin)

Gül GÖNÜLTAŞ

2501050135

Tez Danışmanı

Yard. Doç. Dr. Cemal AKSU

İstanbul 2009

Gül GÖNÜLTAŞ

Seyyid Murâdî Divanı ve İncelenmesi

ÖZ

Hazırladığımız bu tezde 16.y.y. mutasavvıf şairlerinden Murâdî'nin divanı'nın 155a-323a arasındaki varakları inceledik. Bu kısımda yer alan şiirler içinde gazel ve kasideler olmakla beraber genel olarak mesnevi formundadır. Mürid-mürşit ilişkisini aşk mesnevisi şeklinde anlatan eseri önce latinize ettik daha sonra şekil ve muhteva yönünden inceledik.

Bu çalışma ile şimdiye kadar ne kendi ne de divanı ile ilgili bir çalışma kaleme alınan Seyyid Murâdî'nin Klasik Türk Edebiyatı'ndaki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gül GÖNÜLTAŞ

Seyyid Murâdî's Diwan and Its Textual Analysis

ABSTRACT

Seyyid Muradi was one of the mystic diwan poets of sixteenth century. In this thesis, the leaves between 155-323 of his diwan have been studied. The part that has been studied is mainly in mesnevi form although it contains gazals and kasidas. This piece, which expresses the master-disciple relationship in mesnevi form of love, has been analyzed in terms of form and content after being latinized into modern Turkish language.

With this study it has been aimed to define the place of Seyyid Muradi in Classical Ottoman Turkish Literature, one of the diwan poets whose works have not been studied yet.

ÖNSÖZ

Tezimizde Seyyid Murâdî divanının 155. Varaktan sonrasını çalıştık. Eserin çalıştığımız bölümü Kanunî Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Lütü Paşa'ya yazdığı 49 beyitlik son kasidesiyle başlar. Daha sonra eserin mesnevî bölümünde anlatacağı hikayeye (destan) giriş yapar. Eserin bundan sonraki bölümü tamamen mesnevî şeklinde nazmedilmiş bir (mefâ'ilün mefâ'ilün fâ'ilün kalıbıyla) bir aşk destanıdır.

Eseri seçmemizin nedeni daha önce hiç bilinmeyen Seyyid Muradî ve çalışmasını gün ışığına çıkarmaktır.

Eseri çalışırken tek nüsha olduğu için karşılaştırma imkanı bulamadık. Açık ve rahat bir yazı olduğu için okumada büyük problemlerle karşılaşmadık ama okuyamadığımız ya da okuyuşumuzdan emin olmadığımız kelimeler oldu. Okuyamadıklarımızı köşeli parantez içinde üç nokta halinde verdik, okuyuşundan emin olmadıklarımızı ise yanlarına köşeli parantez açıp içinde soru işareti koyarak verdik. Eserdeki başlıkların son kısımları bazen de tamamı tahrif olduğundan okunamamıştır.

Eser güzel bir Türkçe ile yazılmıştır; içerisinde devrin özelliği olarak Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar sıklıkla kullanılmıştır.

Seyyid Murâdî'nin divanını çalışırken karşılaştığım problemlerin çözümünde, okumamda ve izleyeceğim yolu belirlememde büyük emeği geçen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Cemal Aksu'ya ve çalışma boyunca manevî desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SEYYİD MURÂDÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI.....	6
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	7
1.3. ESERLERİ.....	9
1.3.1. DİVAN-I MURÂDÎ (MUHABBET-NÂME).....	10
1.3.1.1. Eserin Genel Durumu.....	10
1.3.1.2. Eserin Tavsifi ve İçeriği.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

MUHABBET-NÂME

2.1. YAZILIŞ SEBEBİ.....	59
2.2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	60
2.2.1. Nazım Şekilleri	60
2.2.2. Vezin.....	60
2.2.3. Kafiye.....	60
2.3. ŞİİRLERİN KONULARI.....	64
2.3.1. Allah'ın İsim ve Sıfatları.....	64

2.3.2. Hz. Muhammed'in İsim ve Sıfatları.....	66
2.3.3. Diğer Kişiler.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HİKAYE TAHLİLİ VE METİN

3.1. MUHABBET-NÂME'DE HİKAYE TAHLİLİ.....	70
3.1.1. MUHABBET-NÂME'DE OLAY ÖRGÜSÜ.....	70
3.1.2. KAHRAMANLAR.....	72
3.1.3. MEKANLAR.....	73
3.1.4. ZAMAN.....	73

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. DİVAN-I MURÂDÎ (MUHABBET-NÂME)'NİN METNİ.....	74
4.2. SONUÇ.....	530
4.3. KAYNAKÇA.....	533

KISALTMALAR

a.g.e. :	Adı geçen eser
s. :	Sayfa
İst. :	İstanbul
ev. :	Çeviren
Terc. :	Tercüme eden
Dr. :	Doktor
a.s :	Arapça sıfat
yay. :	Yayınları

GİRİŞ

16.yy. şairlerinden Seyyid Murâdî'nin Divanı'nın 155.varaktan itibaren sonuna kadar olan kısmını çalışmamızda latinize ettik ve inceledik.

16.yy pek çok büyük şair ve edebiyatçının zengin ve büyük eserler verdiği bir dönemdir. Dil eskiye göre ağırlaşmaya başlamış, Arapça ve Farsça tamlama ve kelimeler yoğunlaşmıştır. Didaktik eser yazma ve tercüme azalmış daha çok şiir ve inşada hüner göstermek, telif-tercüme ya da telifler öne geçmiştir. Murâdî'nin eserine baktığımızda ilk kısmını telif-tercüme, ikinci kısmını ise telif olarak ve didaktik unsurları ağırlıkta görürüz.

Hakkındaki yegane bilgileri elimize ulaşan tek eserinden öğrendiğimiz ve başka hiçbir kaynakta kendisiyle ilgili bilgi bulunmayan Murâdî "seyyid" olduğunu eserin ilk kısmında belirtir. Eseri incelediğimizde iyi bir Arapça ve Farsça bilgisine, dili iyi ve ustaca kullanmasına, dini konu ve kavramlarla kuvvetli Kur'an ve hadis bilgisine sahip olduğunu gördüğümüz Murâdî mahlaslı şairimiz büyük ihtimalle iyi bir medrese eğitimi görmüş olmalıdır. Yine eserinde Kanunî Sultan Süleyman ve Lütfü Paşa'ya nazmedilmiş kasidelerle eserin bitiş tarihi onun onaltıncı yy şairlerinden olduğunu ve yüksek ihtimalle saraya yakın olduğunu da göstermektedir.

Murâdî'nin zengin tasavvuf bilgisi ve tasavvufî kavramları özümsemesi bir tarikat müntesibi olduğunu kuvvetle düşündürmektedir. Bu tarikatın ehl-i sünnet anlayışına yakın sünnî özellikleri ağır basan bir tarikat olduğunu düşünüyoruz. Zira hem Kuşeyrî'den etkilenmesi hem de haricîler hakkındaki olumsuz yorumları ve eserin genel durumu bize bunu ifade etmektedir.

Eserde Bursa'yı anlattığı bölümde Seyyid Buhârî'nin türbesini ziyaret ettiğinden bahseder. Asıl adı Muhammed Şemseddin olan Emir Sultan, 1368'de Buhara'da doğmuştur. Babası, çömlekçi mânâsına gelen "Emir Kulâl" lâkabi ile tanınan devrinin mutasavvıflarından Seyyid Ali'dir. Kaynaklar, kendisinin seyid olduğundan bahsetmektedir ki; soyları Hazreti Hüseyin'e (radiyallahu anh), ondan Hazreti Ali (radiyallahu anh) ve dolayısıyla Peygamber Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) dayanır. Bu yönüyle peygamber sülâlesinin altın silsilesine dahildir. Soyları itibariyle "Emir", Buhara'da doğmalarından dolayı "Emir Buhari"

veya "Emir Şemseddin-i Buhari" dendiği gibi, veli olmasından ve aynı zamanda Sultan Yıldırım Bayezid'e damat olmasından dolayı da, "Emir Sultan" denmektedir. Emir Sultan'ın Bursa'ya geldiği dönem, Yıldırım Bayezid (1389- 1402) devridir. Bu devir, Osmanlı'nın kuruluş döneminin en önemli hâdiselerinin yaşandığı devirdir. Türbesi Bursa'nın güneydoğusunda isminin verildiği mahallede, yüksek bir yerdedir. Türbesinin hemen karşısında, iki minareli Emir Sultan Camii vardır¹.

Muradî'nin elimizdeki divanı iki ayrı kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda daha çok Kuşeyri Risalesi'nden tercüme olarak dinî ve tasavvufî istilahlarla münacaat ve naatlar bulunur. Devrin padişahı olan ve muhtemelen eserini sunduğu Kanunî'ye ve Lütü Paşa'ya kasideler yer alır. Bu bölümde bir sebab-i telif bulunur.

2

Bizim çalıştığımız bölümde ise bir sebab-i telif daha vardır. Muradî eserin bu kısmını aşkın hallerini anlatmak için yazdığını söyler. 158. varaktan itibaren başlayan babda ne yazacağını düşünürken gönlünün aynasında bir meleğin belirdiğini ve bu güzelin tavsifiyle söze başlayacağını ifade eder. Aslında anlatacağı şey gerçek aşkın Allah aşkı olduğu konusudur. Bu sebeple mecazi aşk ve ilahi aşkı iç içe anlatmış ve biraz alegorik bir hikaye nazmetmiştir.

Eser bir yönüyle bakıldığında bir aşk ateşine düşme, bu yolda kendini feda etme, eziyetlere düşer olma, ayrılık, gurbet ve ağyar gibi konularıyla bir aşk mesnevisi görünümünde diğer bir yönden düşünülürse aşık-saluk, maşuk-mürşid, gam,gurbet-suluk(mistik yolculuğun sıkıntıları) gibi mürit-mürşit ilişkisini anlatır mahiyettedir. Bir başka şekilde bakıldığında ise, aşık-kul, maşuk-Allah, gurbet-dünya, vuslat-fenafillah ve bekabillah kavramlarıyla örülü ve ilahi aşkı anlatan bir hikayedir. Şair bütün bunları kastetmiş olmalı ki eserinin bu kısmına muhabbet-nâme adını koyar ve bunu da eserin sonunda 319a'da başlayan bölümde ilan eder.

İncelediğimiz kısma baktığımızda genel olarak mesnevî nazım türüyle yazılan bir hikaye görürüz ama arada "gazel" başlığı altında gazeller, "gazel-i murabba" başlığı altında murabbalar, "gazel-i müseddes başlığı altında müseddesler ve kasideler bulunmaktadır.

¹ Abdülkadir ETÖZ(Çevrimiçi)<http://www.fmtr.com/islam-ve-insan/1823687-buharadan-bursaya-emir-sultan.html>, 7 Ekim 2009.

² Eserin bu kısmı Prof. Dr. Kemal YAVUZ'un danışmanlığında Zübeyde Bildirici tarafından İstanbul Üniv.de yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Eserin bölümü “bab” adı verilen bölümlere ayrılmış; bazı babların önüne “bâb-ı beyân ...” girişi yapılarak bir-üç beyit civarında kısa bir giriş kısmı açılmıştır.

Eserin asıl yazılış sebebi ise kendisinden önceki büyük şairlerin (Ahmed [Beğ, olmalı], Necati Beğ ve Şeyhî'nin isimlerini verir.) ve büyük hükümdarların (şehname kahramanlarından Rüstem, Behmen, Cem gibi büyük hükümdarların ismini verir.) bu dünyadan göçüp gittikleri ama isimlerini ebediyen bıraktıklarıdır. Gerçekten baki kalansa sadece sözdür. Bu yüzden Murâdî kıyamete kadar okunacak bir eser nazmetmek istemiştir.

Eserin hikaye kısmında gerçek ve alegorik olmak üzere iki çeşit kahraman olduğunu görürüz. Kişi kadrosu çok geniş olmamakla beraber aşık, maşuk, elçiler , peyk ve ağyar dışında aktif rol oynayan gerçek kahramana rastlamayız. Bir ara Bursa ve İstanbul'un güzellerinden bahsederse de bu sadece tasvir amaçlıdır. Bir de aşığa nasihat eden Bursa halkı vardır ama bunlar kahraman olarak nitelendirilecek ölçüde hikayeye katılmaz. Hikayenin, kalb, göz, akıl, gözyaşı, bad-ı sabâ gibi gerçekte sadece birer uzuv, nesne ya da kavram olan alegorik kahramanları da bulunmaktadır.

Hikaye bir güzelin tasviriyle başlar. Muadi bu güzelin sevdasına gönlünü kaptırır. Hikaye boyunca bazen “ Muradi” bazen de “ aşık” olarak geçen kahraman sevgilisinin aşkıyla yanıp tutuşmaktadır. Bu tasvir eden sevgili aslında aşık olunacak kişide bulunması gereken özellikler verilerek örnek mahub şablonu ortaya koyar. Zaten hikayedeki bütün tipler şablondur

Eserde zaman kavramı belirgindir. Genellikle mesnevilerde belli bir zamana rastlanmaz. Fakat Murâdî muhabbet-nâmesinde gerçek vakitleri kullanmıştır. Akşam olur, sabah olur, bahar gelir, yaz gelir, yıllar geçer gibi olay, gerçek yaşam içerisinde akar gibi , zamanı belli olarak geçer. Uzun uzun sabah, gece, bahar ve yaz tasvirlerini görürüz.

Muradî hikayesini, gerçek bir olayı anlatır gibi gerçekten var olan ve muhtemelen gördüğü şehirlerde geçirir. Hikayede iki şehir uzun uzun anlatılmaktadır. Bunlardan birisi İstanbul'dur ve hem şehir hem güzelleri hem de “bezzazistan” dediği ve muhtemelen Kapalıçarşı olan pazar yerini tasvir eder.

İstanbul'un özellikle denizi ve denize giren insanları, şehrin mesire yerleri semt ismi vermeden çok güzel bir şekilde tarif edilir. Büyük bir ihtimalle bu kısımları anlattığı zaman yaz mevsimidir.

Bir diğer anlattığı şehir ise Bursa'dır. Bursa'nın kaplıcalarından ve sularından bahsederken bu kısımda Seyyid Buhari'nin türbesini ziyaret edişini anlatır.

Eserde şairin kalbi, gözü, akli ve gözyaşlarıyla, sabah rüzgarıyla konuşması, onları da konuşurması ve zaman zaman bazılarını sevgilisine elçi olarak göndermesi gerçek dışı unsurlardır fakat bunların benzetme amaçlı kullanıldığını da düşünebiliriz.

Eserde divan edebiyatındaki mesnevi unsurlarından "name" motifi çok sık kullanılmıştır. Aşık sevgilisine müteaddid defalar mektup göndermiş ya da almış ve bunları gerek gazel gerek murabba gibi çeşitli nazım şekilleriyle nazmetmiştir. (Muhtemelen muhabbet-nâme'nin adı buradan gelecektir.)

Bir diğer motifse "rüya"dır. Muradî ilk olarak sebab-i telifte gönlünün aynasında bir melek gördüğünü ve onu vafederek söze başladığını söyler. İkinci rüya motifi ise aşığın sevgilisinden ayrıldıktan bir müddet sonra gördüğü uzun bir rüyadır. Varak 279a'da başlayan bu rüya uzun bir şekilde anlatılır ve tabir edilir. Bu rüya aslında onun aşkının hikayesinin ya da seyr ü sülüğün diğer bir deyişle anlattığı hikayenin kısa bir özeti olan semboller ve sembol kişilerle doludur.

Hikayede divan şiirinde kullanılan "ağyar, gurbet, sabır, gam, vuslat, reca, gözyaşı, saba rüzgarının elçi olması, gül, gülistan, ruhsar, zülf, ben , mum," gibi mazmunların ustalıkla kullanıldığı da görülmektedir.

Tahminimize göre muhabbet-name daha çok eserin bizim çalıştığımız ikinci kısmına verilmiş bir isim olmalıdır.

Bu çalışmamızla daha önce tanınmayan Seyyid Murâdî'yi tanıtmak ve eserini gün ışığına çıkartmayı amaçladık.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEYYİD MURÂDÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Hayatı hakkında sınırlı bilgileri eserinden çıkardığımız yazarın mahlası Murâdî'dir. 16. y.y şairlerinden Murâdî mahlaslı şairin asıl ismini bilmiyoruz. Muhabbet-nâme adlı eserinde padişaha ve paşaya yazdığı kasidelerden onun, Kanunî Sultan Süleyman'ın saltanatı, daha özelde, Lütî Paşa'nın vezirliği (1539-1541) döneminde yaşadığını ve “*seyyid*” olduğunu anlıyoruz.

Ayrıca şairimizin derin bir dinî ve tasavvufî bilgisi ve eğitimi olduğu yazdığı eserden bellidir. Anlattığı konulara oldukça hakim olması ve öğretici bir tarzda vermesi de onun bir şeyh olduğu fikrini bize kuvvetlice düşündürmektedir.

Murâdî'nin hayatı hakkında sınırlı bilgileri eserinden çıkardığımız kadarıyla biliyoruz. Eserine baktığımızda onun iyi bir tahsil gördüğünü, devrinin temâyülü olarak iyi derecede Arapça ve Farsça ayrıca, dinî ilimleri öğrendiği anlaşılıyor. Divanında Türkçe'nin yanında Arapça ve Farsça kelime, terkip ve ibareleri bolca kullanması, bazı beyitleri ya da ikinci mısralarını bu dillerde kaleme alması bunu gösteriyor. Ayrıca onun dinî ve tasavvufî kavramlara da vâkıf olduğunu görüyoruz. Muhtemelen çok iyi bir medrese tahsili görmüştür. Tasavvuf konusundaki derinliği de göz önüne alındığında ve eser konu bakımından incelendiğinde Murâdî'nin mutasavvıf bir şair olduğunu söyleyebiliriz. Şairimiz yüksek ihtimalle bir tarıkata intisab etmiş ve bir şeyhe bağlanmıştır. Eserinde mürit-şeyh ilişkisine büyük yer verir. Ama elimizdeki veriler hangi tarikat ve şeyhe bağlandığını kesin olarak söylememiz için yeterli değildir. Yalnız, şairimizin şeriata bağlı bir tasavvuf ekolüne mensup olduğunu söyleyebiliriz. Yani diyebiliriz ki ehl-i sünnetçi bir tarikat anlayışına sahiptir, dalaleti kesinlikle reddeder. Onun postnişîn bir şeyh olduğuna dair bilgiyi de yine şiirinden alıyoruz.

Murâdî'nin doğum tarihi ve nerede doğduğuna ilişkin bilgimiz olmadığı gibi ölüm tarihi ve nerede öldüğünü bilmiyoruz.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Seyyid Muradî'nin içerisinde bolca Arapça ve Farsça kullandığı fakat Türkçe'yi de temiz ve arkağıge yakın kullandığı güzel ve anlaşılır bir dili vardır. Kafiye sistemi çok sağlamdır.

Eserin geneli mesnevî nazım biçimiyle yazılmıştır fakat araya gazeller, müseddesler, murabbalar ve kasideler de koymuştur.

Bahar ve sabah gibi zaman tasvirleri uzun ve sanatlıdır. Mazmunları yerli yerinde ve oldukça başarılı kullanmıştır.

“Gazel” başlığı altında murabba ve müseddesler nazmetmiştir bunlardan dörtlük olanlarına “gazel-i murabba”, altılığa ise “gazel-i müseddes demiştir. Bazen de dörtlüklere “murabba-ı gazel” adını kullanmıştır.

Aşağıda 185b'den bir gazel-i murabba'nın bir kısmını koyuyoruz.

GAZEL-İ MURABBA ‘

*Kârumı zâr itdi bir gülzâr derdinden
Bagrumı sad pâre itdi hâr derdinden
Gör ne itdi baña bir dildâr derdinden
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden*

*Bir sanem derdi elinden ki oldı âvâre
Anı fehm itmez ki ire mi derdine çâre
Atdı cismüm yog yire pervâne-teg nâra
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden*

*Düşdi hâline nigârûn hâlini añmaz
Güzeldür ikbâl-i haddin âlini añmaz*

Zülf-i dildâre dolaşur hâlini añmaz

Dâd 'âlemde dil-i bî- 'âr derdinden

Bunun dışında yalnızca “murabba” dedikleri ya da yalnızca “gazel” dedikleri de vardır. Ama genelde gazellere isim verir. “gazel-i şikayet, gazel-i aşk, gazel-i sabr, gazel-i acz, gazel-i firak, gazel-i reca , gazel-i kerem, gazel-i taleb, gazel-i hamd, gazel-i dua, gazel-i şikayet, gazel-i sefer, gazel-i veda, gazel-i haber, gazel-i yas” gibi.

Aşağıya “gazel-i müseddes”ten de bir örnek kısım koyuyoruz. (210a)

GAZEL-İ MÜSEDDES

6080 Çümdi hicriñ itdi dil mısrını cânâ inbisâs

Dil sanur vasluñçün andan aldılar nice esâs

Havfum ol bu zulm-ile cân ide tenden inbiâs

Bilmezem fûrkatle mihnetden niçe idem gıyâs

Dürr-i vasluñ olmadı cân gûşına çünkim ri 'âs

Mihnetüñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

Olmuşam bülbül bigi şeydâ-ı gülzârun seniñ

Bend idelden boynu mı zülf-i siyehkâruñ-seniñ

İrmediüm tîmâra oldum gerci bîmâruñ seniñ

Mihnetüñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

Baña gamlar çekdürür ben nola efkâruñ seniñ

Bu mudır mehrûlar içre iy sane kâruñ seniñ

Ayrıca yine “gazel” dediği fakat ilk dört beytini aynı redifle sonrakileri farklı bir redifle ve son beyti yine ilk dört beyitteki redifle bitirdiği bir nazmı vardır. Bunu şimdi aşağıya alıyoruz. (244a)

GAZEL-İ MA'ŞÛK

*Yanaram 'ışk odına dn  gn iy yr meded
Gör ki zülf  ruhu bu dil b-kr meded
Saldı sevdya beni zülf-i siyhkr meded
Kıldı bende olmagiçün boynumu efkr meded
Salmasun bende beni gamze mekkr meded
Çünki la'lnden irişmez yine tmr meded
Togar meh hançer-ile bagrumı her br meded
ver meh zahm üstine zahmımı yine tekrr meded*

*Anı başdan çıkaran zülf-i semens mı ki
Dahı aşufte kılan şol ruh-ı zib mı ki
Yine hacar iken ol nerges şehl mı ki
Dile gam 'rz iden ol hb-ı dilra mı ki
Bu murd yine 'aceb bulunca gam ehrmı ki
Bu kadar cevr  cef eylemek olam ki
Maraz- ı 'ışka em olmaz buda bir d mı ki
Meded Allah resl meded iy yr meded*

Murd bu yukarıdaki örnekler gibi alışıldık gazellerden ve rubailerden biraz farklı veya alternatif nazmetme yollarına da gitmiştir.

Eserin geneline baktığımızda tertibde de klasik divan anlayışından farklı bir metotla karşı karşıyayız. Bir kısmı divan bir kısmı dini konuları anlatan bir gt kitabı ve bir kısmı ise bir aşk mesnevisi olan bu eser tertibine pek alışıldık değildir.

1.3. ESERLERİ

Murd'nin, Muhabbetnme eserinden başka bir eserine henüz ulaşamadık.

Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrüşah 360 numarada bulunan Murâdî'nin Muhabbetnâme'si üzerinde daha önce herhangi bir çalışma yapılmamış olup bilinen başka bir nüshası da yoktur.

1.3.1. DİVAN-I MURÂDÎ (MUHABBET-NÂME)

1.3.1.1. Eserin Genel Durumu

Eser Lütfü Paşa'ya bir kaside ile başlar. İçerisinde 57 gazel, 15 gazel-i murabba, 1 murabba, 1 murabba-ı gazel, 1 müseddes, 10 kaside, bir de kaside-i münacat vardır. Eserin diğer bölümleri bablar şeklindedir. Babların bazıları ve gazel, kaside ya da murabbaların bazılarıyla müseddesin girişinde çoğu bir beyitlik giriş bölümleri (beyan)lar yer alır. Sonunda da “tarih-i muhabbet-name” diye tarih düşürdüğü beyitlerin yer aldığı bir bab nazmetmiştir.

1.3.1.2. Eserin Tavsifi ve İçeriği

LÜTFÜ PAŞA'YA KASİDE (156b)

50 beyittir. Lütfü Paşa'yı methetmek amacıyla yazılmıştır. Paşa'nın adaleti tekrar tekrar anlatılır.

BÂB-I [...] (158a)³

Okuyucuya öğüt verdiği babdır. 53 beyitten oluşur. Pendnâme niteliğindedir. Güzel söz söylemeyi, kalbi temizlemeyi nasihat eder. Söz öyle olmalıdır ki aşk esrârını ortaya çıkarmalıdır. Şiir, aşk uğruna çekilen eziyeti kolaylaştırmalıdır. Söz her gönle ve cana zevk vermeli irfan ehline de şevk vermelidir.

³ Sadece bitiş varaklarını verdik.

BÂB-I [...] (159a)

23 beyittir. Seher rüzgarından gelen bir nidadan bahsederek başlar. Yine sözün güzelliğinden bahseder. Böylelikle gaflet uykusundan uyandığını ve nazmın eteğini tuttuğunu söyler. Bu kitabı yazarken gönül kitabından alıntı yapmıştır. Nazım yolunu seçmiştir. Kitabın fasılları ve babları gönülden birer yapaktır. Murâdî ne yazacağını düşünürken gönlünün aynasında bir melek gördüğünü söyler. O meleğin güzelliğini vassetmeye başlamıştır. Böylece nice manalar ortaya çıkmıştır. Murâdî burada şiirine nasıl başladığını anlatır. Bir anlamda sebep-i telif bölümüdür. Yazdığı eserin ariflerin gönlünü şâd edeceğini söyler. Bu eseri korkusuzca okuyanlar tıpkı denizden tertemiz incileri çıkaranlar gibidir. Murâdî nazmını sınırsız bir kelam olarak nitelendirir. Kalemî inciler saçmaktadır. Murâdî bu bâbın son beytinde gönlüne yaptığı hitâbı alttaki bâbda anlatacağını söyler.

BÂB-I [...] (160a)

31 beyitten oluşur. Murâdî burada gönlüne seslenir. Gönlünü hasta ateşler içerisinde ve ayrılık odına yanmış bir kimse olarak kişileştirir. Gönlü aşk ateşine düşmüştür. O yüzden ona bir hikaye anlatır. Anlattığı bu hikayeyle gönlünün şâd olmasını ister. Ona der ki kim aşk şarabından içerse bir daha asla onun adı unutulmaz. İnsanın bu dünyaya gelme sebebi Allah aşkına ulaşmasıdır. Eğer bir gönül bu âleme geldiyse Murâdî'nin yazdığı bu eseri tahsil edecek ve bu yâdigar, dünya durduğunca okunacaktır. Murâdî yine burada gönlüne söyleyerek kendi yazdığı kitabı över. Der ki: Bu dünyada söylenmedik bir söz kalmamıştır. Ama herkes bu nazma çekmez bazıları nesir olarak yazmak ister ve tekrar tekrar aynı şeyleri söylerler. Artık Murâdî güzel sözler toplayacak ve naza çekecektir. Gönlüne der ki: Kendini topla ve benim işimi kolaylaştır. Yine kendisine dönerek der ki: Henüz söz söylemeye gücün varken sözünü söyle ve tamamla çünkü ecel çok acele gelecektir. Yazdığı bu eserin yâdigar yani ebediyen okunacak bir hatıra olduğunu tekrar tekrar söyler. 24.beyitte Şeyhi, Ahmedî ve Necatî'den bahseder. Bu dünya onlara bile kalmamıştır. Ama onlar söyledikleri güzel sözlerle adlarını bırakmışlardır.

Pek çok yerde şiirleriyle anılırlar. Onların şiirleri insanlığa hediyeleridir. Son 3 beyitte yine kendisine döner ve “ Şimdi sen de bir hediye hazırla sonsuza kadar onunla anıl. İnsanlar sana dua etsin iki âlemde gül gibi şâd ol kıyamete kadar adın anılsın.”

BÂB [...] (160b)

15 beyitten oluşur. Murâdî bu bâbda yine kendi eserinin güzelliklerinden bahseder. Bu eserin beyitleri hasta gönüllerin ilacıdır. Aşkın gül bahçesi bu sözlerle tazelenecik. Heves sazı bu sözlerle çalınacak. Kitabı nazım hazinesine açıp remiz hazinelerine bâb ve bölümleri saçacaktır. Bu sözler dertleri devalarından haber, güllerin dudaklarından şeker saçıcıdır. Âlemin bütün hallerini anlatır. Öyle ki adem için bir faldır. Âlemi mâna ile doldurmak gerekir. Her gönlün bu haberdan haberdar olması gerekir. Murâdî bu bâbı “sâd Bârek Allahu âferîniş” ayeti ile bitirir.

BÂB [...] (162a)

41 beyitten oluşur. Murâdî burada insanı gaflet uykusundan uyandırmayı amaçlar. Aşk üzerine nasihatler verdiğini söyler. Bu öğütler ona bir hâtiften gelmiştir. Bezm-i elestten bahseder. Şiirde yer yer düzdüğü bu nazımın âşıklar için gönül açıcı olduğunu söyler. Yine bâbın sonunda yazdıklarıyla pâyidar ve ariflerle yâr olmak istediğini söyler.

BÂB [...] (162b)

19 beyitten oluşur. Murâdî burada gönlüne seslenerek başlar. Bu bâbda gönle bir nasihat bâbıdır. Dünya malına meyl etmeyip mücadele etmesi gerektiğini böylelikle gamlarından kurtulacağını, nefesine boyun eğmemesi gerektiğinin altını çizer. 2. beyitte nefis köpeğe benzetilmiştir. Öyle bir ülkeye gönül vermek gerekir ki o sonsuzluktur. O ülkeye giren bütün gamlardan arınır. O ülkeyi daha sonraki beyitlerde bir goncaya bir gül bahçesine bir ay yüzlü sevgiliye benzeyen ve alttaki beyitlerde bunun ilâhi aşk ve hatta Allah olduğu anlaşılır. Allah’tan başka her şey

solmaya ve yok olmaya muhtaçtır. Çünkü her şey fânidir. Örnek olarak Cem, Behmen, Rüstem-i Dârâ gibi Şehnâme kahramanlarını verir. Onlar emsâli olmayan padişahlardır. Her birinin felekleri süsleyen köşkleri vardı ama onlar da ecel şerbetini içtiler. Öyleyse bu cihana meyl etmek boştur. Bu dünya sihirbaz ve hilekardır. Sana da oyun oynar.

BÂB [...] (164b)

55 beyittir. Gönül diye seslendiğinin Murâdî'nin kendisinin olduğunu görürüz. Murâdî kendisine gaflet uykusundan uyanmasını öğütler. Artık aklını başına toplamasını, can ülkesini viran edip (ölmeden önce ölüp⁴) tekrar dirilip gerçek olana erişmesini söyler. İsterse bunu yapabilecek kudretinin onda olacağını söyler. Eğer gerçek sevgiliye ererse zevk ve sefa içerisinde olacak. Her günü bayram ve her gecesi kadir gecesi olacaktır.

BÂB [...] (165b)

25 beyittir. Yine gönlüne dolayısıyla kendine ve okuyan herkese öğütler vermeye devam eder. Bu öğütlerde aşk şarabının içenin nasıl gönlünün açılacağı bu şiiri, nasihatleri ve mânaları alanların gerçeği daha kolay bulacakları, bu sözlerin sihir gibi ok ya da kılıç gibi etkili olduğunu söyler. Allah aşkının yanında Hazreti Muhammed aşkını da ekler. Bu aşk da onun gözlerinden bir hayli yaş akıtmıştır. Hazreti Muhammed'in hasretinden yanıp küle dönmüştür. Bu seveda gönlünü mecnun eder. Murâdî burada bir aşğın hallerinden bahseder. Mahzun olmak gam dağına ve sahrasına düşmesi gözünde zerrece hiç kimsenin olmaması. Âlemin onun indinde bir noktadan ibaret olması. Gözyaşlarının Nil nehri gibi akması (burada Nil nehrini coğrafya olarak büyük olduğu için kullanıyor) anlatır. İşe nazmı lezzetli ve kuvvetli yazmıştır. O bütün bunları söyler durur ama sözlerinin efsane olduğundan yakını. Bu yüzden deli divaneye dönmüştür. Murâdî bu bâbın son beyitlerinde halini anlattığını nazmını yazarken ne kadar zorluklar çektiğini anlatarak Allah'ın yardımını ister. Böylelikle her beytini en güzel şekilde yazacaktır.

⁴ “Mûtu kalbe ente'l-mûtu”, ölmeden önce ölünüz, anlamında tasavvuf ehline çok sık kullanılan ve telif edilen bir hadis.

BÂB [...] (165b)

26 beyitten oluşur. Bir sabah güneşin doğuşuyla gönlü aydınlanır. Burada bir doğa tasviri yapar. Jaleler çiçeklerin üzerine saçılmışlar ve her taraf aydınlanmıştır. Gönül aynaları paslarından arınmıştır. Baharın geldiğini söyler. Bahar tasviriyle gönlünün aydınlanmasını paralel bir şekilde anlatır ve baharın onun gönlüne verdiği şevkle şiirini yazdığını söyler.

GAZEL-İ 'IŞK (165b)

5 beyitten oluşmuş aşk redifli bir gazeldir. Gönlünün nasıl aşka düştüğünü aşkın dermanının olmadığını gönlünü böyle delirten ve başını döndürenin kim olduğunu bilmediği (tecâhül-i ârifane) gönül kaygısının sele kapılıp coşarak sonsuz bir denize sürüklendiğini anlatır.

BEYÂN-I KASİDE-İ MUHİB (165b)

Sevgilinin kasidesine giriştir. Tek beyittir. Aşk hali ortaya çıkmıştır bu yüzden bu şiiri yazdığını söyler.

KASİDE-İ MUHİB (167a)

41 beyittir. Gönlünün nasıl aşka düştüğünü anlatır. Sevgilisini tasvir eder. (Serv-kad,gonce-fem,sim-ten vb.) muhabbet rediflidir.

SABIR BÂBİ (167a)

1 beyittir. Sabır gazeline başlangıç olarak yazılmıştır. Bu gazeli neden inşâ ettiğini söyler.

GAZEL-İ SABR (167b)

5 beyittir. Sabır rediflidir. Allah'tan sabır ister

BÂB-I BEYÂN-I KILLETÜ'S-SABR Fİ GAYBİL AŞIKU'L-FAKRÜ'L-HAK (168a)

14 beyittir. Burada aşğın sabretmesi gerektiğini anlatır. Her ne kadar kalbinde tahammülü kalmadıysa ve aşk onun ihtiyarını elinden aldıysa da aşık dua ve niyaz Allah'tan sabır istemelidir. Aşğın sonunda kârının ne olacağını aşağıdaki bâbda anlatacaktır.

BÂB [...] (168b)

13 beyitten oluşur. Burada da aşkın hallerini ve sevgilisini anlatır. Aşğın kârı aşkıdır.

BÂB [...] (169a)

23beyittir. Burada sevgilisini gördüğü ve aşık olduğu zaman anlatılır. Sevgili gül bahçesinden içeri girmiştir ve bütün güzelliğiyle salınmaktadır. Bu kısım divan edebiyatının hemen tüm sevgili mazmunları kullanılarak yazılmıştır.

BÂB [...] (169b)

9 beyitten oluşur. Sevgilisiyle oturup konuşmasını anlatıyor ve sevgilisinin kalkıp gittiğinden bahsediyor. Gönlü elemle dolmuştur. Sevgili naz ve istigna makamındadır.

GAZEL-İ MEŞİYÜ'L-MAHBÛB (169b)

5 beyitten oluşur. Sevgilisinin gidişine yazılmış bir ayrılık gazeli. "giden" rediflidir.

**BÂB-I BEYÂN-I AHVÂLİ EL MUHİBBU'L- MİN MEŞİYÜ'L-
HABÎBÜ'L-LEBÎB (170a)**

10 beyitten oluşur. Burada da giden sevgilisinin ardından ayrılık şiiri yazıyor.

MURABBA'-(170b)

Kalbinden şikayet ettiği murabba 5 dörtlükten oluşur ve "gönül" redifli. Gönlünün deliliğinden dolayı sevdaya düşüp kendisine nasıl eziyet ettiğinden bahsediyor.

BÂB [...] (171b)

31 beyitten oluşur. Yine aşkın acısından ve ayrılığın gamından bahsettiği bâbdır.

GAZEL [...] (171b)

5 beyitten oluşur. "eyledün" rediflidir. Sevgilisinin ayrılıkla onu nasıl mahzun bıraktığını ve bağırını kan eylediğini anlatır. Sevgili onu Leyla gibi zülfünün zincirine bağlamış Mecnun etmiş, canını esir almış ve büyülemiştir.

BÂB [...] (173a)

42 beyitten oluşur. Burada dünyanın kötü huylu bir yaşlı olduğunu anlatmaya başlıyor. Dehrin kötülüğünden bahsediyor. Kendisinin aşk ateşiyle yandığını, Allah'a münâcat ettiğini, sevdalara kapanıp sevgilisini andığını, vuslat talep ettiğini ve alttaki şiiri okuyup gönünü âbâd ettiğini söylüyor.

BÂB [...] (174a)

28 beyitten oluşur. İlk beş beyti "benüm" rediflidir. Beşinci beyitte mahlasını kullanır. Bu kısma kadar olan bölüm ayrıca bir gazel gibidir. Fakat herhangi bir

biçimde babdan ayrılmamıştır. Tekrar başlık açmadan mesnevi şeklinde devam eder. Devamında “bu resme eyleyüp efgân ü feryâd” dediğine göre feryadını gazel olarak vermiş ama babdan ayırmamıştır. Babın geri kalan bu kısmında da yine ızdırabını tavsif eder.

BÂHARÎSTAN (176a)

62 beyittten oluşur. Şairane biçimde baharı tasvir eder.

İSTANBUL ŞEHRİNİ TASVİR ETTİĞİ BÂB (176b)

10 beyitten oluşur. İstanbul’u tasvir eder. İçi de dışı da süslü ve ışıklı bir şehirdir İstanbul. Denizin içinde öyle güzeller vardır ki sanki ay denize inmiştir. Muradî burada güzel bir bahar sonu veya yaz günü İstanbul sahilinde denize girenleri ve mesire yapanları tasvir eder.

İSTANBUL ŞEHRİNİN SEYİR BÂBİ (177a)

15 beyitten oluşur. Murâdî İstanbul’da gördüklerini tasvir eder. Öyle ki sanki Çin şehrine erişmiştir. (Büyük ve gösterişli). Önce denizi anlatır. Orada gördüğü bir güzelden bahseder. Bu güzel onun aklını almıştır.

İSTANBUL PAZARININ SEYRİNİ ANLATTIĞI BÂB (177b)

6 beyitten oluşur. İstanbul’daki bir kumaş pazarını anlatır. (Muhtemelen kapalı çarşı) İçinin süslemelerinden çeşitli kıyafetlerden ve kumaşlardan, halkının ne kadar mutlu, şen şakrak olduğundan ve pazarın bir nur gibi ışıl ışıl parlamasından bahseder. Her yer altın ve gümüşle doludur.

SEVGİLİNİN YÜZÜNÜ ANLATTIĞI BÂB (182a)

136 beyitten oluşur. Sevgilisini temâşa etmiştir. Bu bâbda bu bahsi anlatır. Sevgilisi kumaş pazarının köşesinde oturur. Murâdî muhtemelen kapalı çarşıda

gördüğü bir esnafı, esnaf çırağını ya da ziyaretçilerden birisini tasvir etmektedir. Bu dilberin benzersiz bir güzelliğı vardır. Yüzündeki benini karanfile, tenini kafura, yanağını taze laleye benzetir. Sözünden gönüller derde düşer, kaşları kemana benzer. Bakışı dünyaya fitne salar. O güldüğü zaman bütün goncalar da güler. Gözünü nergis gibi süzer. Görenler “Bârekallah” derler. Servi boylu gül yüzlü gonca dudaklıdır. Karanfiller benine öykünür. Saçları sümbül,yanağı gül bahçesi gibidir. O sevgili cennet bahçesinden bir güldür. Boyu şimşâd,vücudu nurdur. Melek midir yoksa insan mı ayırt edilemez. Bâb bu şekilde sevgilinin tasviriyle devam eder. Sadece fiziksel değil ruhsal tasvire de yer vermiştir.

MUHABBET KASİDESİ (183a)

40 beyitten oluşur. “Muhabbet” rediflidir.

AŞK İLÂMININ BÂBIDIR(183b)

Tek beyittir. Muhabbet haline düştükten sonra aşağıdaki şiiri yazmaya niyet ettiğini söyler.

AŞK GAZELİ (183b)

7 beyitten oluşur. ”aşk” rediflidir. Aşkını anlattığı gazeldir.

AŞIĞA NASİHAT ETTİĞİ BÂBDIR (185b)

56 beyitten oluşur. Aşık olan kişiye ve dolayısıyla gönlüne öğüt verir.

GAZEL-İ MURABBA (186a)

5 dörtlükten oluşur. “derinden” rediflidir. Sevgiliye olan aşkını anlatır.

**KALBİNDEN ŞİKAYET ETTİĞİ MURABBA GAZELİNİN
BEYÂNIDIR (186a)**

Tek beyittir. Gönülden feryad ettiğini ve tekrar böyle bir şiir yazdığını söyler.

KALBİN ŞİKAYETİNİN MURABBA GAZELİ (186a)

5 dördlüktür. “gönül” rediflidir.

**AŞIĞA KALPTEN HİTAP EDEREK VERİLEN CEVAP BÂBİNİN
BEYÂNI (187a)**

19 beyitten oluşur. Burada Murâdî aşktan şikayet eder. Gönlü de ona cevap verir. Neden kendisinden şikayet ettiğini, aklının ve dirayetinin olmadığını, bunların bu gönle reva olmadığını onun gönlü suçladığını ama aslında bütün bu işleri başına kendisinin açtığını, aşğın gönle iftira ettiğini, gönlün bu işte bir günahının olmadığını, kendisinin ona eziyet etmesinin doğru olmadığını söyleyerek hem kendini savunur hem aşğın aklını başına getirmeyi amaçlar.

**KALBİN KELÂMINI DUYSUN VE GÖZE HİTAP ETMEK BÂBIDIR
(187b)**

24 beyitten oluşur. Bu sözü gönülden işittiğini ve kabul ettiğini söyler. Bu kez göze hitap edecektir. Çektiği aşk acısını bu defa göze yükler. Sevgilinin yüzüne dikkalice baktığı ve kalbine bu resmi nakşettiği için onu suçlar.

AŞIĞIN HİTABINA GÖZÜN CEVAP BÂBİNİN BEYÂNIDIR (188a)

16 beyitten oluşur. Göz de aşğa gönül gibi cevap verir. “O sevgilinin yüzüne elbette baktım. Ama onun izine yüz sürmedim. Sen benimle şehri seyrettin. Pek çeşitli nesne gördün. İyi, kötü, güzel ve çirkin âdemler ve nesnelere seyrettin. Hiç birisine meyl etmedin. Ve illa o sevgiliyi görüp ona meyl ettim. Ben her yere baktım

ama özellikle sana o sevgiliye bak demedim. Sen diğer baktığın Őeylere özenmedin. Bu derde sen kendin düştün. Eğer benim baktığım her Şeyi sevseydin bütün gördüklerini sevmen gerekirdi ama sen o sevgiliye tutuldun kaldın.”

AŞIĞIN MÂŐUĐA SUALİNİN CEVABIDIR (189b)

32 beyitten oluşur. Bâba yine gözüne sual ederek başlar. Ne kadar zaman daha böyle kanlı gözyaşı dökecektir.

BÂB [...] (189b)

11 beyitten oluşur. Göz onun bu sözlerini işitmiştir ve daha çok kanlı gözyaşıyla yüzünü bürümüştür. Böylece göstermiştir ki göz de sevgiliden ayrı kalamaz.

BÂB [...] (190b)

21 beyitten oluşur. Burada âşık ruhuyla dertleşir.

BÂB [...] (191a)

11 beyitten oluşur. Murâdî ruhuyla dertleştikten sonra aklına döner. Bu yolda nasıl bir tedbir alması gerektiğini sorar ve ruhtan Şikayet eder.

BÂB [...] (191b)

11 beyitten oluşur. Ruh da bu söyleşiyi işitir. Bu sözlerin kendisine reva olmadığını söyler. O sevgilinin yanaklarını görünce aşk ile yakıldığını ve ihtiyarının elden gittiğini söyler. Aşığa kendisini terk etmesini ve bu Şekilde âzâd olmasını istediğini söyler.

BÂB [...] (191b)

7 beyitten oluşur. Aşık ruhun ne düşündüğünü öğrenmiştir. Bu kez akla döner ve kötü işli akıl diye hitap eder. Göze ve gönle uyması reva mıdır? “Seni Hak bunun için mi vermiştir?” diye sorar ve itab eder.

AŞIĞIN SUALİNE AKLIN CEVABININ BEYÂNIDIR (193a)

33 beyitten oluşur. Akıl der ki ey aşık ben o sevgiliyi gördüğüm zaman onun yüzünde Allah’ın sırlarını okudum. Allah’ın sanatı onda apaçık ortaya çıkmıştır. İşte bu yüzden ona cânı gönülden aşık oldum. Böylelikle onda Allah yolunu kavradım.İşte bu yüzden ona muhabbet hâsıl oldu.

BÂB [...] (193b)

5 beyitten oluşur. Aşık aklın halini görür ve cisminin bütün mecâli tükenir. Bütün varlığı bu aşk ile helak olmuştur. Anlamıştır ki gönlün bir günahı yoktur ve tekrar gönle döner ve doğru yolu göstermesini ister.

GARİP AŞIĞA NASİHAT BÂBININ BEYÂNIDIR (194a)

15 beyitten oluşur. Gönül bu sözleri işitir ve aşığa sevgilisine içine açmasını söyler ve gider. Sevgilisine halini arz etmesi öğüdünü verir ancak bu şekilde sevgiliye konuşabileceğin söyler.

BÂB [...] (195a)

40 beyitten oluşur. Aşık gider sevgiliyi arar, bulur ve sevgiliye halini arz eder.

BÂB [...] (195b)

13 beyitten oluşur. Sevgili aşığı dinler ve ona merhametle cevap verir. Ondandır aşkını anlatmasını ister.

BÂB [...] (196b)

30 beyitten oluşur. Aşık sevgilisinden olumlu cevap alınca aşkını anlatmaya başlar. Onun aşkının yolunda çektiği ızdıraplardan bahseder. Onunla sohbet-i vuslatı talep eder.

BÂB [...] (197b)

17 beyitten oluşur. Aşık burada secdeye kapanarak Allah'tan sevgilisinin vuslatını ister ve ağlayarak aşağıdaki şiiri yazdığını söyler.

ACZ GAZELİ (197b)

7 beyitten oluşur. "benüm" rediflidir. Aşık Allah'a acziyetini anlatır.

BÂB [...] (198b)

32 beyitten oluşur. Tekrar sevgilinin huzuruna kabul edilir. Aşık sevgilinin meclisinde onun uğruna çektiği gamları anlatmaya başlar.

GAZEL-İ MURABBA (199a)

5 dörtlükten oluşur. Burada da aşkını izhar eder.

BÂB [...] (199a)

3 beyitten oluşur. Aşağıda okuyacağı şiire giriş yapar.

AŞIĞIN SEVGİLİYE RIZASININ GAZELİ (199b)

5 beyitten oluşur. "ersirge" rediflidir.

AŞIK UĞURSUZ KADERİNDEN GAM VE AĞLAR OLDUĞUNU ANLATTIĞI BÂBDİR (200b)

36 beyitten oluşur. Aşık burada gamlarını hep bahtının uğursuzluğuna bağlar.

İLHAM-I EL İLÂHİ YÜSİBÜ Fİ-KALB-İ HABÎB (201a)

12 beyitten oluşur. Bu bâbda sevgilinin kalbine Allah ilhâmının düşmesini anlatır.

BÂB [...] (202b)

39 beyitten oluşur. Sevgili aşığın sözlerini dinlemiştir. Âşığın gam çekmesi gerektiğini söyler. “Cihanda sâdık bir yâr bulunur mu hiç?” diye aşığa sorar. Katında kendisini rezil etmemesi gerektiğini söyler. Artık kendisinden rica etmemesini sözlerinin birer efsane olduğunu, onun gibi bir gedâyâ aşkın gerekmediğini, huzurunu terk etmesini söyler.

BÂB [...] (203a)

19 beyitten oluşur. Burada aşık sevgilisinin sözlerine üzülür. Onun da bir gün sözlerinden pişman olacağını ümit eder. Çıkıp evine gelir. Bütün geceyi bu üzüntüyle geçirir. Sabah olur güneşin doğuşunu son derece sanatkarâne bir üslupla anlatır. Tekrar o sevgilisinin mahallesine gelir. Artık anlar ki o sevgiliden gönlü geçmeyecektir.

GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ ÇERH (203b)

7 beyitten oluşur. Felekten şikayet eder. Çerh rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I İZÂN-I TÂLİLİ BAHR-I AŞIK BÎ-NEFSİHİ (203b)

11 beyitten oluşur. Murâdî burada aşığın kötü tâlihinden şikayetini yazar.

GAZEL-İ TALİ-İ BED (204a)

7 beyitten oluşur. "ye" rediflidir. Yine şair burada kötü tâlihten şikayet eder.

AŞIĞIN KÖTÜ TÂLİHİNDEN ŞİKAYET BEYÂNIDIR (204b)

11 beyitten oluşur. Burada aşığın yine kötü tâlihinden şikayeti vardır.

GAZEL-İ RECÂ (204b)

7 beyitten oluşur. "mim" rediflidir. Aşık sevgilisinin halinden şikayet eder ve merhamet ister.

BÂB [...] (205a)

19 beyitten oluşur. Aşık sevgilisine kavuşmak için Allah'a dua eder.

GAZEL-İ RECÂ (205b)

7 beyitten oluşur. "te" rediflidir. Aşık sevgilisinden vuslat talep eder.

BÂB-I BEYÂN-I EHVÂLÜ'L-ÂŞIK MİN YES'AN MERU'L-KÂSİD (205b)

6 beyitten oluşur. Aşık yine sevgilisine olan aşkıdan ve acısından bahseder.

ÂŞIĞIN KALBİNE NASİHAT BÂBININ BEYÂNIDIR (206b)

21 beyitten oluşur. Aşık bu bâbda gönlüyle konuşuyor. Bir anlamda dertleşiyor. Gönül aşığa sevgilisine bir name yazmasını söyler.

BÂB-I BEYÂN-I NASİHATÜ'L-ÂŞİK MİN KALB-İ VERÂYE FİKR (207b)

12 beyit ve esirge redifli 7 dörtlükten oluşur. Dörtlükler nâme kısmıdır. Aşık sevgilisine nâme yazmayı tasarlar. Sevgilisinden merhamet ister.

GAZEL-İ MURABBA (208a)

7 dörtlükten oluşur. Aşık sevgilisine halini beyan eder.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA-I DİĞER (208a)

Tek beyittir. Diğer gazel-i murabbayı neden yazdığını söyler.

GAZEL-İ MURABBA (208b)

11 dörtlükten oluşur. Konu aynıdır.

BEYÂN-I İ'LÂM-I NÂME-İ 'AŞİK (208b)

2 beyitten oluşur. Aşık burada sevgilisine farklı şekilde tekrarladığı nâme-i âşika giriş yapmıştır.

NÂME-İ 'AŞİK (209b)

24 beyittir. Aşığın sevgilisine mektubudur.

GAZEL-İ FİRÂK (210a)

5 beyittir. Ayrı rediflidir. Ayrılık acısını anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ MÜSEDDES (210a)

Tek beyittir. Gazel-i müseddese giriş yapar. Gazel-i müseddes 5 tane altılıktan oluşur.

GAZEL-İ MÜSEDDES (210b)

5 altılıktan oluşur. Aynı konuya devam eder.

ÂŞIĞIN MEKTUBUNUN VASIYETİNİN BEYÂNI (211a)

20 beyittir. Aşık burada nâmeyle konuşur ve sevgilisiyle konuşmasını ister. Nâmeyi kişileştirmiştir.

GAZEL-İ RECÂ (211b)

7 beyittir. “nun” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I GAZEL-İ HÂL-İ SA‘B (211b)

Tek beyittir. Gazel-i hâli sa‘ba giriştir.

GAZEL-İ HÂL-İ SA‘B (211b)

9 beyittir. “kimsenün” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I TALEBÜ‘L-RAKAS ÂŞIKU‘L-KASD TARÎK-İ MAŞÛK (212b)

25 beyittir. Aşık sevgilisinin elçisinin yanına gider eşğini öper. Nâmesini takdim eder.

GAZEL-İ KEREM (212b)

5 beyittir. “kerem” rediflidir. Aşık sevgilisinden merhamet ister.

BEYÂN-I GAZEL-İ NİYÂZ (21b)

Tek beyittir. Niyaz gazeline giriştir.

GAZEL-İ NİYÂZ (213a)

5 beyittir. “efendüm” rediflidir.

BÂB [...] (213a)

7 beyittir. Sevgilisinin elçisi mektubunu eline alır ve beğenir. Âşığın yanından ayrılır, sevgilinin yanına gider. Ona aşağıdaki şiiri okur.

GAZEL-İ TALEB (213b)

5 beyittir. “taleb” rediflidir. Murâdî’nin talebini sevgiliye iletmek için yazılmıştır.

BÂB-I BEYÂN-I SUAL-İ HABÎB-İ MİNE’L-HÂSİD (213b)

3 beyittir. Sevgili elçinin hâlini görünce ona ne olduğunu sorar.

BÂB-I BEYÂN-I CENÂBÜ’L-KÂSİD İLÂ HABÎB (214a)

16 beyittir. Elçi sevgiliye dualar ederek sözüne başlar. Sonra aşktan söz eder.

GAZEL-İ FİRÂK (214a)

5 beyittir. “elif” rediflidir. Elçi aşğın sevgiliden ayrılığını bir gazel ile anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ İHSÂN (214a)

Tek beyittir. Gazel-i ihsâna giriş beytidir.

GAZEL-İ İHSÂN (214b)

Beş beyittir. “elif” rediflidir. Burada da elçi sevgiliye aşğın hallerinden haber verir.

BÂB-I GAZEL-İ SÂLİS (214b)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazele giriş beytidir.

GAZEL-İ İ'LÂM-I HÂL (214b)

5 beyittir. “rı” rediflidir. Elçi yine sevgiliye aşğı anlatır.

BÂB-I BEYÂN-I İCÂZET-İ HABİBÜ'L-KÂSİD (215a)

3 beyittir. Sevgili elçiden bu söylediği sırları açmasını ister.

BÂB-I BEYÂN-I İ'LÂM-I HÂL-I 'ÂŞİK MİN LİSÂNÜ 'L-KÂSİD (215b)

23 beyittir. Elçi aşğın haberlerini daha da ayrıntılı açıklar. Ona bir nâme yazıp gönderdiğini söyler. Nâmeyi çıkarır, verir ve aşağıdaki şiiri okur.

GAZEL-İ RECÂ (216a)

5 beyittir. “esirge” rediflidir.

**BÂB-I BEYÂN-I KAVLE'L- MEKTUBÜ'L-‘ÂŞIKU'L-MAŞÛK MİN
YEDDİL KÂSİD (216a)**

7 beyittir. Sevgili nâmeyi okur, gülümser.

**BÂB-I BEYÂN-I MERHAMETÜ'L-MAŞUKU 'L-‘ÂŞIKU'L-GARÎB
(217b)**

38 beyittir. Sevgili aşığa acıdığını söyler. Haline üzülür. Kendisinin kerem ehlinden olduğundan bahseder. Âşığı hizmetine almak istediğini söyler. Elçiye o garibi getirmesi için izin verir ve gidip bunu müjdelemesini ister.

BÂB-I BEYÂN-I DU'A-YI KÂSİD ALE'L HABÎB (217b)

3 beyittir. Elçi sevgiliye merhametinden dolayı dua eder.

BÂB-I BEYÂN-I KABULÜ'L-‘ÂŞİK Fİ İNDEL MAŞÛK (218a)

17 beyittir. Elçi sevgiliye duaya devam eder.

BÂB-I BEYÂN-I KERÂBİYETİL 'ÂŞİK MİN TARAFÜ'L- MAŞÛK (218b)

9 beyittir. Elçi aşığa sevgilisinin ihsanını haber vermiştir. Bu yüzden aşık mutluluktan kendinden geçer ve aşağıdaki şiiri okur.

GAZEL-İ HAMD (218b)

7 beyittir. “he” rediflidir. Aşığın, sevgilinin lutfuna erdiğini anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ HAMD-I DİĞER (218b)

Tek beyittir. Diğer gazel-i hamda giriştir.

GAZEL-İ HAMD (219a)

5 beyittir. “irdüm” rediflidir. Âşık mutluluğunu anlatır.

BÂB-I VUSÛLU‘L- ‘ÂŞIK İLÂ BABÜ‘L-MAŞÛK (219b)

13 beyittir. Aşık sevgilisinin kapısına gelir. Yere yüz vurur sevgili karşısına gelir; sevgiliyi temâşa eyler; elini ayağını öper. Önünde secde eder ona dualar eder.

GAZEL-İ DU‘A (220a)

19 beyittir. Aşğın (Murâdî'nin) sevgilisine olan duasını anlatır. “olsun” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I MUSAHABATÜ‘L-ÂŞIK Bİ‘L-MAŞÛK (221a)

22 beyittir. Sevgili aşıkla konuşur onu hizmetine aldığını ve onunla sohbet edeceğini söyler.

EYYÂM-I FASL-I RAB‘İ VÛ VAKT-İ EZHÂR (226b)

166 beyittir. Murâdî burada bahar mevsimini uzunca tasvir eder.

KASİDE-İ MÛNÂCAT (227a)

15 beyittir. Burada Allah'a münâcat vardır.

BÂB [...] (228a)

32 beyittir. Sabah vaktinin tasviriyle başlar. Gülistan tasviriyle devam eder.

BÂB-I BEYÂN-I SAFFET-İ LEYL (232b)

130 beyittir. Burada güneşin batmasını ve geceyi tasvir eder. Uzun uzun anlatır ve sanatkarâne bir uslub kullanır. Daha sonra seher vaktini tasvir eder.

BÂB-I BEYÂN-I SEBEB-İ CEMİYET-İ AGYÂR (233b)

40 beyittir. Aşık sevgilisiyle güzel günler geçirmiştir. Fakat araya başkalarının girmesi yakındır. Âşıkla maşuğun muhabbetlerini kıskanan yabancılar (ağyar) onların arasını bozmak için çareler aramaktadır. Âşık bu durumu hisseder.

GAZEL-İ ŞİKAYET MİNEL FELEK (234a)

7 dördlükten oluşur. Murâdfi buna gazel demiştir fakat rubaî nazım biçimiyle yazılmıştır. Felekten şikayet eder.

BÂB-I BEYÂN-I EFKÂR-I ZEHRÂB-I ÂGYÂR (235a)

30 beyittir. Aşık sevgilisiyle güzel günler geçirse de içi huzursuzdur. Ağyarın düşüncesi bile onun gönlünü zehirlemektedir.

BÂB [...] (235b)

12 beyittir. Aşık ağyarın sevgiliye gidip onu meclislerine davet edeceğini işitince hemen sevgilisinin yanına varıp onların davetine uymamasını söyler.

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ'L-ÂŞİK Lİ KEMÂLÜ'L-MAŞÛK (241b)

182 beyittir. Sevgili aşığa dedikoduların sebebini sorar aşık da anlatır ve insanların ikisinin arasını bozmaya çalıştığını söyler. Sevgilisini yaklaşan felakete karşı uyarır.

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂB-I MAŞKÛ'L-‘ÂŞİK (242a)

12 beyittir. Sevgili aşığın sözlerine tebessüm eder. Bütün bunlar için korkmasının saçma olduğunu anlatır. Onları meclise almayacağına inandırır ve hiçbir şekilde aşığa eziyet edip üzmeceğine dair söz verir.

BÂB-I BEYÂN-I MUHİBBÛ'L- HABÎB (242b)

14 beyittir. Aşık bu sözleri işitince çok mutlu olur. Sevgilisine dua etmeye başlar.

GAZEL-İ MURABBA (243a)

5 dörtlükten oluşur. Sevgilisinin agyarın aldatmasına aldanmamasını istediği murabbadır.

BEYAN-I GAZEL-İ MÜYESSER (243a)

Tek beyittir.

GAZEL-İ MÜYESSER (244a)

22 beyittir. “meded” rediflidir. Âşık hala agyarın hilelerinden korkmakta ve sevgilisine eselenmektedir.

BEYÂN-I GAZEL-İ MÂŞÛK (244a)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazele giriş yapar.

GAZEL-İ MÂŞUK (244b)

8 beyittir. Murâdî gazel demesine rağmen ilk dört beyti “meded” diye biten altı mısradan, sonra, üçü “ki” sonuncusu yine “meded” diye biten dört beyitten oluşur. Konu aynıdır.

BÂB [...] (244b)

3 beyittir. Sevgili aşığa bu dedikoduları işitip mahzun olmamasını söyler.

BÂB-I BEYÂN [...] (245a)

8 beyittir. Aşık biraz ferahlar. Sevgilisine dua eder.

GAZEL-İ ŞİKAYET –İ DEVVÂR (245a)

5 beyittir. “devvârdan” rediflidir, zamandan şikayet eder.

BÂB-I BEYÂN-I SEBEB-İ CEMAAT ÂGYÂR-I BED-KÂRAN (245a)

3 beyittir. Agyarın kötü şeyler yapması için toplanmasını aşağıdaki bölümde anlatacağını söyler.

BÂB-I BEYÂN-I CEMAAT-İ ÂGYÂR Lİ- DA’VET-İ YÂR (246a)

19 beyittir. Agyar toplanır sevgilinin yanına gider. Sevgiliye dualar ederler.Onu meclislerine davet ederler.

AGYARIN SEVGİLİYİ DAVET ETMEK İÇİN TOPLANMASININ BÂBIDIR (246a)

19 beyittir. Agyar sevgilinin kapısına gelir ve huzuruna çıkar. Sevgiliyi meclislerindeki sohbete davet ederler. Sevgiliye iltifatlar ederler. (bir önceki babdaki konuyu tekrarlar.)

AGYARIN SEVGİLİNİN KALBİNİ YOLDAN ÇIKARMA BÂBIDIR (246b)

19 beyittir. Sevgili agyarın yalvarmalarına kayıtsız kalamaz. Kalbi onlara karşı yumuşar.

MAŞUĞUN AŞIĞA DÜŞMANLIĞININ BÂBIDIR (247a)

7 beyittir. Sevgili ağyarın kışkırtmalarıyla yüzünü aşıktan döndürür. Murâdî burada dünyanın işinin böyle olduğunu sevgililerin aşıklarından yüz döndürebileceklerini söyler.

BÂB-I BEYÂN-I SU‘ALU‘L-HABÎB MİN [...] ÂGYÂR (247a)

10 beyittir. Agyar sevgiliye aşığı kötüler. Aşığın sevgilinin mahallesinden sürülmesini isterler.

MAŞUĞUN AŞIĞA GAZABININ BEYÂNIDIR (248b)

31 beyittir. Sevgili aşıktan artık yüz çevirmiştir. Ona karşı gazaplıdır. Kendi kapısına layık olmadığını söyler. Bulunduğu şehri terk etmesini söyler.

MAŞUĞUN AŞIĞI REDDİNİN BEYÂNIDIR (248b)

7 beyittir. Burada aşık sevgilisinin kendisini nasıl reddedip şehirden kovduğunu anlatır. Sevgilisinin emrine itaat edecektir. Bulunduğu şehri terk etmek için sefere çıkacaktır.

GAZEL-İ SEFER (249a)

6 beyittir. "r" rediflidir. Aşık sevgilisinin mahallesini terk eder. İçi ayrılık ateşiyle doludur.

GAZEL-İ FÜRKAT (249a)

4 beyittir. "ayrılmak" rediflidir. Ayrılığı anlatır.

BÂB-I DİĞER GAZEL-İ FÜRKAT (249a)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazel-i fûrkate giriş yapar.

GAZEL-İ FÜRKAT (249b)

5 beyittir. "ayrılık" rediflidir.

MAŞUĞUN AŞIĞIYLA AYRILIĞININ BEYÂNIDIR (249b)

3 beyittir. Sevgili aşığı meclisinden ve mahallesinden kovunca agyar mutlu olmuştur. Aşağıda bunun şiirini yazdığını söyler.

AGYARIN MUTLULUĞUNUN GAZELİ (249b)

7 beyittir. "rı" rediflidir. Aşığın gidişinden dolayı agyarın ne kadar mutlu olduğunu anlatır.

AYRILIK GAZELİNİN BEYÂNI (249b)

Tek beyittir. Aşağıda okuyacağı ayrılık gazeline giriş yapar.

AYRILIK GAZELİ (250a)

7 beyittir. “ayrıldık” rediflidir.

SEFERİN BEYÂNININ BÂBIDIR (252b)

69 beyittir. Aşık içinde yanan ayrılık ateşiyle yola çıkmıştır. Agyara ilenir, ah çeker. Feryat figan ile bir şiir daha okur.

GAZEL-İ MUHAL-İ FİRÂK (252b)

5 beyittir. “ye” rediflidir. Ayrılığı anlatır.

VEDA GAZELİNİN BEYÂNI (252b)

Tek beyittir. Aşağıda okuduğu veda gazeline giriş yapar.

GAZEL-İ MURABBAU‘L-VEDÂ (253a)

5 dörtlüktür. “elveda” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I AHVÂLÜ‘L-‘ÂŞIK Fİ DİYÂRÜ‘L-GARÎB (253b)

11 beyittir. Aşık feryat figanla Bursa şehrine gelir. Aşağıdaki şiiri okuyup ağlar.

GAZEL-İ FİRÂK (253b)

5 beyittir. “ayrılık” rediflidir.

ŞİKAYET GAZELİNİN BEYÂNI (253b)

Tek beyittir. Aşağıdaki şikayet gazeline giriş yapar.

ŞİKAYET GAZELİ (254a)

13 beyittir. “eyledi” rediflidir. Âşık halinden şikayet eder.

BÂB [...] (254b)

13 beyittir. Âşık artık Bursa şehrinde. Sabrı tükenmiştir. Şehri seyretmeye başlar. Şehirdeki suları anlatır. Bahar zamanıdır. Âşık gamıyla şehrin içinde nice gün dolaşır.

BÂB [...] (255b)

28 beyittir. Bursa halkıyla sohbet etmeye başlar. Sevgilisini anlatır. Halk ona nasihat eder. Halk ona sevgiliyi unutmasını ve burada başka güzeller olduğunu anlatır. Sonra Bursa güzellerinin özelliklerini tasvir eder. Çok güzel resim çizdiklerini, yüzlerinin çok güzel olduğunu, muhabbetlerinin lezzetli olduğunu söyler. Ama bunlar aşkın ilgisini çekmez ve aşağıdaki gazeli okur.

GAZEL-İ MURABBA (257b)

28 dördlüktür. Burada aşık sevgilisi için ağlar.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA- I DİRÎGÂ (257b)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazel-i murabbaya giriş yapar.

GAZEL-İ MURABBA (258a)

5 dördlüktür. Burada aşık sevgilisinden başka birisini istemediğini onun hastalığının tek devasının sevgilisi olduğunu anlatır.

BÂB [...] (258b)

13 beyittir. Aşık artık ağlamaktan yorulmuştur. Kalbine bir ilham gelir .
Tekrar sevgilisinin bulunduğu yere gitmeyi ister. Onu agyara bırakmak istemez.

BÂB [...] (259b)

25 beyittir. Aşık tekrar sevgilisine gitmek ister. Nesîm-i subh'u haberci olarak sevgilisine gönderir. Artık sevgilisinin ettiği eziyet yetişir; şimdi şefkat zamanıdır.

GAZEL-İ HABER (259b)

5 beyittir. Murâdî saba rüzgarından sevgilisine kendi halini anlatmasını ister.

DİĞER HABER GAZELİNİN BEYÂNI (259b)

Tek beyittir. Haber gazeline giriş yapar.

HABER GAZELİ (260a)

5 beyittir. "haber ver" rediflidir.

AŞIĞIN SABA RÜZGARINA SÖYLEDİKLERİNİN BEYÂNIDIR (261b)

35 beyittir. Murâdî saba rüzgarına sevgilisinin yanına gitmesini, kendi derdini anlatmasını, sevgilisinin artık merhamet etmesini söylemesini ister.

BÂB [...] (262a)

16 beyittir. Murâdî saba rüzgarını sevgiliye göndermiştir. Ağlamaya başlar. Kanlı gözyaşları döker.

BÂB-I BEYÂN-I NASİHÜ'L- 'ÂŞIKU'L-LİSÂNÜ' L-MEAL 'AYN (263a)

28 beyittir. Murâdî gözyaşlarından da sevgilisinin eşiğine dizilmelerini ve halini anlatmalarını ister. Nasıl saba rüzgarını sevgilisine gönderdiyse gözyaşlarını da halinin tercümanı olarak yârine gönderecektir. Artık aşık her şeyden medet umar hale gelmiştir ve bir şiir daha okur.

GAZEL-İ MURABBA (263a)

5 dördlüktür. Sevgiliye yalvarır.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA (263b)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazele giriştir.

GAZEL-İ MURABBA (264a)

7 dördlüktür. Ayrılığın acısını ve sevgiliye olan aşkını anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA (264a)

Tek beyittir. Gazel-i murabbaya giriştir.

GAZEL-İ MURABBA (264a)

5 dördlüktür. Konu aynıdır.

[...]BÂB-I BEYÂN(264b)

Üç beyittir. Aşağıdaki baba giriş yapar. Yine halini anlatacaktır.

BEYÂN-I VUSULÜ‘D-DEM‘-İ İLÂ BÂBÜ‘L-HABÎB [...] (265a)

23 beyittir. Aşığın kanlı gözyaşları sevgilisinin eşiğine dizilmiştir. Sevgili, âşığın gözyaşlarına dertlerinin ne olduğunu sorar. Gözyaşlarının bir haberi vardır. Aşığın halini sevgiliye anlatır. Nerede olduğunu söylerler. Sevgili sabâdan da aşığın halini işittiğini söyler.

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ‘L- HABÎBÜ‘Z-ZEM‘ (265b)

12 beyittir. Sevgili aşığın kendisine hiçbir mektup göndermediğini bu yüzden de derdini bilmediğini söyler. Sevgili gözyaşlarına hitaben “gidin ona söyleyin kişi hiç cânânından geçer mi?” diyerek aşığa haber gönderir.

BÂB [...] (266a)

5 beyittir. Burada da aşık sevgilisinden şikayet eder.

GAZEL-İ YAS (266a)

7 beyittir. “gönlümün” rediflidir. Aşık yaslı, gamlı halini anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ FÜRKAT MİN NEV‘AÜ‘L-ÂHİR (266a)

Tek beyittir. Aşağıdaki şiire giriş yapar.

AYRILIK GAZELİ (266b)

5 beyittir. “benüm” rediflidir.

BÂB [...] (266b)

5 beyittir. Murâdî bu şekilde nice şiir okuduğunu söyler. Vuslatın onun için hayal olduğunu anlatır. Sevgilisinin sözünün sebâtı olmadığını söyler. Ah çekerek sevgilisine bir şiir daha okur.

GAZEL [...] (267a)

7 beyittir. “bize” rediflidir. Ayrılıktan ve zamandan şikayet eder.

BÂB [...] (267a)

10 beyittir. Murâdî burada serzenişte bulunur.

GÖNDERİLEN MEKTUBUN CEVABININ BEYÂNININ BÂBIDIR (267b)

15 beyittir. Aşık sevgiliye tekrar mektup gönderir. Sevgili ise o mektubu parçalar. O zaman aşık sevgilisini terk etmeyi düşünür. Uzun bir mektup daha yazmaya karar verir. Mektubunu ayrıntılı olarak yazar ve gönderir.

GÖNDERDİĞİ MEKTUBUN SÛRETİDİR (273b)

175 beyittir. Mektubuna selamla başlar. Sevgilisine dua eder. Onu över. Daha sonra onun ayrılığıyla çektiği eziyetlerden bahseder. Artık kendisine merhamet etmesini ister. Kendisine vefa göstermesini ister ve kendisine cevap göndermesini diler.

BÂB [...] (274b)

33 beyittir. Sevgili aşğın mektubunu eline alır ve okur. Önceden söylediklerini tekrar eder. Aşğın gönlü yine gam dolar.

BÂB [...] (275a)

5 beyittir. Aşğın aşkının ızdırabı yârinden gelen bu cevapla artmıştır.

BÂB-I BEYÂN-I FERGAT-I ‘ÂŞUK [...] MA‘ŞÛK (275b)

25 beyittir. Herkes bir şey söylemektedir ama aşık kimseyi dinlemez. Fakat bilir ki artık sevgiliyi unutması gerekmektedir. Zira çektiği eziyetler ve rezil rüsvay olmalar artık yetişir.

MURABBA ‘-I GAZEL-İ FERÂGAT (276a)

7 dörtlüktür. Burada aşık sevgilisinden vazgeçtiğini açıklar.

BEYÂN-I FERÂGAT U GAZEL-İ MURABBA ‘ (276a)

Tek beyittir. Aşağıdaki murabbanın girişidir.

MURABBA ‘-I GAZEL-İ FERÂGAT-I DİGER (276b)

5 dörtlüktür. Aynı konuya devam eder.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA ‘ (276b)

Tek beyittir. Aşağıdaki murabbanın girişidir.

GAZEL-İ MURABBA ‘-I FERÂGAT (277a)

6 dörtlüktür. Aynı konuya devam eder.

BÂB-I BEYÂN-I [...]HABÎB KALBÜ‘L-MA‘ŞÛK (278a)

20 beyittir. Burada aşık sevgiliden vazgeçmiştir ama Allah’ın kendisine yardımcı olmasını, hayır olan neyse onu vermesini diler.

GAZEL-İ SABR (278a)

5 beyittir. “ya sabır ya mahbubu ver” rediflidir. Bu vazgeçiş bir kızgınlık ve bıkkınlıklardır; oysa ki yine de çok zordur bu durum aşık için. O yüzden Allah’tan sabır diler

BÂB-I BEYÂN-I TARÎKU‘L-SABRU‘L-‘AŞK (279a)

31 beyittir. Aynı konuya devam eder.

BÂB-I BEYÂN-I RÛYA-I ‘ÂŞİK (285a)

165 beyittir. Aşık bir rüya görür. Rüyasında bir doğan kuşunu görür. Biraz havada uçan doğan bir dağ başına konar. Kuşla arasında bir vadi vardır. Vadiyi dolaşıp doğana ulaşmak isteyen aşığın karşısına bir arap çıkar. Gerçi kara tenlidir ama dili tatlıdır. Ona atından inmesini ve o doğana yaya bir şekilde ulaşmasını söyler. Aşık arabın dediğini yapar. Atından iner. At vadiye kaçar. Arap o sırada aşığın başındaki sarığı alıp kaçar. Her yer kararır. Aşığın yanına bir köpek gelip oturur. Aşık köpeğe dokunmak isteyince köpek öyle bir ulur ki vadinin içinden bir sürü canavar çıkıp gelir. Canavarların ağzından ateş saçılmaktadır. Köpek onlarla savaşı ve hepsini perişan eder. Aşık bu hali görünce secdeye kapanır. Allah’tan

yardım ister. Karşısında yaşlı bir kadın peyda olur; yüzü aydınlık ve tatlı dilli bir kadındır. Aşık kadının sözlerini hatırlamaz ya da dilini anlamaz. Kadın onu elinden tutup cihanı gezdirir. Sonra karşısına yaşlı bir adam çıkar. Yüzü ışık saçan bu yaşlı adam aşığa göz kamaştırıcı beyazlıkta bir sarık ve imame getirmiştir. Aşığın başına bunu giydirir ve dünyanın gamından azad olacağını söyler. Atı da yanına gelmiştir. O yaşlı pirin kendisi olduğunu söyler ve onu doğana götüreceğini müjdelir. Yolda oturan birisine rastlarlar. Keh gülüp kah ağlamaktadır. Hızla yanlarından bir atlı geçer. Ah etmektedir. Ardınca da pek çok atlı vardır. Ordan geçince bir ölüyle karşılaşır. Kargalar üstüne üşümüştür. Sonra karşılarına bir genç çıkar. Daha sonra akarsuyu olan güzel bir bağdan geçerler. Bu bağ cennetten bir emsaldir. Her köşesinde tahtlar kurulmuştur. Bu tahtlarda oturanlar hurilerle cümbüş etmektedir. Pir tekrar ortaya çıkar ve gerçeğin sadece hakiki aşk olduğunu söyler. Rüya burada biter. Murâdî bu alametleri tabir etmeye başlar ve yine aynı sonuca ulaşır: Hakiki aşk.

GAZEL-İ CÂY-I HABÎB (285a)

5 beyittir. “mahbubu ver” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I IZTIRÂB ÂŞIK-I GARÎB (286a)

Aradan uzun zaman geçer. Ayrılık acısı günden güne artmaktadır aşığın. Sürekli geçmişini anar. Aşık anlar ki derdinin tek dermanı yine sevgilisidir.

GAZEL-İ AYRILIK (286b)

11 beyittir. “elif” rediflidir.

BEYÂN-I [...] YÂR-I FÜRKAT-İ HABÎB (286b)

İki beyittir. Aşağıdaki gazele giriştir.

GAZEL-İ AYRILIK (286b)

5 beyittir. “ayrılığı” rediflidir

BEYÂN-I GAZEL-İ SÂNÎ AYRILIK (286b)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazele giriştir.

GAZEL-İ AYRILIK (286b)

5 beyittir. “ayrılığı” rediflidir.

BEYÂN-I GAZEL-İ SÂLİS-İ AYRILIK (286b)

Tek beyittir. Aşağıdaki gazele giriştir.

GAZEL-İ AYRILIK (287a)

5 beyittir. “ayrılık” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I MATLA-I DÂSİTÂN (287a)

11 beyittir. Yine bahar mevsimi gelmiştir. Güller açılmış, her yer şenlenmiştir. Şair bu mevsimi de anlatacağını beyan eder ve aşağıda bir bahariye nazmettiğini haber verir.

DÖRDÜNCÜ MEVSİM OLAN BAHAR GÜNLERİNİN BÂBINİN BEYÂNIDIR (288a)

22 beyittir. Yine bahar mevsimi gelmiştir. Murâdî burada baharı tasvir eder. Her taraf nurla dolmuştur. Bütün cihan çiçeklerle müzeyyendir. Laleler açmıştır. Murâdî baharı seyre dalar.

AŞK HÂLİNİN ZİYÂDELİĞİNE DÂİR BÂBİN BEYÂNIDIR (290a)

55 beyittir. Yaz mevsimi gelmiştir. Böylelikle aşığın cunûn hali artacaktır. Aşk padişahı tekrar otağını kurar. Muhabbet seli akmaya başlar. Figan ve nâle ağızlarını açarlar. Sabır ve tedbir elden gider. Tekrar sevgisinin şehrine gitmek ister. Sevgiliyle buluşmak ister. Kovulmak aşık için ayıp bir şeydir. Gidip sevgilime yakarayım diye düşünür.

KALBİN AŞIĞA NASİHATININ BÂBİNİN BEYÂNIDIR (290a)

5 beyittir. Gönlü aşığa der ki “bu fikir iyi değil. Ama eğer tekrar sevgiliye kavuşmaya kast ettiysen. Tekrar sevgiline gitmeden önce ona bir nâme yaz”.

BÂB-I BEYÂN-I KABULÜ‘L-‘ÂŞIK MİN NASİHATÜ‘L- KALB (290b)

9 beyittir. Aşık bu fikri duyduktan sonra kabul eder. Bir nâme daha yazıp gönderir.

KASİDE-İ HURUF BÎ‘L- NUN (292b)

56 beyittir. Nun redifli kasidedir.

BÂB-I BEYÂN-I İNŞA-I MEKTUP (292b)

3 beyittir. Mektubu nasıl inşa ettiğini anlatır.

BEYÂN-I SÛRETU‘L- MEKTUP (293b)

27 beyittir. Mektubun sÛretidir. Aşık yine sevgilisinden merhamet ister ve ona duyduğu aşkı anlatır.

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA’ (294a)

Tek beyitlidir. Aşağıdaki murabbaya giriş yapar.

GAZEL-İ MURABBA (294a)

Dört dörtlüktür. Aşık halini anlatır.

GAZEL-İ MURABBA (294a)

5 dörtlüktür.

KALBİN ŞİKAYETİNİN GAZELİNİN BEYÂNIDIR (294b)

Tek beyittir. Kalbin şikayetinin gazeline giriş yapar.

GAZEL-İ ŞİKAYET-İ KALP (294b)

13 beyittir. “benüm” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN –I TALEB-İ [...] (295b)

17 beyittir. Murâdî mektubunu hazırlar. Mektubunda kendi halini ziyadesiyle anlatır. Sevgilisinden ricaya gelmiştir.

**AŞIĞIN KELAMINDAN DİNLENEN KASİDENİN BEYÂNININ
BÂBIDIR (295b)**

3 beyittir. Murâdî aşağıda nazmettiği kasideye giriş yapar.

**AŞIĞIN DUASININ YER ALDIĞI KASİDENİN BEYÂNININ
BÂBIDIR (297b)**

35 beyittir. Murâdî burada hikayesini özetler. Başından geçenleri kısaca anlatır.

AŞIĞIN KELAMININ KABUL EDİLDİĞİ BEYÂNIDIR (297a)

7 beyittir. Murâdî halini ağlayarak dîdesine arz eder. Gözü ona “beni sevgiline gönder senin sözünü ona arz edeyim. Onun nerede olduğunu bana söyle ben de oraya gideyim.” der.

BÂB-I BEYÂN-I AZRAÜ‘L-ÂŞIK ANDÜ‘L- KASİDE (297b)

17 beyittir. Murâdî burada halini tekrar şerh eyler.

MAŞUKUN ÂŞİKA ŞİKAYET GAZELİNİN BEYANIDIR (297b)

3 beyittir. Aşağıdaki okuyacağı gazele giriş yapar.

GAZEL-İ ŞİKAYET (298a)

5 beyittir. Sevgilisinden şikayet eder. “nun redifli”dir.

FÜRKAT GAZELİNİN BEYANI (298a)

Tek beyittir. Aşağıdaki şiire giriş yapar.

GAZEL-İ FÜRKAT (298a)

5 beyittir. “te” rediflidir. Ayrılığı anlatır.

İKİNCİ AYRILIK GAZELİNİN BEYANI (298a)

Muradî aşağıda okuyacağı gazele giriş yapar. Bir beyittir.

GAZEL-İ FÜRKAT (298b)

5 beyittir. “te”rediflidir.

BAB-I BEYAN-I İRSALİ’L-KASİDÜ’L (299b)

28 beyittir. Muradî elçiyi diğer bir elçiye gönderir. Elçi mektubu diğer elçiye ulaştırır. Elçi âşığın halini diğer elçiye anlatır. Elçi mektubu okur ve merhamete gelir. Âşığın haline çok üzülür. Âşığın gönderdiği elçiye “sevgili bugün gülistanı gezmeye çıkacak ben de onun yanında olacağım. Sen de benimle gel ve ona mektubu ver. Bu mektup sayesinde belki sevgili Muradî’ye merhamet eder.” der.

BAB-I BEYAN [...] (300a)

7 beyittir. İki elçi gülistana gider. Sevgili de gül bahçesinde gezmeye gelmiştir.

SEVGİLİNİN KASİDESİNİN MÜLAKATININ BEYANIDIR (300b)

10 beyittir. Sevgilinin gülistana gelişini anlatır. Elçiler mektubu sevgiliye ulaştırırlar. Onun elini öpüp dualar ederler.

BÂB-I BEYÂN-I TAZARRU‘Ü‘L-KASİDEÜ‘L-HABÎB U SU‘ÂLÜ‘L-HABÎB (300b)

5 beyittir. Sevgili bu mektubu kimin gönderdiğini elçilere sorar.

KASİDENİN CEVABININ BEYANININ BABIDIR (303a)

72 beyittir. Elçiler âşığın durumunu anlatırlar. Sevgilinin aşkıdan ne hale düştüğünü anlatırlar. Ona merhamet etmesini isterler. Âşığın ne kadar iyi bir insan olduğunu ne kadar merhametli ve sevgisinde sadık olduğunu anlatırlar ve ona içindikileri anlatan bir mektup yazdığını söylerler. Sevgiliyi ikna etmeye çalışırlar.

BAB-I BEYAN-I CEVABÜ‘L-HABÎB ANDÜ‘L-KASİDE (303b)

11 beyittir. Sevgili gülümser, şimdi bunları konuşmanın vakti olmadığını, gül bahçesinde işret, sefa, zevkin olduğunu; zamanın ne göstereceğinin belli olmadığını zamana göre işlerini ayarlayacağını bir de mektubu dinledikten sonra karar vereceğini söyler.

BAB-I BEYAN-I SIHHATÜ‘L-HABÎB BİL‘L HABÎB (304a)

19 beyittir. Sevgili bu sözü söyler ve oturup sohbe başlar. O gün akşama kadar sohbet ederler. Sefa ve işrette vakit geçirirler. Bir ara sevgili, elçilerden nağmeyi anlatmalarını ister. Sevgili mektubu dinler ve çevresindekilere ne yapması gerektiğini sorar. İçinin acıdığını hissederek. Etrafındakilere danışır. Âşığı, ayrılık acısını çeksin mi yoksa ona merhamet mi etsin. Bu arada sevgili, âşığın kendisini sevdiğine gerçekten ikna olmuştur.

BAB-I BEYAN İSTİMÂÜ‘L KELÂM (304b)

16 beyittir. Sevgilinin etrafındaki kişiler, sevgiliye dua ederek söze başlarlar. Bu garibe merhamet etmesini sevgili için çektiği acıların artık yettiğini, bir nameyle cevap vermesini, âşığı çağırmasını söylerler. Kendisine bu kadar âşık insana, cevretmesini sevgiliye yakışmaz diye fikirlerini beyan ederler.

BAB-I BEYAN [...] (305a)

3 beyittir. Sevgili etrafındakilerin sözlerini dinler ve gece ona bir mektup yazmayı düşünür.

BAB-I BEYAN-I TÂR [...] MUHABBET-İ YÂR (305A)

6 beyittir. Sevgili ve musahipleri akşama kadar sohbet etmişlerdir. Akşam vakti dağılırlar. Sevgili yalnız başına kaldığında eline kalemi alır, 3 aşığına mektup yazar.

AŞIĞIN MAŞUĞA MEKTUBUNUN BEYANIDIR (306b)

45 beyittir. Sevgili mektubuna selamla başlar. Onun derdini anladığını söyler. Onu yanına çağırır, ağyarı kapısından kovduğunu, artı kapısının ona açık olduğunu söyler. Ağyarla hiçbir selamının kalmadığını ve âşığın artık yanına gelebileceğini söyler. Kendi vuslatına söz verir. Mektubu bitirir, uykuya yatar ve rahatça uyur.

SABAH VAHTİNİN TASVİRİNİN BEYANININ BABIDIR (308a)

41 beyittir. Muradî burada sabahın oluşunu anlatır. Gecenin meclisi dağılmış, feleklerin padişahı yine divanını kurmuştur. Her zerre nurdan birer elbise giyer. Güneş onların serveridir. Semanın yüzündeki örtü kalkmış, güneş her yeri süslemiştir. Çiçekler başlarına mücevherden taşlar takmış kulaklarına inciler

asmışlardır. Sabah rüzgarı geceleyin başlarını eğen çiçeklerin başlarının açmış, her birisi güzelliğiyle gönül avcısına dönüşmüştür. Burada Muradî sanatkarane tasvirlerle yer verir. Bu arada sevgilinin uyanmasını da sabaha benzetir. Gerçekle mecaz anlatımı bir arada vermiştir.

BAB-I BEYAN-I İRSAL-İ MEKTUBÜ'L-MAŞUK İLE'L ÂŞİK (308b)

15 beyittir. Sevgili uyanır, elçiyi çağırır, mektubu gösterir. Elçiler mektubu dinlerler. Sevgiliye dualar ederler.

BAB-I BEYAN-I USULÜ'L-KÂSİD MİNE'L-MAŞUKÜ'L-ÂŞİK (309a)

20 beyittir. Elçi, âşığa ulaşmak için yola çıkar. Âşığı kanlı gözyaşlarıyla ağlar bulur. Âşık, sevgilinin gelişindeki suretten güzel bir haber getirdiğini anlar ve hemen şükür secdesine yatar. Elçi sevgiliden hayırlı haberler getirmiştir. Âşık olanları ayrıntısıyla anlatmasını ister.

BAB-I BEYAN-I HİKAYE-İ KÂSİD-I MİN CÂNİBÜ'L-HABİB (310b)

40 beyittir. Elçi diğer elçiye ulaştığından beri başından geçen her şeyi ayrıntısıyla anlatır. Âşık neredeyse cennete girmiş kadar mutlu olmuştur.

KÖTÜ NİYETLİ AGYARIN FİKİRLERİNİN BÂBININ BEYÂNIDIR (311a)

11 beyittir. Sevgilinin etrafındaki agyar âşığa gönderdiği mektuptan haberdar olurlar. Toplanırlar bu işi durdurmanın çaresini düşünürler. Aralarında çekinip kavga ederler. Toplanıp bu kez âşığa gelirler. Âşık sevgilinin kapısına gelmek üzeredir. Agyar âşığı niyetinden vazgeçirmeye çalışır.

BÂB-I BEYÂN [...] (311b)

17 beyittir. Aşık sevgilinin kapısına gelirken bir grup ağyar ile karşılaşır ve niyetlerini hemen anlar. Onlara derdinin ne kadar büyük olduğunu uzun zamandır gurbette ve ayrı olduğunu söyler. Allah'a dua etmeye başlar. Ey Allahım ben bunlara zulm etmedim ama onlar şimdi bana eziyet ediyorlar. Halbuki ben ne yaptım kendime yaptım yolumdan şaşıp eğri yola gittim. Senin kapından başka yollara yüz tuttum. Beni bu sevdadan kurtar. Duamı kabul et beni bu köpeklerin elinden kurtar diye dua eder.

BAB-I BEYAN [...] (311b)

5 beyittir. Ağyar âşığa bu sevdadan vazgeç diye sert bir şekilde konuşurlar.

ÂŞIĞIN CEVÂBININ BEYANININ BABIDIR (312a)

9 beyittir. Âşık ağyara bana bu yaptıkların reva mı diye sorar. Ben size ne yaptım? Bilirsiniz ki ben bu aşk derdine tutuldum, zaten daha önce sevgilim sizin sözlerinize uyup beni kovmuştu. Nice zaman sonra bana merhamet etti. Beni katına çağırdı. Şimdi bu yoldan dönmek olur mu? Canını ve başını feda etmek daha layıktır. Ben size ne yaptım ki benden böyle nefret edersiniz.

BAB-I BEYAN-I KELAM-I İTAB-I AĞYAR-I ÂŞİK (312b)

9 beyittir. Ağyar onu dinlemiştir. Biz seni onunla görmeye dayanamıyoruz der. Gece gündüz onunla birlikte olman bizim canımızı sıkıyor. Sen bu seferden dön, git. İster canını ve başını feda et biz senin derdine derman oluruz ve senin yâre ihtiyacın kalmaz. Biz senin mizacını anladık, derler. Aslında ağyar, âşığa itab (azarlamak) etmek istemiştir.

AŞIKLA AĞYARIN SAVAŞININ BÂBIDIR (313 a)

22 beyittir. Agyar kılıçlarını çekip aşğın üzerine yürür. Kimisi yağmur gibi oklar atmaya başlar. Aşıktaki hemen silahına davranır. Hem ok atar hem kılıç çeker. Bir yandan da gürzünü sallar. Kimini yere sermiş kimini de yaralamıştır. Ama iyice zorlanır. Çünkü o tektir. Karşısındakiler ise 5-10 kişi vardır. Bu şekilde Allah ona yardım etmiştir. Hepsinin başını ikiye ayırır. Aşık düşmanlarını bertaraf etmiştir. Sonra yaralarını yıkamak için su kenarına gider. Bir kayık bulur. İstanbul'a ulaşır. Sevgilinin elçisiyle buluşur. Olanları anlatır. Elçi onu güler yüzle hoş geldin diye karşılar ve sevgilinin yanına gitmeye koyulurlar.

(BÂB-I BEYÂN-I ' [...] ÂŞİK-I İLA MAHABBETE'L HABÎB: (313b)

5 beyittir. Sevgilinin elçisi sevgiliye ulaşır ve aşğın geldiğini haber verir.

BÂB-I BEYÂN [...] (314a)

14 beyittir. Elçi agyarin sevgiliye yaptıklarını da anlatmıştır. Sevgili elçisinin sözlerini dinler. Agyara hiddetlenir. Merhamet edip aşğımı huzuruma çağırışken onların yol kesmeye ne hadleri var. Onlardan kimseyi gözüm görmesin. Onları ebediyen kovuyorum. Sen aşğıma haber ver gelsin gül bahçesinde dolaşalım. Onun halini hatırını sorup derdine çare olalım der. Elçi aşğa haber verir. Aşık ziyadesiyle mutlu olup bir şiir okur.

BÂB-I BEYÂN [...] (314a)

7 beyittir. Murâdî bu bâba Allah'a şükrederek başlar. Vuslata erişmiştir. Gam evinde yatarken binlerce ah ederken bahtı ona yâr olmuştur. Defalarca Allah'a şükrederek bâbı bitirir.

BÂB-I BEYÂN [...] (314b)

5 beyittir. Sabah olur Sabahın güzelliğini anlatır. Bütün cihanda onunla beraber uyanmış kuşlar da onula hoş bir şekilde Allah'ı zikrederler.

MAŞUĞUN AŞIĞI DAVETİNİN BEYÂNIDIR (315a)

13 beyittir. Aşığın gözünde her yer Adn cennetine dönüşmüştür. Artık sevgili aşığı yanına davet ediyordur. Sevgilinin elçisiyle beraber kûy-ı yâre azmederler.

İKİNCİ KASİDENİN BEYÂNIDIR (315a)

Tek beyittir.İkinci kasideye geçiş yapar.

İKİNCİ KASİDE (315b)

12 beyittir.Sevgiliye söylenmiş bir kasidedir.

BEYÂN-I SU‘AL HABÎB MİN AHVÂLU‘L- MA‘ŞÛK (315b)

5 beyittir. Habib aşığın halini sorar. Aşık derdini anlatsın ki belki çaresi bulunur.

İSTİMA‘ KELÂMÜ‘L-HABÎBÜ‘L-ÂŞİK[...] (315b)

3 beyittir. Aşık bu sözleri duyunca çok mutlu olur ve sevgilisinin yanına gelip ayağını öper. Sevgilisi de çıkıp gelmiştir.

BEYÂN-I [...] MA‘ŞÛKU‘L-ÂŞİK (316a)

Tek beyittir. Sevgilisinin gelişini yineler. Haberi mahbuba ulaştıran peyktir.

[...] ÂŞIKU‘L-HABÎB (316a)

6 beyittir. Aşık sevgilisini gördüğü anı anlatır. Maşuk bütün güzelliğiyle

karşısındadır ve aşığın aklı başından gitmiştir.

GAZEL-İ HAMD (316a)

5 beyittir. “irdüm” rediflidir. Aşık bu vuslat haline hamd eder.

BEYÂN-I [...]MA‘ŞÛK ‘ALÎ KALBU‘L-ÂŞİK (317a)

15 beyittir. Artık çekilen gam ve eziyetlerden sonra aşk olgunlaşmış vuslat lezzetlenmiştir. Murâdî aşığın bu halini şairane bir biçimde anlatır.

BEYÂN-I MUSÂHİB ‘ÂŞIKU‘L- MA‘ŞÛK (317a)

5 beyittir. Aşık maşuğuyla sohbete başlar.

BEYÂN-I [...]MA‘ŞUK MİN HİKÂYETU‘L-ÂŞİK (317b)

9 beyittir. Sevgili aşıktan aşk yolunda neler çektiğini anlatmasını ister.

BEYÂN-I CEVÂB-I ‘ÂŞIKU‘L-HİTÂBÜ‘L-MAŞÛK (317b)

6 beyittir. Aşık sevgilisinden güzel sözler işitmiş ve kalbi bütün cefalardan yıkanmıştır. Sevgiliyi öven bir şiir okur.

GAZEL-İ MEDH (318a)

9 beyittir. Sevgiliyi över. “ye” rediflidir.

BÂB-I BEYÂN-I TESLİM-İMAŞÛKU‘L-‘ÂŞİK VE SOHBETÜ‘L-‘ÂŞIKI BİL HABÎB (318b)

31 beyittir. Burada aşıkla sevgili âşıkane bir sohbet yaparlar.

BÂB-I BEYÂN-I [...] (319a)

11 beyittir. Burada şair Allah'a seslenir. Sevgilinin vuslatının talebi için kısa bir münacaat ve vuslatı için hamdır.

BÂB-I BEYÂN-I [...] (320a)

23 beyittir. Murâdî burada aşk üzerine bazı sözler söyler ve kitabını bitirdiğini ilan eder. Eseri için “oğlan” benzetmesini yapar ve doğan çocuğun bir ada ihtiyacı olduğunu söyler. Murâdî bu kısma Muhabbet-nâme ismini koymuştur. Muradı bütün âşıkların bu kitabı okuyup feyz almasıdır.

BÂB-I BEYÂN-I TARİH-İKİTÂB-I MUHABBETNÂME (320b)

13 beyittir. Murâdî burada kitabının bitiş tarihini verir. 946 yılında kitap tamamlanmıştır. Kitabın tamamlandığı ay receb ayı ve bir gece vaktidir. Murâdî bu eseri 8 yılda yazmıştır. Nazma çekilmesi 1 ay sürmüştür. Elinden geldiğince aşkı anlatmaya çalışmıştır. Son iki beyit kitabının bitiş tarihini veren tarih beytidir.

BÂB-I BEYÂN-I İKRÂR-I NOKSANÜ'L-‘ÂŞIK U BELÂ İTİZÂR: (321a)

21 beyittir. Murâdî burada kitabının eksikliklerinden bahseder. Nazmımda noksan olduğumu bilirim der ona hiç kimse buna izam etmesin hatalarımı tashih etsinler der. Benim maksadım bir dua almaktır.(Burada okuyuculardan bir dua bekler) Duadan başka söz külliye hebâdır. Allah benim için dua eden herkese rahmet kılsın. Allah'ın habîbi ona yâr olsun.

BÂB-I BEYÂN [...] (323a)

51 beyittir. Son bâbdır. Murâdî burada kemal sahiplerinin özelliklerini açıklar. Onlar marifeti tahsil etmişlerdir. Onlara her yön tek olmuştur. Olgunlukta ne kadar hisse aldıklarına bakarlar. Kendilerini yoldan çıkartacak kelimelere kulak vermezler. Başkasının ayıplarıyla uğraşmazlar. Mearifte her zaman hazır olurlar. Kötü huylulara bile her zaman ihsan ederler. Hayra yönlendirirler. İşlerini Ehlullaha nasbederler. Yüzleri Alllah' yakındır. Ayıp açmak nurdan bir iştir. Onlar pislik yer kötü niyetlidirler. Marifet ehli hakikat meclisine ermeyi ister. Kasıd bu kitabın ayıbını görüp itab etmek olmamalı. Unutulmamalıdır ki mearif denizinin kıyısı yoktur. Olgunluk ve marifet deryaya benzer. Tıpkı bildiğin ve bulduğun bütün esbabalara yüklenebildiğin kadar olmak gibi. Neyi ararsan onu bulursun. Bulduğun ve aldığı nasibin kadardır. Az ya da çok. Marifet denizinin sınırını kimse bulamadı. Sen bu uzun kıssadan payına düşeni al boş yere gam yeme. Kelamımız çok uzayacak onu kısaltalım. Kitabı tamamlayalım ve katip de muradına ersin ama bir muradım var eline kim bu kitabı alırsa noksanını görüp itab etmeden Allah'ın rahmetini ona dilesin. Kim böyle yaparsa Allah da ona sonsuz rahatlıklar versin. Benim duadan muradım budur. İnşallah Hak Teala dua edenlere makbul kılar. Ben de bu dualarla rahmet bulurum. Murâdî bundan sonra tevhidi anlatır. İkilik gitmeli teklik hâsıl olmalıdır. Böylelikle çekilen eziyetler sona erer. Resul şefaata eder. Rahmet kaynağından yardım erişir. Tevhide ulaşmış insanın yolu cehennem ateşine uğramaz bütün dertlerinden kurtulur. İhtisası Allah'ın dergehinde bulur. Vahdet makama erişen asla ikilik sûreti görmez. Murâdî bundan sonra Allah'a dua eder. Allah'ın muradlarını vermesi için yalvarır. Bu kitabı bu yüzden yazmıştır. Kitabının sevap olmasına sebep olacağını umar. Çünkü Allah'ın rahmetinin sonu yoktur. Ne kadar ikram da etse tükenmez yazıp şerh ettiği bu kıssadan dolayı Allah'ın rahmet denizinden pay almayı ister. Murâdî eserini Allah'tan rahmet peygamberden şefaata isteyerek bitirir. Az da söylediysem çok da söylediysem diye sözünü kat' eder.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHABBET-NÂME

2.1. YAZILIŞ SEBEBİ

Murâdî hem suflerin hem gönül ehli olanların okuyup zevk alacakları bir kitap yazmak istediğini söyler. Öyle bir kitap yazmalıdır ki yazdığı bu eser kapıları açsın. İçerisinde her zaman için okunabilecek bölümler olsun, marifeti ve muhabbeti anlatsın, avamın ve havasın âdetinden, ehassü'l-hasların hâllerinden bahsetsin, dünya kelamını geçersiz kılsın. Yine Murâdî sözünün inceliklerden haber veren mücevher olmasını ister. Bu beyitlerde bazı Kur'an ayetlerinin tefsirini, bazı hadislerin şerhini yaptığını söyler. Ayrıca elfaz-ı araptan ve şeyhlerin edeple ilgili sözlerinden alıntı yaptığını belirtir. 485. beyitte kitabı tercüme ettiğini söyler ama hangi kitap olduğunu söylemez. Sözünden pek çok mana ortaya çıkmasını ister. Bunun için de Allah'tan yardım ister.

İdüben tercüme işbu kitâbı

Getürrem anda niçe dürlü bâbı (17b-485)

Fakat daha sonra 501. beyitte bize tercüme ettiği kitabı hangi kitap olduğunu açıkça belirtir.

Kuşeyri'den rivâyetdür bu ahbâr

Kitâbindan idüp ihrâc iy yâr (18a-501)

2.2. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.2.1.Nazım Şekilleri

Muhabbet-nâme-i Seyyid Murâdî, mesnevi nazım şekli ile başlamıştır. Lütfi Paşanı'nın lütuflarının talep edildiği bir babla başlar. Pend-nâme niteliğindeki 53 beyitten oluşan babla devam eder.

2.2.2.Vezin

Muhabbet-nâme-i Seyyid Murâdî, *mefâîlün mefâîlün feûlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Mesnevinin çeşitli bölümlerinde araya giren gazel ve murabba gibi nazım şekillerinde de farklı vezinler kullanılmıştır. Bu vezinleri şöylece tespit edebiliriz:

<i>Kullanılan Vezinler</i>
Fā i lā tūn Fā i lā tūn Fā i lā tūn Fā i lūn
Fe i lā tūn Fe i lā tūn Fe i lā tūn Fe i lūn
Me fā í lūn Me fā í lūn Mefā í lūn Me fā í lūn
Mef ū lū Me fā í lū Mefā í lū Fe ū lūn

2.2.3.Kafiye

Osmanlı dönemi Türk şiiri aheng unsurlarının başında vezin ve kafiye gelirdi. Vezinsiz ve kafiyesiz sözler şiir sayılmazdı.

Mesnevi nazım şekliyle yazılan Muhabbet-nâme-i Seyyid Murâdî'de de en önemli ahenk unsurları vezin ve kafiyedir. Eserin kafiye durumu çok sağlamdır. Çoklukla Arapça kelimeler Arapça, Farsça kelimeler Farsça, Türkçe kelimeler Türkçe mısra sonlarında aynı beyitte yer almış ve kafiyede aynı dilden kelimelere dikkat edilmiştir. Böyle olmakla beraber bunun dışına çıkılan yerler de vardır.

Farsça-Farsça:

*Şular kim itdi la'l-i cür'asın nûş
Cihân sevdâsını itdi ferâmûş(156a-1)*

*Kılayın ol şeh-i hâlûñden âgâh
Dayanup hüsnine olmaya gümrâh(197a-2)*

*Seni bî- 'akl koyup eylemiş mest
Özüñ fehm idemezsin nîst ya hest(156b-6)*

Arapça-Arapça:

*Tapuñdan umaruz aña hamîyyet
Kapuñ kânı keremdür hod ne minnet(198b-10)*

*Şu resme kalmaya güftâra kudret
Ne kudret zerrece reftâra kuvvet(157a-14)*

*Bu sûretten yazam niçe me'âni
Bile ârif nedür andan beyânı(158b-9)*

Arapça-Türkçe:

*Sañaram eyleye görüp halâyık
Benüm râyum budur fehm eyle bayık(189b-12)*

*Ne kim gelse elümden idem anı
Rehüñde terk idem bu cism ü cânı(195b-5)*

*Göñüller mahzeni pür ola esrâr
Dola 'âlem ma'nîden nekim var(160b-2)*

Farsça-Türkçe:

*Ki ya 'ni iy refik yâr-i hoş-hû
Dile 'ışkıla irüp yine kaygu(196a-2)*

*Dirüp ebkâr-ı şeb dürrin nekim var
Ri'âs ider kimin bâ'zını pistâr(172a-12)*

*Dil uzatmaya sehven olda verde
Anuñda kalmaya tâ yüzi yirde(176a-8)*

Türkçe-Türkçe:

*Meger kim şâh-ı verde dil uzatmış
Tâ'aşşuk 'arz idüp yüzsüzlük itmiş(176a-5)*

*Boyun egmeye bulıp kimseye yol
Durup meclis de ayag üstine ol(176a-9)*

*Yüzüben naz-ile suya talarlar
Velî gamze-ile yürekler delerler(176b-4)*

Muhabbet-nâme-i Seyyid Murâdî'de kafiye düzeninde rediflere de oldukça sık rastlanmaktadır. Redifler,daha çok Türkçe kelime veya eklerle yapılmıştır. Ancak Arapça ve Farsça kelimelerle yapılan rediflere de yer verilmiştir.

*Dahi seyr iderek bâzâra vardum
İşidüñ dahi niçe kâra vardum(177a-11)*

*Gülirse goncalar handân olurlar
Lebinden ancalar hayrân olurlar(177b-14)*

*Gelüp ben mihr ide izlâl idersin
Revâ mı böyle bed ef'al idersin(201a-11)*

Ancak Arapça ve Farsça kelimelerle yapılan rediflere de yer verilmiştir.

Beni derd-ile bîmâr itdüh iy çerh
Mekânum gül bigi hâr itdüh iy çerh(201a-9)

Aña di senden oldu baña pâ-bend
Çekildi ara yire böyle rû-bend(206a-11)

Görüp hâl-i Resûli ol vefâdâr
Dimiş ol meh nedür hal iy vefâdâr(213b-5)

Çün kalur şol hastenüh çeşmüh dil u cân-ı taleb
Bes ider ol da lebühnden anlaruh kanın taleb(213a-13)

Çi ger söz çok kılayın emri takrîr
Ne kıldı baña oldem imdi takrîr(200b-10)

Kılurdum cân-ile dahi du'alar
Yire urup yüziim idüp senâlar(197a-13)

Tapuñdur imdi ol derdüh devâsı
Baña rahm eylemeklikdür revâsı(194b-9)

Kuluyam cân u dilden tapusunda
Ol nice hizmet idem kapusunda(196a-9)

Ayrıca yer yer cinaslı kafiyelelere de rastlamak mümkündür.

Yine düşdüm bu fûrkatle kemâna
Ki niçe irem ol kaşı kemâna(203b-5)

Görüp meddâhı ola her 'anâdil
Anuñla ref' ide dâyim 'anâ dil(161a-14)

İşitdüm çün bu sözi ben de dilden
Kabul itdüm muhassal bende dilden(187a-4)

Su'âl itdüm bu kez çeşmüme ol dem
Didüm kim niçeya dek dökese dem(188b-1)

O lâle haddi bir görmekle bârî
Niçe yaş dökese fikr eyle bârî(188b-11)

2.3. ŞİİRLERİN KONULARI

2.3.1. Allah'ın İsim ve Sıfatları

Bâri Hüda: (226a-6540)(285a-8211)
Şükürler eyleyüp Bâri Hüdâ'ya
Tazarru'lar iderdüm diler bâya(318b-9153)

Bâri: (263b-7605) (233b-6754) (245b-7098) (321a-9222)
Gör kim nice sayd itdi beni bu gam-ı mihnet
Bâri bize irişün ecel var haber vir(259b-7486)

Hak: (166b-4854) (183a-5329) (190b-5536) (192a-5574) (192a-5583) (192b-5590) (193a-5604) (197b-5536) (197b-5737) (211a-6115) (214a-6194) (270a-7786) (272b-7848) (277b-8002) (282a-8122) (283a-8151) (283a-8151) (299b-8621) (302b-8703) (303a-8769) (322b-9259)

Kamu sa'atde ol şâh-ı cihânı

Târik-i Hakk'a irşâd eyler anı(155b-4530)

Hak Te'âlâ: (188b-5477) (254a-7319) (322a-9254)

Bu resm-ile muhassal Hak Te'âlâ

'Azîmu'ş- şân ol sultân-ı â'lâ(175a-5087)

İlâh: (164b-4790) (166b-4854) (169a-4915) (192a-5582) (196a-5693) (199b-5797) (204b-5930) (204b-5937) (205a-5942) (211b-6131) (217a-6276) (226b-6544) (249a-7190) (251b-7252) (251b-7261) (256b-7391) (258b-7459) (267a-7685) (269a-7745) (270a-7784) (280a-8072) (283a-8150) (286b-8261) (291b-8393) (299b-8609)

Bir mehveşi sev ki anda ola hûbb-ı ilâhî

Bir zülfe boyuñ virki müdâm ola mutarrâ(162a-4721)

Allah: (192a-5579) (192a-5584) (192b-5586) (218b-6312) (230b-6659) (242b-7022) (243a-7024) (243a-7026) (243a-7028) (243a-7030) (243b-7038) (243b-7045) (244a-7052) (244a-7054) (244a-7056) (244b-7065) (251b-7264) (269a-7747) (281b-8109) (286a-8239) (308b-8870) (322a-9252) (322b-9262) (323a-9274)

Bilincek kim ne câdur gûy-ı bîniş

'Diye sad Bârek Allahu âferîniş' (ayet)(160b-4675)

Yezdân: (230b-6666)

Didüm kim Hikmet-i Yezdân oldur

Mukarrar Rahmet-i Rahmân oldur(192b-5596)

Rahmet-i Rahmân:

Didüm kim Hikmet-i Yezdân oldur

Mukarrar Rahmet-i Rahmân oldur(192b-5596)

Hâlık:

İrişüp Hâlıkun sun '-ı kemâli

Cihân bulmuş nihândan i'tidâli(174b-5075)

(193a-5602) (197a-5726) (254a-7327) (282b-8139) (319a-9155)

Pâdişah: (169a-4916) (195a-5660) (204b-5932) (204b-5940) (208a-6032)
(208b-6044) (209a-6055) (225a-6507) (237a-6876) (252b-7261) (253a-7292)
(259a-7475) (263a-7576) (264a-7617) (264b-7622) (265a-7644) (268a-7724)
(288a-8300) (292a-8411) (293a-8437) (293b-8457) (295b-8502) (305b-
8791) (309a-8880)

Kulañam ben fakîre pâdişâhum

Leb-i la'lüñden eyle bûse himmet(298a-8576)

Hüdâ: (167b-4872) (192b-5599) (195b-5683) (197a-5725) (200a-5808)
(200b-5824) (205a-5946) (205a-5946) (211b-6126) (217a-6274) (226b-
6540)(226a-6541) (227b-6549) (277b-7999)(285a-8211) (293a-8437) (297a-
8548) (299b-8621) (303a-8710) (308b-8868) (311b-8955)(321a-9221) (322a-
9252)

Kim ol lutf-ı Hüdâ'dur vasfı anuñ

Kamu vasfindan evlâdur cihanuñ(155a-4513)

Cenâb:

Ne mikdârum ola ya Rab Cenâba

Yüzüm tutmaga ger râhum 'ademdür(226b-6546)

Rab: (200a-5813) (203b-5911) (204b-5935) (204b-5937) (204b-5938) (205a-
5943) (205a-5945) (205a-5948) (226b-6546)

Ne tedbîr eyleyem ya Rab bu kâra

Yine sa'da ire bu bed sitâre(200a-5802)

2.3.2. Hz. Muhammed'in İsim ve Sıfatları

Mustafa: (285a-8210)

Husûsâ Mustafanuñ 'ışkı hayli

Akıtdı gözlerümden eşki hayli(163b-4759)

Habîb: (172b-5025) (173a-5031) (177a-5146) (178a-5173)(183b-5343)
(184b-5364) (193b-5618) (194a-5638) (207b-6013) (209b-6067) (213b-6184)
(219a-6326) (226b-6544) (227b-6575) (229b-6642) (232b-6725) (239b-6923)
(241b-6992) (244b-7073) (246a-7104) (246a-7107) (246b-7119) (247b-7150)
(253b-7306) (253b-7307) (264a-7606) (267b-7700) (268b-7737) (272b-7848)
(273a-7862) (275a-7928) (276a-7968) (277b-7998) (288b-8314) (290a-8354)
(293a-8438) (298a-8577) (298b-8584) (298b-8589) (316a-9075) (316a-9079)
(319a-9160) (321a-9222)

Hem habîbüm hem tabîbüm hem merâmum devletüm

Hem enîsüm munîsüm hem gam-küsârumdur giden(169b-4933)

Resûl: (199a-5780) (199b-5789) (203b-5906) (206a-5974) (211a-
6116)(212a-6133) (212b-6158) (213b-6176) (213b-6179) (215a-6210) (215b-
6230) (217b-6283)(226b-6543) (244b-7065) (260a-7498) (297a-8543) (297a-
8550) (297a-8551) (299a-8599) (303a-8714) (304a-8543) (305b-8783) (308a-
8859) (308b-8873) (322b-9257s)

Bekâlık gelse gerdâr-ı fenâdan

Giçermiydi Resûl-i Kibriyâdan(159b-4651)

Muhammed Ahmed:

Muhammed Ahmed ü Mahmud u Muhtar

Kaşı nun çeşmi 'ayn u mim femdür(226b-6553)

Mahmud:

Muhammed Ahmed ü Mahmud u Muhtar

Kaşı nun çeşmi 'ayn u mim femdür(226b-6553)

Muhtar:

Muhammed Ahmed ü Mahmud u Muhtar
Kaşı nun çeşmi 'ayn u mim femdür(226b-6553)

Muhammed: (178a-5179)

Pes ancak rahmet u vahdetden 'inâyet
Muhammed hazretinden de şefâ'at(323a-9271)

Habîb-i Hak:

Diye kim rahmet itsün aña Bâri
Habîb-i Hak ola anuñda yârı(321a-9222)

2.3.3. Diğer Kişiler**LÜTFÜ PAŞA**

Bülbül: Lütfü Paşa letafet bağının bülbülüne benzetilmiştir. Güzel konuşması ya da güzel ve müjdeli şeyler söylemiş olması sebebiyle böyle bir benzetme yapılmış olmalıdır.

Ala iy bülbül-i bâg-ı latâfet
Yine bu gülşen-i medhi tamâm et (155a-4507)

Gül: Paşa, vasfedilmesi imkansız güzellikte olan bir güle benzetilmiştir. Burada iltifat ve medih amaçlanmıştır. Kokusuna can feda etmek onun ahlakını güzelliğine bir işaret olmalıdır zira divan edebiyatında güzel koku ahlak ilişkisi çok yaygın kullanılır.

Ne güldür ol ki vasf-ı cân fizâdân
K'anuñ bûyına baş u cân fidâdur (155a-4510)

Güneş: Paşa burada güneşe benzetilmiştir. Hükümdarların ya da devlet büyüklerinin güneşe benzetilmesi divan edebiyatında sıkça karşılaşılan bir teşbihdir.

Güneş büyüklüğü, gücü ve karanlıkları aydınlatmasıyla hakimiyeti ve adaleti temsil eder.

*Dahı şems-i duhâ-veş eyledi pâk
Zer ola pertevinden tâ ki hep hâk (155a-4522)*

Ahmedi, Şeyhî, Necâtî:

*Cihânuñ yokdurur hergiz sebâti
Kanı Şeyhî vü Ahmedle Necâtî(159b-4654)*

Cem, Behmen, Rüstem-i Dârâ:

*Dil virenüñ anlara işit hâlini bir bir
Kanı Cem ü Behmen ü ya Rüstem-i dârâ(162a-4725)*

Yusuf:

*Güneş görse ger ol yûsûf cemâli
Sarardup rûyü bulurdi zevâli(178b-5185)*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. MUHABBET-NÂME'DE HİKAYE

3.1.1. MUHABBET-NÂME'DE OLAY ÖRGÜSÜ: Hikaye bir güzelin tasviriyle başlar. Aşık bu güzelin sevdasıyla yanmaktadır. Bu güzel kumaşpazarındaki bir esnaf ya da orada bulunan birisidir.(muhtemelen). Sevgilinin güzelliği emsalsizdir. Onun yüzünde Allah'ın tecellisini gören aşık büyük bir ateşle yanmaya başlar. Öylesine perişan durumdadır ki suçu önce, kendisini bu sevdaya duçar ettiği için önce kalbine sonra sevgiliyi görüp beğendiği için sevgilisine yüklemek isterse de onlar buna karşı çıkar. Sonra ruhu ve akıyla dertleşir. Sonunda gidip sevgilisinin huzuruna çıkar. Derdini anlatır. Sevgili öncelikle kabul etmez. Naz ve istiğna makamındadır. Aşık kalbiyle bu durumu müşavere eder ve kalbi ona sevgilisine bir name yazıp göndermesini öğütler. Bu nameyi sevgilinin elçisine veren aşık sabırla beklemeye başlar. Nihayet müjdeli haber gelecektir. Sevgili ve aşık muhabbete başlar. Her şey çok güzel giderken bir gün aşık bu düzenin bozulmasından ve başkalarının araya girmesinden korkar. Biraz da dedikodular onu huzursuz etmiştir. Bu durumu sevgilisine söylerse de sevgili böyle kuruntulara kapılmamasını aşığı teskin eder. Ama korkulan şey başa gelmiştir ve ağyar iki sevgilinin arasını açmayı başarır. Toplanarak sevgiliyi ziyarete gider ve kendi meclislerine davet ederler. Sevgili de bu daveti kabul eder. Sevgili ile ağyarın toplantılarında ağyar sürekli olarak aşığı kötümeye başlar. Öyle ki sevgili aşıktan artık iyice yüz çevirmiştir ve öyle bir raddeye gelir ki ağyarın kışkırtması ve baskıları sonucu aşığı yaşadığı şehirden kovar.

Aşık için zor günler başlamıştır. Önce başını alıp gider. Sefer ve gurbet vaktidir. Ağyarsa bu durumdan dolayı mutludur. Bu aşığın gönlünü iyice kanla doldurur.

Aşık Bursa şehrine gelir. Burası da güzeldir fakat içi gamla dolu olan aşığın hiç neşesi ve yaşama arzusu kalmamıştır. Halkla dertleşir. Halk onun bu haline üzülür ve burada da pek çok güzel olduğunu, artık onu unutmaması gerektiğini ve bu eziyetin kafi olduğunu söyler. Ama aşık yeniden sevmek istememektedir.

Aşığın artık sabrı kalmaz. Nesim-i subh'a derdini anlatır ve onu sevgilisine elçi olarak gönderir. Sevgili elçiyi dinler ve aşığa bunca zamandır bir mektup bile yazmadığı için sitem eder. Bunun üzerine mektuplaşmalar başlar. Sevgili sürekli aşığı red eder. Aşık bu sefer de gözyaşlarını sevgilisine elçi olarak gönderir.

Aşığın kalbi öylesine kırılmıştır ki artık ondan vazgeçmeyi düşünür. Ama bu hiç kolay olmaz. Allah'tan sabır ister. Dualarında Allah'a "ya sevgilimi bana ver ya da onu gönlümden al" diye yalvarır.

Bir gün bir rüya görür ve çok etkilenir. Rüyasında önce heybetli bir doğan kuşu görür. Bub kuş uçar ve ulu bir dağın tepesine konar. Doğanla aralarında yaman bir vadi vardır. Doğan kuşuna doğru gitmek ister. Ama karşısına bir arap çıkar. Bu arap ona gönül açıcı sözler söyler. Gerçi kara tenlidir ama dili tatlıdır. Ona atından inmesini ve o doğana yaya bir şekilde ulaşmasını söyler. Aşık arapın dediğini yapar. Atından iner. At vadiye kaçar. Başındaki imame ve sarığı da kaybeder. Her yer kararır. Aşığın yanına bir köpek gelip oturur. Aşık köpeğe dokunmak isteyince köpek öyle bir ulur ki vadinin içinden bir sürü canavar çıkıp gelir. Canavarların ağzından ateş saçılmaktadır. Köpek onlarla savaşır ve hepsini perişan eder. Aşık bu hali görünce secdeye kapanır. Allah'tan yardım ister. Karşısında yaşlı bir kadın peyda olur; yüzü aydınlık ve tatlı dilli bir kadındır. Aşık kadının sözlerini hatırlamaz ya da dilini anlamaz. Kadın onu elinden tutup cihanı gezdirir. Sonra karşısına yaşlı bir adam çıkar. Yüzü ışık saçan bu yaşlı adam aşığa göz kamaştırıcı beyazlıkta bir sarık ve imame getirmiştir. Aşığın başına bunu giydirir ve dünyanın gamından azad olacağını söyler. Atı da yanına gelmiştir. O yaşlı pirin kendisi olduğunu söyler ve onu doğana götüreceğini müjdelir. Yolda oturan birisine rastlarlar. Keh gülüp kah ağlamaktadır. Hızla yanlarından bir atlı geçer. Ah etmektedir. Ardınca da pek çok atlı vardır. Ordan geçince bir ölüyle karşılaşır. Kargalar üstüne üşümüştür. Sonra karşısına bir genç çıkar. Daha sonra akarsuyu olan güzel bir bağdan geçerler. Bu bağ cennetten bir emsaldir. Her köşesinde tahtlar kurulmuştur. Bu tahtlarda oturanlar hurilerle cümbüş etmektedir. Pir tekrar ortaya çıkar ve gerçeğin sadece hakiki aşk olduğunu söyler. Rüya burada biter. Ama bu rüya gelecek güzel günlerin habercisi ve yaşadıklarıyla yaşayacaklarının özetidir de.

Aradan uzun zaman geçer. Bahar ve yaz mevsimi gelmiştir. Aşık sevgilisini ne yapsa unutamamıştır. Tekrar kelbiyle dertleşir ve kalbi ona sevgilisine bir mektup

daha yazmasını söyler. Aşık bir mektup daha yazar ve bunu bir elçiyle sevgilinin elçisine ulaştırır.

Artık elçilerin de aşığa verdiği destekle sevgili merhamete gelir. Önce aşığı iyice imtihan eder ama sonra meclisine alır. Fakat ağyar durumu öğrenince deliye dönerler. Toplanıp bir hal çaresi düşünürler. Ve sonunda aşığın yolunu kesmeye karar verirler. Büyük bir çarpışma olacak ve aşık Allah'ın yardımıyla kendisini çok iyi savunacaktır.

Olanlardan sevgilinin haberi olur ve ağyara karşı gazaplanır. Bu kez huzurdan ebediyyen kovulan ağyar olacaktır. Böylelikle vuslat gerçekleşir.

3.1.2. KAHRAMANLAR

AŞIK: divan edebiyatındaki klasik aşık modelidir. Aşka düşmesi, aşkı uğruna her cefaya katlanması, sevgilinin itabının bile gönlüne hoş gelmesi, günden güne mum gibi erimesi, sürekli ağlaması ve sevgiliden asla vazgeçmemesi ile tam olarak divan edebiyatındaki aşık modelidir. Ayrıca salığı ve kulu da karşılar.

SEVGİLİ: Maşuk ya da mahub olarak da geçen sevgili divan edebiyatındaki sevgili modelidir. Naz ve istignasıyla, aşığı imtihanı, ağyarın sözüne uyup aşıktan yüz çevirmesi ve itabıyla olması gereken sevgili modelinin bir resmidir. Güzelliği dillere destan bir benzersizliktedir ve övülmeye layıktır. Ayrıca şeyhi ve Allah'ı da karşılar.

DİL: Gönüldür. Aşığın kalbidir ve ona sevgisinde yol gösterir.

AKIL: Aşığın aklıdır ve o da aşığa yol gösteren bir kahramandır.

GÖZ: Aşığın dertleştiği uzuvlarından. Sürekli ağlar.

GÖZYAŞI: Sevgiliye elçi olarak aşık tarafından gönderilir.

NESİM-İ SUBH(SABA): Divan edebiyatındaki rolü de sevgilinin kokusunu ya da haberini aşığa götürmek veya aşığın muradını sevgiliye iletmek olan bir postacıdır. Hikayede de böyle geçer.

PEYK: Sevgiliye haber götüren postacıdır.

1.ELÇİ: Aşıktan sevgiliye ve aşıktan sevgilinin elçisine haber götürür.

2.ELÇİ: Sevgilini elçisidir.

AĞYAR: İşleri sürekli kötülük yapmak olan bir guruptur. Önce sevgiliyi baştan çıkarırlar. Aşığı kovdururlar. Ama sonunda kazdıkları kuyuya düşerler. Aşık tekrar İstanbul'a sevgilisinin yanına dönünce yolunu kesip onu öldürmek isterlerse de başarılı olamaz ve sevgilinin gazabına uğrayıp kovulurlar.

BURSA HALKI: Aşığın haline üzülp onu sevgiliden vazgeçirmeye uğraşırlar.

İSTANBUL VE BURSA GÜZELLERİ: Sadece tasvir edilirler.

ARAP: Rüyada geçer. Kara tenli tatlı sözlüdür.

ACUZE: Rüyada geçer. Güzel yüzlü ve talı dillidir.

KÖPEK: Rüyada geçer. Ulumasına gelen canavarlarla savaşıp ve onları yener.

PİR: Yaşlı ve aydınlık yüzlü bir adamdır. Aşığa beyaz ve parlak bir imame giydirir ve dertlerinden kurtulacağını müjdelir.

DOĞAN: Rüyada geçer. Ulaşılmaz görkemli bir kuştur. Sevgiliyi temsil eder.

CANAVARLAR: Rüyada geçer. Ağyarı temsil ederler. Korkunç vadinin içinden gelen ifritlerdir. Ama helak olurlar.

3.1.3. MEKAN

İstanbul: denizi, güzelleri ve kumaş dükkanıyla tasvir edilir. Sevgilin mekanıdır.(ser-i kuy-ı yâr kavramı)

BURSA: Kaplıcaları, güzelleri , Seyyid Buhari türbesi ve halkıyla anılır. Gurbeti temsil eder.

BEZZAZİSTAN: Aşığın sevgiliyi ilk gördüğü yerdir. Muhtemelen Kapalıçarşı.

GÜLİSTAN: Sevgili ve aşığın muhabbet ve sohbet mekanıdır. Sevgiliye aittir.

3.1.4. ZAMAN

Bahar mevsimini anlattığı bahariyeleri, yaz, gece ve sabah tasvirleriyle “nice zaman geçti” gibi betimlemeleri zaman kavrayı içerisinde görebiliriz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
4.1. MUHABBET-NÂME-İ SEYYİD MURÂDÎ
METNİ

**BÂB-I BEYÂN-I MÎNE‘L-GAYR-I BÎ-KUVVET‘ALLÂHÎ TE ‘ÂLÂ: EL-
KÂB-I HAZRET-İ PAŞA YUSSİRALLÂHU TE ‘ÂLÂ MÂYEŞÂ**

Ala iy bülbül-i bâg-ı latâfet
Yine bu gülşen-i medhi tamâm et

Temâşâ eyleyüp feryâda başla
Yine ol verd vasfin yâda başla

Ki ya‘ni iy dil-i vassâf-ı ser-bâz
Bu vasf-ı dil-nüvâza eyle âgâz

4510 Ne güldür ol ki vasf-ı cân fizâdân
K’anuñ bûyma baş u cân fidâdur

Ki ya‘ni yine di vasfin anuñ sen 155a
Kim oldur cümle mevsuf içre ahsen

Kıl ahsen hem anuñ vasf u beyânın
Ehibbâ andan ide şâd canın

Kim ol lutf-ı Hüdâ‘dur vasfi anuñ
Kamu vASFından evlâdur cihanuñ

Beyân it imdi ‘adl u dâdını hem
Anuñla yâd idüpen âdını hem

4515 Okuyuban tâ kıyâmet ola dâ‘î
Görüp ref‘ ola halkuñ iltiyâ‘ı

Bilâlar hem nice ‘izzet-nümâdur
Kamu düşmişler için pîşvâdur

Nice kıldı dahı halka ‘adâlet
Okına vasfi tâ devr-i kıyâmet

Diyu gör cem‘ idüben ‘adl u dâdın
Ki toldurdu cihâna yahşi âdın

Bulincak kurbeti şâh-ı cihâna
Nice kıldı ‘atâl pîr ü cüvâna

4520 Dilinde komadı ha‘d u hasedden
Götürdi ‘ucb u kibri her ehaddan

Silüp âyine-veş kıldı mücellâ
Aña nâzır olanlar ola eclâ

Dahı şems-i duhâ-veş eyledi pâk
Zer ola pertevinden tâ ki hep hâk

Cihân görgüsini ol pâk itdi
Sehâb zulm u cevri hâk itdi

Silüp jenk cefâyı itdi çün pâk
Kulûbe oldu vâhid sîm ü zer hâk

4525 Zemanında eger zer tola ‘âlem
Tama‘ destin üzetmez aña âdem

Kesübdür hırs elin her bir gedâdan 155b
Tama‘ rımhın[?] çü remh itdi arâdan

‘Âtâsından gedâlar bây oldu
Kamuya ‘izz ü devlet cây oldu

Sehâ destin dırâz idüp cihâna
Sunup bezl itdi her pîre cuvâna

Götürdi zulm-ile cevr-i arâdan
Añâ bu ni‘meti virdi yarâdan

4530 Kamu sa‘atde ol şâh-ı cihânı
Târik-i Hakk’a irşâd eyler anı

Degildür kalbi hergiz zulme mâyîl
Kılursa nemleteyn olmaya kâyîl

Ki ya‘ni birbirine kılsa cevri
Bulaydı ref‘ irerdi irince gavri

Bu kande kaldı insan ide anı
Kamu şâd eyledi halkı cihânı

Kılubdur cûd u lutf ü ‘âlemi pür
Selâset virdi her bir kalbe çün dür

4535 Şâh-ı ‘âlem-penâhun sâdıki hem
Meh-i ‘âdl u sehânuñ ‘âşiki hem

Cihân gencin satup bir âda virdi
Sitem güdsin savurdı bâda virdi

İrişdi verdine kamu anâdil
Anuñla şâd olur cünd-i belâbül

Çiküp gonca dehândan belâbül[?]
Mey-i gültrengüñ ancak adı kaldı

İrelden câm-ı la‘l-i cân fezâsı
Sürüldü âb-ı hamrânuñ sefâsı

4540 Şular kim itdi la‘l-i cür‘asın nûş 156a
Cihân sevdâsını itdi ferâmûş

Anuñla mest ü müstagrâk oldı
Gedâlar ni‘metine gârk oldı

İrişdi kenzi bî-noksâna râhı
Âñâ yüz dutdı heb devlet sipâhı

Dahi kim irdi âñâ buldı devlet
Mekâdir kesp idüp ehâz itdi rütbet

Ya şol kim buldı kurbet tapusına
Niçe şehler sürer yüz kapusına

4545 Şular kim irdi ânuñ dergehine
Anuñda yüz urup Hâk-i rehine

Ne çalar kühl idinup gerdi râhına
Anuñla bulmag için ‘izz ü câhın

İlâhi cûd u fazlıñdan ‘âtâ kıl
Beni de ol kapuya sen revâ kıl

Kim oldır kâm-bahş ehl-i niyâza
Dilum vardın kıl ol dergehünde tâze

Dahi eltâfi ile behremend it
Anuñla halk içinde dil pesend it

4550 Çü bahri lutfinüñ yogdur kerânı
Nedeñlü nâz idüp dürri girânı

Anuñ cem‘ile doldursun cihânı
Güneşden zerresi bulmaz beyânı

Di imdi eyle olsa iy dil-i zârı
Sözün tatvi idüben kılma evkâr

Çü bulmaz midhati ânuñ nihâyet
Bulunmaz vasfi deryâsına gâyet

Hemen ol dâsitâna eyle âgâz
Sözünüñ sâzın it anuñla demsâz

4555 Çün anı cem‘ idüp matlûb idündüñ 156b
Beyân it anı kim mahbûb idündüñ

Yazılsun cümle bulınca nihâyet
Okunsun ehl-i ‘ışk içre temâm et

BÂB-I [...]

Meger bir subh-dem gayb-ı seher-hîz
Takup cân gûşına dürri-i dil-âvîz

Dir iy gâfil dil ü tenbihe muhtâc
Uyan bu hâb-ı gafletden gözün aç

Aceb gurbet seni ser-hoş kılmış
Meger kim câm-ı akluñ nûş kılmış

4560 Seni bî-‘akl koyup eylemiş mest
Özüñ fehm idemezsin nîst ya hest

Derûnuñ derd ile bî-hûde itmiş
Birûnuñ gerd ile âlûde itmiş

Düriş imdi yine kalbüñi pâk it
Yiter olmaz hevâda cismi hâk it

Götür dilden dahi gaflet hicâbın
Olur gün rûşen aldukda nîkâbın

Güneş yüzden düriş ref'-i hicâb it
Münevver menzil eyle bâşitâb it

4565 Düriş ref' eyle bu yüzden nîkâbı
Çalış ref' eyle gözden ıztırâbı

Ne yatarsın bu gaflet içre bî‘âr
Uyan yâr olmadın âgyâr ile yâr

Göçer bu kârubân kalduñ hevesden
Sakın kim murg-i cân uçar kafesden

Revândur munkalib olur hevâya
Çıkan kim şebnem ardınca semâya

Bu da irter ger ol bî-dem kalursın
Yine asluñ-ile hem-dem kalursın

157a

4570 Seni kılmazdan evvel terk rûhuñ
Umûrın feth kıl feth-i fütûhuñ

Hiyâli ceş-i nazma hâzır eyle
Hiyâl-i hüsne var dil nâzır eyle

Bu hüsniyyât-ı özüñ cem‘ kıl gıl
Bu leyliyyâta sözün şam‘ kıl gıl

Dişi vasfında dildâruñ yarâg it
Şeb-i zulmette lûlûden çerâg it

Gözün aç âfitâba kıl nazarlar
Niçe bir gam sehâbından matarlar

4575 Ya niçe bir figân ü nâle vü âh
Gam u endûh u derde ola hem-râh

Sürüp bu cümle kıl dil küşâde
İrişdür güft ü gûyuñ izdiyâde

Neden geldi ki sen hâmûş olasın
Mey-i hicrân-ile ser-hoş olasın

Gerektür dem-be-dem sen şâd olmak
Gamından âlemüñ âzâd olmak

Dahi hem irgürüp derdüñ beyâna
Getüresin firâkuñ dâsitâna

4580 Ki tâ ırmeye noksâna kemâlün
İrişe intihâya kıl ü kâlün

Bilürsin ire ferdâ hâlet-i gayr
Ki sen de kalmayısar âlet-i seyr

Şu resme kalmaya güftâra kudret
Ne kudret zerrece refâtara kuvvet

Dilüñde var iken kudret kelâma
Dürîş bir nazmı irgör ihtitâma

Çıkar bir vech-ile bu bâz elden 157b
Gider bu vech-i ‘izz ü nâz elden

4585 Uçuncak bâz koldan âşikâre
Ne kaldı elde salarlar şikâre

Kaçan merkeb olur tahtuñda zâyîl
Kalursın bârî yiktâ yok hâyil

Ne deñlü reh-güzâr ola piyâde
Ki vara menzile ire murâda

Hiç atlu menzilin alur mı şol kes
Ki merkeb gide tahtından kala pes

Ya şol kim yakdı gündüzden çerâğı
Düketdi târını mahv itdi yâğı

4590 Ne söyler gör su‘âl itdükde sâyil
Kalur zulmette çün irmez meşâil

Var iken nükte-i nazma fesâhat
Nedür bu künk ü lâlü bu kabâhat

Ya pes niçün olasıñ şöyle epsem
Degülsin hamdülillah şimdi ebkem

Di imdi uyaruban çeşm-i cânı
Yine derc itmege dürc-i me'âni

Humâr-ı gafleti teskîn eyle
Bihâr-ı hikmeti tebyîn eyle

4595 Anı idrâk idüp kıl söze âgâz
Ki sözün sâz-ı 'ıška ola dem-sâz

Düriş bu silk-i nazmı pür-güher kıl
Çalış tak sem'-i cânâ mu'teber kıl

Me'âni dürrini nazmuñla kıl hoş
Me'ârif ehline ola güher-püş

Sabâ-ile bilüñ efsürde kılma
Hevâ-ile dilüñ pejmürde kılma

Bugün esrâr-ı 'ışkı eyle işhâr 158a
Bu dîn âsâr-ı kahrı eyle iş'âr

4600 Feemmâ muhtelifdür bil tâbâyi'
Gerekdür ehline göre sanâyi'

Tefettün kasd kıl sözüñde tekrâr
Ki ola envâ'-ı tab' içinde muhtâr

Müzeyyen eyle bu nazm-ı nefîsi
Ki ola her ‘âşık-ı gam-gîn enîsi

Ruh-ı dilber bigi ferhunde-fer kıl
Dahi ‘anber bigi ferinde-ter kıl

Leb-i mehrû-veş anı âb-dâr it
Münevver kıl buyûtın pâyidâr it

4605 Sözin lezzetlü kıl şehd ü şekkerden
Özin de tatlu kıl helvâ-yı terden

Müzevvek bula anı her dil ü cân
Müşevvek ola cân ı ehl-i ‘irfân

BÂB-I [...]

Çün irdi bu nidâ bâd-ı seherden
Pür oldı sem‘-i cân ü dil güherden

Beşâret tablı bu resme çalındı
Ne tîr urdı safâdan dil delindi

İrişdi ibtidâ kâm-ı hurûşa
Girişdi bâd bahre tâ ki cûşa

4610 Bu nev‘ üzre çün irdi sem‘ a ahbâr
Bu servâdan özüm kıldı haberdâr

Bu uslubâ haber çün gûş kıldum
Vefâ bezminde cür‘a nûş kıldum

Tahayyürden dil ü cân oldu ‘ârî
Tahayyülden gidüp gaflet humârî

Hemândem hâb-ı gaflet eyledüm terk 158b
Tutup dâmân-ı nazmuñ cânibin berk

Kitâb-ı dilden istihrâc kıldum
Tarîk-i nazma bir minhâc kıldum

4615 Dil evrâkımda olan fasl u bâbı
Cem‘ kıldum ki yazam bir kitâbı

Velîkin anlamadum ne kılam yâd
Ola anuñla dâr-ı nazmum âbâd

Göñül âyînesinde gördüm âhir
Yazılmış bir melek gün bigi bâhir

Gözüm sevdâs-ile pür-jeng kılmış
Yüzüm ehvâs-ile bî-reng kılmış

Kemân ebrûsı bigi kâmetüm pîç
Kılup gayre komamış tâkatüm hiç

4620 Diledüm vasf idem hüsn ü cemâlin
Dehân ü hadd ile kaddi nihâlin

Bu sûretten yazam niçe me‘âni
Bile ârif nedür andan beyânı

Budur bâis ki kıldum nazma bünyâd
Me‘ârif ehli andan ola dilşâd

Deminden dem uran bî-havf ü bî-bâk
Çıkara bu bahirden gevher-i pâk

Hele diñleñ kelâm-ı nâ-tüvânı
Nice oldu bu nazm-ı dür-feşânı

4625 Didüñ âyîne-i dilde bana gâh
Görüñdi resmi bir gül-ruh yüzi mâh

Nice nakş oldugın evrâk-ı dilde
Misâl-i rûy-ı gonca şâh-ı gülde

Gele çün faslı vü ola mahallî
Diyem kim vire her kalbe tesellî

Çü bu nev‘a haber irdi seherden 159a
Müzeyyen oldu dâr-ı dil güherden

Dönüp ol dem dile kıldum hitâbı
Ne didüm diñleñ imdi bu cevâbı

BÂB-I [...]

4630 Eyâ iy bende-i bîmâr u beste
Dili dem-beste vü zecr-ile hasta

Ki ya‘ni iy dili pür-sûz u giryân
Niçün olduñ firâk odına büryân

Beyân it kim bilünsün ibtidâsı
‘Âyân it hem bulınsun intihâsı

Neden irdi saña şevk-i mecâzi

Nice kıldı senüñle ‘ışk-bâzı

Haber vir evvelünden kıl hikâyet

Kim andan haz ala ‘akl u dirâyet

4635 Okuyup diñleyen heb şâd olsun

Disünler rûhuña hem şâd olsun

Cihânda olmasun nâmuñ ferâmûş

İderse kim ki ‘ıškuñ câmını nûş

Bilüp ahvâlüñi kılsun du‘âlar

Dahi hem rûhuña anca senâlar

Cihâna gelmeden kişi sebeb ne

Hevâya uymadan bunca taab ne

Ki komaya kişi bir yüzden âsâr

Kim andan keşf ola bir niçe esrâr

4640 Çü geldüñ ‘âleme sen dahi iy dil

Düriş bir yâdigârı eyle tahsîl

Ki senden soñra ola yâdigâr ol

Okına durduğınca rûzigâr ol

Velîkin komamışlardır merâmı

159b

Yazubdur ehl-i diller her kelâmı

Dinüp söylenmedük söz kalmamışdur

Velî her biri nazma gelmemişdür

Kimi nazm u kimi nesr ile iy yâr
Yazılmışdur kamu tekrâr u tekrâr

4645 Di imdi sende bu şîrîn kelâmı
Düz et nazm eyle bulsun ihtitâmı

Elüñden geldügince iy dil zâr
Düriş kim soñra kalup ola âsâr

Diliñde var iken kudret kelâma
Düriş ir gör kelâmun ihtitâma

Ecel virmez kişiye çünki mühlet
İder bunda gelen elbet de rihlet

Ömür olmaz kişinüñ pâydârı
Fenâ olan nice bulur karârı

4650 Bekâ olmaz cihân âhir fenâdur
Ne sûd umulsa bundan heb ‘anâdur

Bekâlık gelse gerdâr-ı fenâdan
Giçermiydi Resûl-i Kibriyâ’dan

Di imdi âñâ göre bak cihâna
Çün assısı vefâ itmez ziyâna

Di imdi eyle olsa iy dil-i zâr
Çalış bir yâdigârı eyle izhâr

Cihânuñ yokdurur hergiz sebâtı
Kanı Şeyhî vü Ahmedle Necâtî

4655 Hemân dillerde ancak adı kalır
Me'ânî şerbetinden dadı kalır

Yirinde kodular bir yâdigârı
Bu yolda eyleyüp feryâd u zârı

Kamu yirde anuñla yâd olurlar 160a
Du'âlar aluben dilşâd olurlar

Di imdi sen de kıl bir tuhfe bünyâd
Olasın tâ anuñla dâyimâ yâd

Du'âlar aluben dilşâd olasın
İki 'âlemde gül-tek şâd olasın

4660 Anuñla anılasın tâ kıyâmet
Ferâmûş olmakdur key saâdet

BÂB-I [...]

Gel iy cân bülbülünüñ âşinâsı
Buyût-ı hasta diller rûşenâsı

Yine gülzârı 'ışkî tazelandür
Heves sâzını çal âvâzelendür

Hadîm-i 'ıška bir söz it kadîmden
Nedâm-i eşki pür sûz it 'ademden

Bu remzi hark idüp pür nâr kılsın

Bu bezmi germ itsün hâr kılsun

4665 Bilinsün cây-ı hicrun mâcerâsı

Bilinsün sû-i zecrûñ mâverâsı

Bu kenz-i nazmı aç kıl feth-i ebvâb

Bu genc-i remzi saç yaz fasl-ile bâb

Şu her derdüñ miyanından haber vir

Çü her verdüñ dehanından şeker vir

Bilinsün derd ü hicr ü hasret ü yâr

Dinlisün cevr ü zecr ü fûrkat ü zâr

Ferâmûş olmasun ahvâl-i ‘âlem

Bu nev‘adur bilürsin fâl-i âdem

4670 Dahi esrâr-ı ‘ışkı eyle izhâr

Ki kalbe düşe âsârından îsâr

Niçe yüz ma‘nî andan ola hâsıl

160a

Hakîkat añlana mevsul u vâsıl

Göñüller mahzeni pür ola esrâr

Dola ‘âlem ma‘nîden nekim var

Haberdâr ola her bir dil haberden

Niçe remz açıla her bir haberden

Sözünüñ sûzı vire kalbe âteş

Görüp gûş eyledükçe her belâkeş

4675 Bilincek kim ne câdur gûy-ı bîniş
'Diye sad Bârek Allahu âferîniş' (ayet)

BÂB-I [...]

Eyâ iy hemdem-i dâr-ı cefâ gel
Enîs-i mahrem-i yâr-ı safâ gel

Yine dil zevrakın deryâya saldum
Hevâ sahnında ser sevdâya saldum

Şu bahre irdi râhum ıztırârı
Muhâlif tab'a dilteng rûzigârı

Zarûrî ol deñizde garka varırdum
Ucacından tutuşdum harka varırdum

4680 Elüm al eyle ihrac ol bahirden
Kim olam Behremend iş bu mihirden

Gel imdi bu nefesde baña yâr ol
Kadîmî hemdemümsin ber-karâr ol

Gönül lutf it bize kıl dil-güşâlık
Çü vardır aramızda âşinâlık

Teneffür kılma eyle kesb-i kurbet
Revâdur kıl bize gurbetde ülfet

Cûdâ olma iken benden işit pend
Kalam tek pâre pâre olma bend bend

4685 Yüzün suyını dökme hâme-veş gel 161a

Dürüklük sûretin ko nâme-veş gel

Açıl gül bigi handân ol ferahdan
Sakın her gonca hârında terahdan

Görüp asılma her servün nihâlin
Bulup aldanma her bir verdün âlin

Özün pervâne-veş her nâra yakma
Gözün dîvâne-veş her târa bakma

Dolaşma degme bir zülfün teline
Ulaş aña dege ‘âlem kılma

4690 Yak ol haddi münevverden çerâğı
Size sâm‘îlerün sözüñle yâğı

Cehid kıl ‘âyn-ı nerkesden hazer kıl
‘Âhid kıl şeyn-i herkesden güzer kıl

Cem‘ kıl kendüzün baña yâr ol
Gönül evvel gibi sen gâmküsâr ol

Senünle bir olup tahrîr idelüm
Fusûl-ı ‘ışkı key takrîr idelüm

Kamu ahvâli ‘ışkı idelüm cem‘
Ki hakli ‘âlem ânuñçün âça sem‘

4695 Dehân olsun añâ her gonca bâg
Lisan olsun anuñçün suvasın râg

Gülü nerkis gözü kulagı olsun
İşiden diye yüzüñ ag olsun

Açıla gonca-veş keşf ola nâmuñ
Şekker-femden ola tatlu kelâmuñ

Görüp meddâhı ola her ‘anâdil
Anuñla ref` ide dâyim ‘anâ dil

Ola kim bir melek mihrinde mâhir
Kim olmaya beşerde misli zâhir

4700 Şu resme ola hurşîd-i had ol şeh 161b
Kim ola gün yüzine müşterî meh

Kılalum şol perî medhini zâhir
Kim ola mihr u mehdên rûyi bâhir

K’ola bâ‘is binayı nazma nâmı
Nizamı nazm ola nazmun nizâmı

Götür ef`âli gayrı ‘illeti ko bırak
Gözüñ aç sen de birdem gafleti ko

Bize hatif`den irdi çünki bu pend
Gel iy dîvâne ‘âkd it sende bir bend

4705 Ki sen dîvâne olmaya mu‘akkad
Kim işbu kaydıla ola mukayyed

Ezelden sen bu gülşen bülbülisin

Bu kufl-ı genc-i eş'ârũ dilisin

Çü terk itdün kamu dâr u diyârı

Gerek nazm idevüz bir yâdigârı

Ki bizden soñra kala yâdigâr ol

Okına durdığınca rûzigâr ol

Cihâna gelmenũ çün bu muradı

Kala her bir kesün bir yahşi adı

4710 Gel imdi müttefik ol bu kelâma

Ki tâ ir görelüm nazmı temâma

Bilürsin kim sebâtı yok cihânuñ

Kamu insan ki mihmanıdur ânuñ

Konalar hânesine hayli 'avâm

Geçürürler eyü yavuz ser-encâm

Fenâdur soñra heb fâni olurlar

Bir âhirhâne mihmânı olurlar

Kalur bu hânedede esmâsı bâkî

Bize anlardan ol olan mülâkî

4715 Bulunsın bizde de nâm-ı müebbed

162a

Anuñla yâd olavüz nîk ü ger bed

Cihân durdukça ola pâyidâr ol

Me'ârif ehliyle ola yâr ol

BÂB-I [...]

Cehd eyle dilâ olma cihân milkine garrâ
Terk it anı gamdan olasın tâki mu‘arrâ

Nefsüñ segine virmek için külli merâmın
Bu fâniye dilvermek igen olmaya ahrâ

Bir milke gönül virkim anuñ ola bekâsı
Her gussadan ol milke giren ola müberrâ

4720 Bir goncaya meyl eyle kim ol solmaya âhir
Bir gülşene irmek dile kim ol ola zehrâ

Bir mehveşi sev ki anda ola hûbb-ı ilâhî
Bir zülfe boyuñ virki müdâm ola mutarrâ

Bir iki gün içinde solan verdi nidersin
Ya ebyaz ola olda dilâ ya ola hamrâ

Var ancılayın gülşene meyl eyleme hergiz
Çün bâkî degül fânidür idinme dilârâ

Hayf ola ki bir kimse aña meyl ide birdem
Dîvânedür ol kim aña gönül vire vara

4725 Dil virenüñ anlara işit hâlini bir bir
Kanı Cem ü Behmen ü ya Rüstem-i dârâ

Her birisi bir şâh idi kim yogidi misli
Her birisünüñ kasrı idi tâ felek-ârâ

Anlara nice virdi ecel şerbeti çünkim
Birgün içürür saña da ol şerbeti yârâ

Var aña göre ol bu cihân bâgına mâil
Düşvâr işe tûş olmayasın imdi nigârâ

Bir ayaga düş başa çıka cümle umûruñ 162b
Bir işe yapış gitmeye tâ soñı fişârâ

4730 Sehâre vü mekkâre turur dehr-i ‘acûzî
Bir lu‘b-ile kılmaya saña dahi müdârâ

Gafletden uyar çeşmiñi iy hasta Murâdî
İstersin eger kim bulasın derdüñe çâre

Gafil yürüme aklıñı cem‘ eyle başuña
Gaflet meyin nûş idüben olma sukârâ

Cismüñ bezeyüp eyleme cân milkini virân
Yahşî dirilüp zâhire bed fi‘li ko sırra

Ger isterisiñ kim tutasın cennet-i me‘vâyı
Var emrini kudret var iken ide gör icrû

4735 Dîdâra irüp süre tapuñ zevk ü sefâlar
Her yevmüñ ola îd u gicen leyle-i kadrâ

BÂB-I [...]

Bu resme pend çün gûş itdi göñlüm
Anuñla kendüzin hoş itdi göñlüm

Bu meyden cür'ası çün eyledi nûş
Revân-ı deryâ-sıfat cûş eyledi cûş

Açıldı gül bigi dil oldı handân
Cülûs itdi giçüp sadra şitâbân

Ve ba'de didi kim iy merd-i ma'nî
Bizi de gûş it imdi sende ya'ni

4740 Bu yüzden ger baña kıldıñ bu pendî
Bir od urduñ ki raht-ı baht yandı

Ne sihr itdüñ ki ben meshûrun oldum
Ne kahr itdün 'acep makhûrun oldum

Ne tîr urduñ ki sadra peykân
Ne tîg urdun ki kıldı bagrumı kan

Ne nâr irdi bu nurâni nefesden 163a
Ne da'vet irdi sultân-ı hevesden

Gözüm meftun îken bunca fitenden
Özüm magbun îken derd ü mehinden

4745 Ki bil gasb itd i biñ cân ile mâil
Belâ boynumda olmışken hamâil

Zamâne ger beni mahrûm kıldı
Sözünüñ sûzı cânım mûm kıldı

Cihânun mârı virmişken baña sem
Kelâmuñ oldı tîryâk iy şekker fem

Çekerken dehr elinden bunca kahrı
Yine ‘ârz eyledün bir medh-i mihri

Ne kudret kaldı bende ne hû idrâk
Cefâ tîgıyla sadrum oldu sad çâk

4750 Ne vardır bende kudret bir kelâma
Degül kim nazmı irgürem nizâma

Bilürsin ben bu ‘âlemde ne gördüm
Neye vardum ne çekdüm neye irdüm

Elümden çekdi bunca raht-ıla baht
Bu deñlü câh-ı a‘lâ cây-ı devlet

Tunus tahtında pâ şân-ile hemser
Şerî’ât mahfilinde kadıasker

Kanı ol ‘îzz ü naz u nâm-ile neng
Heb oldım cümlesinde şöyle edreng

4755 Husûsâ bunca mahbûb-i zamâne
Ki beñzer her biri mâh-ı cihâna

Ya şol mahbûbeler kim kaddi şimşâd
Yakarlar hasret-ile ger kılâm yâd

Dahi mâl ü menâl ü ferş ü minder
Kamusın terk idüp oldum kalender

Firâkı anlaruñ bî lezzet itdi 163b

Düketdi kudretüm bî kuvvet itdi

Husûsâ Mustafanuñ ‘ışkı hayli

Akıtdı gözlerümden eşki hayli

4760 Velîkin ‘âbd-i memlûk idi ol mâh

Aña ben kul idüm ma‘nîde ol şâh

Kanı ol ferrûh-ı ferhunde falım

Ki hicri komadı hergiz mecâlüm

Düşelden aramıza nâr-ı fûrkat

Beni hâkister itdi yakdı hasret

Çi ger zâhir yüzünden oldı ol dûr

Degüldür cân gözinden hüsni mestûr

Anuñ sevdâsı ile mecnûn oldum

Gam olmaz ref‘ hiç mahzûn oldum

4765 Giçüp kûh-ı gamı sahrâya düşdüm

Beyâbânda kalup sevdâya düşdüm

Koyup gayrı ki sahrâ gözlerem pes

Gözümde zerrece yok cümle-i kes

Yirüm sahrâ vü çekdügüm elemeler

Düketmez derdi kagıtlar kalemler

Kalem kagıd çü yitmez dâsitâna

Yazup takrîr idem ben ‘âşıkâna

Cihân kırtâsı çün virmez aña el
Nice aklâm ide bu müşküli hal

4770 Ya nice şerh olur bu resmle derd
Nice tafzîl ider bu hâleti merd

Nice takrîr eyler her merâmı
Nice tahrîr ider kimse bu kâmı

Ya irgürem mi ben derdüm ‘ayâna
Ki gelmez biñde birisi beyâna

Belâ vü derd-ile âmuhte oldum 164a
Cefâ nârına yandum puhte oldum

Görünmez gözüme bir nokta ‘âlem
Gözümde nîl-veş cârî olur dem

4775 O göz bir zerre görmez kâinâtı
Binâ-yı nazma virür mi sebâtı

Kim itmez şeyn-i şî‘ri şinden fark
Bihâr-ı neşd-i şî‘re olamı gark

Anuñ kim kârıdur sahrâ gözetmek
Olur mı fenn-i eş‘âra göz itmek

Pes eyle olsa bir berrânı şeydâ
Kıla mı vara hiç hoş nazmı peydâ

Olur mı ya sözünde lezzet anuñ
Kelâma yok dilinde kuvvet anuñ

4780 Cevâhir kıymetin dîvâne bilmez
Sanur kim pîleverdür sunup almaz

Nicedür nazmın ide bile şeydâ
Ki olupdur aña yüz biñ derd peydâ

Bu resme ben dahi kaldum ‘amelden
Ne ötem bilmezem tûl-i emelden

Kamu sözüm ki heb efsâne oldu
Anuñ çündür ki dil dîvâne oldu

Özüm hayran turur âvârelikden
Gözüm giryân turur bîçârelikden

4785 Bu deñlü sergüzeşt-ile ne çâre
Çıkaram gizlü genci âşikâra

Bu deñlü vâre olam fermânuña râm
Ola kim vire fırsat mu‘ti-yi kâm

Heves nakşıyla eyler ger her üstâd
Der ü divâr-ı dâr-ı nazmı âbâd

Ve illâ hâlimü ben yâd kıldum
Kamu gamdan şikâyet dâd kıldum

164b

Bu hâl-ile irilür mi merâma
Bu nev'â nazm irer mi ihtitâma

4790 Feemmâ ire tevfik-i ilâhi
Kemâla irgürem nazmı kemâhi

İrerse zerre ger Bari Hûdâ'dan
Giçürem burc-i nazmı evc-i semâdan

Münevver eyleyem her beytin anuñ
Nitekim tâb-1 hurşîd-i cihânuñ

Mu'âlla ola hem sakfi semâdan
Hümâ-veş ura pervâzı hevâdan

BÂB-I [...]

Meger bir subh-dem hengâm-1 nevrûz
İrüp olmuş idi tâb-efrûz ol rûz

4795 Kılup rûy-1 zemîn-i hûb-1 irtâb
Dil-i rû derd olurdı aña irgâb

Dutup etrâfi ser-tâ-ser zevâhir
Saçupdı jâle ezhâra cevâhir

Kamu mahzûn dil-i ibhâc kıldı
Göñüller gözgüsin islâc kıldı

Hadîdi kalbi mıknatıs-1 şevk
Çıkup âb-1 'ıyşe virdi zevk

Şu mehrû bigi idüp sadra iskâb
Belâyı ‘ışkı kalbe kıldı ashâb

4800 Gam u endûh u derde idüp itlâk
Diler hûbbından ide âhir izhâk

Dilüñ ‘ûzvın irürdi irticâcâ
Düşürdi bî-tekellif ilticâcâ

Anı bilmedi kim bed-kâr oldu 165a
Yine gafletle dil bîmâr oldu

Çi ger ol rûzdan irfâk umardı
Kaçan kendüye şahs ihnâk umardı

Umarkeñ sad hezârân iltiyâmı
Dilerken ala andan her merâmı

4805 Görüñ ol rûzı ne kıldı aña kâr
Umarkeñ ola âsân aña düşvâr

İrürdi kalbi ol rûz istiyâda
Düşürdi yine sâbık ‘itiyâda

Yine sevdâya salup eyledi pâk
Kuru kavgâya tâlip ola bî-bâk

Ki ya‘ni eyledi âşûfte göñlüm
Bahârüñ zeyni-ile şifte göñlüm

Hamûş itdi dilümde hâlet-i ‘ışk
Mehûş itdi elümde âlet-i ‘ışk

4810 Çün itdi dilde ceş-i 'ışka ifrâc
Hevâda itdi dil mısırına iflâc

Esâsı 'ışk irüp talân kıldı
Kamu âbâdını virân kıldı

Muhassal eyledi gayetde şeydâ
Derûndan vâlih ü hayrân u derdâ

Dili kıldı çü gördüm 'ışk 'itâb
Kabûli ben de virdüm aña 'ikâb

İdindi kişver-i dilde yirin 'ışk
Bu bağı eyledi huldi berin 'ışk

4815 Çü 'ışk irdi işin efgân kıldı
Dili dembeste-i nâlân kıldı

Kenârı dilde yaptı beytin irhâs
Diler ol bahre ide kalbi gavvâs

Velîkin idemedüm teşhîs
Kılam efkâr-ı cem'in anda telhîs

165b

Revân iz'ân idem kanden irer 'ışk
Kılam 'âzm anda kim andan irer 'ışk

Dururken işbu ünvân üzre şeydâ
Bu şî'ri eyledüm şevk-ile peydâ

GAZEL-İ 'IŞK

4820 Oldı dil derdâ yine giryân-ı ‘ışk
Derde düşdi kim bula dermân-ı ‘ışk

Bilmezem kimdür dili şeydâ kılup
Eyleyen derd-ile sergerdân-ı ‘ışk

Kankı gülden irişür bûy-ı vefâ
Kim ider bülbül-sıfat nâlân-ı ‘ışk

Bâgı ‘ışkına irüp bir goncânuñ
Ola anda murg-ı hoş elhân-ı ‘ışk

Garka virdi seyyidâ dil zevrâkın
Cûş idüben bahrı bî-pâyân-ı ‘ışk

BEYAN-İ KASİDE-İ MUHİB

4825 Olıncak halet-i ‘ışk anda izhâr
Bu şi‘ri okudum ol demde tekrâr

KASİDE-İ MUHİB

Düşdi yine bu kalbüme ilhâm-ı mehabbet
Dil bula bigi arayurak kâm-ı mahabbet

Bir serv-i kadüñ irü beni zülfi hevâsı
Biñ cân-ile itdi niçe ibrâm mahabbet

Kankı dil ola olmaya biñ cân-ile mâil
Bir gonca fem irüp ide ‘îlâm-ı mehabbet

Bir sîm-berun silsile-i zülfî bigi kim 166a

Dolaşdı benüm boynuma bu dâm-ı mahabbet

4830 Dil câmi‘ine ne üşdiler eyvâh meger kim
Yir bulmadılar yatmaga eytâm-ı mahabbet

Reyhânî hatt-ıla hatt-ı haddi bigi yâruñ
Dil safhasına nakş olup erkâm-ı mahabbet

İrişe bigi niçe hevâlarla başuma
Endûh u belâlarla ser-encâm-ı mahabbet

Gerdün eli âşûfte dili eylemeye mest
Pür eyledi vü sundı aña câm-ı mahabbet

Câm-ı mül la‘lin uma bir gonca dehânuñ
Kankı dil ola kılmaya ikdâm-ı mahabbet

4835 Vaz’olunıcak ‘ışk ü muhabbet kim anı bahş
Rûz-i ezeli ki eyledi kassân-ı mahabbet

Gönlüme virüp ‘ışkı benüm rûhuma kıldı
Bir niçe gam u derd-ile in’âm-ı mehabbet

Bu düşdi bizüm kur‘âmuza nîk ü eger-bed
Dildâra cefâ vü bana aksâm-ı mahabbet

Resm eylemiş alnumda meger bezm-i ezelde
Kudret kalemi resm ile ressâm-ı mahabbet

Sûfi ne güzel geldi senüñ fâluña takvâ
Kısmet olıcak baña heb âlâm-1 mahabbet

4840 Zâhid meger ol bizim elest'de kim olundu
Unzur kamu ervâh için ahkâm-1 mahabbet

Kıldukda nazar her birisi gördi nasîbi
Göründi benüm gözüme endâm-1 mahabbet

Ol 'âlemi terk itdün vü geldün bu cihâna
Vakt oldı bugün irişe encâm-1 mahabbet

Her emr olıcak vaktine merhûn eyâdil
İş bu sende irdi saña 'âm-1 mahabbet

Pes niçe irüp düşmeye bu kalb-i hazîne 166b
İrişdi bu dem müddeti hengâm-1 mahabbet

4845 Bir lâle hadün şevk-ile açılısardür
'İşk gülşeni sahnında ki gül-fâm-1 mahabbet

Dil niçesi cûş eyleyüben olmaya mâil
Çün irdi mu'âyyen olan eyyâm-1 mahabbet

Rûz-i ezeli kısmet olıncak baña bu 'ışk
Ger irişe bulunmaya ârâm-1 mahabbet

Bir dâm-1 belâ câm-1 cefâ imiş egerçi
Yumn-ıla konulmuş aña bu nâm-1 mahabbet

Havfum budurur berk-i dil-i zindeye irüp
Pejmurde kılup mürde ide sâm-1 mahabbet

4850 Ger vuslat-ı yâr-ile giçe biñ big ölürse
Bir demce görünmez göze ‘âvâm-ı mahabbet

Ger zevk ü safâ birle giçe kişi añlar
Bir gonca dehân ile dilârâm-ı mahabbet

Fürkat ki düşe yâr-ile âşık arasında
Gün bigi dolunup irişür şâm-ı mahabbet

Kolayınla yazıldı tasavvufda velîkin
Fehm itmedi kimse nedür eyhâm-ı mahabbet

Birisi ilâhî vü biri ‘ışk-ı mecâzî
Dirler velî Hakk üzredür işmâm-ı mahabbet

4855 Dergâh-ı Hakkun müşrikidür mezheb-i ‘âşkda
Münkir oluben kim ola zemmâm-ı mahabbet

Bir sadrı mureffâ turur ol sakfida anuñ
‘Arşda dahi olmışdurur isnâm-ı mahabbet

Güyâ haremi dilde salınur dün ü gün ol
Bir hûb bigi servi gül endâm-ı mahabbet

Şol gonca dehen ki oldura bülbüli bigi âşık
Meydân-ı cefâda kılur itmâm-ı mahabbet

Ma’şuk ışigin ‘âşık irüp ide ziyâret
Çün zâir-i mekke giyer ihrâm-ı mahabbet

167a

4860 Meydân-ı mahabbetde şu kim döndi cefâdan
‘Âşıkı demiñ ol eyledi bed-nâm-ı mahabbet

Kakül bigi nakşında ola münâkıs elhâk
Derviş-i dile vire gınâ lâm-ı mahabbet

Hükm itdi Murâdi sañaçün hükm-i kıdemde
Bu ‘ışkı etegin tutmaga hükkâm-ı mahabbet

Eyle olıcak yüri bu dâmâna yapuş sen
Ya el kopa ya dâmen-i kuddâm-ı mahabbet

Meydân-ı mahabbetde tutuş ‘ışk-ile mûhkem
Merdâna çalış dinmeye vehhâm-ı mahabbet

4865 Bilsem nice tîr urduki tâ sadrına giçüp
Bagrumda nişân eyledi sehhâm-ı mahabbet

Cân u dili ‘ışk ayagına var hisâr it
Dök şâh önüne nukl-ile bâdâm-ı mahabbet

[...]SABR

Çi ger kıldım bu şi‘ri anda inşâ
Velî evlâ budur kim idem isâ

GAZEL-İ SABR

Eyledüm bende yine cehd idüp efkâr sabr
Düşmeyem ‘ışka kılam cebr-ile iy yâr sabr

Varayın kul olayın işigine ol sanemün
Eger imkân yog ise itmege tekrâr sabr

4870 Korkaram milk-i dili eyleye yagmayı ebed
Komaya zerre kadar hârc-ı sitemkâr sabr

Umaram vire baña hazret-i Hakdan dilerem
Bir budur ‘ışk eseri birde bu esrâr-ı sabr

Yüz urup dergehine iste Hüdâ’dan dün ü gün 167b
İrişe tâki Murâdi saña âsâr-ı sabr

BÂB-I BEYÂN-I KILLETÜ‘S-SABR Fİ GAYBİ‘L- ‘ÂŞIKU‘L- FAKRÜ‘L-HAKK

Hevâ-yı sabrı kıldum dilde îcâd
Velî ‘ışk irüp itdi kalbi îdâd

Niyâza urdı dil tecdîd ü bünyâd
Feemmâ oldu ol arada inhâd

4875 Kabâyı sabr alup kadı îsâr
Olup îsâru virdi kalbe ibgâr

Hisâr-ı dilde dikdi yine sancâk
İdüben kalbe yüzbiñ türlü ibrâk

Dikincek ‘ışk sancagını a‘lâ
Dilüme virmedi ihmâ vü imlâ

Çü bildüm kalmadı kalbün karârı
Elinden kapdı bu ‘ışk ihtiyârı

Göñül üftâde vü efgende oldı
Kapıldı ‘ışka dilden bende oldı

4880 Kemend-i ‘ışka boynun kıldı îsâk
Diler kim âteşinden ola ihrâk

Bu şeydâlıklarıyla niçe eyyâm
Geçindüm bilmedüm nola ser-encâm

Ne yüzden dokına tîr-i gam-ı ‘ışk
Ya kandan ire aña merhem-i ‘ışk

Deründen muntazırdum bu hiyâle
Ne elden ‘ışk irüp ola havâle

Yürüdüüm rûz u şebde fikret-ile
Durup şâm u seherde hayret-ile

4885 Göñül eflâkı hod olmışdı igmâm
Belâ vü derd ü gam itmişdi itmâm

Hele diñleñ ne oldı kârı âhir 168a
Mufassal ideyin bu yirde zâhir

BÂB-I [...]

Meger bir dem ki bu çarh-ı zümürüd
Temehhüd kıldı kim ola temerrüd

Tezellük birle kalbi iltiyâ‘ı

Tenettük birle ola ibtiyâ‘ı

Dil-i âşûfte vü şûrîde tetrîb

Yiri tekibü[?] gûş itdiki tesrîb

4890 İşitdi bang-ı tatrîb oldı itlâl

Bulup tezhip gitdi kamu i‘lâl

Cefâ-yı dehr-ile olmuşdı tetbîb

Giribânın ki zecr itmişdi telbîb

Pes eyle olsa kasd itdi ki devvâr

Rehâ idüp çerâgın ide izhâr

Yaturken hâb-ı gamda irdi ifcâr

Cidâr-ı hüznü kim olmuşdı ikfâr

Yaturdı gaflet-ile şöyle teskîr

Cemâlin eylemiş tefkîrû tasfîr

4895 Bana gâh irdi bir yâr-ı vefâdâr

Safâ vü yûsr-ile mesrûr u ikbâr

Katında var bile bir şekkerin leb

Mutarrâ zülf ü gül-ruh sîb-i gâbgâb

Güneş tal‘at kamer behçet elif kâd

Melek sûret beşer sûret perîhâd

Sözi lû‘lû yüzi mâh-ı münevver

Gözi câzû özi hurşîd-i enver

İrerse kim anuñla iltibâda
Virür ol hirmen-i sabrını bâda

BÂB-I [...]

4900 Çü basdı beyti ahzâna kadem ol 168b

Kılup izhâr eltâf u kerem ol

Gözinüñ fitnesi ref' itdi hâbı
Kim itmez sâhirinden ictinâbı

Alıncak dîdeden hâb-ı hicâbı
Kılur gafletle kalbüm ihtirâbı

Durup anuñ hemândem hizmetine
Münâsibdi cihânuñ 'izzetine

Anuñçün hizmet emrin itdüm itmâm
Hem itdüm ragbetün sakfinı isnâm

4905 Bile gördüm katında nevcüvânı

Şekkerleb gonca-fem şîrîn zibânı

Kılıncak ol şehe evvel nazarda
Kılup sihri dil ü câna eserde

Hemândem göñlüm aña eyledi meyl
Gidüp hây ü haşemle raht u hem hayl

Unutdu kamu şugli bile cânı
Virüben 'âkl u fikri bile anı

Gelüben kamu ‘uzvun irticâca
İrişdi dilde lâbud ilticâca

4910 Kıluben şevkiyle ictizâzı
Bulupdur ‘ışkıyla iltizâzı

Kıliser sırrını eşrâr-ı dil-i âh
Oliser mâh-veş isrâr-ı dil-i vâh

Düşer izlâl olup dil fikretine
Serâgâz itdi ol dem midhatine

Dil perîşân eyleyen şol ‘ânberîn sünbül bigi 169a
Cân u dil sayd eyleyen ol la‘l-i şîrîn mül bigi

Yaraşur gülzâr-ı hüsn içre açılсан gül bigi
Çün hevâdâruñ var iy dilber senüñ kâkül bigi

4915 Gül yüzüñ gördüm senüñçün nola kılsam âh u vâh
Kendi nurından yaratmışdur seni çünkim ilâh

Tañ mı ya olsañ serîr-i milk-i hüsne pâdişâh
Çün hevâdâruñ var iy dilber senüñ kâkül bigi

Çünkü sensin ey melekrû ehl-i hüsün serveri
Niçeler varup olalar kanberinüñ kanberi

Kapuña lâyık kul olsa halk-ı ‘âlem dilberi
Çün hevâdâruñ var iy dilber senüñ kâkül bigi

Oldı zülfüñ tâc-ı devlet bigi başuñda ‘ayân
Cümle ‘uşşâkı heb anuñla sen itdüñ nihân

4920 Ehl-i diller nola fermânuña olsa revân
Çün hevâdâruñ var iy dilber senüñ kâkül bigi

Bu Murâdî âh u efgân eyleyüp leyl ü nehâr
Yasdanursa taş işigün yiridir bil âşikâr

Nice olmaz cân hümâsı dâm-ı zülfüñle şikâr
Çün hevâdâruñ var iy dilber senüñ kâkül bigi

BAB-I [...]

Hele ol gonca-i tersîh ü key hâl
Oturdu kılmayup tevbîh idüp hâl

Bizümle oldı hem câr itdi güftâr
Dili kıldı kelâl itdi ikhâr

4925 Sahunda gerçi oldur hâr u bî-mâl
Katında çeşmidür bî-bâr u iczâl

Biraz intâk idüp izhâl kıldı
Dile iklâk idüp iczâl kıldı

Hele bir lahza kıldı yâr ârâm 169b
Ki bir demde virür sözi niçe kâm

Pes andan istedi ol hûb hürrem
Revân ola revân bî-gussa vü gam

Turup ol ercümend urmud-ı hengâm
O pür hendâm ü serv endâm ü gül-fâm

4930 Kılıp iyrâm o lâ‘li câm-ı fercâm
Gidüp itdi dili ilâm ü ihmâm

Çü gözden gün bigi dâr oldı ol meh
Bu kez bu medhe der-hor oldı ol meh

GAZEL-İ MEŞİYYÜ‘L-MAHBÛB

Ben nice âh itmeyem dilden karârumdur giden
Hem ümidüm hem efendüm hem nigârumdur giden

Hem habîbüm hem tabîbüm hem merâmum devletüm
Hem enîsüm munîsüm hem gam-küsârumdur giden

Vaslına cân virdüğim la‘l-i şekker-rîzum benüm
Sünbül-i ‘ânber gözi mest-i humâmumdur giden

4935 Kâmeti sidre dehânı gonca u ruhsârı gül mi
Bag-ı devr içre biten zülf-i nigârumdur giden

Ya nice zâr itmeyem şâm u seher bülbül-sıfat
İy Murâdî çün benüm ol gül-izârumdur giden

BAB-I BEYAN-I AHVALİ EL- MUHİBBÛ MİN MEŞİYYÛ HABİBÛ‘L-LEBÎB

Kaçan kim gitdi ol yâr-ı dilârâm
Gözümnden gitdi hâb u dilden ârâm

Yine pür-derd olup efgân kıldum
Miyânı ‘ıška dil giryân kıldum

Revân eşküm de bir seylâba döndi
Derunum yandı âteş tâba döndi

4940 Vüعودum mahzenin pür itdi ejgân 170a
Getürdi dil dile irâd u irnân

Jegara eyledi âgâz-ı izcâc
Vakâra eyledi igsat u ihcâc

Heman bülbül bigi feryâda düşdüm
Ne kılâm bî-haber bî-dâda düşdüm

Dilüm âsâr-ı ‘ışkuñ itdi ifnâ
İdiser ‘âkıbet derdâ kim ide

Muhassal eyledi itg‘âb u insâb
Rehn-i ıs‘âb kıldı milkin inhâb

4945 Komadı zerrece1 sabr u karârı
Dil ü cândan kopardı ihtiyârı

Çü gördüm eyle düşdi hâl nâçar
Okuyup işbu şi‘ri eyledüm zâr

MURABBA‘-I ŞİKAYET-İ KALB

Dâd elüñden dâyim iy bî-dâ gönül
Eyledüñ ‘ışkı baña peydâ gönül
Senden irdi baña bu sevdâ gönül
İy gönül bî-dâ gönül şeydâ gönül

1 Metinde zerre kelimesinin ilk harfi üzerindeki nokta unutulmuş olmalıdır.

Saña uydum sen beni zâr eyledüñ
Ömrüm âsân idi düşvâr eyledüñ
4950 Bir ‘âcep derde giriftâr eyledüñ
İy gönül bî-dâ gönül şeydâ gönül

Nefse uyup eyledüñ baña i‘tâb
İşbu gamdan katı ahvâlüm harâb
Döne döne itdün uş bagrum kibâb
İy gönül bî-dâ gönül şeydâ gönül

Olmuşam dil-hasta rûy-ı zerd-ile
Düşdi ‘isyânüm dirîgâ her dile
Bilmezem hâlüm nola bu derd-ile 170b
İy gönül bî-dâ gönül şeydâ gönül

4955 Ben Murâdî hastaya kılduñ cefâ
Umdumgumca her nefes zevk ü safâ
Añladum kim baña yog senden vefâ
İy gönül bî-dâ gönül şeydâ gönül

BÂB-I [...]

Bu ‘ünvân üzre ben şûrîde ahvâl
Geçindüm eyleyüp ‘ışk-ıla işlâl

Gice gündüz kılırdum fikr-i pisyâr
Dili bu gamdan idem yine rüstâr

Dile niçe ki kıldum pend-i nehmâr
Olugör ol meh-i nâ-mihre nâhâr

4960 Sakın bağlanma zülfine nigâruñ
Müdâm âh u figân olmaya kâruñ

Hazer kıl olmagıl la‘line mâyîl
Olursın gün yüzün görmege sâyil

Eger kim olasın vaslına meyyâl
Kalursın tâ ebed hasretle ihlâl

Bu resme pend idüp kalb-i hazîne
Dir idüm bakma ol mihrüñ yüzine

Garaz anı rehâ itmekdi gamdan
Cefâdan cevr-ile zecr ü elemden

4965 Koyup pendüm idindi ‘ışkı gir-dâr
Dimez ‘ışk eyleye i‘sâr u iktâr

Uyuben rehber-i reh-vâra hemvâr
Çi ger icbâr ider refât u icmâr

Yeñilmez gitdi sûy-ı kûy-ı yâre
Yine gam burcına irdi sitâre

Çû gördüm reh-güzâr oldı dil-i lâl 171a
Sanur ol mihr ola anuñçün işbâl

Umup ifhâm dil ignâm u irgâl
Bulur ilzâm ol i‘dâm u irmâl

4970 Olıncak böyle peyveste dil-i zâr
Kılıncak şöyle dem-beste ‘adem-vâr

Bu yañâ ben dahi mecnûn u meftûn
Olup dilden cüdâ magbûn u mahzûn

Yanup pervâne-veş eskâb-ı ‘ışka
Dutuşdum nâra düşüp tâb-ı ‘ışka

Bu hayretle turup isterken iknân
Görürem gitdi rûh olup şitâbân

Bu kez ben bî-dil u bî-cân kaldum
Olup pür derd bî-dermân kaldum

4975 Anı fikr itdüm ez-ferzân çendân
Olınmak müşkül imiş bî-dil u cân

Revâ oldı kim olam bende meyyâl
Düşem anuñ rehine idüp i‘câl

Ne kılâm kim bulunmaz istirâhat
Olur mı cân u dil ü sûz-ı tende tâkat

Miyânum bagladum oldem rehine
Kim irem ben de varup dergehine

Feemmâ bilmezem ne idem efkâr
Ne vech-ile baña yâr ola dil-dâr

4980 Ne tedbîr eyleyem bu yolda zâhir
Ki bahtum âfitâbı ola bâhir

Bu uslûba müdâm efkâr iderdüm
Velîkin rûz u şebde zâr iderdüm

Şu deñlü eyler idüm nâle izhâr
Figânumdan kalurdı halk bî-dâr

Çü gördüm yog bükânuñ intihâsı 171b
Aña bir çâre itmekdür revâsı

O çâreyle irem vasl-ı nigâre
Ol âhu çeşmi idem sayd âşikâre

4985 Anuñla irişem ol âsitâna
Buluşam vasl-ı yâr-ı dil-sitâna

Olam hürrem kılam zevk ü safâlar
Cefâlar mahv ola ire vefâlar

Olam diyu gamı dilberden âzâd
Bu şi'rüñ beytin itdüm yine âbâd

GAZEL-İ [...]

Hicr-ile iy yârı cânım bagrumı hûn eyledüñ
Bir nefes şâd itdüñ âhir yine mahzûn eyledüñ

Geh gama me'nûs geh derd ü belâ geh mübtelâ
İy tabîb-i dil yetiş hâlüm diger-gûn eyledüñ

4990 Leylî-veş zincir-i 2 zülfüñ boynuma kıldun kemend
Bu melâmet gâha ben miskîni mecnûn eyledüñ

2 Metinde zencîr kelimesinde cim harfinin altındaki nokta unutulmuş olmalıdır.

Evvela bir gamz-ile kıldıñ dil ü cânım esîr
Hey gözi câzu ‘acep bilsem ne efsûn eyledüñ

Gamze-i gammâzuña tâ‘lîm idüp sihr ü fiten
Bu Murâdî bendeñi meshûr u meftûn eyledüñ

BÂB-I [...]

Meger bir demde pîr-i dehr-i bed-hû
Sarayından irürdi nîk tenkû

Cuyûşına bu resme itdi fermân
Ki rûzuñ defterin hıfz ide inân

4995 Koyup ol sanduka hıfz itdiler cüst
Nehâruñ tâbın andan kıldılar süst

Diledi kim şebi idine bânû 172a
Çeküp ortaya bâru itdi âmû

Getürdi bir siyeh-rû merd-i evrend
Ki rûzuñ çehresine sala rûpend

İdindi güşt ü gîr hindî demtân
Diler rûy-ı andan kıldı pejmân

Kim oldur pehlivân-ı kâri âjend
Nehâruñ merdin itdi hayli pejfend

5000 Çün oldı güşt ü gîr hindî pîrûz
Tutardı tûb-ı zerrîn elde ol dûz

Elinden dehr alup ol merde virdi

Yine hâr-ı nehârı serde virdi

Şebün ‘ankası murg-i rûzı kapdı

Ziyâ bâbın irüp ol hindî yapdı

Pes andan yine işbu dehr-i tâs-bâz

Ne yüzden bâz ider gör idüben sâz

Eline aldı oldem biri siyeh tâs

İder iblâs iken ol aña iflâs

5005 Çün oldı pehlivân-ı rûz âlû

Götürdi dehr bir tâs içi lû‘lû

Çıkarup dürlerin saçdı hevâya

Ki lû‘lûsın taka gûş-ı semâya

Dirüp ebkâr-ı şeb dürrin nekim var

Ri’âs ider kimin bâ’zını pistâr

Heman dem buldı rûy-ı rûz tagyîr

Cuyûşın ‘asker-i şeb itdi tahkîr

İrincek âşiyâna murg-i şeb-târ

Giyer ol merd-i hindî tâc-ı pür-hâr

5010 Giçüben taht-ı şâh-ı rûma hindû

Bulur nîr ü çalar câr u virür bû

Dahi hem cem‘ ider ceyşi şeb efrâz

Salar arza ola halk-ile dem-sâz

172b

Ki ya'ni halkı ide hâb-1 engîz
Kılalar vahdet olunca seher-hîz

Pes ile idecek bu dehr-i fernâs
İrişdi câna andan cümle-i nâs

Velîkin işbu ben bî-çâre dil-teng
Kılupdur hayli 'akl u fikri edreng

5015 Kalup hayrân ü dervâ vâlih ü hâj
Kılup izfâr her fer nâzdan fâj

Göñülden ref' olmuş idi ferheng
Cihân beyti oluben başuma teng

İrüp 'ışk itmiş idi zâr u bîmâr
Dagılup bâr-1 hâb olup sebük-bâr

Perîşân idi raht-1 rahat-efrûz
Sevâ idi dil u câna şeb u rûz

Gidüp serbâr-1 'ıyş u zevk u büngâh
Kılurdum nâle vü feryâd-ile âh

5020 Nice vahdet ne râhat nice uyhu
Ki her etrâfimu almışdı kaygu

Sabây-1 gamla dil efsurde idi
Hevâ u gamla dil pejmurde idi

Mahabbet âteşinden yanmış idüm
İçüp câm-1 firâka kanmış idüm

Turumazdum nigâra şefkatümden
Dil u cân ala gitmişdi katumdan

Uyumaz subhadek bî-dâr olurdum
Saçup od âh-ile yüz-dâr olurdum

5025 Kılırdum arzû gâyet habîbe
Ki ayıram dizdâr-ı gencinden nasîbe

Umardum sâz-kârı eyleyüp yâr 173a
Kıla tabdan rehâ kılmaya 3bîmâr

Anuñçün bu kadar nâlân olurdum
Yanup ‘ışk odına biryân olurdum

Kılırdum tâ seher feryâd u nâle
Visâlınden ire diyu nevâle

Uyumaz yatmaz u efgân iderdüm
Saçup eşki gözüm pür kan iderdüm

5030 İderdüm dahi hem Hakk’a münâcât
Kılırdum dergehine ‘arz-ı hâcât

Yüzüm urup yire feryâd iderdüm
Kılıp secde habîbi yâd iderdüm

Dir-idüm ya İlâhî bu niyâzum
Kabul idüp baña vir dil-nüvâzum

3 Kılmaya kelimesinin ya ekindeki y harfinin altındaki nokta unutulmuş olmalıdır.

Baňa yâr eyle yâri cân-güdâzı
Kim açam bâb-ı gamdan aňa râzı

Yüz urup yire idüp zâr u feryâd
Bu şi‘ri okuyup dil kıldum âbâd

BÂB-I [...]

5035 Her gice tâ subhadek âhumla zârum var benüm
Hem enîsüm munîsüm hem gam-küsârum var benüm

Olmışam bülbül-sıfat bir verd-i ruh âşüftesi
Ol sebebdan işbu yirlerde karârum var benüm

Taň degül haddin görüp feryâd idersem rûz u şeb
Bag-ı hüsn içinde çün bir gül-’izârum var benüm

Bagludur bahtı siyâhum zülf-i şeb-rengini⁴
Ol sebebdan zulmet içre enküsârum var benüm

Ben Murâdî andan ayru ‘ıyş idüp eglenmege
İki çeşmünde iki meh-rû şikârum var be

5040 Bu resme eyleyüp efgân u feryâd 173b
Şikâyetle şikâyet dâd u bî-dâd

Gözüm yaşın iduben nîl u ceyhûn
Geh mahzûn oluben gâh mecnûn

4 Şeb kelimesinin başındaki şin harfinin üzerindeki noktalar unutulmuş olmalıdır.

Sütûn idüp göge yir yir duhânum
Zemîn üzre salup eşk-i revânum

Hevâyı necm-i rahşân eyleyüp pür
Yire eşküm bihârından saçupdur

Zemîni itdi gark eşk-i revân çün
Semâvâtı da hark itdi duhân çün

5045 Pür âteş oldı andan kamu eflâk
Dem'den cümle gülrenk oldı her hâk

Bu uslûba kılup âh u figânı
Pür idüp velveyle bu cihânı

Figânum ir görüben âsumâna
Saçuben âteş-i âhum cihâna

Cihânı ser-be-ser pür nâr idüp
Figân u nâle ile zâr idüp

Gözümnden dane dane dökülüp dür
Cihân bâgını itdi eşk-ile pür

5050 Ser-â-ser suladı düpdüz zemîni
Dilüm tekrâr idüp zâr u enîni

Figân u nâleden dünyâ temâmet
Pür oldı eyle san kopdı kıyâmet

Başuma 'âlem uş zindân oldı
Yüregüm lâle bigi kan oldı

Bu resm-ile muhassal zâr iderken

Niçe dürlü heves efkâr iderken

İrişüp nâgehân hengâmı efcâr

174a

Kıla murg-1 siyâhı yine seyyâr

5055 İrişdi çünki sayyâd-1 seher-hîz

Tuyup ol hâli murg-1 fitne engîz

Diler kim eyleye terk âşiyân ol

Hemândem bâl açup olur revân ol

Çün açdı âşiyândan murg-1 şeb per

Giyer ol merd-i rûmî başa efsâr

Giçer tahtına miyrâne şehâna

Salar çündin her etrâf-1 cihâna

Bula her kande var bir fitne engîz

Uyara hâb-1 gafletden anı tîz

5060 Pes eyle eyleyüp def^ç itdi hâbı

Giderdi cân u dilden ızdırâbı

Duru geldüm revân şeydâ u dervâ

Olup âşûfte u bî-dâ u pervâ

Nazar idüp cihânuñ hâletine

Nice irdüm işit yâruñ katına

BÂB-I BEYÂN-I SIFAT-I BAHÂRİSTÂN

Meger ol gün kim işbu çarh-ı gerdûn
Ki kılmışdur beni ol günde meftûn

Götürmüş zulmeti arz u semâdan
Bitürmüş perde-i rûyî hevâdan

5065 Felek evcine iletmiş âfitâbı
Seher burcına itmiş mâhitâbı

Dogup burc-ı şerefden şems-i enver
Ser-â-ser ‘âlemi kılmış münevver

Ayagina varup her bir fakîrûñ
Evin dolu zer itmiş her hakîrûñ

Ziyâsın eyle bezl itmiş kim iy cân 174b
Heb andan haz alur kâfir müselmân

‘Acep cömerd imiş ol kan-ı evvâ
Sehâdan gayrı yog kalbinde ehvâ

5070 Hele gün baş çiküp burc-ı şerefden
Cihânı rûşen itdi her taraftan

Cihâna eyle salmış rûşenâyı
Ki ala pejmürde dillerden ‘anâyı

Bu ben üftâde vü bî-çâre dervîş
Garîb âvâre u efgende dil-rîş

Sitanbul şehrini kılmışdum evtân
Ki idem etrâfını her lahza seyrân

Turugeldüm yine ol günde nâ-gâh
Bakup eflâkı seyr itdüm seher-gâh

5075 İrişüp Hâlîkuñ sun‘-ı kemâli
Cihân bulmuş nihândan i’tidâli

Felek giymiş yine zerrîn kabâyı
Güneş virmiş cihâna rûşinâyı

Sunup nârencî bir gönlek zemîne
İrürmiş mahremin heb mahremine

Kamu sahrâ otağı pür zer itmiş
Heme bostân u bâğı zîver itmiş

Ne deñlü vâc cihânuñ cây-ı gâhı
Nebâtâtı geyüp zerrîn külâhı

5080 Cemî’ mürde kalbi itmiş ihyâ
Kılalar cem‘olup ‘arz-ı müheyyâ

Temâmet her taraf pür nûr olmuş
Safâ u yüsr-ile mesrûr olmuş

Güle dönmiş açılmış lâle hadler
Çiküp baş serkeş olup servi kadler

Müzeyyen her taraf meh-rûlar-ile 175a
Kamer-tal‘at o sünbül-mûlar-ile

Pür olmuş sanki ‘âlem sîm ü zerle
Şu berk-i verd-ile nesrînler-ile

5085 Semen-bû zülf-i dilber bigi ‘âlem
Melek-rû tâb-ı mihr-ile her âdem

Müzeyyen ser-be-ser her kûşe ber-hâk
Münakkaş berk-i hurşîd-ile eflâk

Bu resm-ile muhassal Hakk Te‘âlâ
‘Azîmu’ş- şân ol sultân-ı â‘lâ

Kamu rûy-ı zemîn-i zînet itmiş
İrişmiş bûy-ı verdi hârı gitmiş

Pür olmuş her taraf enva’ı ezhâr
Müzeyyen nahl-i her eşcâr-ı esmâr

5090 Cihâna dönmiş anuñla her etrâf
Kılamaz diller ol eyyâmı evsâf

Öter tûtî vü kumruyu bûsitânda
Ku’ayp agâza gelmiş gülsitânda

Açılmış sûsen ü nesrîn ü reyhân
Benefşe sünbül ü gül ü lâle handân

Karanfûl yâsemîn ü erguvânlar
Şukûfeyle pür olmuş gülsitânlar

Ne deñlü var cihânuñ râyihânı
Çemen heb bir yire cem‘ itmiş anı

5095 Hem olmuş her ağaç bir nahl-ı dil-keş
Zevâhirle olup gülşen münakkaş

Pür olmuş ceysi ezhâr-ile sahrâ
Ki ola dehrûñ evi anuñla zehrâ

Bu remz-ile kılur gonca tebessüm
Bu remzi eyleyüp bî-şek tefehhüm

Kurupdur şâh-ı gül otak zemîne 175b
İribdür ol nefes bil hem-demîne

Katına cem'olup gelmiş zevâhir
Saçuben añlara jâle cevâhir

5100 Asar her birinüñ gûşına gevher
Gülsitân içi dolmuş dürr ü cevher

Ele almış mey sâgarla lâle
Sunar bezm ehline la'lin piyâle

Uyanup uyhudan nerkes görür tîz
Çiker hançer olup her gonca hûn-rîz

Turur güller de şâhında şehâne
Süzer çeşmini nerkes 'ârifâne

Buları seyr ider birbir temâmet
Ne göz göre bunuñ bigi 'alâmet

5105 Ki ağaçlar raksa girmiş şâd u handân
Olup bu bezm içinde gevher-efşân

İrüp hem dahi bâdâmuñ bahârı
Kılur nakd akçe gülzâra nisârı

Her ağaç oldu gülşen-i sîm-pâşî
Götürüp servi de gülşende başî

Çiküp sancâgını ol bezme geldi
Ki câna cân katar bir rezme geldi

Gül ü gül-nâr u hatmi bâkî ezhâr
Zevâhirden dahi ne isteseñ var

5110 Benefşe olmuş ol bezmüñ nedîmi
Velî sünbül gülüñ yâr-i kadîmi

Saçup ol bezme sünbül zülf-i dîlcû
Cihânı toyladı bûy-ilsse şeb-bû

Velî beñzin sarartmış anda çiğdem
Ezel gelmiş bulumaz kaçmaga dem

Meger günü imiş bir aga düşmüş 176a
Senevber anı görmüş daga düşmüş

Turur sûsen levendâne nihânî
Giyer bir şeb külâhı âsumânî

5115 Feemmâ hüzne irmiş key perîşân
Yüzi yirde öñünde tîgi ‘uryân

Çikilmiş hem kafasından zubânı
Bu meclis içre ol kılmış ziyânı

Meger kim şâh-ı verde dil uzatmış
Tâ’aşşuk ‘arz idüp yüzüzlik itmiş

Anuñ için aña gül itmiş siyâset
Budur pes âyîn-i hüsn içre ‘âdet

Güzâfın gelmemişdür ol bu hâle
Benefşe de alur anda nevâle

5120 Dil uzatmaya sehven olda verde
Anuñda kalmaya tâ yüzi yirde

Boyun egmeye bulıp kimseye yol
Durup meclis de ayag üstine ol

Çemen itmiş bahar esbâbın itmâm
Kim anda salınur niçe gül-endâm

Görürse kim bu bezm-i dil-sitâni
Virür ruh-ı revânı müjde-gâni

Bu bezme müjde virürler niçe cân
Ki ‘âlem oldı cümle gevher-efşân

BÂB-I BEYÂN-I ŞEHR-İ STANBUL

5125 Dahı şehriñ içi pür-zîver olmuş
Taşı da hem hisâruñ enver olmuş

Tolu bahrinüñ içinde mehâbib
Olurlar mihr-ile yir yir musâhib

Soyup koynuma koyar her cebîni
Kocup alur kamusından nasîbi

176b

Deñiz içre gören her meh-likâyı
Sanur deryâyâ inmiş gökden ayı

Görüp anları deryâda ider mevc
Gelür sîmîn-bedenler dahi fevc fevc

5130 Yüzüben naz-ile suya talarlar
Velî gamze-ile yürekler delerler

Deñiz mâlikleri bigi mehâbib
Kılurlar lû'bı anlar bahre tâlib

Talar her biri bahre çünki mâhı
Görüp 'uşşâkuñ artar zâr u âhı

Bu 'unvân-ile şehrüñ her kenârı
Olur zînet bulur rûz-ı bahârı

Tonanur her taraf çün misl-i cennet
Kılur herkes bu bezme hakka minnet

BÂB-I BEYÂN SEYR-İ ŞEHR-İ İSTANBUL

5135 Çü gördüm iş bu hâli ben dil-fekâr
Yine seyr itmegi idindüm efkâr

Revân oldum turuban şehr içine
Sanasın kim irişdüm şehr-i Çin'e

Ser-â-ser seyr idüp kıldum teferrüc
Velîkin bahr-ı dil kıldı temevvüc

Bu deñlü seyre dil olmadı kâni‘

Aña gayrı hevâ olmadı mâni‘

Dahi seyrân talep kıldı özinden

Özi dahi çıkamayup sözinden

5140 Temâşâ kıldı her bir kûşesini

Görür her bir kişinüñ pîşesini

Bu seyrân içre n’oldu gör baña kâr

177a

Benüm çün neyledi gör dehr-i efkâr

Yine ‘arz itdi baña bir nigârı

Kim anuñla ala dilden karârı

Yine gösterdi baña bir cemâli

Kim andan göstere biñ biñ celâli

Temâşâ itdürüp ya‘ni nigârı

Anuñla ala elden ihtiyârı

5145 Yine gösterdi bu dem bir hümâyı

Kılam tâ anuñ için âh u vâyı

Anuñçün ‘arz kıldı ol habîbi

Oda yaka anuñla ben garîbi

Anuñçün tûş itdi ol hümâyı

Beni ugrada andan çok belâyı

Elinden dehr-i dûnuñ dâd u feryâd

Beni kılmadı hergiz bir nefes şâd

Dirîgâ hasretâ feryâd elinden
Kim olmadum anuñ da şâd elinden

BÂB-I BEYÂN-I SEYR-İ BÂZÂR-I ŞEHR-İ İSTANBUL

5150 Hele diñleñ ne oldı mâcerâyı
Çü seyrân eyledüm ser-cümle câyı

Dahi seyr iderek bâzâra vardum
İşidüñ dahi niçe kâra vardum

Meger urar yolum bezzâz-sitâna
Ki dönmiş içi kûy-ı dil-sitâna

Benî-âdem dolı içi müzeyyen
Libâs u hem kumaş olmuş mu‘ayyen

İrem bâğına beñzer içi pür-nûr
Ne deñlü var ise heb halkı mesrûr

5155 Zer ü sîm-ile pür olmuş derûnı 177b
Mehabiyle müzeyyendür birûnı

BÂB-I BEYÂN-I RUYET'ÜL-MAHBUB

Temâşâ eyledüm bir-lahza bâri
Kapuya irdi râhum ıztırârı

Çü çıkdum kapudan ki olam revânı
Görürem karşıdan ol mihribânı

Oturmuş kûşe-i bezzâz-sitânda
Nazîri gelmemiş hiç bir zamânda

Cemâlinden diler yûsuf nasîbi
Kim oldur gülşen-i dil ‘andelîbî

5160 Yanagiña ki hâli dâne sunmuş
Karanfüldür ki kâfur üzre konmuş

Rûhı san ‘ârızı üstünde hâle
Veyâ bir suya konmuş taze lâle

İki yanında giysûsı nihânî
Salar ‘uşşâka bendin nâgihânî

Dehânından düşer dil hasta derde
Çü lû‘lûya olupdur la‘li perde

Hilâli kaşmuñ dönmiş kemâna
Bakışı fitneler salar cihâna

5165 Alur bir gamz-ile biñ ‘akl u cânı
Kılur bir remz-ile bende cihânı

Gözi de fitne-i âhir zamândur
Sözide zübde-i şekker-sitândur

Tulû itdükçe haddi âfitâbı
Hilâl olur bu çarhuñ mâhitâbı

Gülerse goncalar handân olurlar
Lebinden ancalar hayrân olurlar

Gözin nerkes bigi süzmiş seher-gâh 178a

Görenler gün yüzün dir Bârekallâh

5170 Ruhı verd ü gözi nerkes lebi mül
Femi gonca boyı servi yüzi gül

Nice öyküne hâline karanfûl
Yüzi karârdı çün öykündi fûlfûl

Saçı sünbül yanagı gülsitândur
Kaşı kavs u ruhi verd-i cinândur

Habîb-i dilsitân kim kaddi şimşâd
Olur vaslına iren cân u dilşâd

Vücûdı nûr-ile olmuş sirişte
Beşer mi bilmezem ya hod ferişte

5175 Melek ise niçün insana me'nûs
Ya perîdür olur mı böyle melbûs

Nedür ins ise bu hüsn ü letâfet
Nihâli taze vü bu servi kâmet

Yüzini kim görürse ola şeydâ
Başında niçe gavgâ ola peydâ

Sorarsañ ism-i pâkın ol hümâyâ
Meger hem-nâm imiş ol Mustafâ'ya

Ki ya'ni ism-i pâk imiş Muhammed
Yüzinde berk urur nûr-ı Ahmed

5180 Cemi‘i ehl-i hüsnün server idür
Cihân meh-rûlarınıñ bihter idür

Utanur hüsn ü hulkından melek de
Nazîrin görmedi çeşm-i felek de

İşigi cân-ile dil pisteridür
Yüzine mihr-ile meh müşteridür

İzi tozına yüz sürse ki merde
Bulurdı gün bigi ruf‘atı kamerde

Nazar kıldıkca rûsârına mehtâb 178b
Bulur bedr-i cihâna ne ir görür tâb

5185 Güneş görse ger ol yûsûf cemâli
Sarardup rûyı bulurdı zevâli

Baş indürmezdi tûbânuñ nihâli
Kaddinden bulmayaydı infi‘âli

Taga kaçardı utanup sanevber
Boyn ‘arz itmese ol kadd-i ‘ar‘ar

Ne fettandur görüñ ol çeşm-i câdû
Taga düşdi anuñ sihrinden âhû

İşidüp bûy-ı zülfin nâfe-i çîn
Düşübdür sahn-ı sahrâya o miskîn

5190 Boyın ir görmese zülf-i mu‘anber
Neçün düşeydi bahre hâm ‘anber

Ne dîlcû sünbül olur ol mutarrâ
Gören hayrân olur bunu da turrâ

Dişi nazmın meger fehm itdi lû‘lû
Delindi bagrı andan oldı âlû

Ruhı âlin işidüp gülsitânda
Gülün beñzi kızardı ol zamânda

Velî gonca fehmine nâz idermiş
Olup handân keşf-i râz idermiş

5195 Sabâdan vasf-ı haddin eyleyüp gûş
Dil-i bülbül gülsitândan ider cûş

Ezilmese eger la‘line şekker
Başına gelmez-idi bu belâlar

Takılup ipe çikmezdi ser-encâm
Çıkup bâzâra olmaz-idi bed-nâm

Lebin gözletmese la‘li bedehşân
Ne ragbet buldı ‘âlemde iy cân

Pes andan umdugıyçun cânına kût 179a
Bulupdur dürlü kıymet la‘l u yâkût

5200 Müşâbih oldıgıyçündür aña mül
İçer ‘ışk ehli hiç itmez te’emmül

Aluben rengi haddinden nevâle
Yakar ‘ışk âteşine bagrı lâle

Dilermiş öyküne kaddine ‘ar’ar
Anuñcün dâyim anı bâd-ı sarsar

Edep birle turuben serv-i âzâd
Kılur ikbâl ilin gülşende âbâd

Kalem engüştine öykünmese çak
Kesilüp başı olmazdı iki şak

5205 Ne zibâ hadd-i gül budur o meh-rû
Gören cân terkin ider andan ayrû

Çü gördüm gül yüzün ol mihribânuñ
Hemân terkin urdum cism ü cânuñ

Velî evvelde görmışdüm cemâlin
Nihâlin hadd ü hâlin yâl u bâlin

Revân meyl itmiş-idi cân-ile dil
Dilerdi baglıyaydı ‘ışkına bil

Feemmâ geh nasîhat gâh pend-ile
Dilerdüm ‘ârî olmaklıg bu bend-ile

5210 Gehi sabr u gehi gayretle bârı
Dilüñ men’ine kıldum ihtiyârı

Muhassal bunlaruñla işbu miskîn
Kılurdum bi‘z-zarûrî kalbi teskîn

Hayâli dilden amma gitmez idi
Bu deñlü var kim ârzû itmez-idi

Yürürdi şöyle şeydâ bâr-ı gamla
Belâ vü mihnet ü zecr ü elemle

Beyâbân gözleyüp mecnûn-vâr ol 179b
Kılurdu gâh sabrı gâh zâr ol

5215 Ne bellü ‘âşık zâr u şikeste
Ne bellü sâg u bîmâr u beste

Hele bu nev‘ile eylerdi seyrân
Yürürdi çünki dervâ mest ü hayrân

Feemmâ ol nefes gördükde anı
Apardı esb-i ‘ışk elden ‘inânı

İletdi bini beñlikden fütûrı
Mu‘akkad gerden itdi bi‘z-zarûrı

Komadı zerrece tende hayâtı
Yakın gösterdi dirlikden memâtı

5220 Cihân gavgâlarını zâhir itdi
Zamân sevdâlarını hâzır itdi

Dilüm çıgurdı bu dâr-ı fenâdan
Bilüm kesdürdi her renc ü ‘anâdan

Özüm hayretde hayrân eyledi ‘ışk
Gözüm gurbetde giryân eyledi ‘ışk

Dilüñ mirâtını pür eyledi jeng
Dumu’dan rîşte çekdi kâmetüm çeng

Tarîk-i ‘ışka rûyem oldı cârûp
Âhum ferrâş u sâki dîde enbûp

5225 Tenüm de gark oldı eşk ü hûne
Nitekim dürlü hil‘at gûne gûne

Başum kühsâra döndi dâr-ı gamda
Yaşum enhâra döndi zâr u gamda

Letafetde lagvı lehûdan arıtdı
Hicâb-ı ‘ışk irişüp çeşmüm örttdi

Hakîkat ‘ışkı irişdi mecâza
Dilüm varmaz ne nâza bel niyâza

Ferâmûş oldı heb ahvâl-i ‘âlem 180a
Nolur ma‘lûm bu hâle irse âdem

5230 Pes aña iricek eşgâl resmi
Hemân teslîm kıldum cân u cismi

Cunûnı itdi ‘akluñ pîrine neseb
Elümden varlığımı aldı bi‘l-gasb

Tereddüd gitdi teslîm hâsıl oldı
Umûrı külli ‘ışka vâsıl oldı

Derûnumla birûnum oldı yektâ
Gidüp diger olur birlikde hem-pâ

İçüm taşum bir oldı ‘ışk ilinde
İrişdüm garka birde reşk ilinde

5235 ‘Acep deryâya düşdüm yog kenârı

Taşum gark imdi içüm yakdı nârı

Hevâsı yaşımı efsürde kıldı

Sadâsı başımı pejmürde kıldı

Ciger yandı u bagrum kan oldı

Hayatdan ölümüm âsân oldı

Kesildi heb enîn ü zâr u nâle

Şeh-i ‘ışk oldı bu ‘abde havâle

Şu resme itdi zulm u cevrin izhâr

Düşürdi hayrete terk itdürüp ‘âr

5240 Sükûtuñ hayli irdi gitdi vârı

Pes aña rakîp oldum ıztırârı

Makâm-ı sumt irüp dil oldı teskîn

Muhassal merd-i ‘ışk itmiş imiş kîn

Buluncak fırsat anda zâhir itdi

Emârâtını günden bâhir itdi

Bu vadiye iren rehden nola hâl

Ne hâl i‘lâm olur anda ne ahvâl

Göñül murgını pür nâr itdi âlî

180b

Ne ‘uzvın kodı ne hod perr ü bâli

5245 Vücûdın ‘ışk odı ihrâk itdi

Şem’iden lem’asın berrâk itdi

Taharrük ‘âlemini eyledi terk
Ferâgat dâmenine yapuşıp berk

Recâ-yi kat‘ idüp dirlik deminden
Ümîdin kesdi her varlık gamından

İrişdi vasla güyâ vâsıl oldı
Gidüp isneynî vahdet ü hâsıl oldı

Eline virdi cüz‘î ihtiyârı
Koyup külli terk itdi karârı

5250 Esâsın ‘ışka virüp ‘akl u idrâk
Tenezzül menziline kodı bî-bâk

Mukarrâr eyledi teslîm-i küllî
İrüp ‘ışk aldı kabz-ı bast-ı küllî

Ve ba‘de bende virdüm cismi-ile cân
Dökem gözden ol nice eşk-ile kan

Ya nice virmeyem cism-ile cânı
Kuruldu karşıma kaşı kemânı

Çü saldı tîrin andan kavs-ı dildâr
Delüp bagrumı itdi cânuma kâr

5255 Pes anuñ tîr-i ‘ışkı geçdi cândan
Elüm çekdüm hemân iki cihândan

Dil ü cân-ile oldum aña ‘âşık
Reh-i ‘ışkında oldum pâk u sâdık

Tutuşdum nâgehân ‘ışk âteşine
İlâhî gelmesün kullar başına

Yakıldum âteş-i ‘ışka kül oldum
Derûn-ı dilden ol şâha kul oldum

Temevvüc eyledi ‘ışkuñ bihârı 181a
Görinmez oldı bir zerre kenârı

5260 Eser irdi şu bâd-ı nâ-sezâdan
Taharrük eyledi râh-ı hevâdan

Bu şeydâlıkda iken zevrâk-ı dil
Hezâr fersah görünmez aña bir mil

Hele ârzû idüp bu kalb-i bî-bâk
Düşüben ‘ışka koydı başına hâk

Kapusın istedi göñlüm makâmı
Ki varup tuta ol yirde kıyâmı

Gözümnden uçdı yolu her diyâruñ
Rehin gözler velî ol gül‘izâruñ

5265 Anuñçün kim görüp dil yüzi mâhın
Yir idindi zenehdânında çâhın

Nazar kıldum çün ol kaşı hilâle
Okudum medhi biñ biñ zi‘l-celâle

Velî dönderdi kaddüm zülfi dâle
Kaşı fikriyle hod döndüm hilâle

Gözi fikri ile bîmâr oldum
Ruhı gülzâr için zâr oldum

Yanagı şem‘ine pervâne oldum
Saçı zencîrine dîvâne oldum

5270 Baña ‘arz olup ol la‘l-i şekker-pûş
Revân kıl durdı câm-ı ‘ışkını nûş

Çü ‘ışkı cür‘asını eyledüm nûş
Umûrın ‘âlemün kıldum ferâmûş

Beni ol cür‘a eyle kıldı serhoş
Özümden giçüp oldum anda bî-hûş

Turumayup ayâg üzre yıkıldum
Özümi añlamadum kim ne kıldum

Bu ahvâli görüp her ehli dükkân 181b
Sanurlar kim beni mestem ya hayrân

5275 Baña hod eyledi ‘ışk âteşi kâr
Gerekdür ola işüm nâle vü zâr

Saçına bir perînüñ beste oldum
Tûş oldum derd-i ‘ışka hasta oldum

Yakuben lâle haddinden çerâgı
Niçe yüz yirde ururdum bagra dâgı

Görüp nerkes gibi çeşmin seherden
Tutuşdı yüregüm yandı ciğerden

Em umup derdüme kadd ü feminden
'Adem oldu tenüm külli gamından

5280 Çü gördüm zülfi çevgânın elinde
Başım tûp eyledüm 'ışkı yolında

Yazıldı çeşmüme kaddi hayâli
Niteki âb üzüre servinüñ nihâli

Saçı fikriyle çünkim bende düşdüm
'Acep üftâde vü efgende düşdüm

Lebi yâdına eşküm oldu pür hûn
Ruhı şevkiyle yaşum çünki ceyhûn

Bu mezkûrât-ile key derde düşdüm
Dil u cân yakıcı bir urdâ düşdüm

5285 Hele gayret çiküp dirdüm özümü
Yine dekşürdüm anda kendüzimi

Görürsem başuma üşüşmüş halâyık
Kimi bu bengîdür dir kimi ayık

Özüm hod añlarum ben noldı hâlüm
Dükendi gayretüm gîtdi mecâlüm

Dahi kalmadı dilde ihtiyârum
Dagıldı 'akl u fikriyle karârum

Muhassal durdum andan çâr u nâçâr 182a
İrişdüm halvetüme zâr u bîmâr

5290 Yine halvetde açdum âha râzı
Añup ol dilrubâ-yı cân-güdâzı

Dil u cân-ile başladum figâna
Okudum işbu şi'ri 'âşıkâna

KASİDE-İ MUHABBET

'Arz olubeni zülfi sebükbâr-ı muhabbet
Bir kıl-ile bağlandı yine Bâri-i muhabbet

Cân viriyorur gün ruhuñ busesine dil
Germ ola bigi arada bâzâr-ı muhabbet

Zülfi bigi 'uşşâkuñ ider başın aşaga
Nâmusı ile virmek olur kâr-ı muhabbet

5295 Tâb-ı ruhına dil vireni leyl-i gamında
Pervâne bigi şem'a yakar nâr-ı muhabbet

Zülfi bigi sağışsuz üşer başuña sevdâ
Bu şebde dilâ eyleme efkâr-ı muhabbet

Ol şem-i ruhuñ görelî bir zerrece mihrin
Dogdı başuma gün bigi envâr-ı muhabbet

Cânına virür 'âşık olan 'ışkı yolında
Dilberde ger añlar-ise âsâr-ı muhabbet

Mansûr-veş asılmaga itsün heves-i terk
Şol kimseye görine yüce dâr-ı muhabbet

- 5300 Bir pul alıma kenz-i ruh-ı yârdan kim
Tolaşmaz-ise gerdenine mâr-ı muhabbet
- Ol gonca femûñ nice alur bûse lebinden
İki elini talamayan hâr-ı muhabbet
- Kankı dile bir zerre düşe fâş olur âhir
Gün bigi cihân bâğına esrâr-ı muhabbet
- Feryâda nice başlamasun bülbül-i dil kim 182b
Açıldı yine bir gül-i gül-zâr-ı muhabbet
- ‘Âşık ki neye tâlib ola ‘ışk-ile irer
Zâhid yûri vâe eyleme inkâr-ı muhabbet
- 5305 Kim ‘ışk-ile mecnûn olanuñ hâlini anlar
Leylî bigi lâbud ider ikrâr-ı muhabbet
- Yummaz gözini ‘ömri eger biñ yıla yitse
Bir sa‘at ölen ‘ışk-ile bîdâr-ı muhabbet
- Yüzi yirden eger salsa hevâ bendini tutmaz
Muhkem biline bağlaya kim târ-ı muhabbet
- Çâremi bulur derde etibbâ-i cihândan
Şol kişi varup ki olmaya bîmâr-ı muhabbet
- Derdüme devâ eyleyümez niçe mesîhâ
Ger baña ‘ilâc olmaya tîmâr-ı muhabbet
- 5310 Vuslat na’imine tiz irer bağ-ı vefâda
Yâr içün eger ‘âşık ola yâr-ı muhabbet

Bir lahzada sicn olur bir lahzada gülşen
Sanma ki karâr üzre ola dâr-1 muhabbet

Sabr-ile ‘akl gencini yagmaya virür ger
Milk-i dile akın sala tâtâr-1 muhabbet

Biñ çeng ü çegana çalina sem‘a girmez
Meclisde ki söylenmeye güftâr-1 muhabbet

Bir dâyiredür ‘ışk anuñ haddi bilinmez
Sanma çikülür yog yire pergâr-1 muhabbet

5315 Meydân-1 reh-i ‘ışka suvâr olımaz ol kim
Başdan giçüben olmaya serdâr-1 muhabbet

Bî-şübhe varur vuslat-1 cânâna irişür
Cân-ile olur şol ki hirîdâr-1 muhabbet

‘Arz eyle dilâ yâra muhabbet eserin gör
Haz itmezse eyleme tekrâr-1 muhabbet

Bir sîm tene eyle ta‘aşşuk kim ola ol
Hûb rûy ü semen bûy u sezâvâr-1 muhabbet

183a

Lâyık mı degül baglanasın zülfine dilden
Bir lâle haddüñ bile nedür kâr-1 muhabbet

5320 Deâmad-1 dile irse cihâz adına virür
Cânibini ger alur-ısa ebkâr-1 muhabbet

Gülgûn-1 gama binmedi mi ‘ışk-ile hüsrev
Olmadı mı şîrînde hevâdâr-1 muhabbet

Şîrîn lebinüñ şîrîn umup niteki ferhâd
Dil meskenini eyledi kühsâr-ı muhabbet

Her gonca dehen ‘işve vü nâz-ile murâdî
Gül bigi kılur ‘âşıkâ izhâr-ı muhabbet

Âdem mi dinür meclis-i ‘uşşâkda aña hiç
Fehm eylemedi ne ola girdâr-ı muhabbet

5325 Dil zevrakını gark idemez idi eger kim
Mevc urmasa cûşa gelüp ebhâr-ı muhabbet

Dilgölşeninüñ sahnını nice suvarurdu
Deryâ bigi cûş itmese enhâr-ı muhabbet

İnkâr iderem münker-i ‘ışk olana yüz yüz
Bir demde ki biñ kez ide ikrâr-ı muhabbet

Ki ‘âşıkâ cennet görünür meretebe-i ‘ışk
Geh geh dile çâh-ı gam olur gâr-ı muhabbet

Sûfî saña sunuldu meger bugz u ‘adâvet
‘Ûşşâka kaçan ki itdi Hakk isâr-ı muhabbet

5330 Bağlanmaga bir zülf-i dil furûzâ gönüller
‘İşk oldu nezîr eyledi inzâr-ı muhabbet

Bir zülfe boyun virmege bu mezheb-i ‘ışkda
Dil oldu beşîr etmege ibşâr-ı muhabbet

BÂB-I İ’LÂM-I ‘İŞK

Çü gördüm eyledür hâli muhabbet 183b

Bu şî're eyledüm ol demde niyet

GAZEL-İ 'IŞK

İy dirîgâ baña irdi yine bî-pâyân-ı 'ışk

Ol sebebden oldı gönüm vâh vü hayrân-ı 'ışk

Bisteri gamda yaturdı derd-i hüşyâr-ile dil

Kim bilür nolurđ hâli irmese dermân-ı 'ışk

5335 Ma'nide bulmazdı vuslat ger hakikat ger mecâz

Olmasa 'âlemde olkim zâr u sergerdân-ı 'ışk

Milk-i dilde 'ışk-ı dilber gül bigi zâhir olup

Şevk ile baglatdı yine baña bir divân-ı 'ışk

Kankı kalbe kim irerse gün bigi rûşen ider

Ol sebebden kalb-i 'âşık olıser handân-ı 'ışk

Derd-i yâr-ile görüben gelmesün baña rakîb

Pes ne bilsün kıymet-i la'l-i har-ı nâdan-ı 'ışk

Âteş-i 'ışka yakub hâkister itdüm cismimü

İy Murâdî cân u dilden olalı giryân-ı 'ışk

BÂB-I BEYÂN-I NASİHAT-İ 'ÂŞIK [...]

5340 Eyâ iy hasta vü zâr u şikeste

Dil-i dembeste vü bed-kâr u beste

Ki ya'ni iy dili pür cürm ü 'isyân
Senüñ derdüñle oldı yüregim kan

Nice bir çekeyin cev r ü cefâñı
Cihânda görmedüm birdem vefâñı

Ne yirde kim görürsin bir habîbî
Yakarsın anuñçün ben garîbî

Yakande kim görürsin nigârî
Anuñçun kıldırursın baña zârî

5345 Lebi fikr-ile bagrum hûn idersin 184a
Saçı sevdâsına mecnûn idersin

Olırsın ruhların gerduñda şeydâ
İdersin baña dürlü derd-i peydâ

Görürsin gül yüzün hayrân olursın
Revân bülbül bigi nâlân olursın

Ne yirde göresin bir serv-i kâmet
Kopar derd-ile başuñda kıyâmet

Salarsın ok bigi anuñ rehine
Baña vay irmez isem dergehine

5350 Görürsin kande bir her cây-ı cânân
Olursın zülfi bigi key perîşân

Beni anuñla hayrân idersin
İşüm her gicede efgân idersin

Görürsin kande bir haddi dil-efrûz
Dûn idersin günüm anuñla her rûz

Görürsin kande bir nokta dehân
Aña keşf eyleyüp râz-ı nihân

Güneşden zerreye kan‘i olursın
Huzur u rahata man‘i olursın

5355 Hayır şer ne dise sâm‘i olursın
Deñizden katreye tâm‘i olursın

Bir ulu gülsitândan gonca-i ter
Yiter mi kişiye bâlîn ü bister

Kim anuñçün beni bîmâr idersin
‘Adem bagına salup zâr idersin

Görürsin kande ya bir mehlikâyı
Sanursın kim aña bulam likâyı

Anuñda zülfine hem-ser olursın
Başuña baş çeküp ejder olursın

5360 Benümle düşman olup terk idersin 184b
Anuñ yolında ‘ışkı berk idersin

Umarsın gerçikim andan vefâyı
Velî çıkdürürsin baña cefâyı

Ya kande kim irersin bir hümâya
Sanursın kim sala üstüñe sâye

Baňa andanda çok işler idersin
Kara bagrumda çok başlar idersin

Sorup pâyına yüz her bir habîbüñ
Girürsin katına bu ben garîbüñ

5365 Elüñden hâsıl-ı efgân u feryâd
Kim olmadum senüñ derdüñle ben şâd

Bilimezem ki nice şâd olaydum
Gamuñdan iy göñül âzâd olaydum

Nedür baňa dem-â-dem bu elemeler
Sitemler zecr-ile ya bu nice gamlar

Ki dâyim çıkdürürsin bu gedâya
Saňa yoldaş olup düşdüm belâya

Îlâhî sözlere tutmayuben gûş
Mecâz-i 'ıškuñ eylersin meyin nûş

5370 Anuñla mest olup gâvgâ idersin
Başumda nice gam peydâ idersin

Senüñ derdüñden oldum zâr u bîmâr
Dirîgâ cevruñ itdi cânuma kâr

İlim göñli bigi yârim degülsin
Dahi mûnis-i vefâdârum degülsin

İlâhî bezimden kıldıñ beni yâd
Kılup bed-râ vü bed-fikr-ile mu‘tâd

Beni sen iy göñül rüsvâ etdüñ
Gice gündüz işümi vây itdüñ

5375 Ko yahı iy göñül dîvânesin sen 185a
Mecâz-i nâr için pervânesin sen

Benümle âşiyân ol olmagıl yâd
Yine kurtar bu gamdan eyle dilşâd

Recâ budur eyâ dîvâne göñlüm
Biliş olan-île bî-gâne göñlüm

Yine el çikesin ol dil-rubâdan
Beni kurtarasın işbu belâdan

Yine senden umaram bu umûrı
Kim andan dil-çikesin bil-zarûrı

5380 Nola meyl eyledükse ol perîye
Yine lütf it bir adım gel berîye

Uzatma ‘ışk elin zülf-i nigâra
Ki anuñ haline olmaz soñra çâre

Şu dil kim ire hadd-i dil-rubâya
Neçün el suna zülf-i şeb nümâyâ

Çü meyl ola sabâh hadd-i geline
Neden kim şâm-ı zülf-e dil eline

Kim ol baht-ı siyeh pejmürde dildür
Bu sünbül bûy ol gül-veş degüldür

5385 Dolaşma imdi zülf-i dilrubâya
Ki dolaşmayasun âh-ile vâya

Muhassal idertüz senden recâyı
Dahi añmayasın ol dilrubâyı

Kılasun ismin anuñ hem ferâmûş
Çiküp dil olasın bu yolda hâmûş

Getürdüñ bundan evvel baña bir derd
Ki çekmezdi anuñ ber dñî biñ merd

Nice çekdüm bilürsin kahrın anuñ
Durup terk itdüm âhir şehrin anuñ

5390 Unutdun mu eyâ şûrîde göñlüm 185b
Cefâ tığıyla rîze rîze göñlüm

Sen âzâd eyledüñ bendinden âhir
Çü dil çekdüñ lebi kandinden âhir

Yine bu def`a iy dil baña yâr ol
Benümle mûnis ol hem gam-küsâr ol

Beni kurtar cefâ birle sitemden
Elün çık yine giçüp ol sanemden

Esirge iş bu ben dil hasta-vâr
Baña ol iy gönül sende hırîdâr

5395 Bu resme eyleyüp feryâd-ı tekrâr
Bu şî'ri eyledüm bu yirde izhâr

GAZEL-İ MURABBA‘

Kârumı zâr itdi bir gülzâr derdinden
Bagrumı sad pâre itdi hâr derdinden
Gör ne itdi baña bir dildâr derdinden
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden

Bir sanem derdi elinden ki oldı âvâre
Anı fehm itmez ki ire mi derdine çâre
Atdı cismüm yog yire pervâne-teg nâra
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden

5400 Düşdi hâline nigârûn hâlini añmaz
Güzeldür ikbâl-i haddin âlini añmaz
Zülf-i dildâre dolaşur hâlini añmaz
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden

Niçe bir hicrân elinden eyleyem efgân
Hâr-ı hasretten hod oldı yüregüm pür-kan
Acıdı gözüm yaşına bahr-ı bî-pâyân
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden

Bir melekâr ‘ışkıla oluben şeydâ 186a
Çekdürür baña Murâdî her nefes gavgâ

5405 Halk-ı ‘âlem içre itdi uş beni rüsvâ
Dâd ‘âlemde dil-i bî-‘âr derdinden

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘-I ŞİKÂYET-İ KALB

Gönülden eyleyüp bu resme feryâd

Bu şî'rüñ eyledüm tekrârımı yâd

GAZEL-İ MURABBA‘-I ŞİKÂYET-İ KALB

İy hayâsuz bî-edep bîdâ gönül

Eyleyüp âhir beni şeydâ gönül

İtdüñ uş ‘âlemde rüsvâ gönül

Vâ gönül eyvâ gönül rüsvâ gönül

Çıkduñ elden sen baña ‘isyân idüp

Olmaduñ mûnis ciger biryân idüp

5410 Tâ kıyâmet ideyin efgân idüp

Vâ gönül eyvâ gönül rüsvâ gönül

Yok karâruñ bî-karâr itdüñ beni

Aldayup bîmâr-ı yâr itdüñ beni

Saña nitdüm böyle zâr itdüñ beni

Vâ gönül eyvâ gönül rüsvâ gönül

Sende gitdüñ ben kime tâ yanayın

Ya kime hemdem olup uyanayın

Yanayın tâ haşr olinca yanayın

Vâ gönül eyvâ gönül rüsvâ gönül

5415 Gel Murâdî uymagıl igvâsına

Sen yanarsuñ ya anuñ pervâsına

Niçün uyduñ düşmanuñ ilkâsına

Vâ gönül eyvâ gönül rüsvâ gönül

BÂB-I BEYÂN-I CEVAB-I KALBÜ‘L-HİTABÜ‘L-‘ÂŞİK

Çü dilden eyledüm bende şikâyet 186b

Görüñ imdi neye irer hikâyet

İşitdi çünki dil işbu kelâmı

Didi baña eyâ göñlün merâmı

Niçün sen benden eylersün şikâyet

Bu mudır sendeki ‘akl u dirâyet

5420 Deründen eyleyüp bunca kelâmı

Baña bühtân idersin bu revâ mı

Baña dırsün senüñdür iş bu işler

Çıkarduñ uş kara bagrumda başlar

Ko imdi baña sen bu iftîrâyı

Baña çekdürme bu yüzden belâyı

Baña bu resme kılma hâl-i takrîr

Sana hod ‘arz olupdur emr-i takdîr

Ol evvel sevdüğüñ bed-mihr-i yârı

Düşüñde görüben sevdüñdi bârı

5425 Benüm noldı günâhum bu işüñde

Ki görüp sevmiş olasın düşüñde

Dahi hem bunu gördün âşikâra

Ta‘aşşuk eyledüñ aña ne çâre

Gözüñ meyl eyledi rûhuñ sevindi

Baña da didi ‘akluñ kim sevindi[?]

Çü çeşm ü ‘akl u rûhuñ oldu meyyâl
Bilimedüm ki ne kıldı saña âl

Baňa da lazım oldu sünbüline
Dolaşup bağlanam her bir teline

5430 Günâh evvel kimüñdür bil cevâbı
Baňa sen andan eyle bu ‘itâbı

Bulumazsın baňa andan günâhı 187a
Dilerseñ diyem amma dogrı râmı

Gözüñle ‘akl u cânuñ remzini al
Kim andan görevüz nice olur hâl

Saňa andan kılan ben soñra pendı
Anuñla ref‘ ola ‘ışkuñ kemendi

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMÂ’I KELÂMÜ’L-KALB Ü HİTABÜ’L ‘AYN

İşitdüm çün bu sözi bende dilden
Kabul itdüm muhassal bende dilden

5435 Dönüp bu kez göze kıldum hitâbı
Bu yüzden eyledüm niçe ‘itâbı

Didim kim iy benüm giryân çeşmüm
Firâk-ı yâr-ile pür kan çeşmüm

Neçün bu resme bed-kârlık idersin
Bu yolda niçe ‘ayyârlık idersin

Görürsin kande bir zibâ cemâli
Sanursın olmaya hergiz celâli

Nazar salarsın aña dikkat-ile
Dimezsın soñra kalam rakkat-ile

5440 Gubârı hâlini seyrân idersin
Anuñla kendüñi hayrân idersin

Bukez lazım gelür bir dahi görmek
Cemâli bâgına her lahza irmek

Pes andan dilde olur aña meyyâl
Nedür dâyim baña bu itdügün âl

Neçün eyle idersin imdi anı
Baña târ eyleyüp milk-i cihânı

Saña uydurursın cân u dil-i hem
Getürürsin anuñla göñlüme gam

5445 Derûnuñ top tolu meger o fitenden 187b
Helâk itdün beni derd ü mihenden

Sen itdün baña işbu derd-i zâhir
Getürdüñ başuma bu ‘ışk-ı âhir

Niçün dikkatle bakarduñ yüzine
Tolaşdurduñ dil-i anuñ özine

Eger şevk-ile kılmasañ temâşâ
Añadil itmez idi meyl-i hâşâ

Çün itdüñ sen baña işbu asl-ı iş
Getürdüñ kalbüme bu resme teşvîş

5450 Di imdi bakma ayruk bu cihâna
Ki sende kalmasun hergiz mehâna

Çıkar nakşını kalbinden yüzünüñ
Ki senden fesh ola sihr-i gözinüñ

Ve illâ nitekim var ‘ömre müddet
Saña göstermezem anı ne minnet

Veyâhud vir baña bundan tesellî
Düşür kalbüme sözüñden tecellî

Anuñla def idem bu kîni senden
Ve illâ ayıruram anı senden

5455 Baña lazım turur bu emri bilmek
Neden irdi müdâm ehvâya yılmak

Ki düşer kalbüme dâyim bu sevdâ
Çıkaram ol sebebden niçe gavgâ

Bu igvalardan olmaga müberrâ
Cevab-ı şâfi vir ki ola mu‘arrâ

BÂB-I BEYÂN-I CEVABÜ’L- ‘AYNÜ’L- HİTABÜ’L-‘ÂŞİK

İşidüp bu kelâmı çeşm-i giryân
Didi saña tesellî budur elân

Neçün bakduñ diyü baña dem-â-dem

188a

Getürürsin benümde kalbüme gam

5460 Ne var bakdum ise yüzine anuñ
Varup yüz sürmedüm izine anuñ

Temâmet eyledüñ sen şehr-i seyrân
‘Acâyip nesneler gördüñ firâvân

Şu resme seyr kıldıñ şehr içini
Bile gezdük çıkup tâ bahr içini

Ne kaldu görmedüğün anda bârî
Nazar kıldıñ benümle ıztîrârî

Kumaş u at u ton niçe âdem
Eyü yatlu güzel çirkin görüp hem

5465 Bulardan birine meyl etmedün hiç
Ve illâ gördüñ anı gitmedüñ hiç

Nola ben bakdum-ise her kenâra
Dimedüm göñlüñe bak bu nigâra

Kalanın sevmedüñ aña özendüñ
Ne kıldum ben bu derdi sen kazandıñ

Benüm bakmam çü sevgüğe sebebdür
Anuñ gayrını sevmezsin ‘acepdür

Bu yüzden itmesen baña kelâmı
Kabul itme katında bu merâmı

5470 Çü gördüm sözini gayetde ma'kûl
Katumda her kelâmı oldu makbûl

Muhassal eyledi kalbüme te'esîr
Bu lazım geldi ki ola anda tedbîr

Bu fikri gördüm ol esnada âhrâ
Takuldum ol nefes işit bu şeydâ

Kamusın ideyin bunda yine yâd
Anı gûş eyleyenler ola şâd

BÂB-I BEYÂN-I SU'ALÜ'L-ÂŞUKU'L-MA'ŞÛK

Su'âl itdüm bu kez çeşmüme ol dem 188b
Didüm kim niçeya dek dökesin dem

5475 Ya niçe idesin bâgruñ tolu hûn
Nedeñlü âkidasın eşk-i gülgûn

Velî bir kez tûş olduñ bir hümâdur
Anı sanmaki saña rehnümâdur

Niçe ya tûş olur bir genc-i penhân
Meger kim Hakk Te'âlâ eyler ihsân

Olur ol tâli'-i nahsi o dem sa'd
Sanur ol şahıs anı kim kala min ba'd

Giçer oldum irer ne hasta[?] sitâre
Bulumaz 'âkıbet derdine çâre

5480 Geçürür fursatı nâgeh ne bilsün
Nasîb olmadı hem dahı ne kılsun

Olur çeşminden anuñ yine ol dûr
Olur mesrûr iken ol yine makhûr

Anuñçün tâ ebed giryân olur ol
Yakar bagrın u dîde kan olur ol

Di imdi sen dahı iy çeşm-i pürnem
Niçe bir eyleyesin bâgruñı dem

O lâle haddi bir görmekle bârî
Niçe yaş dökesin fikr eyle bârî

5485 O fikre göre eyle her umûrî
Sitareñ irmeye nahse zarûrî

Nuhuset didüğüñ düşvâr-ı regdür
Pes andan yıglınmak yigrekdür

Elüñde iken imdi ihtiyârûñ
Revân fehm it neye irişe kârûñ

Özüñi sa‘d-ı tâl‘ile bilişdür
Kim anlar sa‘d-ı tâl‘ile bilişdür

189a

Tefekkür eyle emrüñ in ü ânın
Ferâmûş eyleme soñ dem kalanın

5490 Gerekdür her işüñ öñinde tedbîr
Kim olmaya soñı irdükde tâhîr

Devâdur gözlemek ömrüñ öñini
Hakîkât bilmege anuñ soñını

Soñı çün evvelinden iy hüner-ver
Her işüñ mu‘teber olur mukarrer

Meseldür söylenür bu tâ ezelden
Gelür câri olur sercümle dilden

Öñin añlamayan tañlar soñını
Öñin kim bildiyse añlar soñını

5495 Di imdi hâlet-i ‘ışk özge işdür
Nitekim döndi cism-i câna işdür

Çün ol cism-ile cân-ile bilişdür
Düriş sende özüñ aña bilişdür

Bu kârün mâ‘adâsı heb hevâdur
Bilürsin her hevânuñ soñı vâdur

Di imdi eyle bil bu kârı tahkîk
Selef pendin it ‘amâlüne tadbîk

Ve illâ bâkisi gözi yılış dur
Anı bilde aña göre yılışdur

5500 Ki tâ uymayasın bunda hevâya
Bu deñlü zahmetüñ virme hebâya

Olur ‘ışkuñ tarîkî şöyle as‘ab
Başa çıkmaz çoğu yoldan döner heb

Hazer kıl dönmeysin sende yoldan

Bu varlığı çıkarmayasun elden

Di imdi aña göre eyle efkâr 189b

Ki sende kalmayasın şöyle nâçâr

Aña göre kıl imdi her umûrî

Ki yolda kalmayasın bil-zarûrî

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMA‘İ REMZÜ‘L-‘AYNÜ‘L-HİTABÜ‘L[...]

5505 İşitdi çün gözüm işbu sözümi

Bürüdi kanlu yaşıyla yüzümi

Baña remz-ile hâlin eyleyüp yâd

Didi ben andan ayru olmazum şâd

Niteki anuñ yüzi benden olur dûr

Özümde kalmaya bir zerrece nûr

Ala nûruñ yirini eşk-ile hûn

Olam ben andan ayru zâr u mahzûn

Hemân gayret budur kim bende vâram

Hele şimdi senüñle gam-küsâram

5510 Gubâr alam anuñ iz-i tozından

İdinem kühl nûr alam yüzinden

Yine anuñla olam ben saña yâr

Beni sende dilerseñ eyle kıl vâr

Eger kim ne hasta[?] irerse sitâre
Dirîgâ hasretâ dahi ne çâre

İdem dem‘i olunca çünkü ceyhûn
Gören ‘âşıklar ide bâgrını hûn

Sañaram eyleye görüp halâyık
Benüm râyum budur fehm eyle bâyık

5515 Saña ma‘lum itdüm mâcerâ mı
Bil imdi cümle-i çün ü çerâ mı

BÂB-I BEYÂN-I HİTABÜ‘L ‘ÂŞIKU‘L[...]

İşitdüm çün gözümden bu ‘itâbı 190a
Dönüben rûhuma kıldum hitâbı

Didüm kim iy benüm rûhum revânum
Tenüm içinde sensin çünkü cânım

Neçün sen rûh kârın eylemezsin
Dile togrı tarîki söylemezsin

Nedür bu eyledüğüñ rüsvâlık
Saña mı kaldı işbu bî-hayâlık

5520 Revâ mu dur ki cismüñe kıyarsın
Varup göñüle vü göze uyarsın

Bir olup anlaruñla sende iy cân
Kılursın kârımı her yirde efgân

Uyup ya'ni hevâyı nâ-temâma
Salarsın gerdenüm her yirde dâma

Mecâz-ı 'ışka meyl itmek revâ mı
Neçün rûh olan ide bed-merâmı

Gerekdür rûh ola hâlinde meşgûl
Uyuben nefse olda olmaya kûl

5525 Bilürsin rûh sultân-ı ceseddür
Bu rûh ol emr-i sultân-ı ebeddür

Çü rûh ola kamusından mu'azzam
Şehi cism ide anı şahı a'zam

Pes eyle olsa fehmi it bu kelâmı
Saña şerh ideyin bîl-cümle kâmı

Çün añlaruñ için sultân olasın
Bu mecmu' üstine sen hân olasın

Neden geldi olunmak bende nefse
Ki her dâyim uyuben sende nefse

5530 Sebeb ne şâh iken kişi ola kûl
Olurken her sözi baş üzere makbûl

Nedür bâ'is ki bed-kârlık idersin 190b
Kul olup nefse bed-râha gidersin

Neçün sen eyledün emrüñ hilâfın
Getürdüñ baña bu derd-i güzâfın

Di imdi baña vir andan cevâbı
Sürem anuñla tâ bu ıztırâbı

Ve illâ uşta kaldum çâr u nâ-çâr
Neçün olmayasın cisme hirîdâr

5535 Gel imdi baña eyle bunda dermân
Bu emre yene tedbîr eyle iy cân

Ki sen de olmayasın soñra nâdim
Ne reh kim Hakk'dur ol ol yola 'âzim

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ'L-RUHU'L-HITÂBÜ'L-‘ÂŞK

İşidüp bu kelâmı didi kim rûh
Kulag ur bu söz ola saña meşrûh

Saña şerh eydeyin cümle makâlî
Ne yüzden oldı diñle bunda hâlî

Bu yolda baña 'akl irşâd itdi
Anuñ hûbbiyle kalbüñ şâd itdi

5540 Buyurdu göñlüñe meyl itdi aña
İşâret eyledi hem anda baña

Çü gördüm göñlün u 'akluñ temâmet
Aña meyl itmege kıldı ikâmet

Kamusı meyl idüben ol hümâya
Ta'aşşuk itdiler ol dil-rubâya

Baňa da oldı bu endiſe lâyıķ
Anuñ mihrinde olam imdi bâyıķ

Benüm yokdur günâhum ‘akluñ itdi
Beni terk itdi çün ‘akl anda gitdi

5545 Bilürsin kim ‘akl serdârımızdur 191a
Cihân içünde bizüm vârımızdur

Çün ol gitdi bize ne i‘tibârdur
Göz u ‘akl u göñül çün aña yârdur

Nice meyl itmeyem ben ol nigâra
Ya meyl itmemege olur mı çâre

Yine ‘akluña kıl imdi hitâbı
Sahih almak dilerseñ sen cevâbı

BÂB-I BEYÂN-I SUALÜ‘L-‘ÂŞİK MİNE‘R-RUH

Çü ruhumdan işitdüm bu cevâbı
Yine dönüp aña kıldum hitâbı

5550 Didüm kim iy benüm cism içre cânım
Göge irdi benüm uſta figânım

Ya ne kılsañ gerek bu yolda tedbîr
Ki anuñla idesin anlarla elbîr

Ne gördüñ ya hevâsında nigâruñ
Ki böyle virdün aña ihtiyâruñ

Ne bulduñ ruhlarında ol perînuñ
Yanasın ‘ışk1-ile her birînuñ

Göñül bigi kılasın sen beni terk
Ruh-ı yâra kılasın meylüñi berk

5555 Ko anı imdi sen sâhib mekân ol
Bu mürde cismüm içre yine cân ol

Bilürsin saña ol meh yâr olmaz
Giçer gün bigi pâyidâr olmaz

Kılursañ meyli yine baña eyle
Bu gamdan kurtarup bir yaña eyle

Cefâ çekdürme senden ayru baña
Yaraşan budurur iy rûh saña

Yine terk it anı giç ol sanemden 191b
Beni bî-derd idüp kurtar elemden

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ’R-RÛH Bİ’R-REMZÜ’L-HİTÂBÜ’L-ÂŞİK

5560 Çü cân işitdü benden bu kelâmı
Didi kim baña bu sözler revâ mı

Görüben ruhlarını ol perînuñ
Yakıldum ‘ışk1-ile her birinüñ

Tolaşup zülfine hem ol hümânuñ
Ruhında mesken idindüm hem anuñ

O sevdâdan ben ayrılmak ne mümkin
Veyâ andan cüdâ olmak ne mümkin

Beni ko kim olayım tapusunda
Dilerseñ sende gel ol kapusunda

5565 Seni ben terkerem amma kim anı
Komazam terkerem iki cihânı

Teni hod rûh olan terker bu zâhir
Pes ayrılmak olıncak soñı âhir

Ruh-ı dilberden özge yir mi bulam
Ki senden ayru varup anda olam

Sebeb ola senüñle iftîrâka
Anuñ hicrânı odı yaka yaka

Beni terk idesin âzâd olam ben
Ruh-ı yâr-ile varup şâd olam ben

5570 Di imdi ana ahrâ eyle efkâr
Dilerseñ olasın sende baña yâr

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMÂ‘Ü’L-ÂŞIK-I REMZ EL-RÛH VE SUÂLÜ‘L-‘AKL

Çü gördüm rûh idinmiş böyle efkâr
Bu kez ‘akla didüm ki iy‘akl-ı bed-kâr

Revâ mı göze vü gönle uyarsın
Bu ben üftâdeye böyle kıyarsın

192a

Gerekdür göñli vü hem çeşm ü cânı
Saña uydurasın iy yâr-ı cânı

Seni hem anuñçün virdi ol Hakk
Senüñle ola rûh u dilde mutlak

5575 Bu kez sen anlara uydun nidem ben
Seni koyup dahi kande gidem ben

Senüñdür eylemek anlara pendî
Senüñdür eylemek ref' ol kemendi

Di imdi anlara sen eyle pendî
Ola kim ref' ideydüñ bu kemendi

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ'L- 'AKL SUÂLÜ'L-'ÂŞIK

Tuyup bu fikri çün 'akl itdi idrâk
Didi iy 'âşıkı bî-derd ü bî-bâk

Cevâbum gûş idüp ol imdi âgâh
Sözüñ hakdur anuñçün virdi Allah

5580 Ki ruh u dil benümle ola dâyim
Baña uya sözümle ola kâyim

Gerekdür rûh olan ola baña yâr
Velîkin eyledüm ben özge efkâr

Çü gördüm evvelâ ol mihr-i mâhı
Yüzinde konmuş esrâr-ı ilâhî

Dahi hem sun‘-1 Hakk rûyında zâhir
Mücellâ u münevver pâk u tâhir

Tulu‘ itmiş güneş bigi cemâli
Pes anda zâhir Allah’uñ kemâli

5585 Ne sâni‘dür ki gör sun‘ında mâhir
Yaratmış sûretin gün bigi bâhir

Çü gördüm anda Allah’uñ kemâlin 192b
Hemândem dilde nakş itdüm cemâlin

Ta‘aşşuk eyledüm biñ cân u dilden
Çıkarmayam diyu dâmanın elden

Pes eyle olsa iy dîvâne ‘âşık
Bu fikri itdüm ol emre muvâfik

Muhabbet idem ol yâr-1 güzine
Varup yüzüm sürem izi tozına

5590 Revân fehm eyledüm hem Hakk tarîküm
Didüm lâyık kim olursa refîküm

Dil ü câna dahi kılup işâret
Bu yüzden eyledüm bende beşâret

Varup bil bağlayam ‘ışkında anuñ
Olam bende kapusunda hem anuñ

Bu resme eyledüm meyl ol perîye
Ki hergiz gelmeye andan beriye

Pes eyle olsa bil imdi bu râyı
Saña takrîr idem heb macerâyı

5595 Temâşâ idüp ol zîbâ cemâli
Görüp vechinde sun-'ı lâ-yezâli

Didüm kim Hikmet-i Yezdân oldur
Mukarrar Rahmet-i Rahmân oldur

Bu resme eyledüm mihr ol hümâyâ
İrince bâki 'ömrüm intihâyâ

Giçinem kapusunda ol perînüñ
Dahi hiç añmayam râhım berinüñ

Muhabbet itdüm-ise ben Hüdânuñ
Yine dîdârına itdüm hod anuñ

5600 Eserdür hikmetinden çün bu 'âlem
Haberdür kudretinden hod bu âdem

Nazar kıldum Hakkuñ kudretlerine
Ta'aşşuk kıldum anlardan birine

193a

Yine bil kim muhabbet Hâlîka'dur
Kamuya rızık irüren râzıkadur

Revân-ı meyl eyledüm ol meh-likâyâ
Dil u cân saldı cüst üstine sâyê

Hemân ol bir bahânedür olunur
Yine anuñla hûbb-ı Hakk bulunır

5605 Velî sûretde bu mihr-i mecâzi
Bilür hâl ehli andan noldı râzi

Bu üslûba kılup rây-ı temâmı
Bu razûñ keşfini idüp dilde kâmı

Mecâzi sûretinden mâyîl olup
Bu töhmetler ki dirsın kâyîl olup

Yine olmadı benden taşra efkâr
Baña ne ta'n idersin imdi iy yâr

Güzâfin olmadum ben dahi mâyîl
Bu gam ya nice olur şimdi zâyîl

5610 Di imdi sende kıl var özge efkâr
O fikr ide seni bizüm-ile yâr

BÂB-I BEYÂN-I MUHAYYÜ'L-ÂŞIKU'S-SABR VE'L-IZDIRÂB VE TALEBU'N-NUSH MİNE'L-KAYD

Çü gördüm eyledür 'akluñ da hâli
Dükendi cismümüñ ol dem mecâli

Göz-ile cân u dil hem 'akl u idrâk
Anuñ 'ışkıyla kılmış özlerin hâk

Bu kez bildüm ki yok gönlüñ günâhı
Didüm gel göster imdi togrı râhı

Olar gitmiş ise sen pâyidâr ol
Gel iy dil yine baña gam-küsâr ol

5615 Nasîhat kıl baña şâm u seher-gâh 193b

Devâsuz yirde olmasun işüm âh

BÂB-I BEYÂN-I NASÎHATÜ'L-‘ÂŞİKÜ'L-GARÎB

İşitdi çün gönül işbu kelâmî

Ne kıldı diñle ol yâr-ı müdâmî

Didi kim imdi gel ko bu cidâlî

Görelüm bir neye irer bu hâlî

Hele evvel özüñ bildür habîbe

Ki şâyed iresin andan nasîbe

Bu yigrekdür saña kamu ‘amelden

Ne ‘âyid ola ya tûl-i emelden

5620 Kamu efkârı ko bu fikre düşvâr

Saña asan ola tâ emr-i düşvâr

İşitdüm çün yine gönlüñ bu pendin

Revân fehmiyle aldum la‘l-i kandin

Didüm aña didüñ hoş bu kelâmı

Benüm derdüm hiç aña ‘arz ola mı

Kim ola kim aña ‘arz ide hâlüm

Benüm hod turmaga yokdur mecâlüm

İşidicek bu sözi yine benden

Didi vâcip olan budur ki senden

5625 Bulasın varuben bir âşinâsın
Diyesin kim hele sen âşinâsın

Benüm derdümden it yâr-ı haber-dâr
Benüm çün eyleye ola kim efkâr

Muhassal her ne dirseñ di aña var
Ki şâyed derdüñ ide kalbine kâr

Saña rahm eyleyüp ol dahi vâra
Haber vire firâkundan nigâra

Anuñla iresin vasl-ı nigâra 194a
Anuñla bulasın derdüñe çâre

5630 İrişüp vasla andan şâd olasın
Gamından ol mehüñ âzâd olasın

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMÂ‘-I NASİHAT-I KALB U [...]RESÛL

İşitdüm çün dilüñ pendini ben de
İşit kim neyledüm ol demde ben de

Turu geldüm yirümden çâr u nâçâr
Bir ayak üzre biñ kerre kılup zâr

Revân oldum içine yine şehrüñ
Semin nûş eyleyüp tâs-ile dehrüñ

Aradum ser-be-ser gezdüm temâmet
Kime hem-râh ola ol serv-i kâmet

5635 Kamu etrâfını itdüm tecessüs
Ne yirde kim olunur di tahassüs

Bu ümmide ki bulam bir refkin
Kim anuñla bulam vuslat tarîkin

Ki ya‘ni aña vasf-ı hâl idem ben
Tevazzu‘la niçe ikbâl idem ben

Ola kim gönderem anı habîbe
İrem anuñla vaslından nasîbe

Bu fikriyle gezüben zâr iderken
Firâk-ile özüm bîmâr iderken

5640 Hem eyle vâkı‘ oldı bir hümâya
Sataşdum kim salar üstüme sâye

Hemân ol dem irüp izine anuñ
Yüz urup ayagı tozına anuñ

Didüm aña kim iy yâr-ı dilarâm
Benüm başuma geldi bir ser-encâm

‘Acep sevdâ ki ref olmaz hevâsı 194b
Nice dâdur ki yok hergiz devâsı

Kenârı yok çü bahri bî-gerândur
Tahammül ola mı haml-i girândur

5645 Bu bârı ref idemez dâg u ger tâş
Ya nice götüre ben yüregi bâş

Di imdi eyle olsa iy ruh-1 gül
Dişi lû‘lû femi gonca lebi mül

Gel imdi baña lutf it sen de yâr ol
Esirge bir garîbem gam-küsâr ol

Götür bu bendei toprakdan iy şâh
Uyup hod rây-1 nefse olma güm-râh

Benüm derdüme sen bir çâre irgör
Bu bîmârı bu gün tımâra irgör

5650 Kapuña gelmişem Lillahi fillâh
Beni gönderme nevmîd imdi iy şâh

Tapuñdan irişür derdüm devâsı
Budur imdi saña anuñ revâsı

Beni salmayasun âhir tapuya
Recâya gelmiş iken bu kapuya

Murâdum idesin kapuñda hâsıl
Kim olam ben gedâ maksûda vâsıl

Çü geldüm yüz süre bunda recâya
Havâle eyleyüp bir özge câya

5655 Beni red eyleyüp mahrûm kılma
Firâk odıyla cismüm mûm kılma

Garîbem ‘âşıkâm miskîn u zârem
Hevâyı ‘ışka düşdüm bî-kârârem

Za‘ifem hem nahifem hem gedâyam

Belâ-yı ‘ışk-ı yâra mübtelâyam

Baňa lâıykdurur iy şeh vefâlar

195a

İrişe her nefes senden ‘atâlar

Ki zîrâ bir fakîr-i nâ-tuvânam

Hevâ-yı ‘ışk-ıla berk-i hazânam

5660 Tenümde döndi key az‘af giyâha

Hele irdüm bu gün sen pâdişâha

Beni kurtar bu gamlardan kerem kıl

İrür lutfuñ anuñla muhterem kıl

Katı ayaga düşdüm derdimendem

Garîb u bî-kes ü hem müstemendem

Yiridür rahm kılmak ben gedâya

İrişdür bende-i mihr ü vefâya

Koma lutf it beni işbu sitemle

Niçe bir giçinem derd ü elemle

5665 Terahhum kıl beni mâhum esirge

Meded ihsân it iy şâhum esirge

Garîbem kalmışam kan-ı cefâda

Çü sende menba‘-ı mihr ü vefâ da

Revâdur sen baňa kılmak vefâlar

Ola kim ref‘ ola cevr ü cefâlar

Yirüdüür hâsılı rahm itmek iy yâr
Çü kaldum derd-i dildâr-ile bîmâr

Bu üslûbâ bulınca tâ nihâyet
Muhassal evvel ü âhir temâmet

5670 ‘Ayân itdüm çü hâlüm ol hümâyâ
Ne didi diñleñ imdi ben gedâyâ

BÂB-I BEYÂN-I SU‘ÂLÜ‘L-KÂSİD MİN EL ‘ÂŞİK

Cevabı gûş idüp benden temâmet
Didi rahm eyleyüp ol serv-i kâmet

Beru gel iy garîb ü zâr u gam-gîn 195b
Gözün fûrkatle niçün oldı temkîn

Özün söyler gözün aglar nedendür
Gam-ile yüregün çağlar nedendür

Baňa geldün bu deñlü nâliş itdün
Düşürdün hüzne kalbüm ne iş itdün

5675 Firâkuñ cânuma kâr itdi gâyet
Gel imdi göreyim noldı hikâyet

Ne kim gelse elümden idem anı
Rehûñde terk idem bu cism ü cânı

Hemân bilsem nedür bunda temennâ
Aña talip olurdum bende cânâ

Di imdi baña ‘arz it mâcerâyı
Ki bende seyr idem ser-cümle câyı

Dahi idem anuñçün niçe efkâr
Baña takrîr it imdi noldı heb kâr

5680 Ne gonca hârunuñ çekdüñ belâsın
Ne mehr ü ‘ışkı-ile mübtelâsın

Dilüñ murgın ne sayyâd eyledi sayd
Kim itdi bend-i ‘ışkı gönlüñe kayd

Ne sehhâruñ idüp sihri sana kâr
Seni bu resme kılmışdur dilefgâr

Hüdâ virürse ger bulam zafer ben
Ve illâ kim virem dogrı haber ben

BÂB-I BEYÂN-I İ‘LÂM-I HÂLÜ‘L-‘ÂŞİK ‘İNDE‘L-KÂSİD

Çü gûş itdüm bu sözi ol melekden
Külâhum yüce kaydurup felekden

5685 Didüm kim iy benüm rûhum revânım
Fidâ olsun rehüñde ‘ömr ü cânım

Nedür imdi temennâ bunda ya‘ni 196a
‘Ayân ola saña tâ kim bu ma‘ni

Ki ya‘ni iy refik yâr-i hoş-hû
Dile ‘ışkıla irüp yine kaygu

Benüm başuma bir sevda ulaşdı
Muhabbet ipi boynuma tolaşdı

Tapuñdur imdi ol derdüñ devâsı
Baña rahm eylemeklikdür revâsı

5690 Senüñle yâr imiş ol serv-i ser-keş
Tûş oldum aña nâgeh ben belâ-keş

Götürdi cân u dilden ihtiyârı
Kul itdi kendüye ben bî-karârı

Var imdi aña hâlüm eyle i'lâm
Ki bu yolda nice çekdüm ser-encâm

Çü düşdi araya hûbb-i ilâhi
Beni red itmesün ol meh kemâhi

Kuluyam cân u dilden tapusunda
Ol nice hizmet idem kapusunda

5695 Yüzüm döndermeyem hergiz rehinde
Ne hizmet olsa idem dergehinde

Çü ben meyl eyledüm ol dil-rubâyâ
Anuñçün ugradum derd ü belâyâ

Revâdur ol baña kılmak terahhum
İdincek cümle-i derdüm tefehhüm

Umaram ol şeh-i hûbân-ı ‘âlem
Baña çekdürmeye bu hicriyle gam

Baña rahm eyleye bir bî-nevâyam
Diye kim hüsn-île bir meh-likâyam

5700 Nola ol bir gedâdur fûrkatümle
Niçün ola belâ vü mihnetümle

Aña diñ imdi gelsün sohbetüme 196b
İrişsün her nefesde vuslatuma

İrişdi kalbüme bu fikr-i fâsid
Saña anuñçün iy yâr-i kâsıd

Bu deñlü nâle idüp aglaram ben
Katuñda hıcre bagrum daglaram ben

Revâdur sen dahi bakup yüzüme
Terahhum idesin bir dem özüme

5705 Varuben idesin anı haberdâr
Ola kim derdüm ide kalbine kâr

Garîbem hem kimesnem yok ki vâra
Kıla derdümi ‘arz ol şeh-i yâra

Kapuña yüz süriyu gelmişem uş
Beni gönderme lütf eyle eli boş

Esirge baña sultânım şefi‘ ol
Kim anuñla buluben vuslata yol

Haber vir iftirâkumdan nigâra
Biline iştiyâkum çünki yâra

5710 Umaram komaya ‘ışkında nâlân
Baña rahm eyleyüp ol zülfi reyhân

Visâli hûn-ıla hürrem ide ol
Dil-i mecrûhuma merhem ide ol

Muhassal rahm idüp ol zülfikâra
Dem-â-dem salmayup bu âh u zâra

Terahhum ide baña bir nahîfem
Fakîrem hem garîbem hem za‘îfem

BÂB-I BEYÂN-I MERHAMETÜ‘L-KÂSIDU‘L-‘ÂŞIK

5715 Çü bildi hâlüm ol yâr-ı dilâram
Ne ile buldı gör cân u dil-âram

5715 Didi baş üzre iy dîvâne ‘âşık 197a
Anuñ ‘ışkında olduñ çünkü sâdık

Kılayın ol şeh-i hâlûñden âgâh
Dayanup hüsnine olmaya gümrâh
Seni ol vuslat-ile eyleye şâd
Umaram komaya ‘ışkında bî-dâd

Pes eyle diyüp ol yâr-i dilefgâr
Benümçün eyledi bu yüzden efkâr

Çün oldum kim baña virdi tesellî
Bu göñlüm milkine kıldı tecellî

5720 Didi gam çekme imdi sen revân ol
Varuben halvetüñ içre nihân ol

Vireyin ben o şâh-ı hüsne birdem
Ola kim eyleyeydüm derdüñe em

Çün işitdüm anuñ işbu sözini
Yüzüme sürdüm ayagı tozını

Turup ol dem mekânım çün revânam
Yine hicrân odına yana yana

Gehi handân oluben gâh mahzûn
Ki ‘âkıl oluben gâh-ı mecnûn

5725 Münâcât eyleyüp Bâr-i Hüdâ’ya
Giderdüm yola düşüben odaya

Kılurdum hâlîka biñ biñ niyâzı
Dilerdüm cân-ile ol dilnüvâzı

Kılurdum cân-ile dahi du‘alar
Yire urup yüzüm idüp senâlar

Dilerdüm ol perî-rû meh-likâyı
Tazarru‘larla idüp âh u vâyı

Dilümde ismi vü kalbümde zikri
İderdüm dilde dürlü dürlü fikri

5730 Giderdüm gerçi kim bî-‘akl u bî-cân 197b

Okurdum işbu şi‘ri zâr u giryân

GAZEL-İ ‘ACZ

İy ‘acep bilsem bu derd-ile nola hâlüm benüm
Yüz tutar mı yine bir dem baht u ikbâlüm benüm

Dâr-ı dünyada dirîgâ olmadum gamdan halâs
Vardugınca artdı derdüm dahi eşgâlüm benüm

Kıl himâyet ya ecire‘l-müstecirîn ihdinâ
Katı düşvâr oldu bu ‘ışkıla ahvâlüm benüm

Baňa rahm it ya gıyâse‘l-müstagisîn el-gıyâs
Giçmesün derd-i firak-ile meh ü sâlüm benüm

5735 Kâl u kîy-ile meded kim ‘ömrüm âhir oldu uş
Hâle tebdîl olmadı hic bir nefes kâlüm benüm

Dilde hûbb-ı Hakk gözümde zülf ü hâl ü hadd-i yâr
Uymadı akvâlüme bir zerre ahvâlüm benüm

Kimi zühd ü kavlı-i Hakk’da kimi tevhîd-i İlâh
İy Murâdî ‘ışk-ı dilber oldu a‘mâlüm benüm

BÂB-I BEYÂN-I MEŞİYÜ‘L-KÂSID-I İLÂ CÂNİBE‘L-MAHBÛB

Beni sevdi katundan çün kim ol yâr
Turu ben ‘azm ider ber râh-ı dildâr

Varur bezmine yine ol nigârûñ

İrer zemîne yine şehriyârûñ

5740 Söz açar ol perîye gam yüzinden
Cem‘i ‘âşîka merhem yüzinden

Dahi nâmunla eger ben fakîri

Firâk odına yakılmış hakîri

Ve hem dir aña kim bir sırra irdüm

Bugün kûyuñda uş bir kimse gördüm

Sırr-ı ‘ışkuñ anı dîvâne itmiş

198a

Ruhuñ şem‘ine dil pervâne itmiş

Gözinden çeşmüñ almış hâbın anuñ

Yüzünden ‘ışkuñ almış tâbın anuñ

5745 Sarartmış eyle hicrûñ yüzün anuñ

Gören cânlu degül dir özin anuñ

Götürmüş dilde olan kîl ü kâli

Gözinde hadd-i gül rengüñ hayâli

Revân bülbül bigi şeydâ olupdur

Başında niçe gam peydâ olupdur

Çü kılmış cür‘a-ı ‘ışkından ol nûş

Özinden giçüp olmuş mest-i bî- hoş

Özin bilmez hemân mecnûna dönmiş

Ya yüz yaşında bir meftûna dönmiş

5750 Lebüñ yâdına olup zâr u bîmâr
Saçuñ zencîrine olmuş giriftâr

Mecâli kalmamış gitmiş karârı
Komamış anda derdüñ ihtiyârı

Düşüben derd-i ‘ışka hasta olmuş
Saçına sen perînüñ beste olmuş

Göreldeñ kâmetüñ iy la‘l-i mül renk
Bu ‘âlem başına olmuşdurur tenk

Kopar başına biñ dürlü kıyâmet
Bükülmüş kaddi hiç itmez ikâmet

5755 Ne kılsun komamış ‘ışkuñ mecâli
İşi olmuş anuñ iy kadr-i ‘âli

Gözin pür eylemişdür eşk-ile hûn
Boyuñ egdükçe akar çünki ceyhûn

Saçuñ fikri anı sevdâya salmış
Dükenmez bir ‘acep gavgâya salmış

Rûhuñ fikrin idüp eyler figânı 198b
Hebâ itmiş yoluñda ‘ömr ü cânı

Esirger görse kâfir ol garîbî
Görür anı gören emr-i ‘acîbi

5760 Muhassal bir fakîr u derd-i menddür
Velî boynunda ‘ışkıñdan kemenddür

Rehâ kılsañ ‘acep nolaydı
Bu gamdan kurtarup iy yâr-ı cânı

Kuluñ bigi anı âzâd ideydüñ
Terahhum eyleyüben şâd ideydüñ

İrer miydi ola lutfüñe hüsrân
Gedâya rahm ide şâha ne noksân

Yiri idi muhassal ol cüvâna
Gam odına yakılmış nâtuvânâ

5765 Terahhum eylemek iy kadr-i erkâ
Hemîşe devlet-ile olgıl ebkâ

Tapuñdan umaruz aña hamiyet
Kapuñ kânı keremdür hod ne minnet

Yaraşmaz dâyimâ ol zâr u miskîn
Ser-i ‘ıškuñla ola hûr-ı gamkîn

Recâ budur kılasm aña merhem
Bula ol hasta dil derdine bir em

Bu nev‘a ‘arz idüp dildâra ahvâl
Bu şi‘ri okur ol arada derhâl

GAZEL-İ MURABBA‘

5770 Yakuban nâr-ı gama nâz-ile her gâh beni
Eyledüñ derd ü gam u hicr-ile hemrâh beni

Çünkü rahm eylemeyüp aîmaduñ iy şâh beni
Seven olsun mı begüm hasret-ile vâh beni

Zülfüñüñ ‘akdına biñ cân-ile peyveste göñül
Dâm-1 dildür nicesi olmaz aña beste göñül
Oldı şeydâ gam-1 ‘ıškuñla dil hasta göñül
Seven ölsün mi beñüm hasret-ile vâh beni

199a

İremez bâd-1 sabâ zülfüne rûz u şeb eser
Viremez bûy-1 saçuñdan dahi bir kılca eser
5775 Demidür baña terahhumdan irüşürse eser
Seven ölsün mi begüm hasretile vâh beni

Cân u dil sayd ideli zülfî dil-furûz-1 nigâr
Oldı endûh u belâ vü sitem u gam baña yâr
Dil u cân bülbülünü eyledüñ iy gonca şikâr
Seven ölsün mi begüm hasret-ile vâh beni

Cümle-i ins u perî tapuñuñ efgendesidür
Şâd iden halk-1 cihân-1 ruhuñuñ handesidür
Kıl Murâdıye vefâ taş işigüñ bendesidür
Seven ölsün mi begüm hasret-ile vâh beni

BÂB-I BEYÂN-I HÂL-İ KÂSİD-I FÎ KUDDÂM-I NİGÂR

5780 Ve ba‘de ol Resûl-i şekkerrîn-fem
Nigâruñ kalbini kılmaga hürrem

Girîbânın me‘aninüñ idüp çâk
Oluben ol şeh öniñde ferahnâk

Bu Şi'ri okur oldum Şâd u handân
Anuñla nerm ola tâ kalb-i cânân

GAZEL-İ RECÂ-YI MEYL-İ MİNE'L-HABÎB

'IŐkuñ-ile oldum yine dîvâne esirge
Bend eyle saçuñ 'akdine rindâne esirge

Bî-din gözüñ öldürdi beni zahm-ile rahm it
Kıyma güzelüm böyle müselmâna esirge

5785 Hâkister olup düşmişem uş hâk-ı rehüñe 199b
Nâr-ı elemüñ-ile yana yana esirge

Sen Şem'i ruhuñ Őevkine yandugumu görüp
Odlara yanup acıdı pervâne esirge

Hâlini Murâdîñüñ añup rahm ide kâfir
Birdem gelüben sen dahi imâna esirge

BÂB-I BEYÂN-I SİTÂRE-İ NAHS-I 'ÂŞIK-I ZÂR U GAM-GÎN

Bu sözi çün kılur ol mihre takrîr
Ne kılur gûş it imdi emr-i takdîr

Meger kim işlemez oldum sitârem
Resûlümle bile ben anda varam

5790 Çün olmaz tâli'-i nahsum müsâ'id
Nolur cehd idüp olsam ben mücâhid

Sitârem işlemez bahtum açılmaz
Budur bâis günüm dünden seçilmez

Ne kim sa‘atde ben dünyaya geldüm
Ki tâ bu deñlü âh u vâya geldüm

Sitârem işlemez çün kim ne çâre
Ne tedbîr idüp irişem nigâra

Nigâr ise beni bilmez kıla yâd
Çün ol kılmaz ya kimdür eyleyen şâd

5795 Benüm ise sitârem bed muhassal
Kime şerh eylesem derdüm mufassal

Bilüp hâlüm baña eyler ‘adâvet
Nuhûsetden görünür işbu hâlet

‘Acep bir çâre var mıdur ilâhi
Sa’adet duta bahtum nahs gâhi

İre sa‘de yine bu kem sitârem
Anuñla yine merhem bula yârem

Şu deñlü tâli‘üm beddür kim iy cân 200a
Ne kasd itsem olur ‘aksi firâvan

5800 Sitârem nahs eger kim sa‘d sansam
Türâb olur elüm altuna sunsam

Şular kim hâke suñsa bulur altun
Hilâfidur baña olan dün ü gün

Ne tedbîr eyleyem ya Rab bu kâra
Yine sa‘da ire bu bed sitâre

Eger tebdîl olmazsa baña vü âh
Ölünce ideyin bu derd-ile âh

Eger bir çâre bulaydum bu kâre
Ola kim düşmeyeydüm âh u zâra

5805 Ve illâ bilmezem ne ola kârüm
Ki sa‘da ire yine rûzigârum

Dahi fehm itmedüm ne ola dermân
Nuhûset ref‘ ola bahtumdan elân

Nideyin neyleyeyin ne kılayın
Bu nâre niçeye dek yakılayın

Îlâhî vahdetüñ hakkı ‘atâ kıl
Hüdâ ya gönlümi gamdan rehâ kıl

Beni kurtar nuhûsetden kerem it
Îrür yâr ışigine muhterem it

5810 Beni kurtar bu bed tâli‘ elinden
Nuhûset burcınıñ giçem yolından

İrişem kûy-1 sa‘da rahat olam
Bulam kuvvet yine pür tâkat olam

Ve illâ añlamadum nola hâlüm
Dükendi bu nuhûsetden mecâlüm

Îlâhî sen ‘inayet eyle ya Rab
Benümle yâr ola ol şekkerîn-leb

Ne yüzden irem amma dergehine 200b
Baña bildür ki iren andan rehine

5815 Baña lutfüñ bu raha pişvâ kıl
Refîk eyle ‘atâñı rehnümâ kıl

Muhassal koma emrüm şöyle ebter
Kim andan olmaya hâlüm mükedder

Bu bed tâli‘elinden sen halâs it
Îrür sa‘da sitârem yine hâs it

Bu yüzden eyleyüp anda şikâyet
Gehi idüp recâ hakdan temâmet

Bu uslûbâ kıluben âh u nâle
Oluben başuma biñ gam havâle

5820 Ne oldı yine diñleñ mâcerâyı
Ne kıldı bu arada kaşı râyı

Kılayım yine bunda cümle mezkûr
Degül ihfâñı kamu ola meşhûr

Beyân idem anı yitdükce tâkat
Göñül buldukca bu gamdan ifâkat

Çi ger söz çok kılayım emri takrîr
Ne kıldı baña oldem imdi takrîr

İLHÂMÜ'L- EL İLÂHİ YUSÛBU FÎ KALBÜ'L-HABÎB

İşidür sözini çün ol hümânuñ
Düşer kalbine ilhâm-ı Hüdânuñ

5825 Esirger ben fakîr-i cân u dilden
Gider ve'l-hâsıl oldem sabrı elden

Dir ol mehrûya kim al gel katuma
Mülâkî ola bir dem hazretüme

Ola kim derdine dermân ideydün
Fakîr imiş aña ihsân ideydün

Turur ol demde yoklar ben gedâyı 201a
Bulmayup çiker andan belâyı

Şu deñlü cehd ider kim bulmasından
Beni alup o şâha gelmesinden

5830 Muhassal 'acze gelmiş ol perî zât
Ser-â-ser geşt idüp etrâfı biz-zât

Bulmayıncak ol serv-i serfirâz
Gelüp ol mihre açuben yene râz

Dimiş aña kanı bulmak ne mümkn
Veyâ hod kandedür bilmek ne mümkn

'Acep dîvânedür seyrân ider ol
Özüni kim görse ser-gerdân ider ol

Düşüp bir fikre yine kande gitdi
Ya kim bilür gamuñla kande yitdi

5835 Kaçan bulam anı idüp ri'âyet
Getürem kapuña iy serv-i kâmet

BÂB-I BEYÂN-I KELÂM-I 'ÎTÂB-I BÂRÜ'L-KÂSID-I 'ÂŞIK-I ZÂR

İşidüp bu sözi ol yâr-ı tennâz
Kılur bir bâz-ile aña niçe nâz

Dahi dir kim eyâ bî-'akl u edrâk
Özüñ niçün kılursın yok yire hâk

Ne içün bu asl-ı bed iş idersin
Dilüñe yok yire gam iş idersin

Gelüp ben mihr ide izlâl idersin
Revâ mı böyle bed e'âl idersin

5840 Düşürürsün dilüme böyle ehvâ
Dilersin çikem andan niçe gavgâ

İrürürsün dahi kalbüme de gam
Ferah virürsün anuñla dile hem

Neçün sen bu asıl bed-rây idersin 201b
Katumda kendüñi rüsvây idersin

Kılursın hürmetüñ 'alâdan esfel
Görürsün bu kârı gerçi eshel

Cihânda yâr-ı sâdık bulunur mı
Ya hiç ol resme ‘âşık olunur mı

5845 Kanı kim gördi anuñ bigi bir merd
Çike ma‘şûkı yolında niçe derd

İrişe ‘âkıbet andan vefâya
Nihâyet buluben cevr ü cefâya

Kanı ançılâyım bir zâr u pür gam
Kim itmezdi anuñ derdine merhem

Di imdi ol dahi ‘âşık olaydı
Benüm ‘ışkumla sâdık olaydı

‘Acep koyup gider miydi mahallem
Dir imdi ben bu kûy-ı içre mahallem

5850 Tevettün eylerdi bir mekânda
Ne kârı varaydı anuñ yabânda

Recâ bu anı artuk kılmagıl yâd
Anuñ biginüñ olmaz kalbi âbâd

Ezelden kim bilür dîvâne imiş
Anuñçün her sözi efsâne imiş

Terahhum itme sen hergizlü delüye
Dahi ismini añma bir ölüye

Ne lâzumdır anuñ bigi gedâya
Ki ‘âşık dirile ben dil-rubâya

5855 Yine terk eyleye kûyum benüm ol
Vara bir özge cây için dutar yol

Dem-â-dem olmaya nâzır kapuma
Yine hem irmek isteye tapuma

Ko imdi aña sen nâmını anuñ 202a
Ki nahsinden anlar bu cihânuñ

Hem anlardan irer kişiye haclet
Bilür bu ömri yetmiş iki millet

Özüñ sakla delüye olma hem-râh
Kim anlardur yine fi‘linde gümrâh

5860 Ulu tutar özin dîvâne yüzdür
Fulânuñ ‘ışkına pervâne yüzdür

Yaraşmaz anlara rahm eylemeklik
Gerekdür başına zahm eylemeklik

Uruben taşlar-ile her birine
Gele dîvânelik tâ kim yirine

Sirâyet itmesün hem saña ol gam
Kılayın dime hiç derdine merhem

Eger övünse ezelden ol gedâda
Esirgerdi anı bir dil-rubâda

5865 İrerdı vuslat vaslından anuñ
Çün övmek gelmeye aslından anuñ

Ne lazımdur aña kılmak terahhum
Sakın anlara sen kılma tebessüm

Husûsâ şâh-ı milk-i hüsn olam ben
Aña rahm eyleyüp da‘vet kılam ben

Ol olmaya bu da‘vet içre hâzır
Kapumdan özge câya ola nâzır

Gelesin sende bunda idesin yâd
Anuñ kalbini kılmag için âbâd

5870 Saña uyubda bende mâyîl olam
Aña ‘arz-ı visâle kâyîl olam

Bulunmaya o bu meclisde hâzır
Vara her bir hümâyâ ola nâzır

Çü böyle ola kârün bu arada 202b
Aña rahm eyleye ben kaşı râda

Hiç andan bir dahi övmek kalır mı
Ki şâha olan dahi övmek gelür mi

Anuñ bigilerüñ oñmaz tarîki
Hazer kıl olma anlaruñ refiki

**BÂB-I BEYÂN-I NEDÂMETÜ‘L KASD ‘ANRÂYE MEN
‘İTÂBÜ‘LHABÎB**

5875 İşidüp bu sözi ol yâr-ı sâdık
Kılur bir reyi ol aña muvâfik

Ki ya‘ni terk ide işbu umûr
Hem eyle vâkı‘olup biz-zarûri

Giçer ser cümle bu tûl-i emelden
Peşimân olur itdügi ‘amelden

Şu resme idünür ol demde efkâr
Ki ben bîmâre hiç itmeye tîmâr

Ve‘da idüp gelür yine evine
Ben umardum anuñla dil avına

5880 Bu yaña bende key pür zâr u gamkîn
Çıkar biryân u didem eşk-i demkîn

Cefâlarla sitemle derd-i gamla
Hele ol gün giçindüm bu elemle

Giçindüm subhadek ben mübtelâda
Ne oldu dinleñ âhir mâcerâda

Sabah oldu yine ‘âlem tonandı
Her etrâfi cihânuñ ‘adne döndi

Götürüp kulle-i kapundan başını
Zer itdi gün cihânuñ her taşını

5885 Güneş tâb-ile ‘âlem rûşen oldu
Kamu rûy-ı zemînuñ gülşen oldu

Turu geldüm yine bende seher-gâh 203a
Hezâran nâlelerle eyleyüp âh

İrişdüm kûyına ol dil-rubânuñ
Dilerdüm şâd olam kûyında anuñ

Hele irişdüm ol yâr-ı güzine
Kulag olurdum dil ü cândan sözine

İşitdüm macerâyı dil-rubâyı
Hemân kıldum orada âh u vâyı

5890 Bu kez bildüm ki yokdur ol sanemden
Halâs itmek beni âhir bu gamdan

Dahi gelmez baña andan hamıyyet
Bu vaz'ı gördi ol mehden ne minnet

Anı fehm eyleyüp iy yâr-ı cânı
Didüm bu çerh-i gerdûn itdi anı

Bu fikri eyleyüp dilden temâmet
Bu şi'ri okuyup itdüm şikâyet

GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ ÇERH

Beni derd-ile bîmâr itdüñ iy çerh
Mekânum gül bigi hâr itdüñ iy çerh

5895 Ruhı verdine karşı bir nigâruñ
Revân bülbül bigi zâr itdüñ iy çerh

Ne sihr itdüñ ki giçüp baña pâ bend
Bu bend içre giriftâr itdüñ iy çerh

Düşürdüñ ‘ışka gurbet ‘âleminde
Umûrum katı düşvâr itdüñ iy çerh

Namusum şisesin sengi gamuñla
Uşandurduñ ne efkâr itdüñ iy çerh

Dil-i mecrûha urduñ sehim-i hicri
Dirîgâ zahmı tekrâr itdüñ iy çerh

5900 Murâdî bende-i âvâre dil-teng 203b
İçün gör kim ne efkâr itdüñ iy çerh

BÂB-I BEYÂN-I İZ‘ÂN-I TÂLİ‘-İ BAHR-I ‘ÂŞİK-I Bİ NEFSİHİ

Bu kez bildüm sitârem olmadı yâr
Dirîgâ derdüm oldu katı düşvâr

Turup andan yine kıldum güzer ben
Bu gamdan eyleyüp gâyet hazer ben

Ki zîrâ bende yok bir zerre tâkat
Bulam derdinden ol mihrüñ ifâkat

Yine düşdüm bu fûrkatle kemâna
Ki niçe irem ol kaşı kemâna

5905 Benem bir müstemend ol kadr-i ‘âli
Ya nice ‘arz idem bâki mekâli

Dahi yokdur resûlum vara andan
Cevâb ele söz ilete yâra benden

Benüm hod tâliu'm olmaz musâ'id
Göñül düşmen baña 'aklum mu'ânid

Dirîgâ derd-ile biñ zâr u feryâd
Kim olmadum bu yolda gamdan âzâd

Ne işdür bu ki tâli' olmaya yâr
Sitârem gâhel olup ola seyyâr

5910 Çü kıldum tâli' nahsum yine yâd
Añup bu şî'ri kıldum zâr u feryâd

GAZEL-İ TÂLİ' BED

Ya Rab bu nedür kim yâr olmaya baña tâli'
Her kime ki meyl itsem anuñçün ola mâni'

Dil milkini sayd itdi vardukça hevâ cünci
Derdâ ki bu efkâra hiç bulmadum dâfi'

Kande ki göre bir hûb meyl ider aña göñlüm
Câm-ı gamın idüp nûş cevrine olur kâni' 204a

Bilsem ki bu bed tâli' ne yüzden irer sa'da
'Ömrüm aña harac idüp dilden oldum tâmi'

5915 Kaldugı nuhûsetde beñzer ki bu bed tâli'
Halk eyledi nahs üzre san'atdan ezel sani'

Zecr ü gamıyla cevri hicriyle çeker dâyim
Bu dürlü belâlar çün dil oldı meded câmi'

‘Älemde çekilmedük derd işideyin diyen
Gelsün bu Murâdînüñ olsun sözine sâmi‘

BÂB-I BEYÂN-I ŞİKÂYET TÂLÎ‘ NAHS-I ‘ÂŞIK

Çü bildüm tâli‘üm kılmadı yâri
Ya nice kılmaya feryâd u zârı

Yine her rûz u şeb zâr oldı kârüm
Muhâlif esdi derdâ rûzigârum

5920 Yine dil zevrâkın şeydâ ider âh
Benüm çün niçe gam peydâ ider âh

Elinden tâli‘-i nahsuñ ne kılam
Niçe bir âteş-i hicre yakılam

Dirîgâ hasretâ feryâd elinden
Kim olmadum anuñda şâd elinden

Ne kem sa‘atde gelmişem cihâna
Kim usandum cihândan yana yana

Yog idi kim cihâna gelmüyeydüm
Gelüp bunca gama tûş olmayaydum

5925 ‘Adem bâgında tutaydum mekânı
Gelüp seyr etmeyeydüm bu cihânı

Ola kim çekmeyeydüm bu ‘azâbı
Ki def‘ ideydi dil bu ıztîrâbı

Ne çâre kim irem ben şeh-r-i yâra 204b

Dirîgâ kalmışam âh-ile zâra

Şikâyet eyleyüp bahtumdan iy yâr

Bu şi'ri okuyuben eyledüm zâr

GAZEL-İ RECÂ

Baňa hâr olmadı baht-ı siyâhum

Anuñcün âsumâna irer âhum

5930 Tapuñdan özge yokdur ya ilâhi
Melâz u melcâ u puşt u penâhum

Sitârem gelmez ü bahtum uyanmaz

Bileydüm bâri ne oldı günâhum

Recâ kat' eyledüm halk-ı cihândan

Ümidüm tapuñadur pâdişâhum

Terahhum eylemezseñ gam-ile

Bilmezem ki kande ide râhum

Ne bed sa'atde geldüm bu fenâya

Ki geçdi bu hevâda sâl u mâhum

5935 Murâdîyem baňa rahm it ki ya Rab
Günâhum çün durur bu her gün âhum

BÂB-I BEYÂN-I RECÂ-I MİNALLAH[...]MUHABBET-İ YÂR

Bu resme eyleyüp âh u figânı
Yine keşf eyledüm râz-ı nihânı

Yine didüm ki ya Rab ol İlâha
Beni ir gör uyuca bâr-ı gâha

Baña yâr eyle ol dildâr-ı ya Rab
Ki benden kaçmaya ol şekkerin leb

5940 Saña tutdum yüzüm iy pâdişâhum
Çü senden özge yok puşt u penâhum

5940 Benümle yâr it ol yâr-ı güzîni 205a
Ki görem bî-hicâb anuñ yüzini

Benüm derdüm irişmez çün devâya
Karâbet bulmayınca ol hümâyâ

İrişdür ya ilâhi dergâhına
Varup yüz süreyim hâk-ı rehine

Kapuñdur çünki melce-i nihânum
Baña yâr eyle ya Rab dilsitânum

Yüzümüñ karasına olma nâzır
Çü sensin cümle-i yirlerde hâzır

5945 Gözüm yaşına bak ya Rab ‘atâ kıl
Beni mihr-i mecâziden rehâ kıl

Düşür hûbb-ı dil ü cânı idin kûl
Hüdâ ya kıl sözüm lutfuñla makbûl

Götür ‘ışkını dilden ol hümânuñ
Ya ir gör dergehine dil-rubânuñ

Baňa senden durur ya Rab ‘inâyet
Tapuñdan irmese banâ himâyet

Nolur halüm Hüdâyâ kıl hidâyet
Çü tapuñdur senüñ kan-ı sehâvet

5950 Münâcât eyleyüp ol hakka dâyim
Olurdum okuyup bu şî’ri kâyim

GAZEL-İ RECÂ

Baňa yâr eyle yâr-ı kıl himâyet
Îlâhî çünki lutfuñ bî-nihâyet

Mecâzi mihr-ile dil oldu biryân
Baňa kâr itdi bu ‘ışk oldu gâyet

İrişüp ol perînüñ cünd-i ‘ışkı
Bu sabrum milkini heb kıldı gâret

Nolur hâlüm Hüdâyâ dergehüñden 205b
Eger bir zerre irmezse ‘inâyet

5955 Hevâ-yile heves oldu baňa yâr
Kamu fi‘lüm hebâ ömrüm nedâmet

Mecâzi kula kıldum ‘ömrümi harc
Îlâhî emre kılmadum inâbet

Murâdîye ‘atâ kıl kim tapuñdan

Yine ‘ıřkuñla irişdi bu hâlet

BÂB-I BEYÂN-I AHVÂLÜ‘L-ÂŞIK MİN YES ‘AN EMRÜ‘L-KÂSİD

Muhassal işbu resme âh iderdüm

Hayâlin özüme hemrâh iderdüm

Gezerdüm bu gam-ile çünki mecnûn

Unudup kendümi meshûr u meftûn

- 5960 Yürürken şöyle şeydâ zâr u pür gam
Ciger biryân u dil-i giryân gözüm nem

Kılurken bu firâk-ile yine âh

Ne pend itdi baña göñlüm benâ-gâh

Ne oldı arada hem mâcerâyı

Nice nerm eyledüm ol kaşı râyı

Kılayın yine bunda heb hikâyet

Ne kim vâkı‘ olupdur heb temâmet

BÂB-I BEYÂN-I NASİHAT-İ KALBÜ‘L-‘ÂŞIK

Yine güş eyleñüz kim noldı kârı

Bu uslûba kılurken âh u zârı

- 5965 Yine dil didi baña iy vefâ-dâr
Gel imdi idelüm bir özge efkâr

Hele bildi senüñ derdüñ gül-endâm
Rehinde niçe kim çekdüñ ser-encâm

Tokundu sem‘ine bir pâre dilden 206a
İşitdi mâcerâ-yı la‘l-i mülden

Gel imdi bildür aña sende hâli
Neye irer bu kâruñ gör meâli

Ki ya‘ni kılmaga kendüñi i‘lâm
Dahi göndermek içün aña peygâm

5970 Dûzet bir nâme eyleye aña irsâl
Neye irer görelüm andan ahvâl

Yaz ol mektûbı biñ biñ cân u dilden
Dirîgâ itme gele anı kim elden

Kemâlün añlaya heb bile hâlün
İçinde ‘arz ide gör kıl ü kâlün

‘Ayân eyle cemi‘-i iştiyâkûñ
Beyân it biline tâ iftîrâkûñ

Yine var ayagina düş resûlün
Me‘âni menba‘ı ol pür usûlün

5975 Yüz urup ayagina zâr eyle
‘Özür hâhlık rehin tekrâr eyle

Muhassal zâr idüben eyle ikdâm
Elüñden geldügince idüp irâm

Aña di senden oldı baña pâ-bend
Çekildi ara yire böyle rû-bend

Ki ya‘ni beni sen kılduñ revâne
Senüñle bile varsam âsitâne

İşüm olmazdı bu vech-ile düşvâr
Saçıp göz yaşlarını eyle biñ zâr

5980 Görüben nâmeñi vü halüñü ol
Bilüp her derdüñi ü kâlüñi ol

Hem añlayup sadâkat bu işüñden
Bilüp gerçeklügiñi cünbüşüñden

Umaram rahm ide yine saña ol 206b
Turuben gözleye yine aña yol

Muhassal ol kadar eyle niyâzı
Şu resme nerm kıl ol cân güdâzı

Kim iltüp nâmeñi virsün eline
Anuñıla tâ ki her halüñ biline

BÂB-I BEYÂN-I NASİHAT-İ ÂŞİK MİN KALBE VE RA‘YE VE FİKR

5985 Bu fikr-i dil didi çün baña ya‘ni
Anı fehm eyledüm var anda ma‘ni

Revâ gördüm ki yazam aña nâme
Elüme aldum ol dem ben de hâme

Ciger kânın midâd idüp nigâra
Pes istedüm yazam bir nâme yâra

Anuñ da kalbini nerm itmek için
Salup ‘ışk odına germ itmek için

Beyân idem içinde kamu hâli
Îrürürem ihtitâma kıl ü kâli

5990 Kalem alup ele ol dem ferah-nâk
İdüp söz cübbesinüñ ceybini çâk

Didüm kim iy benüm yâr-i güzînüm
Niçe kan döke bu çeşm-i hazînüm

Senüñ derdüñle bagrum hûn olupdur
Terahhum kıl yaşum ceyhûn olupdur

Baña kâr itdi derd ü iftîrâkuñ
Meded vardukca artdı iştiyâkuñ

Halâs eyle beni bu derd-i gamdan
Ki ‘acze geldüm ey gonca sitemden

5995 Bu resme eyleyüben nâle vü zâr
Bu şi‘ri okudum ol demde iy yâr

Gurbet odına yanmış iy mâhum esirge 207a
Dutdı felegi nâleyile âhum esirge

Fürkat olalı hicr-ile hem-râhum esirge
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

Gün bigi karâruñ yogımıñ iy yüz-i mâhum
Pes anuñ içündür ki çıkar göklere âhum
Zülfüñ bigi açılmayuben baht-ı siyâhum
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

6000 Hayfâ ki ‘ömür geçdi firâk u elemüñle
Kül olmışam uş yana yana nâr-ı gamuñla
Hemdem olalı baña bu hasret sitemüñle
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

Râhuñda nola kılduyısa cürm ü cünâhı
Lâyık bu ki gamdan bula vasluñla necâhı
Kat‘ olubeni murg-ı dilüñ perr ü cenâhı
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

İy gonca baña eyledigüñ cevr ü zulümde
Alnumda yazılmış bigi evvelki kalemde
6005 Tûl-i emeliyle geçirüp ‘ömri elemde
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

Bülbül bigi zâr eyleyüp iy gonca dehânum
Nice yakasın nâr-ı gama cism-ile cânım
Hûn olubeni aka aka eşk-i revânum
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

Bulmadı Murâdî gam-ı derdine ‘ilâcı
Deryâ-yı cefâda görüben bunca ucâcı
Üşendi dilüñ seng-i cefâñ-ile zücâcı
Kaldum şeb-i zulmetde ben iy mâhum esirge

6010 Umup ol gonca-femden bûy-ı himmet
Bu şi‘re eyledüm tekrâr niyyet

207b

GAZEL-İ MURABBA‘

Zülfüñüñ zencîrine sayd oldı cân u dil hemân
Gamzeñüñ cellâdı hod bir lahza hiç virmez emân
Ben gulâm-ı kemtere rahm eyle iy kaşı kemân
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

Derd-ile bîmârüñam kim düşmişem gam-hâneye
Tûş olaldan iy habîbüm sen gözi mestâneye
Fitne kasdın kılurlar bu dil-i dîvâneye
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

6015 Çün şehâ hüsnüñ hayâli bigi bir rûy-ı kamer
Âsumân-ı dilde mesken tutdı iy la‘l-i şekker
Ya neçün gamzeñ benüm çün her nefes hançer çeker
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

Şol ruhı gülzâr elinden kim felek zâr eyledi
Hasret-i la‘liyle gör kim ne bîmâr eyledi
‘Âkıbet dil hasta bîni çeşm-i hunhâr eyledi
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

İrmedüm vasluña âhir niyyete kıldumsa talep
Böyle dûr olduguma bilsem nedür bâri sebep
6020 Şol iki câdûya nitdüm neyledüm ben iy ‘acep
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

Çeşm-i hûnrîzüñ yine zülfüñle gavgâ eyledi
Cân u dil sayd itmek içün gör ne igvâ eyledi
Hey meded var ‘aklumu tatarî yagma eyledi
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

Aldanup bülbül sıfat sen verd-i haddüñ rengine
Ben Murâdî nâsihuñ gûş itmez iken pendine
Nice düşdüm iy dirîgâ iki zâlim bendine 208a
Dil-rubâcigum efendüm gözlerüñden el-amân

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘-I DİĞER

6025 İşidüp rahm ide diyu şehin-şâh
Bu şî‘ri okuyuben eyledüm âh

GAZEL-İ MURABBA‘

Niçe bir hicrûñ elinden eyleyem cânâ gıyâs
Derd ü gam çikmege kimse idemez baña bihâs
Havf-ı çeşmüñden diler cân ide senden inbi‘âs
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Nice sengîn-dil olur bir kez beni yâd eylemez
Yıkdı dil milkin firâkı ceysi âbâd eylemez
Çeşm-i hun-rîzûñ beni gamdan âzâd eylemez
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

6030 Yaraşur mı ‘andelîbin dâyimâ zâr eylemek
Gonca-veş baş üzre iken hem-demin hâr eylemek
Kanımı dökmege çeşmüñ böyle efkâr eylemek
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Hey efendüm pâdişâhum kanı insâfuñ kanı
Böyle bed-mihr oldıguñ dirlerdi bilmezdüm seni
Pâyimâl itdürdi hicie çeşm-i fettânuñ beni
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Geçdi ‘ömrüm âh u nâle ide ‘ışkuñla ‘abes
Hey elâ gözlüm elüm al baña ol feryâd-ı res
6035 Eyledi ‘âlem gülsitânın baña gamzeñ kafes
El-gıyâs bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Menzilüm kapuñ iken kimün katına varayın
Sen var iken ya efendüm ben kime yalvarayın
Dest-i gamzeñden katı bîçâreyin âvâreyin 208b
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Virdügince fırsat el koçmaklığa cânâ bilüñ
Gösterür râh-ı dirâz-ı gam mutavvel sünbülüñ
Hışm-ı çeşmüñ mi çikem ya senüñ ta‘nın mı ilüñ
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

6040 Neyledüm ben mübtelâ bu resme giryân ide ol
Âteş-i hicr-ile yakup sîne biryân ide ol
Katlüme çeşmüñdeki peykânı ‘uryân ide ol
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Her nefes iy gonca leb bende şikeste-besteye
Bu za’if üftâde vü hicr-ile boynı besteye
Gözlerüñ bîmârıdur rahm eyle bu dil hasteye
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Âh u zârumdan neçün bir zerre itmezsın güzer
Pâdişâhum ben fakîrüñ nâlesinden kıl hazer
6045 Gözlerüñ hışm-ile dökince ciger kânın ezer
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözüñden el-gıyâs

Ben Murâdî çekdügünce derd ü hicr ü hasretin
Arturur her lahza cânâ dürlü dürlü mihnetin

Görmedüm şol iki cellâduñ emâtın şefkatin
El-gıyâs iy bî-vefâ hûni gözlerüñden el-gıyâs

BEYÂN-I İ‘LÂM-I NÂME-İ ‘ÂŞIK

Bulardan soñra dahi iy vefâ-dâr
Ne didüm diñle bir bir yâre tekrâr

Ne yüzden eyledüm hem nâme bünyâd
Diyem kim andan ola cân u dil-şâd

NÂME-İ ‘ÂŞIK

6050 Selâm olsun saña iy kan-ı ma‘nî 209a

Selâm olsun eyâ kenz-i me‘ânî

Selâm-ile dahi medh ü senâlar

Senâlarla du‘âlar merhabâlar

Tahiyyât-ile dahi sad-hezârân

Safâ göster selâm olsun firâvân

Dahi soñra eyâ mahbûb-ı ra‘nâ

Tapuñdan budurur k’olur temennâ

Beni yâd itme âhir vuslatuñdan

Yine kurtar bu derd ü fürkatüñden

6055 Benüm hod cümle-i hâl-i siyâhum

Tapuña ‘arz olupdur pâdişâhum

Rahm kıl imdi bu ben mübtelâya
Şehâ tûş eyleme derd ü belâya

Çün evvel rahm idüben eyledüñ cehd
Beni şâd itmek için eyleyüp ‘ahd

Pes ol dem tâli‘üm kılmadı yâri
Ki terk itmiş idüm kûy-ı nigârı

Ben itdüm anda eksüklük velîkin
Şehâ siz tutmañ anuñ çün baña kin

6060 Yine ben çıkmışem anuñ cefâsın
Ümidüm bu bulam âhir cezâsın

Görüben tâli‘-i nahsum nigâre
Beni redd itme lutf it âşikâre

Yiridür bu nefes baña vefâ kıl
Dil ü cânı cefâlardan rehâ kıl

Velî sen bilmedüñ ben ne gedâyam
Feemmâ ‘ıškuñıla mübtelâyam

Kemend-i zülfüñe bâglamışam bil
Pes eyle olsa bir dogrı kuluñ bil

6065 Kuluñam çün şehâ hâk-i rehüñde 209b
Yaraşmaz olmamaklık dergehüñde

İrişem diyü vasluñdan na‘ima
Cihânda yanmışam nâr-ı cahime

Habîbüm şol kadar çekdüm cefâyı
Yaradılalı görmedüm vefâyı

Muhassal cevriile candan usandum
Cehennem odına dünyada yandum

Benüm bir ‘âşık-ı zâr u belâ-keş
Çü sensin bâlâ serv-i ser-keş

6070 İrişdür derdüme merhem tapuñdan
Ölince gitmeyem ben hem kapuñda

Bu ben bir bendeyem sen şâh- ‘âlem
Revâsından ‘atâlardur dem-â-dem

Muhassal işbu resme nâme yazdum
Midâd için çi ger kanumdan azdum

Umuben vasl-ı yâr dilsitâni
Okudum işbu şi‘r-i dür-fişâni

GAZEL-İ FİRÂK

Niçe zâr eyleyem ben senden ayru
Revân bülbül bigi gülşenden ayru

6075 Benüm hiç senden ayru râhatum yok
Revâ mı olsun sen benden ayru

Senüñ çün rûh-ı mutlakdur vücûduñ
Yaraşmaz işbu bî-cân tenden ayru

Cihânı neyelerem olmasa vasluñ
Gerekmez baña cennet andan ayru

Murâdîyem muradum işigüñdür
Baña melcei' yok ol meskenden ayru

BEYÂN-I GAZEL-İ MÜSEDDES 210a

Vefâ idüp recâ ol gonca femden
Bu şi'ri yazdum 'irâz ide gamdan

GAZEL-İ MÜSEDDES

6080 Çüñdi hicrûñ itdi dil mısırımı câna inbisâs
Dil sanur vasluñçün andan aldılar nice esâs
Havfum ol bu zulm-ile cân ide tenden inbiâs
Bilmezem fûrkatle mihnetden niçe idem gıyâs
Dürr-i vasluñ olmadı cân gûşına çüñkim ri'âs
Mihnetüñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

Olmuşam bülbül bigi şeydâ-ı gülzârun senüñ
Bend idelden boynu mı zülf-i siyehkâruñ-senüñ
İrmedüm tîmâra oldum gerci bîmâruñ senüñ
Mihnetüñden el-firâk u fûrkatünden elgıyâs

6085 Baña gamlar çekdürür ben nola efkâruñ senüñ
Bu mudır mehrûlar içre iy sane kâruñ senüñ

Olmuşam şûride çün kim verd-i handânuñ görüp
Eşk-i seylâb eyledüm kadd-i hırâmânuñ görüp
Ben umardum şâd ola dil niçe ihsânuñ görüp
Kaddu mı lâm eyledüm uş bari hicrânuñ görüp

Ney bigi bagrum delindi tîr-i müjgânuñ görüp
Mihnetüñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

Dil virelden zülfüñe oldum dirîgâ hur-zâr
İrmedüm biñ cid ü cehd-ile halâsa âşikâr
6090 Her nefesde zulm u mihnet zecr ü hier ü cevr-i yâr
Nola halüm böyle kalursam nigâra ber karâr
Niceyedek verd-i haddüñçün kıla dil âh u zâr
Mihnetiñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

Dest-i ‘ışkuñ boynuma çün takdı gamdan risimân 210b
Açdı bendüm görüp halk-ı zemîn u âsumân
Bari bilsem nola ömrüm ‘âkıbet iy yâr-ı cân
İy Murâdî sende di ol evvel dilrubâya her zamân
‘Âşıka cevr ü cefâ kılmak mıdur bî-şek hemân
Mihnetüñden el-firâk u fûrkatüñden elgıyâs

BÂB-I BEYÂN-I VASIYYET-İ ‘ÂŞIKU‘L-MEKTUP

6095 Ve ba‘de nâmeye kıldum sipariş
Didüm açıl benümçün yâre çalış

Kaçan kim iresin yâruñ eline
Dolaş cehd eyle anuñ sünbüline

Var evvel âsitânına yüzüñ sür
Özüñ ‘arz eyle andan iste destur

Dahi soñra olursa ger icâzet
Huzur-ı yâre ir durmak ne hâcet

Ayagına düşüp baş ko öñine

Elin öpüp yüzüñi sür yeñine

6100 Ve hem iy nâme di ol gül'izâra
Selâm idüp kulından şehriyâre

Hemişe yaht-i hatuñ enver olsun
Günüñ günden mezid ü bihter olsun

Zevâl irişmesün hüsnüñ günine
Yamân el irmesün zülfüñ dünine

Asılsun niçe dil-i zülfüñ teline
Yavuz bâd irmesün haddüñ güline

Ham olmasun şehâ servi bülendüñ
Nasip olmaya yâda lâ-l-i kandün

6105 Cihân durdukça dur iy gonca ol şâd
Gamından dahün ol iy serv-i âzâd

Keder irmeye hergiz kalb-i pâke 211a
Dokunan aña hemser ola hâke

Yakılsun vasluñ uman mübtelâlar
Saña yavuz sanan çikmesün belâlar

İrişsün düşmenüñ tahtes-serâya
Muhıbbüñ dahi hem fevke'l-'ulâya

Yirüñ cennet mekanuñ gülşen olsun
Tapuñ durdukça bu 'âlem şen olsun

6110 Dahi iy nâme di bir ‘âşıkuñ var
Rehûñde cân u dilden sâdıkuñ var

Ferâmûş eyleme geh geh vefâdan
Esirge rahm idüp kurtar cefâdan

Kılıpdur nâr-ı ‘ışkuñ kalbine kâr
Gamuñ bîmârıdur kıl aña tîmâr

Çü ‘unvân eyledüm bu nev‘a nâme
Temam itdüm bes elden düşdi hâme

Duru geldüm yine oldum revânı
Bu şî‘ri okuyup kıldum figânı

GAZEL-İ RECÂ

6115 Baña bu emri lütf it eyle âsân
Çü dergahuñdan iy Hakk kan-ı ihsân

Resûlüñ kalbine irişdür ilhâm
Ki anuñla rahm idüp baña firâvân

Eline ala yine nâmei ol
İre yâr ışigine şâd u handân

Sebeb ola baña irem nigâra
Ol ismüñ hürmetine ki oldı Rahman

İlâhî lütfun olmaz zerrece kem
‘Âtâ kılsân hezar kere hezâran

6120 Rumuzuñla turur ser-geşte eflâk 211b

Dahi emrûñle zinde ins ü ger cân

Murâdiye de irse nola rahmuñ

Ki ömri geçdi idüp dide pür kan

BÂB-I BEYÂN-I GAZEL-İ HÂL-İ SA‘B

Vefa ide diyü görüp cefâkâr

Bu yirde iyledüm bu şi‘ri tekrâr

GAZEL-İ HÂL-İ SA‘B

Gam şebinde kaldum uş yokdur âgâhı kimsenüñ

Böyle düşvâr olmasun hâl-i siyâhı kimsenüñ

Mahbes-i çâh-ı zekande dil olursa tañ mıdur

Çâh içinde olusar olsa günâhı kimsenüñ

6125 Kurmuşam dilde otak eşküm hâbâbından yetiş

İy ecel yokdur bu resme bârigâhı kimsenüñ

Şâh-ı ‘âdildür Hüdâ kalmaz katında zerrece

Göklere yir yir direk kim ola âhı kimsenüñ

Bend-i zülfiñe düşüp kaldum tarik-i ‘ışkda

Düşmesün dâm-ı ser-encâm üzre râh-ı kimsenüñ

‘Âlem-i zulmetde kaldum gün bigi itmez tulû‘

Böyle pinhân olmasun her lâhza mâh-ı kimsenüñ

Şâhid-i ‘âdil dinürse gözlerüm yaşı yiter
Var mıdur bir derd için bunca güvâhı kimsenüñ

6130 Zulm-ile dil milkini virân idüpdür gözleri
Zulme mâyl olmasun devrinde şâhı kimsenüñ

Ben Murâdi kalmışam derdâ firâk-ı yâr-ile
Buncılayın olmasun derdi ilâhî kimsenüñ

BÂB-I BEYÂN-I TALEB-İ RAKKÂS ‘ÂŞIKU’L-KASD TARÎK-İ MA‘ŞÛK

Duru geldüm yine çün zâr u bîmâr 212a
Yüz üzre düşe düşe eyleyüp zâr

Yine irdüm resûlüñ dergehine
Yüzüm urup anuñ hâk-i rehine

Tavazzu‘lar idüp ol yâre tekrâr
Tazarru‘lar idüben eyledüm zâr

6135 Ayagina düşüben ol hümânuñ
Elini yine tekrâr öpüp anuñ

Didüm iy menba‘-ı kan-ı sehâvet
Budur âyini ‘ışk içinde ‘âdet

Kesilmez ayagı bir sürçen atıñ
Umaram kim yine sen pâk zâtuñ

İrişe ben gedâya lutf-ı hâsı
Nevar bu yolda kıldumsa me‘âsı

Nola küstahlık itdüm-ise evvel
Garîbem imdi lutf eyle elüm al

6140 Beni sen eylemişdüñ ol dem irsâl
Ne bileydüm ki yüz tutaydı ikbâl

Hele bir nâme kıldum şimdi iycâd
Eger görse iderdi bendesin şâd

Kerem kıl nâmemi ‘arz eyle yâre
Ola kim derdüme ir göre çâre

Terahhum kıl baña ben bir gedâyam
Dime efsane söyler bî-nevâyam

Garîbem ‘âşıkâm dilrîş ü zâram
Ben anuñ ‘ışkı-ile bî-karâram

6145 Karârum kalmadı yok ihtiyârum
Kerem kıl sen dahi arturma zârum

Benüm âhvalümi ‘arz it nigâra
Ola kim idesin derdüme çâre

Terahhum kıl baña bin bir gedâyam 212b
Diymi efsane söyler bî-nevâyam

Garîbem ‘âşıkâm dilzîş ü zâram
Ben anuñ ‘ışkı ile bî-karâram

Karârum kalmadı yok ihtiyârum
Kerem kıl sen dahi urturma zâram

6150 Benüm ahvalimi ‘arz it nigâra
Ola kim idesin derdüme çâre

Oku hem nâmemi ol cân güdâza
Bu ben pejmürde-i sen eyle tâze

Tazarru‘lar idüp ol mihre sad bâr
Okudum işbu şi‘ri anda iy yâr

GAZEL-İ KEREM

Yüz urup dergehüñ geldüğüm iy kan-ı kerem
Ki tapuñdur bilürüm menba‘ı ihsân-ı kerem

Hemdemüñ olsa nola pâdişehi ‘adl u seha
Vatan oldı saña çün bâg-ı gülsitân-ı kerem

6155 Yaraşursan şeh-i hûbâna bu hulk-ile bu gün
Giçe taht-ı hüsn üzre kura divan-ı kerem

Gülşen-i mihr ü ‘atâ içre girüp medhüñ okur
Her seher nagme-ile murg-i hûş elhân-ı kerem

Nola üftâde Murâdî keremüñ kılsa recâ
Keremi senden umar çün yine sultân-ı kerem

BEYÂN-I GAZEL-İ NİYÂZ

Vefa umup Resûl-i dilrubâdan
Bu şi‘ri okudum aña recâdan

GAZEL-İ NİYÂZ

Benüm gül yüzlü cânım efendüm 213a

Cinân bağında reyhânım efendüm

6160 Kuluñam ben garîb-i üftâdeñi sen
Tapuñda sorma sultânım efendüm

Büküldi kaddüm ûşta hasret-ile
Tutuştı nâre uş cânım efendüm

Eyâ lutfi Hasan hulk-ile Ahmed
Benüm hüsn-ile ken'anım efendüm

Murâdî bende ñe kılup terahhum
Akıtma eşk-i pür kanım efendüm

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Hele bu nev'a kıldum hayli ikdâm
Baña rahm eyleyüben ol gül endâm

6165 Eline aldı çün mektub-ı cânân
Begendi eyledi biñ kerre ihsân

Katı hoş geldi anuñ göñline ol
Gözetdi dergeh-i dildâr için yol

Bile aldı beni ol zülfikara
İletdi sırr-ile kûy-ı nigâra

Beni bir yirde koyup kendü gitdi
O sa'at dergeh-i dildâra yitdi

Varup yâra selâm idüp özinden
Akıtmış kanlu yaşını gözinden

6170 Yüz urup ayagina eylemiş zâr
Okumış hem bu şi'ri anda iy yâr

GAZEL-İ TALEB

Çün kılur şol hastenüñ çeşmüñ dil u cân-ı taleb
Bes ider ol da lebünden anlaruñ kanın taleb

Pertev-i ruhsâruñı gördükce ol meyyâl olur 213b
Mu'min olmaz lâ cerem kılmazsa imanın taleb

Cüst ü cû kılduğı ol mehrûlar içre bu seni
Bunda 'ayb olmaz şâha eylerse sultânın taleb

Düzd-i kalbi geçmemişdür zülfüñe dolaşmadan
Benzer ol berdâr olası eyler urgânın taleb

6175 Ger umarsa vasl-ı dildârı Murâdî tan degül
Haste tûş olıncak eyler derde dermanın taleb

BÂB-I BEYÂN-I SU'AL-I HABÎBİ MİNE'EL-HÂSİD

Görüp hâl-i Resûli ol vefâdâr
Dimiş ol meh nedür hal iy vefâdâr

Baña takrîr it andan eyle nâle
Öziñi salmadur olmaz zevâle

Nedür ahvalüñ eyle baña takrîr

Görelüm neye irer râmı takdîr

BÂB-I BEYÂN-I CEVABÜ'L-KÂSİD İLA HABÎB

Su'al idincek ol yâr-ı dîlfürûz

Resûl ol mehveşehe karşı tutub yüz

6180 Dimiş iy milketi hüsnüñ emiri
Güzellik burcunun mâh-ı müniri

Hemişe devlet-ile pâyidâr ol
Cihân durdukca sende ber karâr ol

Kesilmesün tapuñdan lutf u ihsân
Çü sensin taht-ı hüsn üstinde sultân

Tapuñ çün ehl-i hüsnüñ hemdemidür
Kapuñda haste diller merhemidür

Tapuña bir sözüm var ya Habîbi
Alâ iy haste-i 'ıškuñ tabîbi

6185 Buyurusañ 'âyân idem bu râzı 214a
Ne eyler 'âşika gör 'ışk bâzı

Katı düşvar olur 'ışk odını iy yâr
Kimesne olmasun aña giriftâr

Kılayın sırrı 'ışkı saña izhâr
Olasın hâl-i 'âşıkdan haberdâr

Tapuñdan gizlü gerçi yok kelâmum
Ve illâ gören nedür bundan merâmum

Anı diyüp okur bu şi'ri derhâl
Diler kalb-i şeh ola baña meyyâl

GAZEL-İ FIRÂK

6190 Çünkü sen şâhuñ hayali-ile olmuş âşinâ
Eylemiş bir taht anuñ çün milket-i dilde binâ

Saklar ol dil tîr-keşinde 'aks-ı tîr-i gamzeñi
İy keman ebrû senün ol yâdigâruñdur aña

Olmayaydı âyine iy şemi cem'-âra eger
Hüsn içinde hiç ahad olmaz idi hem-tâ saña

Zülfüñ ucından ruhûña nice el sunsun göñül
Çünkü ol gencüñ olupdur pâsubânu ejdehâ

Zer ider kılrsa nazar Hakk üzre çeşmüñ iy güneş
Gerdir rahundur Murâdî bir nazar kılсан revâ

BEYÂN-I GAZEL-İ İHSÂN

6195 Terahhumlar umup ol mehden ol yâr
Bu şi'ri okur ol arada tekrâr

GAZEL-İ İHSÂN

Sen sanemden nola ger vuslat uma ol mübtelâ
Dayima ihsân uma gelmişdürür şehden gedâ

Âsitânuñda dirîgâ geçdi ‘ömri aglayu 214b

Âsitânuna ıslak silseñ gözleri yaşın revâ

Hışım idelden çeşm-i mestuñ eyleyüp cismin ‘adem

Rişte-i bagrına dönmiş kâmeti iy kaşı râ

Niçe bir sen verd için şeydâ ola âşûfte dil

Silmedi bir dem serişkin dîdeden dest-i vefâ

6200 Görme lâyıq devr-i hüsnüñde Murâdî bendeñe

Ahâra mihr ü vefâ ola aña cevr ü cefâ

BÂB-I GAZEL-İ SÂLİS

Bu emr itmamina olmaga bâis

Bu şi‘ri eyler ol arada sâlis

GAZEL-İ İ‘LÂM-I HÂL

Nigâra kabe-i kûyuñ ne câdur

Yüz ururlar meger darül necâdür

Hilal iden anuñ kaddiñ kaşuñ teg

Eyâ meh yine sen bedri dü-câdur

Müşebbek itdi sadrın tîr-i gamzeñ

Elifler tîg-ı gamla câ-be-câdur

6205 Ne ‘ayb ola dilerse hûn-ı vasluñ

Gedâlar işi şehlerden recâdur

Murâdî hastene vasluñ devâ kıl

Tabîb-i cân u dil bu mürtecâdur

BÂB-I BEYÂN-I İCÂZET-İ HABİBÜ'L-KÂSİD

İşidüp bu sözi ol lâle-ruhsâr
Dimiş kim nola kıl bu sırrı izhâr

Görelim imdi kıl sözüñ beyânı
Ne sâdır ola bu sırdan me'ânı

Recâ olan nedürdi ire fehme 215a
Eyü yatlu sözüñ di düşme vehme

BÂB-I BEYÂN-I İ'LÂM-I HÂL-İ 'ÂŞİK MİN LİSANÜ'L-KÂSİD

6210 İcâzet viricek bu yüzden ol yâr
Resûl itmiş du'ay-ı yâre tekrâr

Dimiş hem kim size anmışdum aña
Ne kılmış dinle iy ruh-ı revânı

Kapıdan kim çıkıp oldum revâna
Buluşdum nagehanı ol cüvâna

Buyurdugun bigi virdim cevâbı
Dahı kıldım aña hayli 'itâbı

Umardı kim ola tapuñla me'nus
Velî cânundan olmuş aña me'yus

6215 Revân itmiş idi eşkin gözinden
Ümidin kat' idüp sıhhat yüzinden

Olup pejmürde hâtır gitmiş idi
Cihânı cânı heb terk itmiş idi

Yine varup bir özge fikr idinmiş
Şerif ismüñ dilinde zikr idinmiş

Dürüşüp eylemiş bir nâme tahsîl
Diyimez fikri idinen bir niçe yıl

Yine geldi baña kıldı niyâzı
Kamu keşf eyleyüp ‘ışkıñla râzı

6220 Şu deñlü aglayup kıldı figânı
Muhassal acıdum gördüğünde anı

Anuñ çün ki añladum andan sadâkat
Gözi yaşın ider aña şehadet

Dahı hem okudum mektubın anuñ
Gam ‘ışkını yazmış sen hümânuñ

Begâyet cânuma kâr itdi zecri 215b
Ne lâyıq aña çıkdürmek bu cevri

Eger ol sâdık olmasa muhassal
Yazar mıydı evvelâ nâme mufassal

6225 Çü sâdıkdur aña lâyıq ri‘âyet
Mahalli merhametdür ol begâyet

Saña sıdkın anuñ kılmaga izhâr
Dahi kılmaga derdinden haberdâr

Alup uş nâmesin geldüm katuña
Revâ olan budur kim hazretüñe

Okuyup nâmesin kılmayasun yâd
Getîrûben kılasın kalbin âbâd

Al imdi nâmesin diyüp çıkardı
Gözünden yaş yirine kan akardı

6230 Hele andan resûl-i yâr-ı sâdık
Tazarru‘lar kılup ol hîne lâyık

Eline sunar ol şâh-ı cihânuñ
Ki hâlin ‘arz ide ben müptelânuñ

Okuyup iş bu şi‘ri peyk-i cânân
Kılur cânân kalbin anda handân

GAZEL-İ RECÂ‘

Nâr-ı gâmla yakma beni hânum esirge
Rahm eyle bu ben kuluña sultânum esirge

Ceyş-i elemüñ milk-i dili kılmaya pâmâl
Lutf eyle şehâ bu dil-i giryânum esirge

6235 La‘lûñ bigi iy gonca dehen çıkdı dehüden
Sevdâ-yı lebün-ile benüm cânım esirge

Komadı kilisede beni iy büt-i ra’nâ
Redd eyleme iy ‘Îsî devrânum esirge

Dolaşdı Murâdîye çün ol zülf-i münhal

216a

Boynuña düşer öldüriseñ kanum esirge

**BÂB-I BEYÂN-I KAVLE‘L-MEKTÛBÛ‘L-‘ÂŞIKU‘L-MA‘ŞÛK MİN
YEDDİ‘L-KÂSID**

Sunar destine çünkim nâme yâruñ

Pes ol da hâtîr için ol nigâruñ

Hezâr i‘zâz-ile sunar aña el

Ki ide biñ nâz-ile bu müşkili hal

6240 Pes olur anı ol sultânu hûbân

Okuyup eyleye mefhûmın iz‘ân

Hele ol hadd-i gül kadd-i hırâmân

Açüp biñ eyleye mefhûmın iz‘ân

Okuyuben ider anı tebessüm

Dil u cândân kılır baña terahhum

Dahi hem nâmeye kıldukda tahsîn

Gider kalbinde olur kibr ile kîn

Begenüp nâmei o zülfî sünbül

Baña rahm eyleyüp ider te‘emmül

BÂB-I BEYÂN-I MERHAMETÛ‘L- MA‘ŞÛKU‘L-ÂŞIKU‘L-KARÎB

6245 Dahi dir kâsıda ol yâri hoş hû

Mu‘anber zülf ü gül hadd ü semen bû

Görincek nâmesini ben dahi hem
Terahhum eyledüm ol şahsa bu dem

Begâyet acıdugum ol gedâya
Kim ugramış benümçün bu belâya

Kim oluban benüm hüsnüme ‘âşık
Hâmı ‘ışka gerden ide vâsık

Mukarrer añladum hem ‘âşıkumdur
Dahi ‘ışkım yolında sâdıkumdur

6250 Anuñçün bu resme inşâ 216b
Diye tahsîn anı iden temâşâ

Meger ol ‘âşık ehl-i ma‘rifetdür
Gama düşmiş mahalli merhametdür

Gerekdür aña gâyet merhametler
Vefâlarla ‘atâlar mekremetler

Ne hayf ola anuñ bigi cüvâna
Ki elin aluben atalar yabana

Revâ mıdur anı sevdâya salmak
Veyâhud idüp ferdâya salmak

6255 Dem-â-dem ol baña hemdem gerekdür
Visâlümle benüm hürrem gerekdür

Ne lazım ol garîb ü derdimendi
Belâ dâmına düşmiş müstemendi

Yine pür derd idüp bîmâr itmek
Yaraşurken aña tîmâr itmek

Husûsâ bukadar sâhib kemâldür
Cihânda ‘âşık-ı hüsn ü cemâldür

Ruhum gülzârunuñ hem bülbüldür
Kapumuñ dahi hem gerçek kuludur

6260 Elifden kalbi bulmuş istikâmet
Kemâlin añladum çünkim temâmet

İdınmeyen anuñ bigi müsâhib
Nolur olsa fenâ milkine sâhib

Revâdur bir kişiye eyle hemdem
Götürmez zerre deñlü kalbe ol gam

Anuñla lâyıık iken hürrem olmak
Dem-â-dem rûz u şebde hem-dem olmak

Revâ mıdur kişi iy yâr-ı cânı
Aña me’nûz ide cevri-i cihânı

6265 Ya aña kıldura feryâd u nâle 217a
Yine derd ide bîmâra nevâle

Aña her dem ‘âyetler yaraşur
‘Atâlarla himayetler yaraşur

Kim ol bir ma‘rifet issi kişidür
Beni medh eylemek dâyim işidür

Aña dâyim revâ ola vefâlar
Ne lâyıkdur göre benden cefâlar

Çü vasfı ben mehûñ anuñ işidür
Aña rahm itmek ebter işidür

6270 Bihamdillâh ki ben ehl-i kemâlem
Ceyb ü sâhib-i hüsn ü cemâlem

Revâ mıdur aña kılmak cefâlar
Umarken âsitânumdan vefâlar

Ya aña kıldurup feryâd u figân
Kılam kârımı âh u zâr her an

Benüm için kıla ol âh ü zârı
Dem-â-dem cevr çekmek ola kârı

Anı şâd itmesin añmayuz biz
Hüdâ ahrâ görür mi anı hergiz

6275 Husûsâ kim ola hüsnüme ‘âşık
Niçün emr itmeyem ben aña lâyık

Baña ‘arz ide çün hûbb-ı ilâhi
Aña lâyık olan budur kemâhı

Getürem ben de anı hidmetüme
Kim ire rûz u şebde vuslâtuma

Pes eyle olıcak bu yolda erkân
Niçün ya kılmayam ben anı iy cân

Getür imdi katuma ol garîbi
Ki vaslun ola derdünüñ tabîbi

6280 Anı kurtarayım derd ü elemden 217b
Cefâdan gamdan u cevr ü sitemden

Kılayım ben de hem aña vefâlar
Tapumdan göre zevk-ile safâlar

Var imdi muştıla sen ol gedâya
Gelüp hemdem ola ben dilrubâya

BÂB-I BEYÂN-I DU‘Â-YI KÂSID-I ALE‘L-HABÎB

Hele ol dem resûl-ı yâr-ı sâdık
Enis-i dilsitân u peyk-i ‘âşık

İşidüben kelâm-ı dilrubâyı
Dehân açüp kılur yâre du‘âyı

6285 Ne kılar diñleñüz imdi du‘âsın
Nice şâd ider ol göñlüm hümâsın

BÂB-I BEYÂN-I KABÛLÛ‘L-‘ÂŞIK FÎ ‘İNDE‘L- MA‘ŞÛK

Dir iy gonca dem-â-dem şâd olasın
Gamından ‘âlemüñ âzâd olasın

Çün âzâd eyledüñ anı cefâdan
Hiç eksük komaduñ mihr ü vefâdan

Dilerem bu cihânda var olasın
Gül-i ter bigi berhordâr olasın

Hele yâre kılur böyle du‘âlar
Niçe yüzden dahi medh ü senâlar

6290 Sevünüp hürrem olup cân u dilden
Safâlar kesb idüp ya‘ni gönülden

Durup andan hemân ol yâr-ı cânı
Gelüp didi baña vir müjdeganı

Ki bulduñ ol şeh-i hûbâna kurbet
Dahi çekmeyisersin zecr ü fûrkat

Müsâhib olduñ ol yâr-ı güzîne 218a
Revâ gördi seni kendü özine

Ola ol hemdemüñ her lahza Bârî
Olasın ol perînüñ sende yârı

6295 Terahhum eyleyüp sen müptelâya
Özüñi salmadı zecr ü belâya

Beni saldı saña ki iltem katına
Varup hemdem olasın hazretine

Gel imdi gidelüm dekşür özüñi
Cem‘kıl ‘akluñı dir kendüzüñi

Ta‘akkul üzre ol dîvâne olma
Ko bu şeydâlığı mestâne olma

Edeb birle varalum ol hümâya
Çü bulduñ intihâ derd ü belâya

6300 Nesim-i ‘ışk-ile âvâre olma
İrişdüñ çâreye bî-çâre olma

Nedür bu hayret vü ya bunca te’hîr
Kim itmişken senüñle devlet el bir

Dur imdi gidelüm eglenme bâyıık
Seni şeh gördi çün lutfına lâyıık

BÂB-I BEYÂN-I FERÂHIYYETİ‘L-‘ÂŞİK MİN TARAFÜ‘L-MA‘ŞÛK

Çü kıldum ol melekden bu sözi gûş
Sevinmekden özüm kıldum ferâmûş

Ne kıldum bilmedüm ol dem ferâhdan
Açıldı dil dahi jeng-i terâhdan

6305 Muhassal oldum anda bî-dil ü cân
Sevinmekden ki gelsün didi cânân

Hele pâyına düşüp ol cüvânuñ
İrişdüm dergehine mehlükânuñ

Çün irdüm kûy-ı dildâra bu miskîn 218b
Yüz urdum her taşına dide nem-gîn

Hakka kıldum dahı ham-ile şükri
Ziyâde eyleyüp hamd-ile zikri

Derûn-ı dilden idüp nâle vü âh
Ferahlar eyledüm kalbüme hem-râh

6310 Dahı biñ dilden olup şâd u handân
Du‘âlar eyleyüp dildâra penhân

Okudum hem bu şî‘ri eyleyüp cûş
Ola âşufte-dil kim eylese gûş

GAZEL-İ HAMD

Dil ü cândan hezârül elhamdülillah
Kim ir gördi beni maksûda Allah

Zehi ferhunde tâli‘ baht u ikbâl
Kim anup bendesin da‘vet ide şâh

Yanurlardı felekde şem‘a bigi
Baña rahm eyleyüben mihr-ile mâh

6315 İñilerdi feleklerde melekler
İşidüp nâlemi şâm u seher-gâh

Bihamdilillah getürdi kûy-ı yâre
Oluben biñ dilber baña hem-râh

Terahhum itmeyeydi ol perî ger
Kılaydum dahı niçe nâle vü âh

Murâdî sür yüzüñ bu asitâne
Ki budur bâb-ı ‘izzet makdem-i câh

BEYÂN-I GAZEL-İ HAMD-I DİĞER

Refahiyetten iy yâr-ı vefâdâr
Bu şi'ri okudum ol demde iy yâr

GAZEL-İ HAMD 219a

6320 Didüm elhamdülillah câna irdüm
Neçün mürde olam cânâna irdüm

Yaturdum derd-ile gam hanesinde
Çü vakt oldu bugün dermâna irdüm

Revâ sürsem yüzüm hâk-i rehine
Kemîne bendesiyem hâne irdüm

Baňa 'arz itmenüz cennet şarabın
Çü la'l-i çeşme-i hayvana irdüm

Revâdür derd ü hicrüm 'arz edersem
Murâdî çünkim ol sultâna irdüm

BÂB-I VUSULÜ'L-AŞIK İLA BABÜ'L-MAŞUK

6325 Hele irdüm kapusıña nigâruñ
Melihül vech ü hadd-i gül'izâruñ

Ki ya'ni âsitanına habîbüñ
Dil ü cân derdine vasl-ı tabîbüñ

Yüz urup her taşına kıldum ârâm
Haber virince tâ yâre dil-ârâm

Haber virdü nigâra çünkim ol yâr
Revân karşu gelüp anıda dildâr

Baňa el sunup itdi merhabâyı
Ki ya‘ni ‘arz ide mihr ü vefâyı

6330 Benümle kıldı çünkim merhabâlar
Hemân kıldum aña bende du‘âlar

Temâşâ eyleyüp yâr-i güzîni
Yüzüme sürüp ayagı tozını

Elin ü ayagın öpüp nigâruñ
Öñinde secde kılıp şehr-i yâruñ

Dahı hem başladum âh-ile zâra 219b
Çün irdüm ol yanagı gül‘izâra

Ve ba‘de eyledüm medh ü senâlar
Didüm tapuña yüzbiñ merhabâlar

6335 Dahı didim bu eltâf-ile sag ol
Bu dehrüñ zecr ü hicrinden ırâg ol

Gamz nûş eyleme devr-i zamânuñ
Kulun olsun muhabbet-i cihânun

Bu nev‘a eyleyüp medh ü senâyı
Okudum iş bu şî‘ri-i dil-güşâyı

GAZEL-İ DU‘Â

Hemîşe saña devlet yâr olsun
Cihân durdukça tapuñ var olsun

Yoluña eşk-i ‘âşık demdem iy cân
Saçulsın dür bigi iysâr olsun

6340 Saña yavuz sanan dil kûh-ı gamda
Kalıp hasretle kâr-ı zâr olsun

Kemendi zülfüñe bâgılanmayan dil
Hayâl-i sünbülüñle dâr olsun

Saçuñdan gayra bend olmaz göñül ger
Müselsel turra-i tarrâr olsun

Lebüñden ummayan tîmâr dâyim
Gözüñ sihri-ile bîmâr olsun

Şerab ü la‘lûñ uman ehl-i ‘ışka
Lebüñ sahbasm içmek kâr olsun

6345 Gam-ı ‘ışkuñdan ol kim döndereyüz
Garîb mi şol iki hünhâr olsun

Ruhuña lâle öykünmek dilerse
Makâmı yaz u kış kühsâr olsun

Femüñe öykünürse bâg-ı gonca 220a
Yiri gül-ifam anunda hâr olsun

Saçuñ teg baş çıkan bâg-ı ruhuñda
Mekanı gülşen iken nâr olsun

Şu kim meyl eylemez haddüñ güline
İşi bülbül-veş âh ü zâr olsun

6350 Marîz-i ‘ışkun olan mübtelâya
Şehâ vasluñ-ıla tîmâr olsun

Saçuñdan özge bir şemme gerekmez
Gerekse nafe-i tâtar olsun

Ne gam bulmaz isem cennette havrâ
Hemân teg sen şekker güftâr olsun

Telâttuf birle ‘arz itdün vefâlar
Tapuñ lutf-ile berhordâr olsun

Ruhuñdan gayra bakmayam gerekse
Tolu sahn-ı cihân ezhâr olsun

6355 Lebüñ gören kalur sermest ü hayra
Gerekse zâhid-i hüşyâr olsun

Yiridür bu Murâdî hasteni ko
Kapuñda abd bî-mikdâr olsun

BÂB-I BEYÂN-I MUSAHABETÜ‘L ‘AŞIK Bİ‘L-MA‘ŞÛK

Hele giçüp oturdı ol perî-rû
Dilinde kalmadu bir zerre kaygu

Dahı alup katına ben gedâsın
Didi ‘ışkum-ile key mübtelâsın

Didi hem nitesin âvârelikden
Ki kurtulduñ bu dem biçârelikden

6360 Cefâda âhir oldı irdi vuslat
Vefâda zâhir oldı gitdi fûrkat

Di imdi iy belâ-keş zâr ü miskîn 220b
Sakın olmayasun bir lahza gam-gîn

Eger kim savura gerdüñ sabâda
Göñülden gitmesün saña safâ da

Dahı gam çıkmesen hicrân elinden
Halâs olduñ hemân efgân elinden

Egerçe var senüñde iştiyâkuñ
Baña kâr eylemişdür iftîrâkuñ

6365 Velî kalbüñde var ‘ışka teşevvük
Baña da ‘arız oldı key tâ‘i‘şşuk

Di imdi eyle olsa iy dil-i ter
Gam ile olmasun halüñ mükedder

Saña benden cefâ kılmak ne mümkin
Ya ben senden cüdâ olmak ne mümkin

Benümle geçür imdi rûzigâruñ
Safâ vü zevk-ile her lahza kâruñ

Ki bende sensüz eylenmeklik olmaz
Benüm çünkim nedür derdüm bilinmez

6370 Bile ol rûz u şeb imdi katumda
Yaraşursın benüm sen hidmetünde

Muhassal iş bu resme ol vefâdâr
Benümle ahdini berkitdi tekrâr

Giçündüñ iş bu nev'a niçe eyyâm
Safa vü zevk-le giçürdüñ 'a'vâm

Dirig itmezdi benden vasl-ı cânân
Arada yog idi bir lahza hicrân

Gehi deryâyı eylerdüñ temâşâ
Gehi şehri vü geh ebyâd u inşâ

6375 Bunuñla 'âlem itdüñ şâd u handân
Nice irdi gör âhir rûz-ı hicrân

Megerkim fûrkat imiş baña kısmet 221a
Bu sevdalarla çikem dürlü mihnet

Dahı cevr ü cefâ vü hicr-i dildâr
Ezel bezminde bahş olmuş ne kim var

Anuñçündür belâ gitmez başumdan
Cihân gark oldu uş gözüm yaşundan

BÂB-I BEYÂN-I EYYÂM-I FASL-I REB'Î VÜ VAKT-İ EZHÂR

Meger bir gün yine gerdîş-i devrân
Cihânuñ yüzün eyler tâb-ı rahşân

- 6380 İrüp nev-rûz-ı sultânî virür fer
Kalur rûy-ı zemîni nâzûk ü ter
- Cemâlin ‘arz edüben şâh-ı nevrûz
Kılur ol rûz-ı tâb-ı ‘âlem-efrûz
- Semânuñ heft sıfâtıñ rûşen eyler
Cihânuñ şeş cihetin gülşen eyler
- Kılur meşşât-ı gaybı bag-ı reyyân
Kim andan zeyn olar cümle reyhân
- Mesîhî-dem urup subhuñ nesîmi
Saçar belki semenden arza sîmi
- 6385 Kılur ya‘ni nisâr arza cevâhir
Anı görüp hurûş ide zevâhir
- Husûsâ irişüp bârân-ı rahmet
Şükûfe rûyına su septi kat kat
- Ki hây ola kamu emvât-ı ezhâr
Şükûfe cem‘-i ceşş ide ne kim vâr
- Çemen sahnında baş kaldurdu ‘ar ‘ar
Diger sancagı tâ cem‘ ola ‘asker
- Kuruldu hayme bâga şâh-ı gülden
Belâbül seyr ider her şâh-ı gülden
- 6390 Ruh-ı dilber bigi ferhunde-fer gül
Görüp şeydâ olur anları bülbül

221b

Leb-i dilber bigi her gonca-beste
Ki şevkinden olur diller şikeste

Takar her gonca biş hançer miyâne
Kim ola kasd-ı bülbül çün revâne

Oluben lâleler bigi dem-âlûd
Kılupdur jâle anı şebnem-âlûd

Ne yüzden kıldugın dehr anı handân
Revân fem eylemez k' ide ciger kan

6395 Meger beñzer ki la'l-i yâre bakmış
Degül şebnem kim agzı suyu akmış

Mey-i sahba-ile hod toldı lâle
Sunar la'lin kadeh birle piyâle

Yakılmış bagrı amma dâg olmuş
Meger kim aña mesken dâg olmuş

Karârmış bagrı yakılmış firâka
Oluben gark bahr-ı iştiyâka

Veya hod âhı 'âşık eylemiş kâr
Duhanından ol âhuñ kaldı âsâr

6400 Ve ger ol bezme evvel geldi çigdem
Karâr ider mi gör meclisde birdem

Sanur ol rûsitâyı düşdi aga
Sanevber bigi kaçup gitdi daga

Meger kûhîdür ol kühsârî gözler
Benefşe gör ki hatt-ı yârî gözler

Gelüpdür yüz süre gül hizmetine
Ki hizmet eyleye gül sohbetine

Şu sünbül zülfi bigi beste beste
İrüp ez-dest ber-dest deste deste

6405 Murâdî sohbet-i güldür dem-â-dem 222a

Velîkin her murâda irmez âdem

Ne fettândur gör ol rind-i cihânı
Giyüp bir şeb külâhı âsumânî

Özin teşbîh idüben hatt-ı yâre
Tolaşur zülfine ire nigâra

Boyun egüp turur rüsvâlıgından
Dırahta sardılar şeydâlıgından

Kim el karmaya zülf-i dil-rubâyâ
Görüp varmaya ‘âşık âh ü vâya

6410 Dahı baş kaldurup anda şakâyık

Kılur ezhâra izhâr-ı dekâyık

Ki ya‘ni remz-ile hâl eyler i‘lâm
Ki nice kıldı hâk anlara in‘âm

Beyân ide zevâhir ‘askerine
İde i‘lâm ya‘ni herbirine

Ki nice geldi sûret ‘âlemine
İrişdi ‘işret ü zevk demine

Ola andan kamusı şâd ü hürrem
Kıla herbirisi varup yine dem

6415 Bu uslûbâ kamusı oldı handân
Müzeyyen oldı andan bag ü bostân

Gelür mestâne hem ol bezme nerges
Humârından göz açmaz göre bir kes

Meger bir subh-dem çeşm-i nigârı
Görür utandugından kıldı ‘âgrı

Kaçan ol vakte kim ire şitâbân
Yumar çeşmin hayâsından virür cân

Dahı gül-nâr u nu‘man u şâkâyık
Virürler nutk-ı hikmetten dekâyık

6420 İrüp zerrîn-kadeh zanbakla sünbül 222b
Sûrahiden işitüp savt-ı kul kul

İçerler bade anlar jâlelerden
Sunarlar câm-ı la‘lîn lâlelerden

İdüp hem nergis şehlâ bigi çüş
Saçarlar bûy-ı amber ‘âleme hoş

Kamu reyhân ü hatm ü cümle ezhâr
Görüp oldı bu eyyâmı dil-fikâr

Velîkin oldı süsen kara yaslı
Ne matemdür ki tutar dâyim aslı

6425 Mükedder-hâtır u mahzûn u gam-nâk
Yüzi yerde vü pür-gam dîde nem-nâk

Kafasından dilin cellâd-ı devrân
Çiküp komış katında tîg-i ‘uryân

Siyâset birle ol meydana geldi
Perîşân meclis-i sultâna geldi

Anı seyr itmege ceş-i zevâhir
Gelüp saçdılar ol bezme cevâhir

Muhassal cem‘ olup nevr-i hadâyık
Bize ‘arz itdiler nûr-ı hakâyık

6430 Bu ‘unvanı görüp eşcâr-ı esmâr
Kılurlar kudretince nükte izhâr

Ki ya‘ni cümle keşf-i râz iderler
Şuyû-‘ı sırr için âgâz iderler

Gelüp evvelde bâdâmuñ bahârı
Saçup ol bezme sîm eyler nisârı

Anı görüp çiker eşcâr başı
Kılurlar bezm-i verde sîm-pâşı

Her ağaç raksa girdi dâmen-efşân
Gülsitanı kılurlar şevk-i rahşân

6435 Nebâtât u cemâdât u ne kim var
Götürüp başı yirden şöyle kim var

Hayata irişürler mürde iken 223a
Bulurlar tâzelik pejmürde iken

Görüp bu hâleti mürğ-i hoş-elhân
Şükûfe cem‘ini kıldukda seyrân

Olurlar cümle pür-sûz u müşevvak
İçerler ‘ışkdan câm-ı mürevvak

Ötüp tûtî vü kumrı bûsitânda
Kılur feryadı bülbül gülsitânda

6440 Kü’yebûñ nâlesini eyleyüp gûş
Dil-i mûr u dil-i peşşe ider cûş

Kamu zî-rûh olan görüp bu kârı
İrişür cûşe andan ıztırârı

Görüp bu revnakı insan-ı ‘âşık
Neçün kılmaya gerden ‘ışka vâsık

Çü söze gele zübbânuñ zebânı
Meges nûş ide haddince revânı

Neden insan olan kılmaz teharruk
Komaz bu hânedede nâmın teberruk

6445 Kim andan intifa‘ ide dil-i zâr
Diye sad-âfirin gördükçe her yâr

Ya şundan ki eylemez insan nefi‘
Huzurından anuñ hûb ola defi‘

Ne insan ola ol belkim hacerdür
Nice sengîn dil ol yâbîs şecerdür

Kim andan intifâ‘ umar kim ol er
Ola taş u agacdan dahı bedter

Şular nefsinde kim hâr u haşakdur
Bil andan intifâ‘uman eşekdür

6450 Ol imdi dürüşüp insan-ı kâmil
Kemâl-ile diridür cân-ı kâmil

Dün ü gün ma‘rifet tahsîl idenler 223b
‘Ulûm enva‘ını tekmîl idenler

İrişür sanmañuz mevte revanı
Gider zâhir yüzinden gerçi cânı

Velî ma‘nîde heb bâkî olurlar
Dimeñ ‘ârifler çün kim ölürler

Dirîgâ işbu ben bî-çâre miskîn
Zelîl ü mübtezel âvâre gam-gîn

6455 Hakîr u derdmend ü dîde nem-nâk
Fakîr u müstemend ü sîne sad-çâk

Nahîf ü vâlih ü giryân u nâlân
Za‘îf u pür-sitem dervâ vü hayrân

Şikeste beste vü dem-beste dil-rîş

Garîb ü bî-kes ü dil haste dervîş

Ne buldum çalışup tekmîl edyân

Ne kıldum dürişüp tahsîl-i 'irfân

Rebî'ün bunca biñ hâli ola ger

Îrüp virmeye cânım sem'ine fer

6460 Görinür olsa yüz biñ bunca hâlât

Gözüme girmeye bir kılca zerrât

Eger pür- âb olursa havz-ı 'âlem

Dilüme düşmeye bir katre şebnem

Eger olsa müşevvak cümle eşyâ

Bu mürde kalbüme irmeye ihyâ

Me'ânînüñ k'i olavüz biñ tarîki

Bu 'akl-ı künd aña ister refiki

Çi ger sûret de insanem bilim yok

Velî sûretde hayvânem dilim yok

6465 Eger bu resme kalursam baña vây

Kim oldum tâ ebed bed-nâm ü rüsvây

Bu nev'a koma tevfiķuñ refik it

224a

Hakîki reh-güzâr u hakk tarîk it

Esirge rahmetüñ deryâsı hakkı

Hifâen mîm ü hâ ma 'nâsı hakkı

Beni sen fazluñ-ile âşinâ kıl
Derûnum lutfuñ-ile rûşinâ kıl

Bilişdür ma‘rifetle komagıl yâd
K’i ola anuñla dâr-ı nazmum âbâd

6470 Bilüm pür eyle cûd-ı ma‘rifetden
Dilüm nûr eyle hûn-ı magfiretten

Kim olam ‘ilm-i edyân içre kâmil
Koma ben mûrı ‘irfân içre câhil

Çü virdüñ mûra ‘ilm irdi lisâna
Fesâhatle didi derdin beyâna

Bu miskînüñ de bî-güftâr kılma
‘İlim bâğında bî-refâtâr kılma

Ki seyr idem cinân-ı ma‘rifetde
Hakîkatde tarîk-i menziletde

6475 Şulardan kılma k’i oldılar eli boş
Kıl anlardan kim itdi ‘ışkını nûş

Bilüm anuñla pür olsun ferahdan
Dilüm açılsun anuñla terahdan

Tola kalbümde hem şevk-i me‘ânî
Ki tolduram me ‘ânî din-i cihânî

Serâbdan râhumı âba ulaşdur
Bu zulmetde koma tâba ulaşdur

Bulam her katreden bahr-ı revânı
Alam her zerreden mihr-i me‘ânî

6480 Meded terk itme şöyle bî-mecâlem
Asam u ebkem ü bir künk ü lâlem

Kelâmuñdan kemâlüm eyle pür nûr 224b
Me‘ânuñdan lisanum eyle ma‘mûr

Ola cârî kamu nükte dilümden
Ki dûr olmaya bir nokta bilümden

Kemâlâtıyla kıl insan-ı kâmil
Şu hâlât-ile kılma ki emri bâtil

Tecâhül mezhebinden dûr kılğil
Tekâsül meşrebindendir nûr kılğil

6485 Biharı câhiliyyetden olam dûr
Diyârı kâmiliiyyetden alam nûr

Şu vaktin kim ire cismüm memâta
İrişdür rûhum ol sa‘at hayâta

Gözüm görmez ola ger rûy-ı zerre
İrişe cismi cân ol demde fitne

Ola ‘aynum müberrâ çün basardan
Ola gûşum mu‘arrâ her haberden

Dilüm kim beste ola kamu ‘amelde
Bilüm de süst ola tûl-i emelden

6490 Açuk tut gûş-ı cânı eyle ihsân
Gözüñe zerreden her mâh-ı tâbân

İşitdür gûş-ı cânı eyle sâ'm'î
'Ulumuñdan ola kalbümde câ'm'î

Muhassal dâde-i ruhum basîr it
Kulagum sırr-ı ihbâra habîr it

Beni kurtar bu hayvânî sıfatdan
Ki kalbüm dolu nûr-ı ma'rifden

Dahı men' eyle nefsânî hevesden
Gele nutk-ı hakâyık tâ nefesden

6495 Reb'iuñ fazlı çün irdi kemâle
Anuñla geldi eşya i'tidâle

Ki zî-ruh olan irüp 'izz ü nâra
Zübanınca gelür nâz u niyâza

Kamu haddince söz ü sâza geldi
Cihâna her biri çün taze geldi

Hayâta irdi kadrince nebâtât
Meşâta irdi haddince cemâdâd

Kılur her biri temhîd ü tahmîd
Ki temcîd ü tesbîh-ile tevhîd

6500 Bu 'unvân-ı bahâruñ zinetinde
Bilüm süst itme güftüñ savletinde

İrürdüñ pîşe vü mûrı çü cûşa
İrür bu kalb-i sengîñüm hurûşa

Gele andan lisânum güft ü gûya
Gide cevlân-ı tab‘um cüst ü cûya

Çi ger kadrüm ki hem serdür gubâra
Enîs it güft u gûyum şehriyâra

Nola düşse özüm tahte‘s-serâya
İrer lutf it sözüm fevka‘l-ulâya

6505 Niyâza yol virürsin her aradan
Süreyyâya irer tahte‘s-serâdan

Simâña çünki râh ola semeñden
Niçün yoglındurasın dil dimekden

Ki sen bir pâdişâha lem yezelsin
Bilinmez evvelüñ Hâyy-ı ezelsin

Münezzehsin kamudan yok nâzîrûñ
Mukaddessin şerîküñ yok vezîrûñ

Gedâyı isteseñ sultân idersin
Ki nâm-ı şehi penhân idersin

6510 İrüşmez hikmetüñe fehm ü idrâk
Bilinmekden olupdur kudretüñ pâk

Görüp hâl-i ‘ussâtı fehm idersin 225b
Dilerseñ fi küdûret rahm idersin

Cihân halkı kamu ‘âsî olursa
Ki heb vizîr-ile dil kâsî olursa

Yine senden umar merhamet kamusı
Tapuñdandır kamusunuñ umusı

Hakikat olsa ‘âsi halk-ı ‘âlem
Hezârân yılkınup ‘isyanı her dem

6515 Umûra kılmayuben imtisâli
Dün ü gün küfr-ile şirk olsa hâli

Emeksüz cümlesin ‘ârî kılursın
Makâmın ‘Adn gülzârı kılursın

Dilerseñ her birin pür-nûr idersin
Harâb iken yapub ma‘mûr-idersin

‘Ademden ‘âlemi kılduñ emeksüz
Kün emrinde işaretsiz dimeksüz

Pes eyle olsa iy kan-ı ‘adâlet
Tapuñdur menba‘ı cûd u sehâvet

6520 Ne var bir zerrei de şâd kılsañ
Harâb-âbadını âbâd kılsañ

Bilürem lutfuñ olmaz zerrece kem
Cihânı toylasañ rahmetle muhkem

Degül ki viresin bir mûra kuvvet
Bula tâ işbu nazma râh-ı nusret

Nola bir ‘âsî dil ‘isyân iderse
Ki her demde niçe biñ kan iderse

Degüldür rahmetüñden cürmi ekser
Ki nevmîd olup ol kes kala ebter

6525 Olursa biñ bâhirce bir cünâhî
Ola bahrı ‘atâdan katre mâhî

Hakîkat var özümde çok me‘âsî 226a
Dilüm jeng-i güneñden oldı katı

Şol iş k’i itdürdi nefsum bî-muhâciz
Kirâmen kâtibin yazmakda ‘âciz

Nedeñlü çoğ-ısa cürm ü günâhum
Umaram ola dergâhuñ penâhum

Degül ben bunca yüz biñ halk-ı ‘âlem
Ki ‘isyân ide her biri dem-â-dem

6530 Kamusun bir nefesden şâd idersiz
‘Azâb-ı nârdan âzâd idersiz

Çi ger kıldum cünâh ez amd u ger sehv
‘Atâ idüp kamusun eylegil mahv

Dilümden mâ-i-veş cârî olasuz
Çıka her biri sözümden niçe biñ sûz

Dilüme vire lutfuñ takvîyetler
Ki yazam niçe yüz biñ ma‘rifetler

Dahı kıl bu fenâda tövbe hem-râh
Bulam dergâhuña anuñ-ile râh

6535 Dem-i âhirde kıl yoldaş furkân
Bekâda koma ansuz yine birân

Recâmuz bu turur iy kan-ı rahmet
Bulavüz dergehi a‘lâya kurbet

Takarrüb kesb idüben olavüz hâs
Halâsiyyetle bulup dâr-ı ihlâs

Bulavüz nîk baht-ı dergehüñde
Nola hizmetde kâsırsak rehüñde

Bizüm kâsırlıgumuz eyle itmâm
‘Af u gencîni eyle bize in‘âm

6540 Pes anı umup iy Bâri Hüdâ’ya
Kaside eyledüm bu yirde peydâ

KASİDE-İ MÜNÂCÂT

226b

Hüdâyâ gerçi a‘malüm ‘ademdür
Velîkin umdugum dâr-ı ni‘amdur

Nedeñlü çoğ-ise cürm ü günâhum
Recâlar kıldugum lutf u keremdür

Resûl bâ-safâ sultân-ı ‘âlem
Şefî‘ül-müznip ü melik‘ül-ümemdûr

Habîbüñ hürmeti-çün ya ilâhî
Kim ol şâh-ı ‘arab şûh-ı ‘acemdür

6545 Anuñ hakkı du‘âmuz müstecâb it
Ki hem ol sâhib-i ‘ilm ü ‘âlemdür

Ne mikdârum ola ya Rab Cenâba
Yüzüm tutmaga ger râhum ‘ademdür

Velîkin bilürem rahmet sonuñdur
Anuñçün umdugum senden keremdür

Murâdñuñ ‘azâbuñ korkusından
Büküldi kâmetî vü bili hamdür

Bize ir gör Hüdâyâ rahmetüñden
Senüñ ihsân-ı lutfuñ bî-kalemdür

6550 Vücûdum teşnesîne katre âbı
İrerse bahr-ı ‘adlûñden ne gamdur

Benüm ceddüm kim ol sultân-ı ‘âzâm
Cihân halkı ana hâk-ı kademdür

Elif kaddi kaşı râ agzı mîmdür
Anuñçün gül yüzi bag-ı iremdür

Muhammed Ahmed ü Mahmud u Muhtar
Kaşı nun çeşmi ‘ayn u mim femdür

Kaddi elfî saçı lâm-ile iy dost

Dehanı mîm-ile elemdür

- 6555 Hüdâyâ bizi sen andan ayırma 227a
Şu vaktin kim vücûdumuz ‘ademdür

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Pes ol künki işbu devvâr-ı sitem-hû

Kim ir gördi benüm başuma kaygu

Düşürdi ya‘ni bahr-ı hicare nâçâr

Dilüm sultân-ı gam itdi giriftâr

Ne sa‘atde bu bend ü sicne râhı

İrürdi bir nefes diñleñ güvâhı

Güneş kim kulle-i kâfdan çiküp baş

Cihâna kılmış idi pertevin fâş

- 6560 Geyürüp arza pirâhen münevver

Zemîni kıldı andan zeyn ü zîver

Şu‘â‘ı gülşeni târencî kıldı

Kulagın goncânuñ pür inci kıldı

Çiçek ebkârınuñda dâye-i şeb

Kulaklarına dür takmış idi heb

Dahı asmışdı bürka‘ yüzlerine

Yavuz bâd irmeye tâ özlerine

Sakınurdı güneşden heb nihâlin
İrüp pejmürde kılmaya cemâlin

6565 Gelüp düzdi nesîm-i subhuñ âhir
Alup bürka‘larını kıldı zâhir

Dahı kapup kulagdan dürlerini
Mu‘ayyen dona koydı her birini

Yaşınmaya görüp dâmâd-ı rûzı
Vire her ‘âşka bir dil-furûzı

Dirilüp ceş-i subh irdi kemâle
Cihânı şems irürdi ‘itidâle

Ki ya‘ni rûy-ı ‘âlem rûşen oldı 227b
Her etrâfi cihânuñ gülşen oldı

6570 Hurûşa geldi her dil gitdi seyre
Uyup dil aña meyl itmedi gayra

Şu resme istedi seyrân tab‘um
Ki gülşende hele penhân nat‘um

Diledi çünki dil seyre gülsitân
Teferrüc ide varup bâg u bûstân

Bu yüzden bahr-ı dil kıldı temevvüc
Kim ide varup etrâfi teferrüc

Çü gördüm olmadı men‘na dermân
Cem‘ kıldum katuma niçe yârân

6575 Alavuz hem habîb-i dil-sitânı
Ki seyr ide bizümle gülsitânı

Bu ahvâlarla oldum ben dil-i zâr
Murâd idinüp oldum seyr-i gülzâr

Didüm kim işbu dem sohbet demidür
Safâ vü zevk-ile ‘işret demidür

Kılur anı şular kim bildi ‘irfân
Safâ kadrin ne bilsün bâki hayvân

Kılalum anı kim ‘ârif demidür
Kılur anı şular kim âdemîdür

6580 Dürüşüp olmayalum biz de hayvân
Sizüñle idelüm bu demde seyrân

Bu resme çünkü söz işitdi âshâb
Açıldı seyre çün ahhâbâ ebvâb

Didiler kim revâdur seyr-i gülzâr
Niçe bir künc-i gamda ide diltâr

Tefferrüc-gâh iken her bâg u bûstân
Buyuruñ idelüm seyr-i gülsitân

Çü dil ‘arz itdi seyre iştiyâkı 228a
Bu yüzden kılduk anda ittifâkı

6585 İrişe subh u hengâm-ı seher-gâh
Tutavuz bag u râguñ seyrine râh

Görũñ imdi ne oldu anda hâli
Yazam takrîr idem heb kîl u kâli

Yine ol dem sunup câm-ı zehr-nâk
Diledi eyleye eflâki gam-nâk

BÂB-I BEYÂN-I SAFFET-İ LEYL

Meger ol dem yine bu dehri bî-bâk
Kim oldur her işinde cüst ü çâlâk

Çevürmeklige nurâni sıfâtı
Mukassî kılmaga bu kâyinâtı

6590 İrürdi âfitâb-ı menziline
Nehâruñ ‘askerin saldı iline

Dürüben defterin rûzuñ ser-â-ser
Nehâr-ı ley- ile kıldı beraber

Dahı bir lahzadan tâs bâz-ı devrân
Çıkardı tâs-ı yemîn tâb-rahşân

Anı idrâk idüben mîr-i eflâk
Giçüp tahta giribân eyledi çâk

Çıkardı ol nefes rûzuñ libâsın
Getürdi giymege leylũñ kabâsın

6595 Çün ihrâc itdi nuranî kabâyı
Ki giye şeb-revânî bir ‘abâyı

Geyüp pes lâcîverdi tonu anı
Götürdi rûzuñ emrinden nişanı

Münakkaş âsumânî renklü dîbâ
Ser-â-ser geydi dehr oldı müheyyâ

Kim ide şâh-ı leyl emrinde tedbîr 228b
Kılup ceş-i şeb ârâ-ile elbîr

Geçürdi taht-ı rûza merd-i hindî
Duruluk itdügi andan bilindi

6600 Nisâr itdi o hindî üzre lû'lû
Hemândem kıldı rûzuñ ceşin âlû

Dahı tutardı elde bâz-ı zerrîn
Şu'â' iderdi her etrâfa perrîn

Âyinde şâh-ı rûzuñ mîr-i eflâk
Kapup virdi elinden aña bî-bâk

Urup başına hem nurânî efser
Murassa'nazm lûlûdan münevver

Çıkardı taht-ı merd-i rûze anı
Komadı rûzı cündin nişanı

6605 Hemân ol demde âteş-bâz-ı devrân
Semâyı kıldı necm-i tâb-rahşân

Gidüp encâm-ı tâb-ı şems ü zulmet
Gelüp irdi ferah yirine fûrkat

Bekâsın añla imdi bu cihânuñ
Fenâsın diñle bu devr-i zamânuñ

Ne yüzden rûzı eyler leyl-i ta'tîl
Nehâr-ı leyle leyli rûze tebdîl

Ne sihr eyler ki olur eflâk pür-nâr
Ne kahr eyler gidüp gonca kalur hâr

6610 Ne efsunlar okur ol pür-hiyel gör
Ki kılur dîde-i eflâki heb kör

Virür bir niçe sûret bir nefesde
Kılur yüz biñ hevâyı bir hevesde

Geyürür merd-i rûze câme-i atlâs
Komaz merdi şebe zer virür iflâs

Dilirse leylî eyler tâb-ı rahşân 229a
Dilirse rûzı kılur zulmete efsân

Bu üslûba kılıncaq sohbet-i gayr
Diledükde ide seyyârda seyr

6615 Revân-ı dehr-i 'acûzı irdi nev-hîz
Getürdi bir hicâb-ı gaflet-âmîz

Cihâna saldı andan gitdi rûyet
Bu 'âlem halkı ol dem buldı gaflet

Hicâb-ı gafleti çün geydi insan
Degül insan geydi kamu hayvân

İrişdi her biri ol dem huzûra
Bisât-ı cân çün geldi zuhûra

Kamu zî-rûh geydi câme-i hâb
Felekden uşdı çün murg-ı seher-tâb

6620 İrişdi nevme mahlûk ıztırârı
Çü vardur cümle emrûñ bir karârı

Karârı giçdi rûzuñ irdi çün şeb
Cihân halkı kim uyhuya varur heb

Bu nev'a çün kamu heb hâba vardı
Seher bigi turup bir bâba vardı

Çagırdı şâh-ı rûze yine tekrâr
Didi vakt oldu sende tahta giç var

Seher peyki k' irüp itdi nidâyı
Hadîm-i subh işitdi ol sadâyı

6625 Uyandı ol nefes subhuñ hadîmi
Cihâna 'arz kıldı bir nesîmi

Kim uyandı deminden şâh-ı dem-dûz
Nidâ kıldurdı rûy-ı arza düpdüz

Uyandı uyhısundan cümle-i nâs
Nesîm-i subh-ı dem çün urdı enfâs

Seher vaktine çünkim irdi encâm
Çıkup zulmetden olur fark endâm

229b

Yine sultânı rûzun ‘azm kıldı
Seher hemgâmını çün cezm kıldı

6630 Cûbûs itdi giçüp tahta şitâbân
Felek sahnına saldı şems-i tâbân

Kamu eşya içün pür rezm kıldı
Giçüp tahta bir ulu bezm kıldı

Ki ya‘ni saldı ‘âlem üzre pertev
Kim oldu enverinden rûzı nev

Bu hâli gördi sultân-ı şeb-efrûz
Ki giçdi yine tahta şâh-ı nevrûz

Hemân kendüyi bahre yasladı ol merd
Revân gitdi cihândan serd-ile berd

6635 Güneş ‘arz itdi ol dem rûşinâsın
Ki bula cümle-i kes âşinâsın

Ki ya‘ni subh olup ‘âlem tonandı
Her etrafı cihânuñ ‘Adne döndi

İrişdi cümle eşya mahremine
Buluşdı kamu dervâ hemdemine

Halâyık gitdi heb işlü işine
Umûrı var kamuya başlu başına

Şularla ki ittifâk itdüñ nihânı
Dirildi itmege seyr-i cânânı

6640 Şu resme ittifâk itdüñdi ferden
Gezeydüñ gülşeni ferden-be-ferden

Gelüp cem‘ oldı heb bir yire eshâb
Sıgâr ü ger kibâr ü cümle ahbâb

Husûsâ ol habîb-i şekkerîn-leb
Güneş tal‘at kamer had sîb-i gabgab

Gelüben eyledi ‘azm-ı gülsitân 230a
Ki seyr ide bicümle bâg u bostân

İstanbul içre kim memdûh u mevsûf
Mu‘ayyen dâr-ı eyüb nâm-ı ma‘ruf

6645 Ser-âser seyridüp cümle cinânı
Dahi etrâfi bâg-ı bostânı

İrüp anı teferrüc-gâh idindük
Terah gitdi ferâhı hemrâh idündük

Kıluben ol ‘azîzi hem ziyaret
Oturup başladuk ‘ıyşe temâmet

Şu deñlü kılduk anda zevk ü işret
Ki ‘ayyûka irişdi savt-ı sohbet

Gör imdi noldı ol dem macerâyı
Nice sien itdi bize cümle câyı

6650 Cihânu başumıza teng kıldı
Kamuyı nâm bî-nâm u hem-neng kıldı

Mübeddel itdi zevk ü 'işrete gam
Çü şekker yirine sundı bize sem

Ne hoşdur gör kelâm-ı nâs-ı kâbil
Ki olur ma'na-yı Kur'âna mukâbil

Didiler ya'ni irer şehd mürden
'Usurdan yüsri vü yüsri 'usurdan

Gör imdi bu kelâm-ı dürfişânı
Bize ehl-i hıred dimişdür anı

6655 Ne mâtem ola âhir şâdisi yok
Ne sûr ola soñında acısı yok

Kezâlik sohbetümüz kıldı tebdîl
Bu kerb ü gussa kıldı zevk-i tâ'tîl

Ne çâre çün beşârete böyle oldı
Îrâdan u merâdan eyle oldı

Ne kim hakdandır aña hamd ü bî-had 230b
Degül insandan irer 'amd ü bî-'ad

Hakkuñ emrine biñ elhamdülillah
Şu dem çün eyle gördi Allah

6660 Gerek bâ-ımtisâl ola umûrı
Kazasına rıza hem nâ-zarûri

Pes eyle olsa gerden kılduk îtâk
Diler ihrâk ide ya vire i'tâk

Bu söz kat‘-ı recâ itmek degüldür
Reh-i ye’s ü emn gütmek degüldür

Kazasına rıza virmekdür ancak
Hilâfın kim ider pes emr olıncak

Emr budur recâmuz kesmenüz hiç
Nedeñlü havf kılsa kadimüz pîç

6665 Bize çok kudretinden ol güzel şâh
Didi taknatu min rahmetilillâh⁵

Pes eyle olsa emr-i Rabbi Yezdân
Neçün kat‘ı recâ ide bir insan

Recâmuz kesmez ger olur hâk
Recâ birle olur her dil ferah-nâk

Eger dirsem ne yüzdendür işâret
Nedür andan bu insana beşâret

Söz üzre sohbete olur key mutavvel
Garaz ne olduğu olmaz mugavvel

6670 Dimişler var makâmı her makâlûñ
Hakikat gâyeti yok kıl u kâlûñ

Aslı maksûdumuz takrîr idelüm
Ki var makdûrumuz tahrîr idelüm

Neye irdi görüñ âhir ser-encâm
Misâlidür k'olur 'âlemde her kâm

Aña göre oluñ tâlib murâda 231a
Ki virür geh muradı nâ-murâda

Murâda ire ne fûrkat virür geh
Ki töner maksadından özgeye reh

6675 Bilürsin eyledür hâli cihânuñ
Ki degmez gussasına zevki anuñ

Kurılmış inkılâb üzre karârı
Döner bir demde 'aksi ıztrârı

Dolabuñ tavrı kim ola 'akisten
Degüldür hâli devr-i mün'akisten

Bu merkez üzredür çünkim medârı
Niçe umar kişi andan karârı

Şu kim fehm eylemişdür şeş cihânı
Bilür ol 'âlemüñ yokdur sebâtı

6680 Bekâsı 'âlemüñ bir düşe beñzer
Düşin gören sanur bir tuşa beñzer

Misâlin aña eger olduñsa 'âkıl
Bilür anı k'oldur insan-ı kâmil

Ne imiş gör misâlin imdi ya'ni
Saña keşf ola tâ bu yirde ma'nî

Gör imdi noldı ya'ni bunda kârı

Aña beñzediyem bî-ihdiyârı

Görürsin düşde nâgeh bir perî- zât

Umar nefesüñ kim andan ala lezzât

6685 Murâda irmeden nefesüñ uyanur

Dahı ol meh-veşi yanında sanur

Husûsâ ol nefes ol oldı zâyîl

Degül kevn ü mekân ol mihre hâyil

Ne bilsün nefis-i şum umar vefâsın

Anı fehm eylemez çike cefâsın

Katuñdan gitdi çün hûb-ı zamâna

231b

Nice derdin getirürsin beyâna

Görür lutfını göñlüñ meyl eyler

Rehinde hûn-ı eşkin seyl eyler

6690 Dimez kim fânidür fâni olur ol

Bir âhar hane mihmanı olur ol

Görüp bir dem vefâsın mâyîl olur

Nedeñlü cevri iderse kâyîl olur

Velî bilmez anı bâli belâdur

Çiker oñı belîdür soñı lâdur

Dahı ikbâli anuñ lâ-bekâdur
Gel ikbâlinde gör anı bekâdur

Kime kim sunsa şehdi barmagından
İçürür aña zehri barmagından

6695 Kime yidürse ya‘ni bir kaşık bâl
İçürür âhir âgu bed olur hâl

Kime nân-pâre ki olmışdur nevâle
Aña yüz biñ segi eyler havâle

Kılur ikbâli yik sa‘at gehe ger
Virür idbâr-ı soñra ider ebter

Kimüñ kalbini pür itse ferahdan
Dilfikâr idiser tîg-i terahdan

Kimüñ kalbini bir dem kılssa hürrem
Hezârân gussa eyler aña hem-dem

6700 Dilin kılssa kimüñ halvetde güm-râh
Aña yüz biñ ider endîşe hem-râh

Kimüñ kılssa yirin gülşende pür-nûr
Mugaylandan kılur zulmetde mehcûr

Kimi mesrûr iderse ‘işret içre
Anı makhûr eyler fûrkat içre

Kimi gül bigi birdem kılssa handân 232a
Kılur bülbül-veş âhir anı nâlân

Kılur ger lâle haddin şevk-ile el
Yakar bagrın kılur pejmürde ahvâl

6705 Kime bir gül suna bâg-ı ferahdan
Pür ider kalbini hâr-ı terahdan

Kimüñ destin kıla gonca muhallat
Aña biñ ejderhâ ider musallat

Kime kim bu cihânda vire bir yâr
Aña yüz biñ havâle eyler âgyâr

Aña kim viridi dîbâ ferş ü minder
Yine terk itdürüp eyler kalender

Virür aña gehi taht-ı ‘âlî mesken
Türâb üzre kılur menzil mu‘ayyen

6710 Kıla ger mak‘aduñ fevka‘l-‘ulâda
Bil âhir merkadüñ tahta‘l-serâda

Hümâya virse pervâzı hevâdan
Yine nâzil ider arza semâdan

Güneş gerçi ki ‘âlem râhatıdur
Ziyâsı mûr u mâruñ hâcetıdur

Tulû‘ında ki gözletdürür eflâk
Gurûbında aña menzil ider hâk

Degüldür hâlî bundan hâl-i ‘âlem
Açıldı çün bu resme fâl-ı adam

6715 Gerekdür añlamak hâl-i cihânı
Göre tâ çiz-i cüzvîden me‘âni

Fenâdan añlaya bâkî sıfâtın
Ki hâl ide umûruñ müşkilâtın

Dahı hem Bârî’ye hamd ide sad-bâr
Çün olmadı emirden taşra deyyâr

BÂB-I BEYÂN-I SEBEB-İ CEM‘İYYET-İ ÂGYÂR

Pes ol gün ki eylüdüñ zevk ü safâlar 232b
Nice irdi görüñ âhir cefâlar

Hele matlûb-ı tâlib oldı hâsıl
Dem-i vahdete tutup musıl ve vâsıl

6720 Bu üslûb üzre giçdi hayli eyyâm
İrince ‘âkıbet yine ser-encâm

Gör imdi nice irer rûz-ı fûrkat
Bil imdi nice togar mâh-ı gurbet

Olıncak hâsılı arada âgyâr
Ne kılson ‘âşıkâ ya hûbb-ı dildâr

Ki zâhirden gele bir niçe iblîs
Kılalar ‘âşık için anca telbîs

Nice sabr eylesün kalbi nigârûñ
Nice çeksün gamını rûzigârûñ

6725 Habîbüñ kalbi kim gülden olur ter
Dahı berk-i semenden hûb u bihter

Doyar mı sengi ta‘na kalb-i dildâr
Ki darb üzre anuñla dâyim âgyâr

Dil-i dilber ki terdür berg-i gülden
Niçe yüz reng alur bir katre mülden

Di imdi irse ger nâr-ı haberler
Yakarlar diller anda mu‘teberler

Sevâba karışa sohbetde agrâz
Gerekdür anda ola dilden i‘râz

6730 Soñında nâmenüñ kim ola nükte
Koyam dest-i ‘âkıl aña nükte

Sözüñ kim ‘âkıbet mefhûmı şerdür
Anı ref‘ ide bilmek key hünerdür

İşiden er kelâmı nâ-sazdan 233a
Çiker destini la‘l-i cân fizâdan

Cevâbuñ soñ ucı çün serzenişdür
Anı hatm idebilmek hayli işdür

Sahun-ver hemleger ola sirişte
Tahammül idemez aña firişte

6735 Degül kim ola şahsı bî-te’emmül
İder mi gûş idüp sabr u tahammül

Bu iş olur degüldür bu cihânda
Anı olur diyen kalur yabânda

Velî itse olur insan-ı kâmil
‘Ulûm ehli olumaz aña ‘âmil

Bu kâmil işidür kâmilîler itmez
Özin fehm itmeyen ‘âmîler itmez

Husûsâ ol yañağı verd-i tâze
Ki me/nus ola dâyim ‘izz ü nâza

6740 İşidüp bu kadar bârid kelâma
Ki beñzer her birisi şol sihâma

Katı yaydan çıkup sadra irişür
Giçüp sadrı dil ü cânâ girişür

İder mi aña sabrı kalb-i dilşâd
Doyar mı bu hevâya serv-i âzâd

İrerse lâleye bir kıta‘ âteş
Tagayyür bulur olmaz şöyle dil-keş

Nedendür göz yumar her subh nerkes
Seher tûş olmaya çeşmine herkes

6745 Anuñçün yumar ol demde gözini
Seher geh görmeye nâdân yüzini

Bu kanden kim olasûzına sâmi‘
Anuñ bigi sûz olur kalbi kâmi‘

Seher gonca yaşınur bülbülinden 233b

Yaşınur gonca çün gördi gülinden

Nice doyar gül-i taze bu darba

İre bârid nefesler birle harbe

Ya bâda sabreder mi taze gonca

Döker yapragını heb bâd irince

6750 Çemende dokunırsa nîze-i bâd

Ana karşı duramaz serv-i âzâd

Pes eyle olsa diñlen noldı hâli

Neye irdi bu gam-gîniñ zevâli

Nice irdi benüm başuma hicrân

Tapusıñdan nigâruñ yine iy cân

Beni yâd eyleye ol serv-i âzâd

Bu göñlüm milketin kılmışken âbâd

Nice irdi harâba dârî anuñ

Ne kıldı dinleñ ana Bâri anun

6755 Nice kopardı fitne çarh-ı gaddar

Ki redd ide beni ol lâle ruhsâr

Görüñ imdi ne ‘arz itdi bu eflâk

Ki anuñla kıldı bu sadr-ı dil çâk

Dahı anuñla kıldı bagrımı hûn

Ki durmaz dâyim akar çünki ceyhun

Döküp göz yaşın ol dem bî-nihâyet

Bu şi'ri okuyup itdüm şikâyet

GAZEL-İ ŞİKÂYET MİNE'L-FELEK

Göñül sayd olalı zülf-i siyeh kârına dildâruñ

Cefâ-ile günün geçti vefâsın görmedüm yâruñ

6760 Meger kim mekri irmiştîr baña bu dehr-i mekkâruñ

Kime varam kılam feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

Dirîgâ lu' bı bu imiş ezelden her dil u cânâ 234a

Nitekim saldı mecnûnı gam-ı leyli beyâbâna

Anuñçün yok yire iy dil girirmiş dem-be-dem kana

Kime varam kılam feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

Dil-i 'uşşâkı bir lahza eyâ dil eylemez ol şâd

Ya şerrinden anuñ sen de ne yüzden olasın âzâd

Anuñ eli duyup kılmaz beni ol gonca bir dem yâd

Kime varam kılam feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

6765 Kime ikbâl ide bir dem soñında gösterür elin

Kabul itmez anuñ 'âkıl olanlar birdem ikbâlin

Cihânda añlamış yokdur anuñ derdâ kim ef'âlin

Kime varam kılma feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

Kime kim aglasam andan kılur ol da şikâyet çok

Ki zîrâ kimseye andan bu 'âlemde himâyet yok

Meded kim mekirine anuñ nihâyet yog u gâyet yog

Kime varam kılma feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

Bu 'âlem halkınuñ zârı anuñ cevri elindendür

Kamu 'uşşâkda hicrân anuñ hicri elindendür

6770 Kebâb olduğu diller çün anuñ zecri elindendür
Kime varam kılma feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

Dil-i ‘uşşâkı aglatmakdan özge aña iş yogdur
Bu fâni hanede bildüm anuñçün aña iş yogdur
Anuñ hergiz elinden çün Murâdî kurtuluş yokdur
Kime varam kılma feryâd elinden çarh-ı gaddâruñ

BÂB-I BEYÂN-I EFKÂR-I ZEHRÂB-I ÂGYÂR

Meger kim ol şeh-i hûbanı ‘âlem
Baña da‘vet için gönderdi elem

Gelüben ben dahı oldum musâhib
Olup bag-ı visâl-i yâra sâhib

6775 Gice gündüz iderdük zevk ü ‘işret 234b
Aradan gitmiş idi derd ü fûrkat

Meger kim bir bölük âgyâr-ı bî-dîn
Tuyup ahvâli tutarlar baña kîn

Kamusı cem‘ olurlar bir araya
Ne diyeler varuben dil-rubâyâ

Bu emri dikkat-ile fikr derler
Son ucu işbu fikri zikr derler

Kim ireler eve ol mehlikâyı
Kelâm içre añalar ben gedâyı

6780 Diyeler kim eyâ hurşîd-i enver
Yüzüñ günü ola dâyim münevver

Çü sen bir mehlikâsın hüsn-i mevzûn
Gerek a‘dâñ ola her lahza mahzûn

Niçün sen düşmenüñi güldürürsin
Dahi hem halka râzuñ bildürürsin

Getürürsin katuña bir gedâyı
Çikersün anuñ çün çok belâyı

Katında dahi keşf-i râz idersin
Özüñe anı hem sen yâr idersin

6785 Çıkar ol râzuñı eşhâsa söyler
Senüñ bu halk içinde zeminüñ eyler

Dahi ‘âşık giçer sen dilrubâyâ
Anı söyler kamu bây u gedâyâ

İrişdüm vuslata dir şâd olur hem
İşidüp anı dostuñ yâd olur hem

Ne dostuñ olsa senden dönderir yüz
Yamandur halk içinde bu asıl söz

Ne bulduñ imdi ol bî-nevâdan
Ki geçmezsın anuñla bu hevâdan

6790 Di imdi anı sürsen dergehüñden
Gide tâ kim bu ergilik rehüñden

235a

Eger ol bî-nevâyı idesin red
Bilürler sende vardur ‘akl-ı sermed

Yine heb yüz tutup dostuñ rehüñe
Ol nice kul olurlar dergehüñe

Eger kim kılmayasın anı sen yâd
Bil anı senden olur dostlaruñ âb

Eger ‘abdüñse kıl anı âzâd
Recâ senden budur iy serv-i âzâd

6795 Kim olduñ bir şehirde gayretüñden
Halâyıkdan kesildüñ gaybetüñden

Tapuña ‘arz kıldıñ kamu hâli
Senüñdür bâki emr iy kadr-i ‘âli

Tevakku bu velî iy şâh-ı ‘âdil
‘Âdil üzre olasın bunda kâmil

Ferâmûş olmaya tâ ‘abd-ı sâbık
Tefekkür eyle bu emre muvâfık

Ne cevri eyle kadîmî bendeler çün
Ne söz işit ‘abes efgendeler çün

6800 Ne et yansun ne şiş ne köyünsün iy cân
Ne it degsün ne kalsun bunda hüsrân

Ki ya‘ni sen halâs ol il dilinden
Ki bizde kurtulalum halk elinden

Muhassal aña göre eyle efkâr
Recâmuz senden işbu iy vefâdâr

**BÂB-I BEYÂN-I MÜSTEMÂ'Î'L-‘ÂŞİK MÜZÂFEKÂRÜ'L-
A‘YÂRÜ[...] ‘ÂŞIKU'L-MA‘ŞÛK**

Muhassal iş resme kamu âgyâr
Dirilüp eylemişler böyle efkâr

İşitdüm bende bu efkârı ilden 235b
Getürdüm iş bu râyı cân u dilden

6805 Varam ol padişâhuñ menziline
İrem ol cennetüñ taze güline

Diyem kim iy şeh-i hûbân-ı devrân
Fidâ olsun yolında cism-ile cân

Seni da‘vet ider olmuş rakîbüñ
Demin nûş itmege bu ben garîbüñ

Hazer kıl imdi varma da‘vetine
Keder irmeye kalbüñ salvetine

Turu geldüm bu efkâr-ile bîmâr
Nigâruñ katına irdüm idüp zâr

6810 Selâm idüp du‘â kıldum firâvân
Velî çeşmüm döker yaş yirine kan

Görüben iş bu hâli didi dildâr
Nedür halüñ niçün eyler dilüñ zâr

Ya çeşmüñden niçün eşküñ revândur
Husûsâ kim akan su bigi kandur

‘Ayân it imdi baña noldı halüñ
Beyân it şimdi noldı kıl u kâlüñ

BÂB-I BEYÂN-I CEVABÜ‘L ‘ÂŞIK Lİ-KELÂMÜ‘L-MA‘ŞÛK

İşitdüm bu sözi çün ol hümâdan
Dilüm kat‘ eyleyüp yâre du‘âdan

6815 Didüm kim benüm rûhum revânum
Tapuñ ma‘lûmıdur râz-ı nihânım

Cihân turdukça tûr olup ferah-nâk
‘Adûñuñ cismini dehr eylesün hâk

Anı bil iy şeh-i hûbân-ı ‘âlem
Fenâ küncin tutar âhir her âdem

Ana göre gerekdür imdi ‘amâl 236a
Gerek lutf u gerek cevr ü gerek âl

Cihâna dime muhkemdür kem olmaz
Anuñ kim soñı kemdür muhkem olmaz

6820 Ne var anda ola enva-ı eltâf
Ana magrûr olup sen urmagıl lâf

Tayanma devletine bu fenânuñ
Nice devlet ki soñı letdür anuñ

‘Îzâm içinde münh olsa yidügüñ
Ham ider kalbiñi ol münh didügüñ

Şu kim mugdur bu dünya şerbetinden
Olupdur kalbi pür gam kürvetinden

Kılır ‘âlem şu kim sâhib ‘âlemdür
Ne ‘âlemdür kim ol soñı elemdür

6825 Bu pend-i gevherini imdi kıl gûş
Dem ola idesin anuñla dil hoş

Ferâmûş eyleme sakla gönülde
Bu gevher yaraşur her genc-i dilde

Ne var satılmasa her gün ‘ayân ol
Yatursa kenzde itmez ziyân ol

Dem ola müşterî bulma aña
Ana muhtâç oluben kala taña

Ne var var-ise gûşuñda niçe pend
Anuñla eyler-iseñ niçe biñ bend

6830 Dahı var-ise niçe gûş-vâruñ
Olup mengûş dürr-i şâh-vâruñ

Bu pend-i ‘âşıkîyi de eylegil gûş
Derûn-ı dilde tut kılma ferâmûş

Dem ola kim anuñ vakti bulına
Anuñla dahı bir menzil alına

Bu pendüñ yirini tutmaz kalan pend 236b
Bunuñ ‘akdini kılmaz niçe biñ bend

Kılıç ki olur girân-mâye behâda
Bulunur müşterî her bir yañada

6835 Olur kıymetde dâyim eyle sengîn
Virürler ana yüz miskâl rengîn

Alurlar anı baglarlar miyâne
İre vakti gele ana zamâne

Anı vaktinde isti‘mâl ideler
Anuñla niçe dürlü hâl ideler

Velî bir pula olur niçe sûzen
Alup başunda saklar kamu rehzen

Mu’ayyen tîg olur tîz u dahı cüst
Velîkin kâr-ı sûzende olur süst

6840 Anuñ itdügi işi işlemez ol
Bulunur her birinden bir işe yol

Çi ger tîgüñ mahalli azırakdur
Velî biñ yıl yarak bir gün gerekdür

Di imdi eyle olsa iy hırâmân
Bu pend-i nâzükde bir gün iy cân

Dem ola bulına bir ehl-i insâf
‘Amel ide anuñla urmaya lâf

Ne var virürse dünya ni‘met elvân
Hebâ ider kamusun yine bir ân

6845 Nice kim kişiye ihsânı vardır
Yine soñında anuñ anı vardır

Belî didüğine bakma belâdur
Çün anuñ kalbi bildüñ nâ vü lâdur

Lisâneny-ile müsbetdür fenâsı
Gınâ sanma anı irer ‘anâsı

Yapar kalbi fenâ mi‘mârdur ol 237a
Yine âhir seni yir mârdur ol

Fenânuñ nâmı ger ma‘mûr oldı
Didi ‘âkıl ki soñı mûr oldı

6850 Ki ya‘ni jengdür kalbi kılur pâs
Anuñçün aña bakmaz asl olan nâs

Murâd ola ve ger bunda karınca
Kovar nâ-ehl olan anı irince

Ehl-i katında yogdur aña hürmet
Şu bir mûra ki ola ‘âlemde ragbet

Velî rûm ehli ider çok tefâhür
Anuñ lafi iken bulmaz tezâhür

Velî ehl içre ancak ol kadardur
Aña bakmazuz virürsün ol kadardur

6855 Çi ger ehl ola bilmekte kaderden
Kişi ehl olmaz bil ol kadardan

Di imdi dürişüp ehl-i kemâl ol
Bilür anı ki kesb itdi kemâl ol

Cihânuñ bakma ak u karasına
Devâ ol rahm-ile bir dil yarasına

Nice kim gördi girçekler yalanın
Anı ref' eyle de ahz it kalanın

Ulular çesmi-ile nâzır olgıl
Seni de aldamasun hâzır olgıl

6860 Aña magrûr olan irür cefâya
Hilâfın gözleyen irer vefâya

Şular kim hüsn-ile magrûrlardur
Cefâ vü cevr-ile mesrûrlardur

Sanur mısın kim anlar kala bâki
Zevâl olmaya hüsnine mülâki

Hümâ-veş nitekim göke çıkarlar 237b
İnüp bir gün yire diller yakarlar

Ya şol kim germ olur hüsn-ile elân
Anı bil hüsnî geçer çünki bir ân

6865 Şu hûbuñ kim añılur sanı vardur
Kad u ebrusınûñ bir anı vardur

Fenâdur bâkisi fâni olur heb
Diyâr-ı kabr mihmânı olur heb

Ve gerçi hüsne herkes nev-hevesdür
Misâli hüsnuñ ancak bir nefesdür

Eger âh itse ‘âşık ol hevesde
Giçer diyince hâ ol bir nefesde

Ana magrûr olmak nâ-revâdur
Bu turfa ‘âzim olmak nâ-sezâdur

6870 Çü bir tuşun kim olmaya bekâsı
Ana garralgun olmaz revâsı

Güzellik pâyidâr olmaz kişide
Ne olsun imdi ya anuñ tuşi de

Bu aslı böyle olmazlar revâne
Bu râha ‘azm iden düşer yâbâne

Güzellik bâki olaydı dem-â-dem
Cihân içinde hiç olmazdı âdem

Ki zîrâ ol da misli oldı ‘ömrüñ
Budur kavli cemîi Zeyd ü ‘Amr’uñ

6875 Eger kim ‘ömr olaydı kişiye yâr
Ne naks ireydi hüsne dahı iy yâr

Bular her câyidür bil imdi şâhum
Nolur her câyilerden pâdişâhum

Ne umar kişi her câyiden âhir
Ne didiler dahı gör hüsne zâhir

Misâli ya‘ni teşbîh oldı âba 238a
Akar andan irer bir âfitâba

Nice kim var ise âbuñ kârârı
O deñlüdür bu hüsnuñ de medârı

6880 Kamer tebdîl-i hatda ger makardur
Makar bulmaz gezer yine kamerdür

O da hercâyilikde güne beñzer
Hüsnu de mâ u gün ü düne beñzer

Bularıñ yokdurur hergiz kârârı
Bulara ‘âkil itmez ‘itibârı

Di imdi sen de ‘âkil olgıl iy yâr
Bu hüsne ‘itibârı itme zinhâr

Muhassal ‘akl u fikrũñ cem‘ eyle
Ehil bezminde sözüñ şem‘ eyle

6885 Bu efkârı gider anda hazer it
Bu bed-endîşedür ‘ömrüm güzer it

Hakikat hüsne hem mâlik olanlar
Güzellik silkine sâlik olanlar

Uzadup cevri elin sunmadı cânâ
Oluben hüsne magrûr cânâ

Şular kim oldu sâhib hüsni mâle
Cefâ kılmadılar sâhib-kemâle

Ki ya'ni 'aklı irürüp bu meâle
Hakın virdi irişmezden zevâle

6890 Aña göre kıl imdi sen de tedbîr
Cefâ vü cevri-ile var itme el bir

N'ola irdiyse hüsniñ ibti'dası
İki üç yılda irer intihâsı

Bu deñlü 'ömr için iy zülf-i ra'nâ
Seni kılmasun ol igende garrâ

Sen uyma imdi ol hercâyiye var
Ki şermende olup çekmeyesin 'âr

238b

Nevar irdi ise hüsniñ kemâle
İken cevri eyleme ehl-i kemâle

6895 Revân iz'ân eyle bu hayâli
Ki vardur her kemâlün bir zevâli

Aña göre bak imdi bu cihâna
Tutup el 'âşıkı atma yabâna

Rehi ‘ıŝkuñda ölenler dirilmez
Kalur hüsnüñ güli cânâ dirilmez

Kesilen baş yine bitmez ‘ayândur
Çıkup tenden gelen yine ne cânur

Ya hüsnüñ ola tebdîl ol gelür mi
Hilâl olsa kamer tâbı olur mı

6900 Bu serva hod şeha darbı meseldür
‘Amel ider ki anı ehl-i ‘ameldür

Ulular sözini her kim işitmez
Olur gümrâh iken yahşi iş itmez

Dimişdür nitekim ehl-i tefehhüm
Rahim olana iderler terahhum

Di imdi baña sen rahm eyle iy cân
Bulasın sen de rahm iy şâh-ı hûbân

Dahi sen bu hevâya bir ‘amel kıl
Kim andan anlar işin pür-halel kıl

6905 Ne lâyıık bir bölük âgyâr-ı bed-kâr
Senüñ re’yüñden idüp özge efkâr

Senüñ tedbîründe karalar el
Kılur kez cümle-i müŝkilleri hal

Niçe dürlü ideler fikr-i zâyid
Saña andan mezâlim ola ‘âyid

Di imdi sen de kıl tedbîrin anuñ 239a

Katuñdan redd kıl her birin anuñ

Yaraşmazsan bu efkârı uzatmak

Gerekdür bunda fikr okın uzatmak

6910 Muhassal gülsitâna zag ulaşsa

Yakın u ger müdâm uzak ulaşsa

Anuñ dermânı bu ancak o yokdur

Şu bâguñ kim oyığı yok oyukdur

Biterse bûsitân içinde ayruk

Aña hiç çâre yok nehinden ayruk

Di imdi anları heb redd eyle

Bu bahre kûh-ı hicri sedd eyle

Yap ol yecûc için sedd-i sikender

Zafer bulmaya key zahmet çikenler

6915 Muhassal bulmayalar dahi bir yol

Kebûter bigi bâl ü perini-yol

Ki dâyim irmeyeler vuslatuña

Revâ mı anlar irmek sohbetüñe

Neden kande ire olmaz megesler

Yaraşur mı âramda hâr u haslar

‘Arak-rîz olsa zülfinden had-i yâr

El uzatmak diler aña da âgyâr

Düşerse katre-i şebnem gül-âba
Nasîb olmak yaraşur mı kilâba

6920 Anı men' eylegil iy şûh u şengül
Ne var aglarsa âgyâr sen gül

Terahhum eyleme gözi yaşuna
Çıkarsa yaşdır nakden[?] başına

Meseldür söylenür bu dilde tekrâr
Seg ıslandukça olur dahi murdâr

Şehâ mikdârını bildür habîbe 239b
Ki dil uzatmayalar her garîbe

Elin kesün uzatmasun hayâsuz
Ne haddi söyleye ol bî-hayâsuz

6925 Ne haddi var suna ak u karaya
Ne zulf u kaş u kadd çün ü çıraya

Ne haddidür diye bu kış u bu yaz
Degül kim diye lutf u cevır okı yaz

Aña bayram kaçan kimdir ki Bârî
Gelüp râhından ir göre nigârı

Bu kanden men' ide kalbün vefâdan
Ayurmak isteye ben mübtelâdan

Buna şâyeste kârı itmesünler
Bu kec-rev râhı dutup gitmesünler

6930 Kosunlar bu merâm-ı nâ-sezâyı
Bize ‘arz itmesünler ol izâyı

Çü sen bir hûbb-ı şengül dil-rubâsın
Gönüller sayd idici bir hümâsın

Gelüp biñ nâz-ile biñ bâz idersin
Geh olur lutfi çok cevır az idersin

Mutavvel sünbülüñ kadrüñ yücedür
Anuñcün lutf u cevruñ câ-be-câdur

Seni men‘ itmek andan iy hüner-ver
Ne revdür bu kim anlar dâyim eyler

6935 Revâ mı zümre-i âgyâr-ı bed-gîn
Kılalar işbu ben bîmâr için kîn

Bileydüm rahm olmazsen hümâdan
Müdârâ aradum ben bu hevâdan

Varup olur idüm ol bâbâ sâyil
Umaram lutfuñ ola bunda hâyil

Nedür imdi müdârâ añla iy yâr
Bu kârı görmeden evvelce âgyâr

240a

Eger kim añlasam epsem olurdu
Çi dest ü pâynı öpsem olurdu

6940 Kesilmeyen eli nâ-çâr öperler
‘Adû kalbine andan su seperler

İrişürler anuñ-ile murâda
Halîlîyet kopar yine arada

Ve illâ umaram senden vefâlar
Baña irgörmeye andan cefâlar

Ve hem muhtâç kılmaya rakîbe
Çü derdüm arz olupdur sen tabîbe

Dahi hem cem‘ olup ser-cümle âgyâr
Dirilüp eylemişler niçe efkâr

6945 Beni ayırmak murâd edüp tapudan
Hiyel-küflin açupdur her kapudan

Di imdi eyle olsa iy nigârum
Bilürsin senden ayru yok karârum

Benüm senden cüdâ hod râhatum yok
Tapuñdan gitmege hem tâkatüm yok

Beni senden cüdâ kılmak dilerler
Bu dâ için devâ bulmak dilerler

Anuñçün cem‘ olup bir niçe âgyâr
Bu kâra eylemişler böyle efkâr

6950 Kim ilteler eve sen mehlikâyı
Ol esnâda añalar ben gedâyı

Diyeler kim nedür ol bî-nevâda
Niçün seyr idesün sen ol hevâda

Kim ol şol 'âşıkı rüsvây idendür
Cihâna hazretüñ rüsvây idendür

Getürme imdi sen anı kapuña 240b
Ve illâ hasm oluruz heb tapuña

Ya anı eyle ya hod bizi makbûl
Katuñuñ anı idin ya bizi kabûl

6955 Muhassal zem idüben ben fakîri
İreler işügüñden bu hakîri

Eger kim sen beni redd eyleseñ yâr
Benüm halüm olur gâyet de düşvâr

Girürsin kanuma bî-cân idersin
Uyup âgyâra gâfil kan idersin

Gel imdi varmagıl da'vetlerine
Hezar la'net ola salvetlerine

Hem uyma anlaruñ igvâlarına
Niçün ser koşasın gavgâlarına

6960 Meleksin varma hem iblîs evine
Kim insan aglaya şeytan sevine

Firişte olmaz iblîse musâhib
Hilâf-ı 'âdet iş olmaz münâsib

Vehm iy verd-i gülizârı muhabbet
Dür-i bahr-i kerem kan-ı mürüvvet

Bu karı fehm idüp iz'ân eyle
Bu derde imdi bir dermân eyle

Ki ya'ni iy şeh-i hûbân-ı devrân
Fidâ olsun yoluña baş-ile cân

6965 Muhakkak bil degül anları dostuñ
Cefâ kıl anlara irdükçe destüñe

Firişte eylemez şeytana takrîb
Tapuñ itse il ider anı tâ'yîb

Melek olur mı iblîse me'nûs 241a
Bu karı kılma it anları me'yûs

İt oldığı yire inmez firişte
Bu âdâbı gözetgil her bir işde

Kamer iner mi ya sehâr evine
Görüp bâkî olan câzu evine

6970 Şeh-i hûbân-ı 'âlemsin nigârâ
Saña hem-dem gerek niçe dilârâ

Ne lâyıık anlara sen yâr olmak
'Aybdur böyle bed-efkâr olmak

Kim anlar olalar saña musâhib
Tururken karşıña bunca mehâzib

Musâhib saña mehrûlar yaraşur
Mu'anber zülf ü hoş bûlar yaraşur

Ne gülzâr ola verd-i hâr u hâsdur
Guraba cife tûtîye kafesdür

6975 Mesel budur uçar cinsiyle her kuş
Bu pendî etmegil imdi ferâmûş

Olar hod bir bölük hâr u haşekdür
Musâhib olan anlara eşekdür

Sen ol zât-ı münevversin kim iy cân
Senüñle hürrem olur her dil ü cân

Güneş gerçi salar pertev cihâna
İrişür nurı yahşiye yamâna

Ziyâsına anuñ noksan irişmez
Kemâl ü hüsnine hüsrân irişmez

6980 Düşerse cife bahre sad-hezârân
İrişmez mâ-‘i bahre naks iy cân

Velîkin saña anlardan hüsrü yok
Budur havfum baña ire ‘usur çok

Ki zirâ ideler ızlâl kalbüñ
Anuñ ile bula ihlâl kalbüñ

Kılasın baña sen andan cefâlar
Kılurken dâyima mihr ü vefâlar

Şehâ fûrkat bigi müşkil gam olmaz
Bu derd-i fûrkate hergiz em olmaz

6985 Bu iş ‘uşşâka key müşkil kemendür
Bu fûrkat ‘akdi gâyet olubendür

Budur havfum olaruñ yüzleründen
Dilüñe gam irişür sözleründen

Anuñ ile beni sen yâd idesin
Yine kârum benüm feryâd idesin

Beni sen terk idüp iy yâr-ı cânı
Başuma târ idüp milk-i cihânı

Baña ‘arz idesin yolıñda fûrkat
Şehâ çıkdürme lutf it imdi necat

6990 Baña rahm eyleyüp iy yâr-ı hoşhû
Getürme başuma biñ dürlü kaygu

Bu işden imdi sultânum hazer kıl
Arâzil sohbetinden gel güzer kıl

Beni redd itme lutf it hem habîbüm
Çü sensin cümle-i derde tabîbüm

Benüm senden cüdâ ne kudretüm var
Geçinem ‘işkuñ ile iy vefâdâr

Muhassal işbu resme eyledüm zâr
Beyân idüp bu hâli ben dilefkâr

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂB-I MA‘ŞÛKU‘L-‘ÂŞİK

6995 Bu fikri fehm idüben ol hümâ bâl
Tebessüm eyleyüp kıldı ruhın âl

Didi iy ‘âşık-ı bî-çâre miskîn 242a
Yüri bu havf-ı terk it öyle gamgîn

Ola mı anlaruñ varam evine
Ki dostum aglaya düşmen sevine

Ya uyup sözlerine sen gedâyı
Tapumdan dür idem çike belâyı

Husûsâ itmişem ahvâlünü gûş
Bu olur mı yine idem ferâmûş

7000 Olınca sürmezem sini katumdan
Cefâ irmez saña bil hazretümden

Yüri var öziñi bîmâr itme
Bir olmaz fikr idüben zâr itme

Eger bir yaña olsa halk-ı ‘âlem
Saña çekdürmezme ben hicr-ile gam

Ferâh-nâk ol gider kaygûyı dilden
Gelen budur senüñ emrüñde elden

Gider kalbüñden ol olmaz hevâyı
Anuñçün çikme oñulmaz belâyı

7005 Benümde kalbüme hem virme teşvîş
Ki tâ kalbümle gam olma hem îş

Ko imdi bu kelâm-ı nâ-sezâyı
Kim anda çekmeyisersin ezâyı

BÂB-I BEYÂN-I DU‘ÂU‘L-MUHİBBÜ‘L-HABÎB

İşidüp bu sözi de ol sanemden
Dedüm kim pâk u sâf ol jeng-i gamdan

Dahi ‘âlemde ‘ömrüm pâyidâr ol
Cihân turdukca tur benüm-ile yâr ol

Yüz ursun dergehüñe taht u devlet
İrişsün kalbüñe her lahza salvet

7010 Cüdâ olsun ‘adûlar dergehiñden 242b
Yaman bâd esmesün dogrı rehiñden

Gözüñ görmeye düşmeden yavuz iş
Kim andan irmeye kalbüñe teşvîş

Benüm havfum budur iy lâle ruhsâr
Dirilüp cem‘ ola katuña ağyâr

Diyeler dü-sitâna çok haberler
Bulalar anuñ-ile çok zaferler

Velî şeytân ider her kalbe iğvâ
Çi ger anuñla adem niçe gavgâ

7015 Feemmâ ol rakîb diyu o iblîs
Gelüp zâhirden ide niçe telbîs

Kişi bir defa‘ eyler sözini redd
İkincide çiker elbet dile sadd

Bular hod bir bölük âgyâr-ı bî-dîn
Tutubdur cân u dilden her biri kîn

Şu deñlü söyleyeler bunca bed-kâr
Dirigâ irüp ide kalbüne kâr

Anuñla idesin sen de beni yâd
Ya kime eyleyem ben bende feryâd

7020 Bu resme aglayup ol yüzi aga
Bu şi‘ri okuyup düşdüm ayaga

GAZEL-İ MURABBA‘

Nâr-ı hicrân-ile hâkister olup yandı hasad
Âsitânuñ idinelden dil-i dîvâne sened
Beni tapuñdan eyâ hûb-ı zamân eyleme redd
Meded Allah’ı severseñ meded iy yâr meded

Niçe bir cevr ü cefâ eylesün cânumuza
Kanmayup mihr ü vefâ bu dil-i giryânumuza
İşigüñden sürüben girme bizüm kanumıza
Meded Allah’ı severseñ meded iy yâr meded

243a

7025 Niçe bir karşıña bülbül bigi zâr kılayın
Ya ruhuñ şevküne karşı niçe bir yakılayın
Bilimezem ki ‘acep neyleyeyin ne kılayın
Meded Allah’ı severseñ meded iy yâr meded

Yaraşur mı saña kim ben kuluñı zâr idesin
Gam derdüñ-ile efgende vü bîmâr idesin
Ya beni kayup ilüñ derdine tîmâr idesin
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

Sanma her har ile zevk ü safâlar niçe bir
Kılasın her birine mihr ü vefâlar niçe bir
7030 Ya Murâdî kuluña bunca izâlar niçe bir
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

BEYÂN-I GAZEL-İ MÜ'ESSER

Nigâra kılmaga biñ biñ niyâzı
Okudum iş bu şi'r-i cân-ı güdâzı

GAZEL-İ MÜ'ESSER

Yanaram 'ışk odına dün ü gün iy yâr meded
Görelî zülf ü ruhuñ bu dil-i bî-kâr meded

Saldı sevdâya beni zülf-i siyehkâr meded
Kıldı bend olmag-ıçün boynumı efkâr meded

Sanmasun bende beni gamze-i mekkâr meded
Dem-be-dem kanum içer şol iki hûn-hâr meded

7035 Kılma bu derdi gam-ile beni bîmâr meded
Çünkü la'lüñden irişmez yine tîmâr meded

Tograma hançer ile bagrumı her bâr meded
Urma zahm üstine zahmımı yine tekrâr meded

Kanı insâfuñ eyâ yâr-ı cefâ-kâr meded 243b

Gel esirge beni iy hûb-ı sitem-kâr meded

Rahm idüp bend-i belâdan beni kurtar meded

Meded Allah'ı seversenMeded iy yâr meded

Olmuşam bend-i belâ içre giriftâr yine

Kalmışam dâm-ı cefâ içre dil-fekâr yine

7040 Yakma odlara beni hicr-ile iy yâr yine

Bulmadum derdüme em kaldum nâçâr yine

Tañ mıdur eyler-isem hasret-ile zâr yine

Eyleyüp dürlü fiten şol iki sehâr yine

Sihr-ile aldı canum eylemez ikrâr yine

Oldı bir gonca içün her tarafum hâr yine

Meskenüm eyleme zülfüñ bigi pür-nâr yine

Kıl terahhum güzelüm gel beni kurtar yine

Eyleme bu elemi bendede izhâr yine

Sen vefâlar idegör 'âşika iş'âr yine

7045 Kalmasun dâm-ı cefâ içre dil evkâr yine

Meded Allah'ı seversenMeded iy yâr meded

Asılır zülfüñe dil iy peri canbâz mı ki

Bu kadar cevri ü cefâ çekdi usanmaz mı ki

Yolıña ölecegin hicr-ile sanmaz mı ki

Dil virüp derdüñ alur derdüñe tuymaz mı ki

İçiser zehr-i gamuñ tas-ile kanmaz mı ki
Oldı halk içre melâmet anı añmaz mı ki

Şöyle bend-ile gezer iy meh utanmaz mı ki
Yüklenür bagru gamun yohsa mihen-bâz mı ki

7050 İşigüñden sürüben girme bizüm [...] 244a
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

Niçe bir karşı geh bülbül bigi zârı kılayın
Ya ruhuñ şevkına karşı niçe bir yakılayın

Bilmezem ki 'aceb neyleyeyin ne kılayın
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

Yaraşur mı saña km ben kuluña zâr idesin
Gam-ı derdüñ-ile efkende vü bîmâr idesin

Ya beni koyup eyleñ derdine tîmâr idesin
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

7055 Sanma her hâr-ile zevk ü safâlar niçe bir
Kılasın her birine mihr ü vefâlar niçe bir

Ya Murâdî kuluña bunca izâlar niçe bir
Meded Allah'ı severseñ meded iy yâr meded

BEYÂN-I GAZEL-İ MA'ŞÛK

Ne ki an kılmaga biñ biñ niyâzı
Okudum işbu şi'ri cân güdâzı

GAZEL-İ MA'ŞÛK

Yanaram 'ışk odına dün ü gün iy yâr meded
Gör ki zülf ü ruhuñ bu dil bî-kâr meded

Saldı sevdâya beni zülf-i siyâhkâr meded
Kıldı bende olmagiçün boynumı efkâr meded

7060 Salmasun bende beni gamze mekkâr meded
Çünkü la'lünden irişmez yine tîmâr meded

Togar meh hançer-ile bagrumı her bâr meded
Över meh zahm üstine zahmımı yine tekrâr meded

Anı başdan çıkarın zülf-i semensâ mı ki 244b
Dahı âşufte kılan şol ruh-ı zibâ mı ki

Yine hacir çiken ol nerges şehlâ mı ki
Dile gam 'ârz iden ol hûb-ı dilâra mı ki

Bu murâd yine 'aceb bulunca gam ehrâmı ki
Bu kadar cevri ü cefâ eylemek olam ki

7065 Maraz- ı 'ışka em olmaz buda bir dâ mı ki
Meded Allah resûlüñ meded iy yâr meded

BÂB-I İSTİMÂLETÜ'L-MA'ŞÛKU'L-'ÂŞIK

Bu sırrı fehm idüp ol yâr-ı mevzûn
Didi bunlar için var olma mahzûn

Degülem ol ki görüp yüzlerini
Kabul idem bu nev‘a sözlerini

Yine bil kim idem ben anları yâd
İşidüp bu işi kalbün ola şâd

BÂB-I BEYÂN-I VEDÂ‘-I ‘ÂŞIKU‘L-HÂBÎB

İşidüp bu kelâmı ol satmadan
Beri oldı göñül gamdan sıtmadan

7070 Du‘âlar eyleyüp dildâra tekrâr
Vedâ‘ idüp katından gitdüm iy yâr

Varuben halvetüme şâd u handân
Du‘âya başladum ol yâra penhân

Velî cânım sizerdi âgyâr
Hasîr-ı kalb-i yâra ideler kâr

Habîbi ideler ol demde izlâl
Olam anuñ ile şûride derhâl

Hele bir iki gün çıkdı bu igvâ 245a
Görün âhir neye irişdü gavgâ

7075 Muhassal bulımadum çâna zâhir
Ki terh idem rakîbüñ cem‘ni âhir

Bulımayup anuñ menba‘ına dermân
Bu şi‘ri bâğlayuben itdüm efgân

GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ DEVVÂR

Görmemişdür kimesne ben gördüğüm devvârdan
Çikmemişdür hiç emed çikdüğüm bu devvârdan

Kahrı devvar mı çikem yohsa cevr-i yârı mı
Dagın âgyâr mı yohsa tonuzu her bir hârdan

Tâ'na senden dîv ü rakîbün beni âzâd itmeñe
Her süleymanum irişi kim yanmışam bu nârdan

7080 La'netinden yitmiş iki milletün kurtulmadı
Geldügiçün bu 'âmel-i iblîs olan mekkârdan

Cevr-i dilberden halâs olmak baña asânından
Teg Murâdî kurtulaydum nükte-i âgyârdan

BÂB-I BEYÂN-I SEBEB-İ CEM'AT ÂGYÂR-I BED-KÂRÂN

Görüñ imdi ne oldı bunda kârı
İrürdüm âsumâna yine zârı

Ki ya'ni cem' olup âgyâr-ı bedkâr
Ne kıldılar bu yirde yine efkâr

Kılayın cümlesin bunda beyân heb
'Ale't-tafsîl ola tâ kim 'ayân heb

BÂB-I BEYÂN-I CEM'İYYET-İ ÂGYÂR-I Lİ-DAVET-İ YÂR

7085 Hele cem'oluban birince âgyâr
Kılurlar yine evvel fikri tekrâr

Varurlar kapusına dilrubânuñ 245b

İrerler tapusına ol hümânuñ

Dahı soñda irer irerler hazretine

Yüz ururlar varup yâruñ katına

Dahı soñda du‘â idüp nigâra

Tazarrular idüben şehr-i yâra

Kılup dildâra ‘arz-ı iştiyâkı

Dimişler eyle kılduk ittifâkı

7090 Gelüben hazretüñ da‘veti kılavuz

Varuben bir nefes sohbeta kılavuz

Kadem rencinde kıl lutf eyle iy şâh

Bu bendeñ câna yine dogrı tut râh

Müşerref eyle bir dem ol mekânı

Münevver eyle hem haddüñ-ile anı

Velî yog bizde hizmet saña âhrâ

Bula anuñla tâ kalbüñ tesellî

Kamu üftâde yüzsen şâh-ı hûbân

Çü biz efgende tapuñ kân-ı ihsân

7095 Kerem kıl imdi bize eyle ihsân

Kadem rence kıl iy serv-i hırâman

Kuluñ odasıdur kılma tereddüd
Gulâmuñ olmaya andan temerrüd

Tur imdi iy şeh-i hûbân-ı ‘âlem
İşüñ çün lutf u ihsândurur mâdem

Bizi şermende kılma imdi Bâri
Çü sensin milket-i dil şeh-i yârı

Rahımdan özge yokdur her gedâya
Tapuñdan kim ide zulm u ‘anâya

7100 Pes eyle olsa iy sultân-ı hûbân
Tapuñdan biz gedâya eyle ihsân

Turu gel gidelüm iy zülf-i sünbül 246a
Ki yokdur bizde sabr-ile tahammül

Kamu esbâbı heb kılduk müheyyâ
Gel imdi sen dahı ‘arz it müheyyâ

Çü bildüñ kamu hâli iydilârâm
Ne lazımdur tapuña dahı ebrâm

İZLÂL-İ ÂGYÂR Lİ-KALB-İ NİGÂR

Muhassal ol kadar kim söylemişler
Habîbüñ göñlünü bezm eylemişler

7105 Görür kim hem söz açılmaz bu yüzen
Anuñçün çıkmayup ol meh de sözden

Olup âgyâra tâbi‘ ol hırâmân
Kılur anlar-file ol yaña seyrân

Varurlar hanesine ol rakîbüñ
Yüz ururlar ayagina habîbüñ

İderler ol nefes ol deñlü ikrâm
Sanur anları girçek ol dil-ârâm

Hele giçüp oturup kamu âgyâr
Kılurlar sohbetüñ esbâbın izhâr

7110 Yemek içmek ne ise hâsıl olur
Biri birine diller vâsıl olur

Dahı söz açup aña dusitâna
Dimişler ol meh-i nâ-mihrubâna

Nedür ol bir gedâ kim saña hemdem
Ki anuñçün çekmişüzdür biz niçe gam

Yüzin tutdı yabandan bir gedâya
Bu endişe yaraşmaz ol hümâyâ

Çü sensin şehr içinde şâh-ı hûbân
Saña hemdem gerek niçe hırâmân

7115 Ne lazım bir gedâ-yı yâr idinmek 246b
‘Ayıbdur böyle bed efkâr idinmek

Yaraşmaz hemdem olmak hazretüñe
Ne lâyıkdur gele dâyim katuna

Ne bulduñ iy sanem ol bî-nevâdan
Ki giçmez hazretüñ işbu hevâdan

Hele andan ‘acep şermende olduk
Kamumuz hazretüñe bende olduk

Biter bir iki bende bir habîbe
Kim ide bâg-ı vaslından nasîbe

7120 Ko imdi anı yine iy gül endâm
Kuluñdur çünki bunlar bunca eyyâm

Yine bunları kıl dâyim ri‘âyet
Kim emrüñ üzredür bunlar begâyet

Gider ol bî-nevâ-ı yâr idinme
Şehâ lutf eyle bed efkâr idinme

BÂB-I BEYÂN-I ‘ADÂVETÜ‘L-MA‘ŞUKU‘L-‘ÂŞIK

Hele ol deñlü kim eylerler ibrâm
Dil-i dilber olur bu fiil için râm

Yüz bunu döndürür ol mâh-ı envâr
Ki kılmaya gönül milk-i münevver

7125 Düşer kalbine dildâruñ bu hâlet
Kıla ben kulına dilden ‘adâvet

Nigâruñ kalbidür çün âb-ı vârı
Olur biñ nükteden ‘aksine cârı

O zîra hem dahı bir taze şimşâd
İder her yaña meyl irse aña bâd

Di imdi bu kadar bârid nefesler
Bu fikre eylemişlerdür hevesler

Nice meyl itmesün kalb-i nigâruñ 247a
Çü kârı böyle düşdi rûz-igâruñ

BÂB-I BEYÂN-I SU‘ALU‘L-HABÎB MİN [...]ÂGYÂR

7130 Hele bu nev‘a ol yâr-ı bed efkâr
Dimiş kim idelüm bu emre efkâr

Gelüñ imdi aña bir bu iş edelüm
Belâ derde kalbin iş idelüm

Kelâmın gûş idüp dildâruñ âgyâr
Ferahlar kesb idüp direler kim iy yâr

Sürelüm gitsün anı bu şehirden
Yüregi kan-ile dolsun kahırdan

Aña yokdur bu işten özge efkâr
Bu kâr olur dil-i ‘uşşaka bedkâr

7135 Ve illâ bunda durursa yine ol
Bulur bir vech-ile elbet saña yol

Yine şermende olursın hem âhir
Uñutmayıncagez olmaz gam âhir

Gözümüz görmesün ir ü gez gic
Kovalum gitsün anı durmasun hiç

Revâ görüp muhassal bu tarîki
Ölür segler ol ahuñ refîki

Gelür ser ü katuma ol yâr-ı bedgîn
Tutu ben cân u dilden bendeye-gîn

7140 İrişürler çü dâr-ı gamgirine
Gör ol şâhı nider bu kemtîrine

BÂB-I BEYÂN-I GAZABU'L MA'ŞÛKU'L-ÂŞİKA

Bu yana ben dahı bî-fikr-i mevzûn
Yaturdum hane-i mihnetde mahzûn

Gidüp cünd-i şeb irdi çeşm-i rûzuñ 247b
Gamin nûş ide zülf-i dil-firûzuñ

Nola derdim 'acep hâl-i siyâhum
İrerdî âsumâna dûd-ı âhum

Yire eşkim âb-ı efşân olurdu
Göge ahum necm-i rahşân olurdu

7145 Hele şeb ref' olup irdi seher-hîz
Turuben 'azm ider ol çeşm-i hunrîz

Katına cem'idüp bir niçe iblîs
Gelür bir kaside cevr ü zulm u telbîs

Dogan hurşid-ile ol ruhları mâh
İrer kapuya giçüp râh-ı ber-râh

Görü ben bendeden bulmaz nişânı
Yıkar kapuyı virmez hiç emânı

Banâgâh kopdı ol sa‘atde gavgâ
Başuma niçe biñ gam oldı peydâ

7150 Turu geldüm hemân irdüm kapuya
Habîbi görüben durdum tapuya

Ve illâ olmuş ol iki fettân
Dilinde hışm elinde tîg-ı ‘urbân

Celâlin ‘arz ider andan cemâli
Cemâline hicâb olmuş celâli

Kemân ebru dahı mukavves
Turumaz tîrine çarh-ı mukarnes

Ne kalbe irse eyler bagrını hûn
Gören şahsuñ olur hâli diger gün

7155 Di imdi nice duysun kalb-i meh-rûh
Kim olur heybetinden ‘akl-ı metrûh

Çün olmuş ol kâmer ruh âteş-i kalb 248a
Cem‘i ittihâdı eyleyüp selb

Didi iy bî-neva vü bî-tefekkür
Nedür bu fikr-i ki idesün tezekkür

Ne gördi iy ‘acep ben pâdişâda
Kapuma bende giçesin gedâda

Ne lâıksın benüm evvel tapuma
İdesin hidmet itmeye kapuma

7160 Bu kandan hüsnüme ‘âşık giçüben
Kapumda bende-i sâdık giçüben

Yürüsin fahr idüp her bir arada
Görür gerçek sanur bay u gedâda

Çıkar zemmüm idersin il içinde
Seni eyle koya mı il içinde

Dur imdi bu şehirde durma biran
Bu yüzden oldı câr-ı şimdi fermân

Dahı gûş itmeyem bu yirde ismüñ
Ve illâ komazam ‘âlemde resmüñ

7165 Turu gel bu nefes terk-i diyâr it
Özüñe fûrkat-ile hicr-i yâd it

Dahı yâd itme hergiz bu diyârı
Dilerseñ olasın sen saña yârı

Ve illâ bu yiri sen yâd idesin
Benüm kalbümde gam bünyâd idesin

Buluram ben seni ol demde anı

Bilürem ne iderem saña anı

Aña göre ‘amel kıl imdi sen var

Dilerseñ kim olasın özüne yâr

7170 Çık imdi bu şehirden âşikâre 248b

Dahı basma kadem hiç bu diyâre

BEYÂN-I REDÜ’L-MA‘ŞÛKU’L-‘ÂŞIK

Bu resme çün beni red itdi cânân

Yine vuslat yirine irdi hicrân

Bu söz hod ehli dillerden haberdür

Dinür ‘uşşâka sabr u ya seferdür

Benüm hod sabra yokdur iktidârum

Beni red ide yürür şehr-i yârum

Didüm bunuñ devâsı bil seferdür

Sefer anuñ katında mu‘teberdür

7175 Anuñçün eyledüm ol dem sefer ben

Olam katında yine mu‘teber ben

Sebeb bu eyleyüp emre itâ‘at

Sefer idem kılup söze ri‘âyet

Sefer ‘arz itdi çün yâr-ı sitemkâr

Okuyup işbu şi‘ri eyledüm zâr

GAZEL-İ SEFER

Baňa ‘arz itdi sefer bu dem elümden ne gelür
Tutup emrini anuñ gidem elümden ne gelür

Ya varup git seni ya hod soraram zârını
Cebir ile vakı’a sorsa hem elümden ne gelür

7180 Çikeyin hane-i gurbetde firâk-ı elemin
Baňa çün kısmet olupdur gam elümden ne gelür

Anup âh eyledigüme leb-i mül rengin anuñ
Dükeyim yirine dîdem dem elümden ne gelür

Reh-i ‘ışkında Murâdî yine ol lâle haddüñ
Yirisem zehri içerssem sem elümden ne gelür

Bu vaz’ı itdi çün ol demde cânân 249a
Okuyup işbu şi’ri kıldum efgân

GAZEL-İ FÜRKAT

Ne müşkil dâr-ı gurbetde kişi yârinden ayrılmak
Dil u cân virdügi yâr-ı vefadârından ayrılmak

7185 Baňa fûrkat şarabından bu dehr için meded billah
Gel imdi iy ecel göster sefâdârından ayrılmak

Nigâra medhi cân bahşunı kılurdı murg-ı dil izhâr
Felek göstermese la‘lûñ şekker bârından ayrılmak

Nola cânâ seni benden bu çarh iderse zulmen durur
Diger ‘uşşâka elbetde sitemkârından ayrılmak

Ârâda hakk-ı nân vardur ferâmuş eyleme katlüm
Murâdiye göründi çün melek-vârından ayrılmak

BÂB-I DİGER GAZEL-İ FÜRKAT

Bu cevri eyleyicek yâr-ı izhâr
Bu şi‘ride okudum çâr u nâ çâr

GAZEL-İ FÜRKAT

7190 İy dirîgâ düşdi baña dilrubâdan ayrılık
Niçe müşkil ya ilâhi âşinadan ayrılık

Mahbes-i tenden nice cân-ı murg-ı pervâz itmesün
Çün nasîb oldı saçı dâm-ı belâdan ayrılık

Sohbet-i bâğı behiştüñ kılca gelmez ‘aynuma
Olmasa tek yâr-ile zevk ü sefâdan ayrılık

Derd-i fûrkatdür dil-i ‘uşşâkı mahzûn eyleyin
Güç gelür biñ dürlü olursa kafadan ayrılık

Derd-i eşkim zahmetünden güç gelür ehl-i dile
İy Murâdî zülfi dâl u kaşı râdan ayrılık

BÂB-I BEYÂN-I FİRKÂTÜ‘L-‘ÂŞİK MİNE‘L-MA‘ŞÛK

7195 Muhassal cebr-ile sordı katından 249b

Cüdâ itdi nigârum hazretinden

Bile geldi çıkınca tâ şehirden

Yürek kan-ile doldı bu kahırdan

Görüp anı ferah-nâk oldı âgyâr

Okuyup iş bu şi'ri eyledüm zâr

GAZEL-İ FERÂH-I ÂGYÂR

İy dirîgâ şâdilik kesb eyledi âgyâr-ı har

Bendesin ol şâha red itdürmege bulup zafer

Gerçi çok çıkdum cefâsın zecr-ile ol mehveşüñ

Göremdem resm-i vefâdan hasar tâ derda eser

7200 Fûrkat la‘lin alup pür hûn olupdur gözlerüm

Hasret haddinde yâd idüp kebâb oldı ciger

Nâlelerle âh-ile fûrkatle zâr u vâh-ile

Derd-i yâr-ile turuban eyledüm kasd-ı sefer

Dürlü dürlü mihnet-ile ‘azm-i deryâ eyledüm

Bilmezem kim ya nasîb ü ya su ya toprak çeker

Nice düşvâr iş olur işbu kaza-ı âsumân

Kim gelüben bir dem evvel kişiye virmez haber

Bir kazadur gögden indi iy Murâdî sabr idüben

Çık sefer acılarını havf u hazer

BEYÂN-I GAZEL –İ FİRÂK

7205 Çü gördüm men‘-i yâra yok câna
Bu şî‘ri okuyudum ol dem nigâra

GAZEL-İ FİRÂK

Nagehân iy dil yine dilberden ayrıldum bu gün 250
Bir dehi gül kâmeti ‘ar ‘ardan ayrıldum bu gün

Gör bu dehri bî sebâtuñ itdigün kahr baña
Şol leb-i mül gamzesi âbhardan ayrıldum bu gün

Bülbül-i şeydâ bigi yanınca feryâd itmeyem
Ruhları gül sünbülü ‘anberden ayrıldum bu gün

Tûtûyi dil nice şerh itsün cemâli mushak [...]
Çünkü ben ol lebleri şekkerden ayrıldum bu gün

7210 Dairemden yaña gelmez bir nefes nola müdâm
Zâr idersem bir perî peykerden ayrıldum bu gün

Müfs-i ‘ışkî olsa dil tañ mı bu fûrkat hânede
Hâlimi gör kim nice gevherden ayrıldum bu gün

İy Murâdî hicr-ile kaldum ten-i tenhâ yine
Şol baña mûnis olan dilberden ayrıldum bu gün

BÂB-I BEYÂN-I SEFERÜ‘L- [...]

Çü gördüm hışm-ile yâr-ı dil-ârâm
Yüzün döndürmiş eyler böyle ebrâm

Elümden ne gelür ben dahı turdum
Sefer esbâbını oldemde gördüm

7215 Kıluben ol şehüñ emrini ri'âyet
O yirden eyledüm 'uzlet ferâgat

Nazar itdüm nigâruñ hem yüzine
Kulag urdum hem ol yâruñ sözine

Kim andan gelmeyiserdür himâyet
Anuñçün eyledüm 'uzlet ferâgat

Çü bir mihruñ kim olmaya vefâsı
Anuñçün yanmagañ olmaz revâsı

Velî pervâne yanar nâr içinde
Kılur feryâd u nâle zâr içinde

7220 Ne alur âteş anuñ yandugından 250b
Umur camını çiküp katdugından

Hemân yandugı kalur aña ancak
Anı bî-şek yakar âteş bulıcak

Dimez kim bu benüm çün olur ihrâk
Kılayın bende şevküm aña infâk

İdeyin merhamet ol derd-i mende
Benüm çün düşmesün ol dahı bende

Revân turmaz yanar pervâne zâra

Velî gelmez lisanı âh u zâra

7225 Yakın yanup gül olduğın bilür ol
Şeh-i 'ışka kul olduğın bilür ol

Velîkin âteş aña acımaz hiç

Ne deñlü yakıp itse kaddini pîc

Bu remzi fehmi idüp ben bî-nevâda

Ser âgâz eyledüm iş bu hevâda

Ki ya'ni eyleyüp 'uzlet ferâgat

Gam-ı 'ışkına bulmayam karâbet

Bu üslûbâ idem 'uzlet gamından

Giçem andan içem gurbet seminden

7230 Sebeb bu eyledüm ol dem sefer ben
Kıluben iş bu sevdâdan güzer ben

Ki ya'ni kurtılam 'ışk âteşinden

Dürişüp el yuyam gözüm yaşından

Giçem iş bu hevanuñ asısından

Niçe pür söz olam mihr ıssı sinden

Niçe bir yakılam nâr-ı firâka

Ya niçe gark-ı bahr-ı iştiyâka

Niçe hasret niçe fûrkat niçe gam

Niçe mihnet niçe kurbet niçe zem

7235 Cihânuñ eyleyem gavgâsını terk 251a

Ferâgat dâmenine yapışam berk

Unudam sabr-ile rû-yı nigârı

İrişdi çünki fûrkat ıztırârı

Anuñçün cehd idüp sabra özendüm

Ferâgat gencin ehâz itdüm kazandım

Ki ya‘ni görmeyem ol dilrubâyı

Anuñçün kılmayam hem âh u zâyı

Görüben ya‘ni çıkmeyem cefâlar

Umarken ol perî-rûdan vefâlar

7240 Ferâgat eyleyem sevdâlarından

Halâs olam kurı gavgâlarından

Ne gamdur ‘âşıkâ yâruñ cefâsı

Çü hergiz olmaya anuñ vefâsı

Anuñçün dâyima çıkmek elemeler

Sitemler zecr-ile ya bunca gamlar

Ferâgat eylemek gâyet sefâdur

Çü gördüñ sevdüğün ehl-i cefâduçur

Bu ba‘is eyledüm ‘uzlet ferâgat

Kılam etrâf-ı ‘âlemde siyâhat

7245 Hele kıldı Burusâ'yı taleb dil
Ki varup giçine anda niçe yıl

Dahı soñra kılam hercâyı seyrân
Gamı terk eyleyüp dil ola handân

Revân bildüm anı hem ol cefâkâr
Vefâ birle beni yâd itmez iy yâr

Hebâ olmuş yine nân u nemekler
Hevâ imiş aña giden emekler

Ferâmuş eylemiş heb hakk-ı nânı
Eline virmiş âgyâruñ 'inânı

7250 Sanursın kim beni hic görmedi ol 251b
Nedür derdüm bilüben irmedi ol

Veyahud añlamadı derd-i dilden
İşitmedi figânum bârı iyleden???

Unudılmış kamu hakk-ı ilâhi
Hemân bî-gânelik irmiş kemâhi

Çü gördüm hakk-ı nâna yok ri'âyet
Ya ben andan nice umam sadâkat

Ferâgat eyledüm hem ol sanemden
Ki kurtulam anuñçün her sitemden

7255 Bu fikri eyleyüp deryâya indüm
Görüp hâzır kemi anı sevindüm

Beni adam dolınca gemi var
Bularuñ dahı başga bir demi var

Ferah oldum görüp haletlerini
Yırag idüp gemi aletlerini

Temûrû koparup oldı revâne
Licâmın bâde virüp ‘âşıkane

Akup su bigi kaldurdı ayagı
Her adımda giçüp bir niçe dagı

7260 Sefine eyle çün oldı revâne
Yine âgâz idüp âh u figâne

Yüz urup ya‘ni bâb-ı pâdişâha
‘Ademden beni var iden ilâha

Didüm yarup yine bunda ‘atâ kıl
Beni cevr-i bahirdende rehâ kıl

Halâs eyle bu deryâ zahmetinden
Bulam tâ yine lutfuñ ni‘metinden

Niyâz idüp işum Allah’a saldum
Çü zâr u nâleyle âha kıldum

7265 Gelüben ‘acze velhâsıl temâmet 252a
Firâk-ı yâr u ümidi selâmet

Göñülde kayd olup düşdüm niyâza
Yedüm feth eyleyüp ol bî-niyâza

Tazarru‘ eyleyüp sabra özendüm
Sabr gencini cehd itdüm kazandım

Tevekkül ilini âbâd itdüm
Dahı cevr-i nigârı yâd itdüm

Sebeb oldı çü ben deryâda kaldım
Gice gündüz hemân feryâda kaldım

7270 Nice âh itmeyem ya bu hevesde
İki deryâyâ düşdüm bir nefesde

Bu isneyn itdi kenz-i ‘aklı yagma
Ki biri bahr-i fûrkat biri deryâ

Görüp bu kârı ben şûride pür gam
Bulumayup bu derde dahı bir em

Bu fûrkatlerle idüp ihtîrâbı
Çıkerdüm geh bahirden ıztîrârı

Gehi vasl-ı nigârı çeşm-i âfet
Bahirden gâh ümidi selâmet

7275 Öñüme düşüben hayrân olurdım
İki şavk içre âteş dârdan olurdım

Başuma dahı çok igvâ uşerdi
Dilüme cevri bî-hemtâ düşerdi

Añardım ya‘ni cevr-i dilrubâyı
Unurdurdım bu deryâ üzre dâyı

Ki olur havf-ı deryâ gâlib olup
Selâmet gülşenine tâlip olup

Kılurdum terk heb âh u figânı
Ferâmuş eyleyüp cân u cihânı

7280 Muhassal bu iki derdün düşsin 252b
Bulumayup çiküp bir cevri ü belâsın

Görüp bu hâli başladum figâna
Okudum hem bu şi'ri yana yana

GAZEL-İ MUHAL-I FİRÂK

Kal imdi iy vefâsuz dilrubâ hey
Muhabbetden sefâ sûz dilrubâ hey

Dil-i 'uşâka dâyim cevri idice
Velî hem mihr ü 'atâsız dilrubâ hey

Veda' olsun saña iy bî-terahhum
Bu ben kula sehâsız dilrubâ hey

7285 İdüp bî kaneye kesb-i takarrüp
Bilişe merhabâsız dilrubâ hey

Murâdî kılup 'ışkî-ile bimâr
Koyan şöyle devâsuz dilrubâ hey

BEYÂN-I GAZELÜ'L-VEDÂ'

Veda‘ itmek için ol dilrubâya
Diyüp bu şi‘ri düşdüm âh u vâya

GAZEL-İ MURABBA‘U‘L-VEDÂ‘

Elveda‘ iy cevri çok zulm-i firâvân elveda‘
Elveda‘ iy mihri yok kaddi hıramân elveda‘
Çünkü sen rahm itmeyüp didi kim iy cân elveda‘
Elveda‘ senden de iy sultân-ı hûbânı elveda‘

7290 Bir nefes ben hasta dil derdine kılmadın devâ
Zecr ü hicr ü fûrkatüñ çekmekligi gördüñ rev
Çünkü kaldum bu belâyla yine ben bî-nevâ
Elveda‘ senden iy sultân-ı hûbân elveda‘

Boynuma bend ideli zencîri zülfüñ dâmımı 253a
Görmedüm sen pâdişâhuñ zerrece in‘âmını
Ben gedâña çünkü sundun yine fûrkat câmı
Elveda‘ senden de iy sultân-ı hûbân elveda‘

Nâr-ı hicrûñle yanup hâkister olmışdur cesed
Lutf idüp ir görmedüñ feryâdına anun seved
7295 Âsitâñdan beni çün eyledüñ redd-i ebed
Elveda‘ senden de iy sultân-ı hûbân elveda‘

Bâb-ı vaslı hâl-i hicrân-ile mestûr eyledüñ
Cevr-i ma‘mur eyleyüben mihr-i makhûr eyledüñ
Çün tapuñdan bu Murâdî bendeñi devr eyledüñ
Elveda‘ senden de iy sultân-ı hûbân elveda

BÂB-I BEYÂN-I AHVÂLÜ‘L-‘ÂŞİK Fİ DİYÂRÜ‘L-GARÎB

Çü burusâ bahrine kıldum ‘ubûdı
Ne kıldum diñleñ imdi bu umûrı

Gemiden taşra çıkdum zâr u nâlân
Çiker biryân u dil-i giryân gözüm kân

7300 Figân u nevha kıldum eyledüm âh
Bursa şehrine dogrı duyup râh

Hele irdüm girüp ol günde şehre
Feemmâ bilmedüm kim nola bahre

Velîkin hayli durdum ol şehirde
Baña kâr itdi gâyet ol fahirde

Dilüñ eglencesi gönlüñ karârı
Görinmez ya nice bulam karârı

Ne etrâfa gideydüm zâr u giryân
Kılurdum nâle vü feryâd u efgân

7305 Göñül añlanmayup kılmazdı sabrı
Kılurdu bu nâhiye cevr-i cebri

Nice eglensün elde yok habîbi
Kim ola hasta cisminüñ tabîbi

Göremez çünki gül yüzlü habîbin
Kim ala bâg-ı hüsninden na’ibin

Anuñçün gözlerüm pür kan iderdüm
Bu şi’ri okuyup efgân iderdüm

GAZEL-İ FİRÂK

Câna kâr itdi meded gurbetde iy yâr ayrılık
Gam küsârından dil-i pürkan ne düşvâr ayrılık

7310 Âteş-i ‘ışka yanup mihnetle bagrın hûn ider
Kıldurur ‘uşşâka biñ biñ derd-ile zâr ayrılık

Derd-i yâr-ile dirîgâ mûnis ü mu‘tâd iken
Hasar tâ derd-i aña irüp oldı baña yâr ayrılık

Yekdür olmadı ‘âşika kim bula gamdan inhilâs
Hâsıl-ı ‘uşşâka olur kat-ı düşvâr ayrılık

Çik Murâdî yiridür derd ü firâkı dem-be-dem
Çün saña kıldı müyesser çerh-i gaddar ayrılık

BEYÂN-I [...]

Şikâyet eyleyüp fûrkatüñden iy yâr
Bu şi‘ri eyledüm bu yirde tekrâr

GAZEL-İ ŞİKÂYET[...]

7315 Fûrkatüñ derdî dirîgâ cânuma kâr eyledi
Dâr-ı dünyadan beni hicr-ile bî-zâr eyledi

Hüsnine karşı nigâruñ şâd iken bülbül sıfat
Soñ ucu tefrîk idüp göz kim niçe zâr eyledi

O ummasın çerh-i bed mihrî görüp kimse vefâ
Yig idi katl eylemek bir işkim izhâr eyledi

Saldı ‘aklum cündini bir bî-vefânuñ ‘ışkına 254a
Cismümi hâk itmeñe gör kim ne efkâr eyledi

Hakk Te‘âla herkesi bir iş için halk idincek
Derd u hasret çekmek için mi beni var eyledi

7320 Şol kadar âh eyledüm fûrkat elinden gûş idüp
‘Âşık-ı dil hasteler her gûşede zâr eyledi

Derd-i vasl-ı yâr-ile menûs iken efkârı gör
Saldı fûrkat ‘âlemine zahımı tekrâr eyledi

Nûş idüben şerbet-i la‘lini bulmuşken safâ
Yakdı hicrân âteşini yine bîmâr eyledi

Vaslına şâd olmayup hicrâna olmazdum melûl
Tûti-yi gönülüm velî ‘azm şekker bâr eyledi

Derd-i ‘ışka cân u dilden olmuş iken mübtelâ
Hicr ü fûrkat gör nice derde giriftâr eyledi

7325 Ceyşi hicrûñ bu gönül mülkini kılmışlar harâb
Fûrkatüñ bennâ-yı ‘ışkuñ aña mi’mar eyledi

Tıfl-ı dil ‘ışkuñla mecrûh olmuşiken iy sanem
La‘li nâbüñ şerbetinden aña tîmâr eyledi

İy Murâdî Hâlık-ı bî-çüne hamd it kim seni
Hâk u bâd u nâr u mâdan yogiken var eyledi

BÂB-I BEYÂN-I[...]ÂŞIK [...] BURUSA

Çü Bursa'ya irüp kıldum kıyâmı
İdindüm bir kenarında makâmı

Giçindüm ol şehirde hâyli müddet
Velî kâr itdi baña derd ü mihnet

7330 Karârum kalmadı sabrum dükendi
Firâk odına gayret rahtı yandı

Çü gördüm cân u dilde yokdur ârâm
Ne kıldum diñle imdi iy dilârâm

Turuban eyledüm ol şehir-i seyrân 254b
Ten-i tenhâ piyâde zâr u hayrân

Gehi şehir içini geh kaplucâyı
Ser-â-ser seyr iderdüm kamu câyı

Başa irdükce sevdânuñ buharı
Diridüm hey meded seyyid Buhari

7335 Varup kabrini ki eylerdüm ziyâret
İrer kalbe şâd iden beşâret

Görürdüm niçe dürlü vâkı'atı
Umardum bulam andan pâk u zâtı

Göñül hürrem olurdu her düşümden
Ferahdan gark olurdu dil başumdan

Sevinürdi cân eglemez idi
O dürişmezdi dil diñlemez idi

Yürürdüm gâh hürrem gah pür gam
Geh olurdu firâk-ı yâre hemdem

7340 Bu ‘üvân-ile durdum niçe eyyâm
Feemmâ gör yine irdi serencâm

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Bu neva‘ anda çün kıldum karârı
Ne kıldı diñleyünüz ben bî-karârı

Temâmet halkına oldum musâhib
Katuma cem‘oluben heb mehâbib

Benümle her biri eylerdi sohbet
İrerdı bu dil gam-gîne savlet

Bular nola velî sohbet iderdüm
Dem-â-dem zevk-ile ‘işret iderdüm

7345 Yine añup nigârı zâr iderdüm
Cihândan anları bî-zâr iderdüm

Görüp anlar dilimde bunca efgân 255a
Nasîhatler kılup dirlerdi iy cân

Nedür bir bî-vefâ için bu zâruñ
Ki dâyim âh u nâle ola kâruñ

Anı ko bak bu cem‘ dilrubâya
Ki beñzer her birinüñ vechi âya

İçinden zübdesini ihtiyâr it
Mahabbet kıl özüñe anı yâr it

7350 Bunlar cümle ehl-i ma‘rifetdür
Hemân sanma turur kurı sıfatdur

Bilürler hâli bunlar ehli haldür
Bular hem bende sâhib kemâldür

Nolur anuñ bigi bir bî-vefâdan
Sefâdâr olamya zevk ü safadan

Muhabbet lezzetinden yâd olmuş
Cefâ vü cevr-ile mu‘tâd olmuş

Yık ola ol sanemden belki tasvîr
Kim itmez cevr-ile her lahza elbîr

7355 Hezârân nakş yazarlar divâre
Aña ‘âşık oluben bir karâre

Revâ mı âh u zâr itmek dem-â-dem
Bu üslûbâ gama doyar mı âdem

Anı terk eylemek gâyet revâdur
Çün anuñ dâyima cevr-i cefâdur

Ne lâyıkdur senüñ bigi cüvâna
Dutup destinden atalar yabâna

Çü gördüñ eyledür her lahza kârı
Neçün anuñçün idersin bu zârı

7360 Sebeb ne giçmeyesin ol sanemden
Çün ol el çikmedi cevri ü elemden

Muhassâl şol kadar her bir perî-rû 255b
Nasîhatler iderdi ayru ayru

Bularuñ sözlerine tutmayup gûş
Kılamazdum ol dildârı ferâmuş

Gözümden zâyil olmazdı hayâli
Göñülde müntekiş idi cemâli

Dilüm ‘ışkından anuñ dolmuş idi
Derûnum hayrı pür olmuş idi

7365 Çü bir mahzen ola memlu-ı ser-â-ser
Dolup içi taş ola berâber

Esâs-ı gayra bir kalur mı anda
Nice makbûl idem ya pendî bende

Anuñçün dönmeyüp anlar pendin
Kılup şu kıla dil pür nâr kendin

Añup derd ü belâ-ı dilrubâyı
Okurdu iş bu şi‘ri dilgüşâyı

GAZEL-İ MURABBA‘

Cân u dil sad pare kıldı tîg-i dilberden dirî
Olmadum âzâd hic ol zülf-i ‘anberden dirî

7370 Görmedüm mihr ü muhabbet çeşm-i 'ahbardan dirî
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Niçe bir bu derd-ile feryâd u zâr itsem gerek
Fikr-i vasl-ı yârı câna gamküsâr itsem gerek
Hâne-yi gamında gamın ben baña yâr itsem gerek
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Olmadum bir lahza ol şîrîn dehâna hem nefes
Ol sebebden oldı 'âlem gülşeni baña kafes
Bulmadum bir yâr kim ola baña feryâd res
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7375 Kılmadı bir dem baña mihr ol yüzi mâhum hem benüm 256a
Göglere çıkdı gam-ile nâl u âhum benüm
Râh-ı 'ışk içre cefâlar oldı hem râhum benüm
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

'Âlemi geç eyledüm derdüme bir em bulmadum
Bu gamı şerh itmege bir şahıs gam bulmadum
Zahm-ı tîg 'ışkı yâre çünki merhem bulmadum
Hasrete derde dirîgâ derd-i dilberden dirî

Gelmedüm devrinde çerhüñ dâd elinden dâd dâd
Olmadum hicrinden anuñ hem dahı handân u şâd
7380 Eyle beñzer kim benüm çün oldı bu derd-i inkiyâd
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Şol ruhı gül reng içün bülbül bigi zâr olmuşam
Hicr elinden cân u serden bile bî-zâr olmuşam
Bir perînüñ bend-i zülfine giriftâr olmuşam
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Gonceyi görüp kaddüm hilâl itdüm yine
Hem miyân-ı fikr-ile yañlış hayâl itdüm yine
Bulmadum derdüme em fikr-i mâl itdüm yine
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7385 Verd-i haddi fikr-ile görince el oldu baña
Vasl-ı yâr añladum emri muhâl oldu baña
Dem-be-dem cevr ü cefâ çıkmek hisâl oldu baña
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Çıkdüğüm derdi kime varup hikâyet eyleyem
El irişmez kim yine yâre şikâyet eyleyem
Vasla irmege nice ‘akl u dirâyet eyleyem
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dir

Cevre meyil[?] olalı ol vardır hüsârum benüm
Çıkdı eflâka figân vü nâle u zârüm benüm
7390 Heb dagıldı cümle-i ‘aklum dilüm varum benüm 256b
Hasretdâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Ya ilâhi niçe bir bu derd-ile zâr eyleyem
Gülşen içre hem nişûnim gül bigi hâr eyleyem
İy ‘acep bilsem bu derde nice efkâr eyleyem
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Niçe yâduñ şöyle şeydâ eli vü hayran olam
Âteş-i ‘ışk-ile yanup yüregi biryân olam
Derd-ile dem beste kalup zâr u sergerdân olam
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7395 Bir perî zülf-i dilfer üzine kim dil bestedür
Tûş olupdur derd-i hicrine anuñcün hasretdür

Çünkü oldil hastadur dem-bestedür peyvestedür
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Derd-i zulmet içre kaldum çeşm-i ‘âmeller bigi
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî
Okuram esmâ-1 ‘ışk-1 yâr-1 esmâlar bigi
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Cânum cevr-ile yakdum vasl-1 cânân bulmadum
Fürkâtüñ celladına irişdüm emân bulmadum
7400 Bir devâsız derde düşdüm aña dermân bulamadum
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Bir zulm kim görmışdür ben dile âgyârdan
Kılmasıya bu resme zulm olmuş degül küffârdan
Bulmadum bir dem vefâ çün ol şekker güftârdan
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Bir cefâ kim çikmişem degüldür hic âhad
Bâb-1 vasla irmeñe ‘âlemde bulmadum sened
Ol lebi mülden eger kim yine irmese meded
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7405 Aglamakdan çeşmine çeşmüm kim olmuşdur harâb 257a
Aka aka kanlu yaşum dahı olmuşdur şarâb

Sine biryân u gözüm giryân u hem bagrum kebâbı
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Bende bildüm yogimiş hergiz bu derdüñ çâresi
[...] olsam eger kim derdinüñ bî-çâresi

Çünkü oldum 'ışkunuñ divânesi ol
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Çok du'âlar kılmış emmâ kim olmadı revâ
Pes anuñçün kalmışamdur mübtelâ ben bî-nevâ

7410 Ger irişmezse baña yârı lutfüñden devâ
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Bir garîbem kaldum uş bu hicr içinde aglayu
Âteş-i hasretle hem cân u cigerler dalgayu

Eşk-i seylâbda akar çünkü deryâ çağlayu
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Çün nasîb oldu vasl-ı yâr-ı ra'nanuñ baña
Bu ecilden olmadı meyl dilâranuñ baña

Bir belâsı dolaşur âhir bu sevdânuñ baña
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7415 Çıka bilsem bâr-ı al ol zülf-i 'aberbâzdan
Vakt olaydı kurtulaydum bu kor-ı efkârdan

Çün terahhum olmadı hergiz baña dildârdan
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Ben gurbet ü hasret ü efgende vü üftâde zâr
Olmuşam bu fûrkat içre derd-ile bimâr-ı yâr

Bilmezim kim neyleyem kaldum gam-ile ber-karâr
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Bahr-ı lutfine cefâ bünyâdını sad eyledi

Âşinasın gör ü göz bî-kanden ‘ad eyledi

7420 Bir buluñ[?] âgyâra uyup ‘âşıkın red eyledi 257b
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Kanı bunca ‘ahd u peymân u dahı nân u nemek

Heb heba imiş anuñçün çikalın cümle emek

Dona feryâdum cihânı az semânuñ ve tâ semen

Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Ka‘be-veş beytü’l haram oldı anuñ şehri bize

Lutf u vasl-ı yirini irdi gam u kahır bize

Ne gelür elden irişdi sâhirüñ sihri bize

Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

7430 Bârı bulsam işigine irmeye anuñ send
Kalmışam bu gurbet içre hasret-ile tâ âbad

Dirîgâ tebde?*Murâdî ger kalursam bî-meded

Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

BEYÂN-I GAZEL-I MURABBA‘-I DIRÎGÂ

Dil pür söze pend itmeñe izhâr

Bu şi‘ri eyledüm bu yirde tekrâr

GAZEL-İ MURABBA‘

Tadamadum bir cür'ada ol câm-ı ahmardan dirîgâ
Hem [...]sanur fûrkat-ile baña la'l-i şekkerden dirîgâ
Sadırımı sad pâre kılan tîg-i dilberden dirîgâ
Hasretâ derdâ dirida derd-i dilberden dirî

7435 Her taraftan kim dolmuşdum virmedi al zülf-i yâr
Ol sebebden kaldum işbu derd-ile bimâr u zâr
Câna gurbetde çün oldı baña gamküsâr
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Çıkmışamdur iş bu çerhüñ döne döne kahrını
Niçe niçe gurbetüñ taşıyla içüp biz [...] 258a
Ol mehüñde görmedüm bir zerre degül mihrini
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

Böyledür çün tâ ezelden pir çerhüñ gerdişi
Var kıyas it anı devrinden nice güler kişi
7440 Dâyima cevri ü cefâlardur baña issi
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilberden dirî

‘Âlemüñ hâli Murâdî böyledür zâr eyleme
‘Âkluñı deñşür özüñ yok yirde bimâr eyleme
Vasl-ı dilber var iken var özge efkâr eyleme
Hasretâ derdâ dirîgâ derd-i dilber dirî

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Revân bu neva'-ile efkâr iderken
Duhânım çerhe necm efşân iderken

İrişüp kalbüme ilhâmı-ı bârı
Didi dur yukaru ko âh u zârı

7445 Yiter kılduñ figân u nâleder kar
[...] nevha u [...] bigi zâr

Dut imdi gûş cânı işbu pende
Dilerseñ iresin ol la‘l-i kande

Kulag ur ol hitâbumdan haberdâr
Anuñ aç hâb-ı gafletden uyan vâr

Tâ‘akkul[?]eyle bu yolda düriş sen
Anuñla dergeh-i yâre iriş sen

Neçün feryâda virdüñ cümle kârı
Bir işit kim bulasın tâ nigârı

7450 Bu şeyyit[?] midür koyup hâbı
Ferahnâk eylesin señ rakîbi

Be gayet bî-edeblikdür bu merde
Nigârı terk ide vü düşe derde

Vara âgyâr ile yâr ola dildâr
Özi gurbetde ide nâle vü zâr

258b

İrişdür ciddüñ ü cehdüñ kemâle
Dahı gör ne direm sen pür zevâle

Benüm her bir sözüme sâmi‘ olgıl
Vâsl-ı dilrubâya tâmi‘ olgıl

7455 Kulag tut imdi bu pendi gizüne
Nasîhat nice olur sen hazine

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Alâ-yı ‘ışkı sermet ü hayran
Niçe bir yaş yirine dökese kan

Özüñ deñşür yiter zâr itdün
Cihân halkını heb bî-dâr itdün

Muraduñ gül-i huş bu degül mi
Gözi câzu sözi lû‘lû degül mi

Aña gönder nesîm-i subh-ı gâhı
İrişe şâyed ilhâm-ı ilâhi

7460 Yine şefkat ide sen bendesine
Yiter zulm eyledi efgendesine

İrincek kalbüme bu resme ilhâm
Hemândem eyledüm efgende ikdâm

Çün irdi bâd-ı subhuñ cend-i cama
Bu ism-ile kılup anı müsemma

Didüm kim iy nesîm-i yâr-ı huş-hû
Cihânı eyledün bu yükle memlû

Hevâk itdi bu âfâkı mu‘tar
Saçıldı sanki her bir câya ‘anber

7465 Temâmet müşkitâb oldu bu ‘âlem
Dehân açüp ki tefh[?]olurduñ femün dem

Cem‘-i bû-yı ezhâr u nebâtat 259a

Dokundu gonca virür dürlü hâlet

Demüñden itdi güller beñzerini al

Nedendür bu hisâlüñ söyle ahvâl

Sıtanbuldan berü mi sür‘atün var

Güzer ??kanden kılursın nakl it iy yâr

İrişdüñ mi ‘acep zülf-i nigâra

Anuñçün mi yıgarsın bir karâra

7470 Anuñ bûyı mudur bu virdügün bû

Saña göründü mü ol zülf-i diltü

‘Aceptür irmedüñse sünbüline

Tolaşmaduñsa zülfinüñ teline

Anuñçün ‘âlemi kıldıñ mu‘attar

Cihânı dutdı böyle bû-yı ‘anber

Gel imdi vir haberler ol sanemden

Beni kurtar bugün zecr ü elemden

Şuküfe gevheri puşendesisin

Dil-i şurîdeler çüşendesisin

7475 Cihân seyyâhısın yok saña pâdişâh

Kerâmetlerüñi vardur sende sabâh

Demüñle sırr-ı zehârı açarsın

Bu yer bahr-ı bir demde giçersin

Yüzüñ döndürseñ yirerler hazâna
Alursın nakdi kalurlar yegâne

Ki ya‘ni berk eşcâr u nebâtât
Demüñden bir nefesde bulur emvât

Dilerseñ her birini ihyâ idersin
Ve illâ niçe şeydâ idersin

7480 Çün iy bâd-ı sabâ kâruñ senüñ bû 259b
Mutarrâdur senüñle zülf-i dil-cû

Nazar kıl işbu ben hâl-i siyâha
Demüñ irgür ki dil vardı tebâha

Mürüvvet eyle kim kân-ı atâsın
Gözümdeñ ref kıl fûrkat gitâsın

Ki ya‘ni eyle bu miskîni ihyâ
Yiter oldum bu gurbet içre şeydâ

Varup ahvâlüm ol yâre haber vir
O serv-i hûb-refâtâra haber vir

7485 Nice çıkdüm anuñçün bunca kahrı
Anı didüm de yâd itdüm bu şi‘ri

GAZEL-İ HABER

İy bâd-ı sabâ hâlümi dildâra haber vir
Hem nice ki düşdüm gam-ı efkâra haber vir

Hicr-ile beni öldüre ya ide terahhum
Lutf eyle var ol la‘l-i şekker bâra haber vir

Gör kim nice sayd itdi beni bu gam-ı mihnet
Bâri bize iriştün ecel var haber vir

İy eşk-i revânum yüri dildâra ki gamla
Bir zerre mecâl komadı güftâra haber vir

7490 Beñzetme ruhın verde Murâdî dahı ‘anber
El karmasun ol turra-i tarrâra haber vir

BÂB-I BEYÂN-I GAZEL-İ HABER-İ DİĞER

Sabâya kılmaga tehdîd ü ibrâm
Bu şi‘ri eyledüm tekrâr ikdâm

GAZEL-İ HABER

Hasretle beni yakdı meded yâre haber vir 260a
Şol kan içici gamzesi mekkâra haber vir

Yolında olaydum sakınur âhını benden
Billâhi var ol yâr-ı sitemkâra haber vir

Bülbül bigi niçe kılayın nâle vü feryâd
İnsâfı katı şol ruhı gülzâra haber vir

7495 Kaldum sitem-rû hicr ü elemle reh-i gamda
Bu derde ‘acep bulına mı çâre haber vir

Fehm itmedi çün sırr-ı femüñ sorsa Murâdî

‘Ayb olmasun ol bende-i bimâra haber vir

BÂB-I BEYÂN-I NUSHU‘L-ÂŞIKU‘L-BÂDÛ‘S-SABÂ

Di imdi iy sabâ var şehr-i yâra

Tekâsül itme lutf it ir nigâra

Resûlisin ezelden ‘ışk erinüñ

Enîsisin bu ‘âlem dilberinüñ

Bilürsin kande var bir hûb-ı şengül

Bulursın fursatı dirsın ki sen gül

7500 Husûsâ kim Süleymân-ı nebînüñ

Olupsın hidmetinde her deminüñ

Dahı niçe benüm bigi gedâya

Kılupsın hidmet iltüp dilrubâya

Ezelden hidmetüñdür iy sabâ bû

Gel imdi bu nefes iy peyk-i hûş-bû

Baňa rahm eyleyüp ol dilrubâya

O kaddi ‘ar‘ara ol haddi âya

Bu zülfî dilfirûz u haddi ala

Kemân ebrûya u zibâ cemâle

7505 O kalbi senge vü âhen dile var

Mutarrâ zülf ü ‘anber sünbüle var

Digil kim bir garîp âvâreñüz var 260b
Kalupdur derd-ile bî-çâreñüz var

Şikeste beste vü dil-rîşiñüz var
Garîb ü bî-kes ü dervîşiñüz var

Kılur pâyı şerifüñe du'âlar
Dahı hem niçe biñ dürlü senâlar

Terahhum eyle ol merd-i hazîne
Cihân sensüz karañudur gözine

7510 Cihândan cândan kılmış ferâgat
Virüpdür aña 'ıškuñ özge hâlet

Bu resme olmadı mecnûn u ferhâd
Kılur şevküñle ancak zâr u feryâd

Dahı di iy sabâ ol zâr-ı gam-gîn
Olupdur hasretüñle dîde dem-gîn

Katı as'abdurur hâl-i siyâhı
Bir ayak üzre ider yüz biñ âhı

Dahı hem hicr-ile pür nâr olmuş
İşi her rûz u şebde zâr olmuş

7515 Ve hem di iy nesîm-i subh-ı gâhi
Tapuñdan özge yok anuñ penâhı

Yine senden olur aña devâlar
Revâdur ol garîbüñe vefâlar

Ve hem di eşk-i seylâbını irsâl
Kılıpdur hazretüñe ‘arz ide hâl

Ve ger râhm itmez iseñ eşk-i gül-gûn
Virür garka mahalleñ çünki ceyhûn

Ve hem di kıl hazer irsâl ide râh
Dutuşur oda andan bârid-i bün-gâh

7520 Temâmet şehriñi ihrâk ider ol
Dime kim gün bigi işrâk ider ol

Bir âhdur ol ki yakar bu cihânı 261a
Zemîni kor ve ne heft-âsumânı

Cevâbın hâzır it tedbîrini kıl
Esirge eşkini merdümligin bil

Ve ba‘de râhını pâk it nigâruñ
Kamusın eyle meknûs ol diyâruñ

İrincek tâ ki eşk-i merdum-ı ‘ayn
Toza müstâgrak olup bulmaya şeyn

7525 Velîkin kûh-i kûha dil-sitândur
Gubârı râhı çişme armagandur

Feemmâ irincek eşküm nigâra
Diler kim pâk u sâfi ola vara

Bilürsin ol şeh-i hüsn ü cemâldür
Me‘ârif kenzidür ehl-i kemâldür

Görincek eşkü mi gâyetde sâfi
Cünâhum çün ola şâyed me‘âfi

Bu resme eyleyüp bâde sipâriş
Dahı kıldum niçe biñ dürlü nâliş

7530 Dahı soñra ne kıldum diñle iy cân
Ya nice kıldum irsâl eşk-i mercân

Ne kıldum hem sipâriş eşk-i çişme
Nice kıldum rehinde eşki çişme

Ne yüzden eyledüm hem anı irsâl
Ya nice oldı varup aña iysâl

Dahı ne oldı anda mâcerâsı
Ne kıldı aña hem dil-i dilrubâsı

İşidüp siz de aluñ bunda bahre
Ki ne yüzden irişdüm bunda kahra

7535 Nice irdüm dahı bunda bükâya
Nice irişdi feryâdum semâya

Kamusun ideyin bu demde takrîr 261b
Eger kudret virürse baña takdîr

Yine gûş idüñ imdi dâsitânı
Ki nice cem‘ ola eşk-i revânı

BÂB-I BEYÂN-I [...] CEM‘-İ EŞK-İ ‘ÂŞIK

Çün irsâl eyledüm bâd-ı sabâyı
Hemân ‘aynuma ‘arz itdüm bükâyı

Didüm kim iy benüm giryân-ı dîdem
Fırâk-ı yâr-ile pür kan dîdem

7540 Yine seylâb kıl eşk-i revânı
Kim irsâl eyleyem dildâre anı

İşidüp dem‘î dîdem kıldı ceyhûn
Döküldi dane dane eşk-i gülgûn

Gözümnden katre katre oldı çün dûr
Görüben anı ben mahzûn u mehcûr

Hemân cem‘ eyledüm ol demde anı
O serv-i kaddi irsâl idem anı

Kılam hem pendî aña niçe yüzden
Düşe tâ kalbi yâra sûz sözden

7545 Diñ imdi nice kıldum pend aña da
Yine cân gûşını dutuñ buña da

Görüñüz ne didüm eşk-i revâna
Ki varup ‘arz ide ol dilsitâna

Derûndan sâmi‘ oluñ bu kelâma
Ki tâ maksûd irişe ihtitâma

Biline künhi birle her murâdât
Ne kıldum ne bilmedüm bunda irâdât

Beyân idem kamusun gayr-ı noksân

Kıla her birsözüm ehl olan iz‘ân

7550 Ki ya‘ni nice kıldum eşke pendî 262a
Ki varup şâd ide ol la‘l-i kandî

Kıla kalbini hem nerm ol hümânuñ

Ala göñlini elden dilrubânuñ

Ki ya‘ni ‘arz ide vuslat makâmın

Ala âgyâruñ andan intikâmın

Kıla hem ben hazînuñ kalbini şâd

Harâb-ı dil ola andan âbâd

BÂB-I BEYÂN-I NASİHÜ‘L-ÂŞIKU‘L LİSÂNÜ‘L-ME‘AL ‘AYN

Çü kıldum cem‘-i çüñdi eşk-i gül-gûn

Kılup her katreye pendî bu mahzûn

7555 Didüm kim iy dürr-i deryâ-yı hikmet

Revân ol kim saña görindi rihlet

Senünçün kûy-ı dildâra sefer var

Nigâra vâsıl olacak haber var

Sipâriş eylemişemdür sabâya

Senüñ varmaguñı dir dil-rubâyâ

Di imdi sen de ‘azm-i kûy-ı yâr it

Nigâruñ dürr-i güftârıñ şikâr it

Velîkin dane dane ol revâna
Dizil dürler bigi ol âsitâna

7560 Eger kim cem‘ olup olsañ revânî
Virürsin garka kûy-ı dil-sitânî

Dahı iy merdüm-i çışm ol sebük-bâr
Refîki tarh idüp yiktâca sen var

Ve ba’d iy dürr-i deryâ-yı şefkat
Revâdur çikile bunda meşakkat

Anuñçün hazretüñi itdüm irsâl
Ki tafsîl üzre i‘lâm ola ahvâl

Bilürsin mâcera-yı ‘ışkı Bârî 262b
Aña göre kılasın cümle kârı

7565 Rehide evvelâ sâkî olasın
Dilerseñ sâhib-i bâkî olasın

Ve ba‘de kendüñi ‘arz it nigâra
Hazer eyle güzâfin varma yâra

İcâzet bulıcak var âsitâna
Edep birle yüzüñ sür dü-sitâna

Delikanlulıg itme ol müeddeb
Seni makbûl ide tâ ol şekker-leb

Ve ba‘de dergehe olgıl revânî
Ayagina nisâr it dürr-i cânı

7570 İrincek ol şeh-i hûb-ı zamâne
Aña ‘izzet gerekdür key yigâne

Bilürsin ol mehi hûb-ı cihândur
Hüsün çerhinde hurşîdi ‘ayândur

Kıl imdi eyle tâ’zim ü ri‘âyet
Seni hoş göre tâ ol serv-i kâmet

Olincak feth âgâz it kelâma
Du‘â bâbını irgör ihtitâma

Senânuñ sakfını isnâm eyle
Ve ba‘de hâlümü i‘lâm eyle

7575 Lisan-ı hâl-ile’arz eyle hâli
Aña remz-ile di ko kıl ü kâli

Dahı bu ‘abd içün di pâdişâha
Hemân kaldı işi feryâd u âha

Ferâmûş eyledi dünya hevâsın
Dahı berk itdi ‘ışkuñ mâsivâsın

Firâkuñdan ‘acep mahzûn olupdur
Ne fitne eyledüñ meftûn olupdur

Ne lâzımdur saña kılmak mufassal 263a
Saña lâyük olanı kıl muhassal

7580 Bilürsin mâcerâyı cârî olgıl
Umûr-ı dünyeviden 'ârî olgıl

Oku hem işbu şi'ri ol nigâra
Ola kim eyleye derdüme çâre

GAZEL-İ MURABBA‘

Niçe ben bülbülüñi sen gül içün zâr idesin
Ya niçe bir yirüñ iy gonca-dehen hâr idersin
Yaraşur mı saña kim böyle bu efkâr idesin
Beni bîmâr idüp il derdine tîmâr idesin

Deyimez mi kim sanma mihr ü vefâ eyle baña
Gerek oldur gerek cevr ü cefâ eyle baña
7585 İy tabîb-i dil ü cânım diye düşer mi saña
Beni bimâr idüp il derdine tîmâr idesin

Nitdüm âhîr niye ki cürm ü güneh noldı ‘acep
Beni dermânda koyup almamaya ola sebep
Kanı ya bunca ‘âvâm içre şehâ nâm u edep
Beni bîmâr idüp il derdine tîmâr idesin

Görüben gül yüziñi biñ dil ü cân mâyîl olam
Dâyima yüz sürüyem işigüñe sâyil olam
Gayretüñ kanı tutalum aña ben kâyîl olam
Beni bîmâr idüp il derdine tîmâr idesin

7590 Yine kıl rahmı Murâdîye bak ol haste dile
Garez andan dil ü cân ise ger anı da dile
Saña lâyık mı ola halk-ı cihân içre hele
Beni bîmâr idüp derdine tîmâr idesin

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘

Nigâra kılmak için ‘arz-ı ahvâl 263b
Bu şi‘ri eyledüm ol demde irsâl

GAZEL-İ MURABBA‘

Sünbülüñ sevdası kıldı cismümi berk-i hazân
Sayd idelden beni işbu bahr-ı ‘ışkı bî-gerân
İy dirîgâ virmedi hicrûñ baña bir dem emân
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

7595 Ben şehâ bülbül bigi ömri geçürem zâr-ile
Gül bigi hem-dem olasın sen melek-rû hâr-ile
Yâr olasın baña cevır itmek için âgyârla
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

Râh-ı ‘ıškuñda beni gördükde rûyı zer-ile
Düşdi zülfüñ teg perîşanlık gamuñla her dile
Kalmışam bîmâr u ser-geşte sitemle derd-ile
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

Nûş idüp zülfüñ seminden döne döne şerbeti
Bulmuşam divan-ger içre gurur u refiki
7600 Çikmişem ‘ıškuñ rehinde çok belâ vü zahmeti
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

Yana yana nâr-ı hicre gitdi ‘ârum gayretüm
Bulmadum bir yâr aña kim ‘arz ideydüm hasretüm
Zerrece kalmadı tâbum hey efendüm kudretüm
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

Zecr ü hicr-i yâr-ile oldum âşinâ şimden giru
Nide âhir bilmezem bunlar baña şimden giru
Vuslatuñdur derdüme bildüm devâ şimden giru
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

- 7605 Bâri olmasa Murâdî derd-i gamla müşterek
Korkaram dil milkini virân iderler giderek
İy habîbüm nice idüp neyleyüp nitmek gerek 264a
El amân iy bî-vefâ hicr-i gamuñdan el amân

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘

Nigâra kılmak için hâl i‘lâm
Bu şî‘re eyledüm tekrâr ikdâm

GAZEL-İ MURABBA‘

Dutalum kim olmadum zülfüñ esîri dostum
Bu revâ mı anmayasın ben hakîri dostum
Çün ire hançer çiküp hattüñ emîri dostum
Añasın ol vakt olıncak ben fakîri dostum

- 7610 Bulmadum bir yâr-i hem dem baña her dem yâr ola
Bu dil-i şeydâ dirîgâ böyle niçe zâr ola
Gülşen-i hüsnüñ behârı giçe verdüñ hâr ola
Añasın ol vakt olıncak ben fakîri dostum

Sanma hüsnüñ gülşenin her lahza taze bâg olur
Bagrı niçe ‘âşıkuñ dâyim senüñçün dâg olur
Hem-nişîñüñ bülbül-i şeydâ yirine zâg olur
Añasın ol vakt olıncak ben fakîri dostum

Şimdi kadrüm bilmeyüp hicrũñle yâr itdũñ beni
Sünbũlũñle baş koşuben bî-karâr itdũñ beni
7615 Añmayup hüsnũñ zevâlin çũnki zâr itdũñ beni
Añasın ol vakt olıncak ben fakîri dostum

Ben Murâdî genc-i gamda derd-ile bimâr ü zâr
Hey vefâsız sohbet-i şâdide sen âgyâr-ı yâr
Milk-i hüsn olmaz saña bil pâdişâhum ber-karâr
Añasın ol vakt olıncak ben fakîri dostum

[...]BÂB-I BEYÂN

Bu nev‘a eyledüm eşk-i revânı 264b
Ne oldı diñle andan soñra anı

Kılayım yine hâlüm size izhâr
Ne yüzden oldı derdümnden haberdâr

7620 Dahı nice irer kũy-ı nigâre
Bu sırrı nice eyler âşikâre

BEYÂN-I VUSULÜ‘D-DEM‘-İ İLÂ BÂBÜ‘L-HABÎB[...]

Hele irer nigâra ‘âkıbet dem’
Dizilmiş işigine olmayup cem‘

Ve ba‘de ‘arz kılmışlar o şâha
İcâzet bulup irmiş pâdişâha

Varup sürmiş yüzine hâk-ı rehine
Du‘âlar idüp irişmiş dergehine

Görincek eşk-i mül rengüm dilâram
Dimiş kim iy delükanlu nedür kâm

7625 Dahı dimiş aña iy eşk-i gül-gûn
Nedür hâlûñ akarsın misl-i ceyhûn

Yüz üzre sürünüp irdüñ katuma
Haberler mi getürdüñ hazretüme

Nedür derdüñ beyân it noldı ahvâl
Virüp zahmet neçün itdiler irsâl

Su/al idincegez yâr-ı dilârâm
Virüp dildâra eşküm dahı peygâm

Dimiş eşküm bu olan mâcerâyı
Ne yüzden güzeldür dil yüzi ayı

7630 Beyân itmiş kamu hâl-i siyâhum
‘Ayân itmiş nicedür zâr u âhum

İşidincek anı yâr-i şekker-leb
Dimiş kim añlamışam derdine heb

Bilürem hâl-i düşvârı nedendür 265a
Dem-â-dem kılduğı zârı nedendür

İşitmişem sabâdan bi’t-temâmî
Velî göstermezem dâr-ı merâmı

Meger kim vâkıa' bâd-ı seher-hîz
İrincek dimiş iy la'l-i şekker-rîz

7635 Anuñla böyle düşdi arada hâl
Kılısar saña eşkin dahı irsâl

Terahhum eyle lutf it ol cüvâna
Girürsin key sakın yok yire kana

Hele dilber dimiş tuydum makâlin
Ve illâ sormazam bir zerre hâlin

Sebeb bu kalbüm oldı aña virân
Yapılmaz anı bil min ba'd iy cân

Nedür bâ'is ger istifsâr iderseñ
Saña idem ana izhâr iderseñ

7640 İşidüp dir aña eşk-i revânum
Fidâ olsun rehûñde 'ömr ü cânım

Beni saldı anuñçün ol dil-i zâr
Bu gizlü sırrı ola anuñçün izhâr

Di imdi cümlesin bir biryân it
Nedür kalbünñdegi sırrı 'ayân it

Varuben ideyin anı haberdâr
Kıla anuñla tâ derdine tîmâr

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ'L- HABÎBÜ'Z-ZEM'

İşidüp dir o hûblar pâdişâhı
Benüm katumda işbudur günâhı

7645 Nola redd itdüm-ise ol cevâbı
Neçün terk idür ol bu âsitânı

Dutalum gasb-ile kıldı sefer ol 265b
Benüm havfımdan idüben heder [...]ol

Hic añmak yok mı idi bu diyârı
Unudur mı kişi sevdüñ nigârı

Neçün göndermidi bir kere nâme
Anı ben nice irgörem merâma

Anuñçün eyledüm andan ferâgat
Mukarrer gelmeye andan sadâkat

7650 Ol añmaz biz dahı kılduk ferâmuş
Hic ayruk nâmesinde itmezem gûş

Di imdi aña sen benden selâm it
Benümde hidmetüm budur temâm it

Haber vir kalbümüñ virânesinden
Kişi giçer mi hic cânânasından

Bu sözi işidüp eşk-irevânum
Aña vir kim ayâ ruh-ı revânum

Görem baş u sitana hidmet tapuña
Revân hidmet içün irdüm kapuña

7655 Pes eyle diyuben itmiş devâ'
Getürmiş âsitânından sudâ'

Revân olup irişdi ben gedâya
İrüp sen cümle kâr-ı intihâya

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂB-I BA [...]

İşitdüm çün kelâmı dilistânı
Ne kıldum diñle imdi bende anı

Anı âhaz eyledüm yokdur vefâsı
Vefâ kılma gada hergiz sefâsı

Te'allüldür [...]bular sâdık degüldür
[...]lehvidür bâyık degüldür

7660 Tekasüldür muhassal her yañadan 266a
Kıla izhâr cevri her aradan

Bu resme fehm idüp kavlı-nigârı
Bu şi'ri yâd idüp dil kıldı zâr

GAZEL-İ YÂS

Dostlar yâd oldı hayfâ âsinâsı göñlümüñ
Ol sebebdendür ki gitdi rûşinâsı göñlümüñ

Devr-i haddüñde saçüñ âşuftesidür dostum
Bu açıldan subh u şâm artar hevâsı göñlümüñ

Bir beyâ dâmnâ sâ lup yakdı nâr hasrete
İy dirîgâ añâ olmuşdur mübtelâsı gön lümün

7665 Dolaşaldan ol per-i zülfine fehm itdüm kim var
Bu tarik-i ‘ışk içinde çok hatası gön lümün

Bir nefesde kuyın ı biñ kere dokandurmaga
Peyk âhum oldı iy meh rehnümâsı gön lümün

‘İşk-ı la‘lün su bigi her suya câri ola
Bilmedi kimesne iş macerası gön lümün

Hicri elinden kimñe[?]vardur Murâdî şek degül
Gam ‘abâsından biçilmiş bir kabâsı gön lümün

BEYÂN-I GAZEL-İ FÜR KAT MİN NEV‘AÜ‘L-ÂHİR

Şikayetler kılup fûrkatden iy yâr
Bu şi‘ri eyledüm bu yirde tekrâr

GAZEL-İ FÜR KAT

7670 Düşmişem bülbül-veş ayru güli’zârumdan benüm
İy dirîgâ böyle umazdum nigârumdan benüm

Hemdem ol elden ber u derd ü firâk hicr-i yâr
Uyku görmez oldı ‘âlem halkı zârumdan benüm

Haber ile kıldı cüdâ bu çerh-i bed mihri ki gör
Şol yüzi gül lâle had serv-i çınarumdan benüm

266b

İşiginden ben fakîr üftâde seni kıldı red
Ki o Murâdî bu işi devletlü yârumdan benüm

Yâr-ı işiginde hakir olmak Murâdî yik baña
Gayrı yirde ‘izzet ile i‘tibârumdan benüm

BÂB-I BEYÂN-I[...]

7675 Bu nev‘a okuyu ben niçe ebyât
Didüm vuslat añup heyhât heyhât

Muhâl oldu baña vasl-ı dilârâm
Ya nice irer aña bu dil-i irâm

Bilüp ahvâlin ol yâr-ı güzinüñ
Sebâtı olmadugınuñ sözünüñ

Bilincek macera yârı iy yâra
Kim andan olmaya hic meyl izhâr

Okudum işbu şî‘ri cân fizâyı
Dahı kıldum niçe biñ âh u vâyı

GAZEL-İ [...]

7680 Hasıl ancak fûrkat oldu işbu sevdâdan bize
Derd-i hicr oldu vefâ zülf-i semenden bize

İy gözüm gavvas-ı eşküñ bahr-ı ‘ışka salma kem
Kısmet olmamış sadak çünküm bu deryâdan bize

Hâl-i ‘akl u zülfi fikr ü cismi cân eyler talep
Bilmezem yâran nedür kasd-ı bu yagmadan bize

Ayrılır[?]bâr-i cân acısını def’ itmeñe
Dilberâ sun cür‘a-ı câm-ı musaffâdan bize

Rize rize pâre pâre ide bagrum hâr-ı gam
Zerrece mihr olmaya sen vardır ‘anâdan bize

7685 Sanma metsem câm-ı cemden zâhide irmüşdürür 267a

Cür‘a-ı ‘ışkı ilâhi bezm-i ednâdan[?]bize

Gel Murâdî pir ‘ârifinden kabapuş ol nasîb
Yokdurur abdâl-ı ‘ıškuñ hûbb-i dünyadan bize

BÂB-I BEYÂN-I[...]

Bilincek olmadı meyl nigâruñ
İrincek kahır böyle rûz-ıgâruñ

Dil u câna dönüp kıldum izâlar
İrişdi hûş size dürlü cezalar

Didüm kimsin aña mâyîl olursız
Eger oldursada kâyîl olursız

7690 Recâ kat’ eylegün mihrinden anuñ
Neçün duymayasız kahrından anuñ

Beni terk eylegün ya idüñ anı
İki şefkat bir olmaz añlan anı

Bu resme eyledüm çok serzenişler
Getürdüm her biri başına işler

İşidüp didi anlar dahı yâr
Bize kılma bu uslub üzre güftâr

Sabır kıl bir ki gün gör nolur ahvâl
Yine rahm ide şâyed ol ruhı al

7695 Bu sözler kim didi eşk-i revânuñ
Degüldür didü gök mefhu mı anuñ

Bu suretde ide bîñi vefâsı
Nasîb ola bigi dilber likâsı

BÂB-I BEYÂN-I İRSÂLÜ'L-MEKTUBU'L-CEVÂB

Bularuñ sözlerini kim eyledüm gûş
Yine deryâ sıfat dil eyledi hûş

Çü gördüm eyledür ahvâl-i gönüm 267b
Didüm görmeñ revâdur hâl-i gönüm

Anı fikr eyleyüben mâyîl oldumânı
Yine cevr-i nigâra kâyîl oldum

7700 Ki varam yine ol dâr-ı habîbe
İrişem hûn-ı vaslından nasîbe

Bu resme fikr idüp iy yâr-ı cânı
Ne oldı diñle imdi dâsitânıs

Yüzüp tiz nâme gönderdüm nigâra
Okuyup itmiş anı pâre pare

Dimiş gözyaşı itdügi hayâli
Anı gûş idincek iy kader-i'âli

Dil ü cân didi yine eyle itme
Nigâra nâmei bu resme itme

7705 Diledüm terk idem ol dilrubâyı
Bu yolda niçe idem âh u vâyı

Bu resme idincek fikr-i mâ'lî
Yine iz'ân idüp işbu hayâli

Mufassal nâme yaz tâ kim okuya
Senüñ heb cümle-i derdüñi duya

Di imdi eyle yine nâme icâd
Ola kim eyleye cân u dilüñ şâd

Bularuñ sözi-ile tâmi' olup
Yine cevr-i nigâra kâni' olup

7710 O demde eyledüm icâd-ı nâme
Mufassal yazdum irdi ihtitâma

Ve ba'de eyledüm irsâl-i yâre
Ne didüm diñle imdi ol nigâra

HEZA SURETÜ'L-MEKTUBU'L-‘ÂŞIK[...]İRSAU'L-MA‘ŞÛK

Selâm olsun saña iy hûb-ı ra‘nâ 268a

Selâm olsun eyâ mâhbûb-ı garâ

Selâm-ile dahı yüz biñ senâlar

Dahı biñ biñ du‘âlar merhabâlar

Du‘â şem’in kılup destüm münevver

Diler rûşen olup iy mâh-ı enver

7715 İrişüp sen münevver yüzlü yâre

Mu’anber zülf ü hadd-i gül-i zâra

Du‘âlar eyleye dâyim tapuña

Senâ dürrin nisâr ide kapuña

Çü rûşen eyledi dest-i niyâza

Du‘â şem’in senüñçün dil nevâzum

Murâdi bu ola dâ’ı rehüñe

İde irsâl anı dergehüñe

Ve ba‘de iy dürr-i bahr-ı melâhat

Cihâmı hüsninde verd-i letâfet

7720 Ruhüñ gül-zârı olup taze vü ter

Dahı berk-i haddüñ olmayup ebter

Ola kaddi bülendüñ ser ü bâla

Kaddüñ tek ola kadrüñe mu‘allâ

Ruhüñ tek kalbüñ ola dâyim enver

Zalâm-ı gan ola tâbından enver

Cihân kaygularından ola sâfi

Kılasın ehl-i 'ışka mihr-i sâfi

Çü sensin milk-i hüsnüñ pâdişâhı

Kuluñdur cümle-i hûblara kemâhı

7725 Yüz ururlar gice gündüz her rehüñe

Recâ idüp irişmek dergehüñe

Ola çün dilrubâlar saña bende

Kim olam bende ola saña bende

Feemmâ iy şeh-i hûbân-ı 'âlem

268b

Tapuñ lutf-ile şâd olsun dem-â-dem

Umaram hûn-ı vasluñdan nevâle

O ni'metden irüp dil hisse ala

Çü sen bir dilrubâsın sîb-i gabgab

Kamer tal'at elif kad şekkerin leb

7730 Yüzüñ bâg-ı iremdür ruhlaruñ gül

Saçuñ sünbül benün fülful lebün mül

Gözüñ nergis boyuñ serv-i revândur

Dişüñ lûlû lebüñ şekker sitândur

Haddüñ verd-i cinân kaddüñde 'ar'ar

Muterra sünbülüñ zülfüñ mu'anber

Kaşuñ kavs u müjeñ anuñ sihâmı

Ne câna irse ol hâsıl ola mı

Dem-â-dem cân arar kanlaruñ var
Tamerde kan arar peykânlaruñ var

7735 Dil-i meftûn ider fettân çeşmüñ
İçer su bigi her dem kan çeşmüñ

Koparur başuma kaddüñ kıyâmet
Şu hunı gözlerüñ kılmaz şefâ‘at

Habîbüm imdi rahm it ben kuluña
Dil ucânım nisâr olsun yoluña

İgen[?] zâr itmiyem ben sen gül için
Deva kıl bu belâ-yı bülbül için

Yiter bimâruñ oldum eyle tîmâr
Ruhuñ gülzârı için kılmayam zâr

7740 Yanaguñ nârıña yine pervâne kılma
Saçüñ sevdasıyla divâne kılma

Esirge baña sultânım vefâ kıl
Beni bu bend-i hicrûñden rehâ kıl

Fakîrem hûn-ı vasluñdan ‘atâ it 269a
Ara yirde yiter hicrûñ gıtâ it

Kabul it kim olam kapuñda bende
Varup hidmet idem tapuñda ben de

Velîkin ben fakîrem şâhsın sen
Benüm hod tâli‘um yok mâhsın sen

7745 Nevar üftâde isem var ilâhum
Benüm sen ol şehâ puşt u penâhum

Kapuñ olsun bu miskînüñ mekânı
Terahhum eylegil redd itme anı

Bilürsin kim garîbüñ ahı vardur
Kabul ider anuñ Allah'ı vardur

Garîbüñ ahı giçer âsumândan
Degül ru-yı zemînde âsitândan

Bilürsin kim beni zârem garîbem
Gülinden ayru düşmişem 'andelîbem

7750 Ne puşti var garîbüñ ne penâhı
Velî dogrı varur dergâha âhı

Benüm feryâd u âhumdan ırag ol
Du'âm al dâyima devletle sag ol

Garîbüñ bed du'âsından beri ol
Hemişe dilrubâlar serveri ol

Du'âsın el garîbüñ var olasın
Şehâ gül bigi ber-hürdâr olasın

Garîbem imdi el benden du'âlar
Dahı ya sad hezârân merhabalar

7755 Dahı hem âh-ı 'ışkından güzer it
Ruhuñ verdine irmesün hazer it

Garîbem ‘âşıkâm zâram za‘îfem
Fakîrem bî-kes ü yârem nahîfem

Esirge baña sultânüm vefâ it 269b
Kerem kıl hûn-1 vasluñdan ‘atâ it

Gerekmez genci bu dehrûñ elinden
Yiter bûy-1 vefâ vasluñ gülinden

Di imdi iy şeh-i hûbânı ‘âlem
Vefâdur umdugum senden dem-â-dem

7760 Pes eyle olsa iy sultân-1 hûbân
Garîbem mübtelâyam uşta elân

Baña rahm eyle sultânüm esirge
Nazar kıl çişm-i giryânüm esirge

Dilüm yir yir dolupdur hey bigi gam
Bükiptü kâmetümde yâr bigi hem

Çıkar hod hicr-ile döndi kebâba
Yürek bir yana hem eşkim şerâba

Di imdi eyle olsa iy dilâram
Nice kılsun bu fûrkat-ile dili ârâm

7765 Bu ahvâli bilüp sen kaddi şimşâd
Revâdur vuslat-ile eylemek şâd

Niçe fûrkat niçe hicrân niçe gam
Niçe mihnet niçe gurbet niçe hem

Yiridür bu nefes kılmak terahhum
Bu bâki kalb ide andan tebessüm

Saña lâyük budur iy şâh-ı hûbân
Cefâñ az ola lutfüñ firâvân

Yaraşan hem budur iy meh saña da
Vefâ pîşe olasin her yaña da

7770 Hicâb cevri iken açmayasın
Rahm olup vefâdan kaçmayasın

Neçün ı'râz ola mihr ü vefâdan
Ne bulduñ hey güzel cevr ü cefâdan

Vefâ kıl kim tapuñ ele du'âyı 270a
Şehâ def' eylegil zulm u cefâyı

Vefâ öğren vefâ işle vefâ it
Dil-i 'uşşâkı cevrüñden rehâ it

Vefâ kılmakla bil iy şâh-ı hûbân
İrişmez gülşeni hüsñüñe noksan

7775 Misâl-i hüsn beñzer gülsitâna
Virür bu düşmana ne dû-sitâna

Hüsn bulmaz yine bûy-ı gülistân
Ya sen andan neçün kaçarsın iy cân

Çü noksan irmeye hüsne vefâdan
Revâ mı kaçalar zevk ü sefâdan

Meger var ola bir cûz-i behâne
Onun için beni salduñ yabâna

Sebep bu eylemezsın yine sen yâd
Yıkık göñlüm ola anuñla âbâd

7780 Eger düşman sözü ise behâne
Elem alup beni atma yabâna

Bilürsün ‘âşıkuñda cânı vardur
İder rahm aña bir ruhumânı vardur

İrişmezse nevar gâha râhı
İrişür ‘âşıkuñ ol bana âhı

Hezar kılmaz mısın âhından anuñ
Neçün havf olmaya şâhından anuñ

Nevar kılmaz iseñ sen anı makbûl
Kabul ider ilâhi idinür kul

7785 Çü mevhum oldı ayetden bu ma‘ni
Ayinede şerh idine imdi ya‘ni

Bu servâya ‘ibâdıdan bilindi
Didi Hakk ya ‘ibâdı çün bil imdi

Pes eyle olsa iy hûb-ı zamâna
Budur lâyıık olan şâh-ı cihâna

270b

Anı makbûl ide taş eşiginde
Koya taş yirine baş işigine

Di imdi sende eyle anı makbûl

Ola taş işigüñ taşında bir kûl

7790 Ne var kul olsa sen zibâ cemâle
Yaraşmaz cevr ola sâhib kemâle

Bu bâzı ko ki sen bir verd-i tersin

Ki ‘aynum agladıkca sen gülersin

Dem-â-dem eyle idüp olma gümrâh

Bulur hüsnüñ güline âh bir râh

Gülüñ pejmürde idüp soldurur ol

Saña heb ehl-i hüsnü güldürür ol

Mülâyim kalb ol serkeşligi ko

Degüldür bilki serkeşlik eyü hu

7795 Eger gülşende serkeş olsa dilşâd
Anuñ kalbini kılmaz bâgbân şâd

Di imdi eyle olsa iy dilâra

Rahîm-i kalp olup eyle müdâra

Ve illâ bir dahı var bunda ma‘ni

Eger benden iderseñ ‘âr ya‘ni

Tesellî bu aña iy ruhları nûr

Süleyman-ile hemdem oldı bir mûr

Rahm kıl imdi iy sultân-ı hûbân

Çü sensin milk-i hüsn üzre süleyman

- 7800 Bu mûrada ne var ihsân eyle
Çü bir dermânda geh dermân eyle
- Eger rahm idesin ben mübtelâya
Anı bil hüsnüñ irişmez ‘anâya
- Ne noksan buldı kadrinden süleymân 271a
Karıncaya irüp kıldukda ihsân
- Di imdi sen dahı baña vefâ kıl
Utan hakdan yiter cevır ü cefâ kıl
- Anı bil kadrüñe noksan irişmez
Visâlüñ gencini hüsrân irişmez
- 7805 Çü hüsne irmeye rahm-ile noksan
Neden iybâ[?] ola ya andan iy cân
- Saña naks irmeye çünkim vefâdan
Neçün yüz döndüresin ben gedâdan
- Ko imdi anı gel sâhib vefâ ol
Yiter kân-ı cevır ehl-i cefâ ol
- Kanı insâfuñ iy hûb-ı zamâne
Cefâ himlin[?] urasın isen nâtuvâne
- Hazineñde çü vardur cevır-i bâri
Rakîb-i hâr götürür anı bâri
- 7810 Kılur da‘vâñı gerçek ‘âşıkıñdur
Bu yolda cân u dilden sâdıkıñdur

Olinca getürüp kılsun figânı
Anuñla hürrem eyle imdi anı

Sevinsün anuñ-ile şâd olsun
Yapılsun kalbi hem âbâd olsun

Disün kim baña cevri itdi havâle
Umuben aña vasl ola nevâle

Anuñla dâyima gülsün yügürtsün
Bu ahvâller-ile yelsün sögürtsün[?]

7815 Buyuñı yüklet imdi ol tevâna
Getürsün gice gündüz ‘âşıkane

Ya kılup cümle fa‘il mura urma
Oluban hüsne garrâ kâna girme

Hataen[?] fil yükini sen mûra urduñ 271b
Baña zulm eleyüp kanuma girdüñ

Baña urduñ sen ol bâr-ı girânı
Niçe bir çikeyin iy gonca anı

Firâk-ile benüm kaddüm ham oldı
Baña vuslat demin bildüm kem oldı

7820 Beni koma kerem kıl şöyle mahzûn
Senüñ ‘ışkuñla oldum uşta mecnûn

Nola kılduñsa dergehden beni dûr
Yine lutfuñla kalbüm eyle mesrûr

Çi ger düşdüm cüdâ cânâ katuñdan
Bu deñlü zecre irdüm hazretüñden

Ümîdüm kesmedüm yine tapuñdan
Vefâlar irişüp yine kapuñdan

Bulam her lahza biñ dürlü ‘atânı
Getüresin ara yirden gıtânı

7825 İrişem bî-tekellüf yine vasla
Niçe derdüm yazam bu bâb u vasla

Bu ayrulıklara urân oldı
Diyesin kim yiter hicrân oldı

Saña anı umup iy ruhları al
Dürişüp yine itdüm nâme irsâl

Recâ budur okuyup rahm idesin
Dil-i mecrûha yiter zahm idesin

Uruben taze yâra üstine darb
Kılasın kendü misküniñ-ile harb

7830 Kılaben aña cevrüñi havâle
Kılasın derdi bî yâre nevâle

Yaraşmaz imdi bu asıl ‘ameller
Şehâ fikr eyleyüp tûl-ı emeller

Gic imdi bu hevâyı na sezâdan
Ser agâz eyleme işbu hevâdan

272a

Muhassal terke bil cümle cefâyı
Dürüş cehd eyleyüp öğren vefâyı

Eyülik dâmenin dut nâmdâr ol
Eyü ad-ile bu ‘âlemde var ol

7835 Eyülik eyle her pir ü cüvâna
Dola tâ yahşi alduñ bu cihâna

Kalan bir nâmdur nîk üs eger bed
Okuyup dâsitân içre mü‘ebbed

İşitmedüm kemi dâsitânda
Kalan bir nâmdur ancak cihânda

Kıl imdi sende eyle ‘adl u dâduñ
Eylikle kala ‘âlemde aduñ

İştîmâduñ meger işbu meselden
Halâyık içre yâr olur ezelden

7840 Ki ya‘ni kemlerüñ başı kayudur
Yaramazda dimiş eylik eyüdür

Di imdi sende yahşi ol cihânda
Eyülik eyle bil kalmaz yabânda

Eyülik eyleyüp deryâya salsañ
Hakâ ısmarlasan ferdâya salsañ

Ol eylü ki eger bilmezse balık
Mukarrer bilki bilür anı halık

Ne var sende baña itseñ ‘atâlar
Cefâñı ref’ idüp itsek vefâlar

7845 Eger ben bilmez isem anı câna
Muhakkak hod bilür Bâr-ı Te‘âla

Hüner bir kalbi âbâd eylemekdür
Götürüp hüznini şâd eylemekdür

Nola ben kulı sende şâd itseñ 272b
Harâbın kalbümüñ âbâd itseñ

Habîbüm Hakk katında sâyi‘ olmaz
Kim ihsân eyleye ecrini bulmaz

Di imdi fırsat eldeyken muhassal
Benüm derdümü iz‘ân it muhassal

7850 Aña göre yine eyle devâyı
Bu gamdan kurtarup ben mübtelâyı

Rahm idüp irişdür dergehüne
Ölünce yüz sürem hâk-ı rehüñe

Ne var makbûl olmazsam katuñda
Giçinsem olmaya mı hidmetüñde

Beni koyup bu dâr-ı gurbet içre
Yakasım hierüñ-ile fûrkat içre

Revâ mıdur senüñçün iy ruh-ı gül
Dem-â-dem nâle iy dem çünki bülbül

7855 Esirge rahm elin uzat vefâ kıl
Bu ben miskîni bu gamdan rehâ kıl

Şehâ sen bir ruh-ı gül nevcüvânın
Şehinşâh-ı kamu hûb-ı zamânın

Kamu hûblar olupdur saña bende
Ne şahsam bende olam saña bende

Ve illâ cân u dilden ‘âşıkunam
Bilürsin kim rehûnde sâdıkunam

Revâ mıdur ki bir meh ‘âşıkına
Anuñ ‘ışkı yolında sâdıkına

7860 Dem-â-dem cevr ide olmaya gâyet
Bulunmaya gam u derde nihâyet

Ne lâyıkdur bu kâr-ı nâsezâyâ
Salarlar ‘âşıkı dürlü belâyâ

Ko imdi sende bu kâr-ı habîbüm 273a
Ayıt[?] vardur benümde bir garîbem

Aña hem ideyin insâf oldı
Sızup nâr-ı gamumla sâf oldı

Getüreyin anı imdi katuma
Bu işdür lâyık olan hazretüme

7865 Bu efkârı idüp iy kad-i bâlâ
Baña rahm eyle bu senden temennâ

Ve illâ uşta kaldum hasretüñle
Katı dermânda oldum fürkatüñle

Esirge mahasal ben bir garîbem
Cüdâ düşmiş gülinden ‘andelîbem

Fakîrem ‘âşıkâm zâram za‘îfem
Hakîrem sâdika-ı kâram nahîfem

Baña rahm eyle sultânum kerem kıl
Yine bir nâmeñ-ile muhterem kıl

7870 Müşerref eyle andan kalb u cânı
Kim andan bulına vuslat miyânı

Muhassal iy dür bahr-ı melâhat
Şekker güftâr u tûtî belâgat

Bu yüzden var dahı senden recâlar
Rehûñ gerdinden olup irticâlar

Ki ya‘ni iy şeh-i hûbân-ı devrân
Hüsün çerhünde olan şems-i tâbân

Ger var ise rahmuñ ben fakîre
Bu ‘işkuñ nârına yanmış hakîre

7875 Ki ya‘ni varsa meylüñ vefâya
Vefâlar eyleyüp ben mübtelâya

Kerem kıl sende eyle nâme irsâl
Kim andan añlayam bende nolur hâl

Dilerseñ cânı mu yoluñda kurbân 273b
Kılayın tek beni redd itme iy cân

İşaret eyle nâmeñde vefâñı
Şehâ ‘arz eyleme lutf it cefâñı

Yürek mecrûhdur doymaz cefâya
Vefâya kıl şehâ himmet vefâya

7880 Vefâdur umdugum senden vefâdur
Ne kim senden gele girçi sefâdur

Uzatma cevr elin taksîr eyle
Vefâ bâbın yazup tahrîr eyle

Gülistân-ı vefâ tezyin olsun
Ki târik‘i cefâ tâ‘yin olsun

Kesilsün sünbülün tek leyl-i hicrân
Ruhuñ veş dogâ mihr-i vasluñ iy cân

Ki varup bende olam hizmetüñde
Giçinem gayrılar bigi katuñda

7885 Yüz urup rûz-ı şeb hâk-ı rehüñe
İrişem bî-tekellûf dergehiñe

Kuluñam niçün irmeye kapuñâ
Çü bende bende oldum hod tapuñâ

Di imdi iy gül-i bag-ı muhabbet

Havab-ı irsâl it lutf eyle

BÂB-I BEYÂN-I İRSÂL-I MEKTUBU'L-HABÎB

Bu üslûbâ yazup getürdüm anı

Varup buldukda ol nâ-mihrubânı

Yine sonmuş hemân destine nâme

Okuyup başlamış olan kelâma

7890 Yine evvel sözi tekrâr itmiş

Bu gamgînüñ işini zâr itmiş

Ki ya'ni nice evvel didi dildâr

274a

Cefâ hûlîgın idüp anda izhâr

Ol evvelki merâmın eyleyüp yâd

İder anuñla kalb-i düşmanı şâd

Ki ya'ni dimiş ol hûb-ı zamâne

Bu yüzden eyleyüp 'illet bahâne

Ne vardur dûr eyledümse hazretümden

Anı sürdüm ise zulmeñ katumdan

7895 Neçün koyup gider yine mahallem

Neçün dimez nu kûyı içre mahallem

Ya neçün bu diyâr-ı eylemez yâd

Anı görüp bu kalbüm ola âbâd

Ya niçün kılmadı irsâl nâme
Bulunmaz mı bi yazmaga hâme

Çün ol kıldı beni anda ferâmûş
Neçün ben idem anuñ kalbini hoş

Benüm kalbü mi ol virân kıldı
Kamu ‘âdâ mı heb şâdân kıldı

7900 Beni terk eyledi ol cân u dilden
Anıda terk edüm bende göñülden

Beni bu resme çün ol eyledi terk
Neden ben dâmenin dutam anuñ berk

Benüm yok mı o deñlü gayret vü ‘ar
O şâd ol anuñçün ben kılâm zâr

Çü bülbül çike el berk gülinden
Ya ol gül giçmeye mi bülbülinden

Kıla tûtî olan terk-i şekker bâr
Aña kanda ola mı vara harıdâr

7905 Çü ‘abd olan kıla mevlâsını redd
Çiküben nimetünün râhına sadd

Şeh olan ana mı kim vara gedâyı 274b
Şehin terk eyleyen çike belâyı

Ya ‘âşıklar giçer mi sevdüğünden
Tolar mı kalb-i ‘âşık giruñundan

Dil-i ‘uşşâkı olur mahbûba mâyîl
Olur ma‘şûkunıñ cevrine kâyîl

Neden cüz-ü cefâdan çikeler el
Bu müşkil ola mı ‘âlemde hic hal

7910 Beni çün kılmadı ol bir nefes yâd
Ya kılâm mı ben anuñ kalbini âbâd

Virüben hâsılı böyle cevâbı
Virür peyküñ diline ıztırâbı

Dahı hem buña beñzer niçe işler
Niçe tâ‘zir ü niçe serzenişler

Kılup hem niçe biñ dürlü ‘itâbı
Kılup böyle virür peyke cevâbı

Bular ahz idüp peyk anda derhâl
Dutar oldum kılup dildâra ikbâl

7915 Gelüp irdi bu mahzûnuñ katına
Niçe kim irdi yâruñ hazretine

Dahı her ne didi aña gül-endâm
Niçe kim nâmeğe virildi peygâm

Mufassal cümlesin anuñ temâmet
‘Ala tafsil yir yir ol kıyâmet

Dahı her ne ki görüben işitdi
Dahı ol gonca aña ne işitdi

Muhassal bî-kusur ol yâr-ı sâdık
Benüm derdüme göre hâli bâyık

7920 Alup ol bî-vefâdan dahı ahbâr
Getürdiler görüñ imdi nolur kâr

BÂB-I BEYÂN-I KELÂMÜ'L-FÂSİD [...]CÂNİBÜ'L-HABÎB

Hele oldem bilüp hâl-ı nigârı 275a
Haber geldiği bildüm noldı kârı

Getürdi peyk eyle cevâbı
İşidüp aratdı kalbüm iztırâbı

Yine anı işidüp bu dil u cân
Didiler şîvedür bu kılma iz'ân

Yine tekrâr eyle yâre ikdâm
Görüp rahm eyler anı ol gül-endâm

7925 Vefâdandur bular heb kılma ihmâl
Yine bir nâme dahı eyle irsâl

BÂB-I BEYÂN-I FERGAT-I 'ÂŞUK[...]MA'ŞÛK

Bu resme niçe biñ kim söylediler
Hezârân dürlü ibrâm eylediler

Bularuñ sözini hic itmeyüp gûş
Derundan eyledüm anı ferâmuş

Ki hergiz itmeyem meyl ol nigâra
Soram habîbini dilden âşikâra

Bu düşdi kalbe tâ nâm-ı şerîfin
Unudam çünkim añmaz bu za'îfin

7930 Birine dahı olam anda mâyîl
Yiter oldum anuñ bâbında sâyil

Yiter çıkdüm anuñ cevri ü cefâsın
Çü bulmadum henüz mihr ü vefâsın

Yiter oldum rehinde mübtezel ben
Anuñçün kesb idüp niçe zelev ben

Dahı hem aglamakdan oldum â'ma
Kılupdur cünd-i 'ışkı 'aklı yagma

Rehinde ol nigâruñ hâki oldum 275b
Ferahla yâr-iken gâm-nâk oldum

7935 Dilümde kalmadı bir zerre râhat
Tenümde kalmadı kuvvet ve tâkat

Vücûdum hod adem oldı gamından
Çü sundı 'ışk eli fûrkat seminden

Vücûdum milkini vîran itdi
Yüregüm yakdı bagrum kan itdi

Elüm yudurdu eşküm ırmagından
Kesürdi pâyum anda varmagından

Pes eyle olıcak bu ben dilfikâr
Garî ü bî-kes ü bî-sabr u bî- karâr

7940 Yiter oldum ben anuñ derd-i mendi
Çün olmadum visâli behremendi

Cefâ çekmek bu deñlü olur ancak
Vefâsı hiç zâhir olmayıcak

Bu yigdür eyleye kişi anı terk
Yapışmaya anuñ dâmanına berk

Anuñ bigilerüñ terki revâdur
Çü gördün kendisi vü ehl-i cefâdur

Nolur anuñ bigi bir mehlîkâdan
Ki lezzet almaya zevk ü sefâdan

7945 Anı fikr eyleyüp iy yâr-ı câni
Bu şi'ri okudum ki añmayam anı

MURABBA‘-I GAZEL-İ FERÂGAT

Verd-i ruhsârun görüben niçe kılam zâr hey
Künc-i gam içinde kaldum hicr-ile bîmâr hey
Kılmaduñ çün rahm edüp ben hasteñe tîmâr hey
İy cefâ-hû yâr senden vaz geldüm var hey

Tutalum kim hüsn elüne şah imişsin nâ-müdâr 276a
Ya güzellik gögi üzre mah imişsin pâydâr
Nidelüm çün cevr-ile gümrâh imiş âşîkâr
İy cefâ-hû senden vaz geldüm yâr hey

7950 Her taraftan hâr olupdur gül bigi işüm senüñ
Tañ mıdur cevri eylemek olsa müdâm işüm senüñ
Hâr u haslar oldı için meclisde ‘ıyşuñ senüñ
İy cefâ-hû senden vaz geldüm yâr hey

Sen safâda muhterem bende cefâda hor u zâr
Dün ü gün sen şâd u ben hüzn-ile her leyl ü Nehâr
Niçe bir bu hasret-ile yakılam ben bî-karâr
İy cefâ-hû senden vaz geldüm yâr hey

Bir sanemsin çün saña dil virmiş idim ta ezel
Söylemişdüm vasl-ı hüsnüñ çün niçe şî‘r-i gazel
7955 Sen seni sanma cihan içinde ancak bir güzel
İy cefâ-hû senden vaz geldüm yâr hey

Bir peri zülfüne dahı varuben dil bagladum
Niçe bir sen bî- vefâ vaslun añu ben agladum
Bir zaman-ı evvelde hicrüne yüregüm dagladum
İy cefâ-hû senden vaz geldüm yâr hey

Gel Murâdî ol peri zülfünden uzak ol yüri
Ehl-i diller içre gül bigi yüri ag yüri
Ey vefâsız sen de şimden giru var sag ol yüri
İy cefâ-hû yâr senden vazgeldüm var hey

BEYÂN-I FERÂGAT U GAZEL-İ MURABBA‘

7960 Muhassal eyledüm bu resme efkâr
Bu şî‘ri okudum ol yirde tekrâr

MURABBA‘-I GAZEL-İ FERÂGAT-I DİĞER

Gözlerümden gûr olalı la‘lûñ iy şîrîn dehen 276b
El alupdur kanlu yaşımdan tenimde pîrehen
Çünkü sen el çikmedün âgyârdan iy sîmten
Bende bir dildâr sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Meyl idelden cân u dil sen dilfirîne dostum
Bir nefes rahm itmedüñ işbu garîbe dostum
Hemdem olduñsa nola sende rakîbe dostum
Bende bir dildâr sevdüm uşta âgyâr uşta sen

7965 Ta kılaldan murg-ı dil-i ‘ışkuñ hevasına heves
Eyledüñ ‘âlem gülsitânın aña ‘umrum kafes
Çün alınmaz dâmuñ âgyâr elinden bir nefes
Bende bir dildâr sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Cevr-i yâr-ile dilâ me‘nûs u mu‘tâd ol yüri
Gussasından ‘âlemüñ cehd eyle âzâd ol yüri
İy habîbüm sende var âgyâr-ile şâd ol yüri
Bende bir dildâr sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Bu Murâdî bendeñi rahmuñla manzûr itmedüñ
Pâyimâl itdüñ dil miskîn-i ma‘mûr itdüñ
7970 Âsitânuñdan rakîbi çünkü sen dûr itdüñ
Bende bir dildâr sevdüm uşta âgyâr uşta sen

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘

Ebed terk ideyim diyün nigârı
Okudum işbu şî‘ri dîlfikârı

GAZEL-İ MURABBA‘-I FERÂGAT

Âsitânuñdan beni redd itdũñ iy sîmîn beden
Gelmiş iken yüz sürüyüp boynuma sarup kefen
Komaduñ âgyâr-ile yâr olmagı iy pür fiten
Ben dahı bir gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Bir zamâniydi ben idüm zâr u bîmâruñ senũñ 277a
Olmadı ben hasteñũñ derdine tîmâr senũñ

7975 İy tabîb dil bilindi cümle efkâruñ senũñ
Bendemîni bir gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Bagrumı gamz-ile deldi çeşm-i âgyâruñ senũñ
İy kamer rû olmışken bende demsâzuñ senũñ

Şol rakîb-i bed-likâdur çünki hemrâzuñ senũñ
Bende hey bir gonca sevdüm uşta agyar uşta sen

Bagrumı sad pâre kıldı tîg-ı hicrânuñ senũñ
‘İd ü vasluñçün nola dil olsa kurbanuñ senũñ

Düşmedi âgyâr elinden çünki dâmânuñ senũñ
Ben dahı gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

7980 Vuslatuñ deryâsına kûh-ı gamı sed eyledũñ
Aşınâñı buldı kim biñandan ‘ad eyledũñ

Uyduñ âgyâruñ sözine beni red eyledũñ
Ben dahı bir gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Hançer zulmũñle niçe yârelensün bu yürek
Ya nice bir âsumâna olsun efgânım direk

Çünkü terk itdün beni sen iy sanem nolsa gerek
Ben dahı bir gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

Silmedün bir dem gözi yaşın Murâdînüñ ‘aceb
Vuslatuñı kıldukca iy kamer behçet taleb

7985 Ahir oldı firâka ol señ bî-dîn seb
Ben dahı bir gonca sevdüm uşta âgyâr uşta sen

BÂB-I BEYÂN-I [...]HABÎB KALBÜ‘L-MA‘ŞÛK

Çü gördüm eyledür hâl-i dilârâm
Nice bulur anuñla bu dil-i ârâm

Çü bildüm sanemdür ol cefâ-hû
Anuñçün niçe gussa niçe kaygu

Didüm kim anı ben eyleyün terk 277b
Ferâgat dâmenini tutayum berk

Revân fikr eyledüm terk idem anı
Turuben hicriden oldum revâni

7990 Ser-â-ser seyredüp niçe diyârı
Didüm iriş yine Seyyid Buhârî
6

Varup kabrine başladum figâna
Niyâza başladum key âşıkâne

⁶ Kim

Didüm ya ceddî kıl baña himâyet
Ki geldüm ‘acze bu işden be-gâyet

Beni kurtar bu gamdan ya kerem kıl
Nigâruñ vaslu ile beni muhterem kıl

Bu resme eyleyüp niçe dua’lar
Dua’larla niyâz ile senâlar

7995 Velî gâyet murâdum terk-i diyâr
Niçe bir eyleyem derdi ile zâr

Niçe bir ide bu dil murg-ı dâma
Uyuben bu hevâ-yı nâ-temâma

Muhassal eyleyüp bu resme feryâd
Didüm beni sen eyle dilşâd

Eger vasl-ı nigâr-ise nasîbüm
Baña yâr it lutf it habîbüm

Ve illâ terki-ise baña kismet
Beni kurtar Hüdâya eyle rahmet

8000 Saña tefvîz itdüm her merâmı
Kabûl it bu ikiden bir du‘âyı

Ya terk itdür ya vir anı ilahî
Ki sensin kamu düşmişün penâhı

Kapuñdur kâzi‘el hâcât iy Hakk
Biter anda kamu hâcât muhakkak

Bu hâcâtı dahı makbûl eyle 278a

Bu âsiyide anda kul eyle

Çü yüzüm süregeldüm âsitâne

Beni de lutf edüp atma yabâna

8005 Pes eyle zâr edüp kıldım figânı
Okudum hem bu şi‘r-i dür-fişânı

GAZEL-İ SABR

Ey kâdir perverdigâr ya sabr u ya mahbûbı vir
Lutf eyleyüp iy Girdigâr ya sabr u ya mahbûbı vir

Kaşına dil kurban-iken dil derdine dermânken
‘Aklum baña fermân-iken ya sabr u ya mahbûbı vir

Zülfine dilberdâr-iken bu resme kârum zâr-iken
Yarab mecâlüm var-iken ya sabr u ya mahbûbı vir

Giçdi günüm feryâd-ile ah u zâr-ile
Kaldum firâk-ı yâr-ile ya sabr u ya mahbûbı vir

8010 Her dem Mûrâdi kılma zâr senüñle yâr olmaz nigâr
Kaldum gam-ile ber-karâr ya sabr u ya mahbûbı vir

BÂB-I BEYÂN-I TARÎKU‘L-SABRU‘L-‘AŞK

Tevekkul eyleyüp bu resme Barî
Hakkı ısmarladumser cümle kârı

Meger oldem bu çerh-i lâciverdi
Nehârun defterini yumdı dürdi

Getürdi bâg-1 rûze yine bir zâg
Ki zulmet döne anuñ-ile her bâg

Der-i rûze asup kara hicâbı
İrürdi mahva nûr-1 âfitâbı

8015 Çü bâb-1 rûze perde saldı
Nehârun mürdine bir derde saldı

Çıkardı ya‘ni nurâni libâsı 278b
Geyürdi ana bir esved palâsı

Cihânun gitdi andan rûşinâsı
Olup bîgâne cümle âşinâsı

Makamına dagıldı cümle pürgam
Diler leyli ider anuñla hürrem

Pes eyle olıcak oldem nihânı
Ne sûret buldı ‘âlem diñleñ anı

8020 İrişdi ser-be-ser zulmet cihâna
Tuyurı irdi andan âşiyâna

Kesildi savt u söz ü söz ü âvâz
Sükûn-ile hem-âvâz oldı her saz

Çü nu nev‘ üzre bî-dâd oldı ‘âlem
Şebüñ şahın diler idi yine hemdem

Çü buldı oldı ‘âlem ana talîb
İrişdi ol da iş bu bahre talîb

Sevindi şâh-ı şeb buldı merâmı
Cem‘i kıldı yine ceş-i zalâmı

8025 Şu resme kıldı zulmet kâr-ı sazı
Kesildi herkesün nâz u niyâzı

Çü sultânı şeb-ile buldı tâmm
Çıkar yine yir gaflet hicâbın

Halâyık üzre saldı anı bî-bâk
Anı gördükde gözler oldı hâb-nâk

Kamu zî-rûh olanlar nâyim oldı
Kamu diller çü hâba kâyim oldı

Bu yaña ben de terk idüp nigârı
İrişdi hâba çeşmüm ıztırârı

8030 Ya niçe varmıya didüm ki hâba
Bu gamdan düşmiş idi ıztırâba

Gam-ı ‘aşkıyla bagrı kan idi 279a
Ana görünmez idi ol şeker-leb

Niçe mâh idi ol ruhsâr u bû
Anuñ kalbünden almış idi uyhu

Eger kim uyumak isterdi bir dem
İşürirdi başına niçe biñ gam

Eger kim istese bir lahza hâbı

Düşürirdi diline ıztırâbı

8035 Eger kim nevme mâyıl olsa gözüm
Hayalin terk idüp varmazdı özüm

Var idi gözümde turf-ı hâlet

İdinmiş idi ol ahvâli ‘âdet

Uyumazdı giçerdi anca mâhı

Görürdi uyusa zülf-i siyâhı

Çün itdüm ben de ol mehde ferâgat

İrişdi hâba çeşmüm buldı râhat

Uyudum râhat oldem ol hevesde

Görün imdi ne gördüm bu nefesde

8040 Görürem bir ‘acep rüya kim anı

Degül rüya ki göründi ‘ayâni

Neymiş diñleñ imdi ol düşdi siz

Bilesiz neye irdi bu işi siz

BÂB-I BEYÂN-I RÜYA-I ‘ÂŞİK

İşidün imdi rüyadan nişânı

Size takrîr ideyin yine anı

Tutup bir âbir ebyas râkib oldum

Görüp niçe tuyurı ‘âkib oldum

Meger kim var imiş kolunda bir bâz

Kim anuñ misli ‘âlemde olur az

8045 Çikildi sayda görüp bâz kendü 279b
Vefâ kılmadı elde ‘akd u bende

Kırıldı bendi bâzuñ durdı kaçdı

Hevâya çıkdı vü pervâz uçdı

Biraz uçdı hevâda indi âhir

Varup bir dag ucuna kondı zâhir

Velî var ara yirde vadi-i Tin

Giçilmek ol yaña olmaya mümkün

Tolaşdum vadiyi olmadı çâre

Ki varup bâzı ala âşikâre

8050 İrişdi bir ‘arap key kara yüzlü
Velî şîrin kelâmı tatlu sözlü

Didi kim in feresden ol piyâde

Giçüp bu vadiyi iriş murâda

Tutup çünkim sözün indüm iy yâr

Ne kıldı diñle imdi anı yâr

Kaçan kim indüm urdı darb-ı ata

Kaçup at Tine girdi bâterbâta

Nevardur kudret ide ileriye

Ne mesker eyler yine döne girtüye

8055 Bu atıñ kaşduğunu gördi çün ol
Kapup dülbendümi gözletdü bir yol

Kaçan kim gitdi başumdan ‘imâme
Cihân toldı sehâbe vü gamâme

Cihân oldem de gâyet zulmet oldı
Didüm yârab bu ne ‘ibret oldı

İrişdi nâgehan bir kelb-i bed-hû
Gelüp bir dem oturdı yanuma o

Benümle aluşıp oldı müsâhip
Görüp sandım kim oldum ana sâhip

8060 Diledüm kim tutam destümle anı 280a
Ne kıldı diñle o kelb-i nihâni

Kıluben baña cümle kıldı feryâd
Tuyup feryâdını iy yar-ı dilnâd

Çıkup ol bahr-ı Tinden canavarlar
Benüm çün hamle kılmaga iyvarlar

Ki her birisi bir ‘ifrite beñzer
Kimi magra vü kimi ite beñzer

Kimisi ejdeha vü ef’i
Kılurlar san olmaya def’i

8065 Gelüp üstüme k’ eylerler hücumlar
Saçar ağızları od çün nücumlar

Buları göricek ol kelb-i bî-‘âr
Dönüp anlar a varup iy vefâdar

Bularuñla temâmet cenk eyler
Cihânı başlarına teng eyler

Geh olur yine eyler baña hamle
Anı görür de eyler hamle cümle

Geh olur kim baña olur mı mu‘âvin
Geh ister ala ol anlardan evin

8070 Bu hâlatı görüben ben de turdum
Tefekkür barmagın agzuma urdum

Bu hayretlerle irdi kalp vecde
Yüz urup yire kıldım anda secde

Tazarru‘ eyledüm bî-had ilâha
Yüzüm tutdum o yüce Bârigaha

Didüm yârabbî baña çâre irgör
Mu‘ayyen ola baña bir yâre irgör

O sa‘at bir ‘acûze oldı zâhir
‘Acûze gerçi amma yüzi bâhir

8075 Kelâmı dahı tatlıdur şekerden 280b
Münevverdür yüzi şems ü kamerden

Baña kim söyledi bir iki sözi
Bilmeydüm ki ne kıldı rumûzı

Kelâmı kim işitdüm mâyîl oldum
Nekim ‘arz itdi-ise kâyim oldum

Tutup bi‘l-gasb elümi aldı gitdi
Bilmeyezem ne etrâfa iletdi

Cihânı ser-be-ser gezdirdi baña
Geh ol yaña iletdi geh bu yaña

8080 Bulımadı hiç andan da fevâyd
‘Abes zulmetde yilmekden ne ‘âyd

Muhassal ‘acze geldüm ol nefesde
Ki yıldurdı beni kurı hevesde

Görürem karşıdan bir pîr-i enver
Gelür kim ‘âlemi eyler münevver

Getürdi bir ‘imâme pâk u tâhir
Beyazlıkda kamerden ak u bâhir

Geyürdi başuma ol didi kim ol şâd
Gamından ‘âlemin ol imdi âzâd

8085 Kaçan kim geydüm anı iy dilârâm
Hemandem buldı bu cân u dil ârâm

Dil u cânım begâyet şâd oldı
Gamın ‘âlemün âzâd oldı

Dahı indi felekden şems-i tâbân
Oturdı başum üzre şâd u handân

İrişdi ol nefes atum yenüme
Sevinmek irdi andan key canuma

Didi o pîr ben bindüm hoş ana
Görürem bâza 'azm itdi bu yaña

8090 Gelüben kondı çünkim kola bâzum 281a
Didüm yine kabûl oldı niyâzum

Tutup ol kes 'inâmı didi iy can
Beru gel idelüm bir lahza seyrân

Revân olduk anuñla şöyle kim hoş
Giderken yolda olduk bir kese tûş

Oturmuş yolda key âşufte vü zâr
Tereddüt birle ider fikr-i bisyâr

Katına cem' olup bir niçe hayvân
Olap anlar-ile me'nus ol cân

8095 Oturur kah hürrem kah pür gam
Gidüp olur teveddügâh hürrem

Giçüp gördük benâgâh bir süvâri
Gider sür'atle idüp âh u zârı

Muhassal muttasıl turmaz yigürür
San ardınca giçe atlu segürdür

Giçüp andan da irdük bir şikeste
Yatur iki ayagı bag u beste

Vücûduna velîkîn zâg üşmiş

Yüregine niçe dag üşmiş

8100 Dilerler zâglar kim uçalar
Leşinden yimeyeler hep kaçalar

Komaz anları tutar yine muhkem
Etinden yirler olur ol da hürrem

Giçüp andan görürüz bir cüvânı
Mu'allak eylemiş teslim cânı

Giçüp andan dahı bir bâga irdük
Akar deryâ-sıfat ırmaga irdük

Girüp ol bağı kim itdük temâşa
Nazîre olmamış bu hâke inşa

8105 Kurılmış anda ik yirde çadır 281b
Meger kim bâg-ı cennetdür ne câdır

Bakamaz içine gözler kamaşır
'Aklı hayrân olur diller tolaşır

Kurılmış her birinde taht-ı âli
Bulunmaz bu cihân içre misâli

Sanasın taht-ı şâhidür kurılmış
Hezârân kâr-ile bünyâd urulmuş

Hezârân âferîn ü Bârekallah
Ki virmiş böyle zînet aña ol şâh

8110 Muhassal ‘akl irişüp itmez idrâk
Kerîbân ‘ukul anda olur çâk

Oturur her birinde bir kişi vara
Katında hûrilerle cünbîş vara

Çü gördüm anlaruñ hâletlerini
Bu havrayı-ile ol ‘âdetlerini

Hemân ol arada giçdüm özümden
Haberdâr oldum ben kendümden

Görüben hâli ol pîr-i hoş-hû
Didi kim gel ber gel çikme kaygu

8115 Budur ‘uşşâk içün âhir murâtib
Hakiki ‘ışka kim olursa tâlib

Anı ko imdi sen gel baña yâr ol
Sözüm gûş itmekiçün pâyidâr ol

Hele rüya ki idem şimdi ta‘bîr
Eğer kudrete virürse bunda takrîr

Yıl evvel kim beni bir hadîmem
Hakkuñ emri-ile her kâra ‘alîmem

Ne yirde var-ise nâ-çâr u bîmâr
İrürem aña emr-ile derkâr

8120 Kıluram aña çâre hayra irer
Kimisi işbu nev‘a seyre irer

282a

Diledüm kim kalem-i dermân añada
Mecâze uymayasın her yañada

Mecâzinden irersin Hakk tarîki
Özüñ teslim idesin ger refiki

Saña gösterdüm işbu nice ‘alâmet
Hevâdan giçesin sâg u selâmet

Bil imdi ol ‘imâme oldı âyân
Hevâ oldugı yirde turmaz iy can

8125 Kaçan kim oyalar dâyim hevâya
Virürler nakd-ı îmânı hebâya

Saña bile anuñ içün getürdüm
Senüñ bu arada kâruñ bitürdüm

Sen anı bulup âhirindesin terk
Hakâyık dâmenini dutasın berk

Ve ol gün kim senüñ başuñda dururdı
Muâhib oldı senüñle otururdı

Hakâyık ‘ilminüñ sultânıdur ol
Mecâziden giçen bulur aña yol

8130 Giçersen sende bulursın hakâyık
Saña ma‘lûm olur cümle dekâyık

Dahı bu arada aña haber var
Bil imdi işbu rüyâdan neler var

Saňa takrîr ideyin cümle vârin
Bil imdi bu düşüñ ne oldı kârın

Bu gördüğüñ kişiler ne kişidür
Ki havray-ile[...]oynamak işidür

Vireyin saňa anlardan haberler
Bilesin kimdürür ol mu‘taberler

8135 O kim taşrada gördüñ iki ar vâr 282b
Biri mecrûh anuñ birisi berdâr

Nesimidür biri u biri mensûr
Adı mensûr ger olmadı mensûr

Cihân içinde oldı gerçi bir dâr
Biri mecrûh yatur zâr u bîmâr

Bu çadırlar ki gördüñ anlaruñdur
Bu deñlü ‘izz ü devlet bunlaruñdur

Dem-â-dem ‘işrete meşgûllerdür
Katında Hâlikuñ makbûllerdür

8140 ‘İvazdur anlara dünyadan işbu
Ki her giz görmeyeler bunda kaygu

O bir kişi kim gördüñ yügürdür
Kurular sankim ol kaçup segirdür

Odur hüsrâña sigürdür hevâya
Düşüpdür ‘ışk-ile işbu belâlar

O bir kişi dahı gördüñ oturmiş
Odur mecnn kim kendin yitrmiş

Meczi olduğıçn ol iki ar
Cihnda v cinnda eyle eyler

8145 Yıllarlar ..ta ebed maksd bulunmaz
Hayli-ile ki bir mevcd bulunmaz

Tur imdi sen dahı uymaya mecza
Yüzüñ dut dergeh-i Hakka niyza

Vel bu defa ‘virdi saña bri
K’ sayd idesin ol sevgili yri

Feemm uyma hir bu hevya
Sakın dil virme gayrı dilrubya

Dilerseñ sende ger bg-ı cinnı
Bulasın anda ‘mr-i cvidnı

8150 Düşür hubb-ı ilhi kalb u cn 283a
Driş terk-i ser-ayit-i ‘işka nişn

Bular Hakk yolına ‘şıklar idi
Bu ‘işk-ı Hakk’da key sdıklar idi

Virildi bunlara işbu mertib
Kim oldılar niçe havrya shib

O grdđñ ‘acze bu cihndur
Fen dünya durur kavlı-i yalandur

Seni gezdürdi bunca yok fevâid
Hezârken señ dahı olmaya ‘âyid

8155 Hevâdur aña uymak yok vefâsı
Vefâ bir ide ger biñdür cefâsı

Anında terki gic dâr-ı fenâdur
Kim anuñ hubb-i renci-ile ‘anâdur

Dahı ol gördüğün esved ‘ameldür
Karalığından aña pür-helâldür

Eyü söz-ile aldur her kişi ol
Eyü söz-ile bulur her dile yol

Ki ya‘ni tatlu olur nefse gâyet
Menâhiye budur ki olur ri’âyet

8160 Görüben lezzetin dil-i mâyîl olur
Ne ‘ârz eylerse diller kâyîl olur

Anıda terke kim bu dâr-ı gamdur
Anuñçün çikelin ancak elemdür

Anuñda kişiye olmaz vefâsı
Anında terk kılmakdur revâsı

Bu nev‘a eyledi çok pend-i oldum
Kim andan bu hazîni kıldı hürrem

Turup ol şahs çün oldu revânı
Çıkuben dahı terk itdüm cinânı

8165 Görürem kendümi bir bâba var imiş 283b
Cihân halkı kim anda hâba var imiş

Bir iki hûb anda eve[?]yitmiş
İçinde ol sanemde kâvayınmış[?]

Tutardı bir eli sîm-i surahi
Ve bir zerretîn kadeh birinde dahı

Beni gördükde yâr oldı gazabnâk
Gazab sabrımı girîbân idüp çâk

Hemân pür eyledi câm-ı şerâbı
Didi iç gide kalbüm ıztırâbı

8170 Hemân içdüm anı oldemde içbân
Kim itdi lezzetinde kalbüm ‘ataşân

Muhassal yakdı kalbüm hâr itdi
Sanasın kalbümi pür nâr iti

Kılamadum tahammül zâr itdüm
Nigâruñ kalbini pür hâr itdüm

Şu deñlü eyledüm kim ol nefes zâr
Bulamı görüben agladı dildâr

Anuñ hüznîñ görüp idüp figânı
Uyandum hâbdan hûş nâgehânı

8175 Bu rüya hayreti sayd itdi göñlüm
Bu fikri zevkle kayd itdi göñlüm

Ki varup bula bir yahşi mu‘abbir[?]

Kılam takrîr o tabîr ide bir bir

Turup hem eyle itdüm iy bürâder

Bulup ol nefes bir penç ekber

Didüm bu düşi bir bir ol ‘azîze

Hakâyık bahrı ol şeyh temîze

İşidüp eyledi bir özge fikr ol

Diler ta‘bîr rüyaya bula yol

8180 Dahı soñra didi iy Murâdî bî-bâk 284a

Bu rüyadan diyâyîm[?]eyle idrâk

Meger beñzer ki sen ‘âşık olasın

Rehinde bir mehûñ sâdık olasın

Kolundan o çekdi kıldı seni pür derd

Ve anuñ kaçduğı budur kim iy merd

Murâdî gitdi kalduñ şöyle tenhâ

Bu yolda bî-ser u bî-can u bî-pâ

O bahritîn arada fûrkat oldu

Niçe müddet bu derd ü hasret oldu

8185 Ol ef’iler ki gördüñ derd-i gamdur

Mecâzi ‘ışka çikilen elemdür

O kelb oldu senüñ nefsüñ muhassal

İşit imdi bu ta’vîl-i mufassal

Saňa mâyîl olur ol meyl eyler
Döner geh geh mecâzi söz söyler

Ki ya‘ni geh saňa ol mâyîl olur
Döner geh geh mecâzi kâyîl olur

Okunca..varuben eyler itâ‘at
Dönüp bir dem yine eyler ibâkat

8190 Saňa ‘âssı oluben cenk eyler
Cihân bâğın başuňa tenk eyler

Üşürür başuňa bir niçe gamlar
Sitemler cevr-ile zecr ü elemeler

Şikâra bendüñi dildârı ra’nâ
Seni eyler taleb bil yine cânâ

Seni red eyleyincek iy vefâdâr
Begâyet nâdim olmuş iy dilizâr

Ve ol demde saňa virdüğü şerbet
Bil anı kim odur câm-ı mehabet

8195 Seni yakdu gam-ı ‘ışkından eserdür 284b
Baňa itdüğü andan bu hayırdur

Sevinürsin yine ol dilrubâdan
İrersin vuslata bu mâcerâdan

Anuñ agladuğı şâh olur ol
Tur imdi gözle ol dildâr için yol

Bu sözi çün işitdüm ol ölüden
Dahı ber ter delü oldum delüden

Yüregüm kandı vü eyledi hûş
Buhâr-ı ‘ışkı irişdi başuma hûş

8200 Kararum kalmadı sabrum dükendi
Firâk odına gayret rahtı[?]yandı

Olup yevmen fe yevmen key ziyâde
İrişdi hâlet-i ‘ışk izdiyâda

Muhassal komadı dilde kararı
Başuma çıkdı sevdânuñ behârı

Tahammül ilini yagmaya virdi
Dil ü can u ser-i gavgâya virdi

Komadı zerrece kalbümde ârâm
Göñülden çıkmaz oldı iy ol dilârâm

8205 Muhassal kalmadı sabrum karârüm
Elümden gitdi cem‘â ihtiyârüm

Görüben işbu hâli eyledüm zâr
Bu şi‘ri eyledüm oldemde izhâr

GAZEL-İ CÂYI HABÎB

İy sâhip arz u semâ sabruñ saña mahbûbı vir
Yarattı lutfuñdan baña sabruñ saña mahbûbı vir

Harc oldu 'ömrüm zâr-ile gicdi ko efkâr vir
Kaldum firâk-ı yâr-ile sabruñ saña mahbûbi vir

Bir 'âşık zârem hemîn çekdüm cefâ vü çok gamın 285a
Sensin elâlemin sabruñ sasña mahbûbı vir

8210 Gerçi ki çıkdüm çok cefâ görünmez hiç vefâ
Ya Hakk-ı nûr-ı Mustafa sabruñ saña mahbûbı vir

Olalı ol mehden cüdâ çıkdı mi Murâdî çün cefâ
Rahm idüp iy Bâr-i Hüdâ sabruñ saña mahbûbı vir

BÂB-I BEYÂN-I IZTIRÂB 'ÂŞIK-I GARÎB

Bu 'unvân üzre giçdi hayli müddet
İşidüñ yine âhir noldı hikmet

Yine günden güne artdı firâkı
Hem [...]itdi bahr-ı iştiyâkı

Cihânı başuma zindân itdi
Neye hasretle çeşmim kan itdi

8215 Akıtdı gözlerümden yaşı bî-had
Elemler itdi baña ki olmaya 'ad

Gözümü geriden giryân itdi
Neye dâyim işüm efgân itdi

Canumu hasret-ile yakdı ateş
Kül oldum yana yana ben belâ-keş

Görüñdi yine göze kûy-ı dildâr
Diler kim cân u dil ‘azm iy[...]yâr

Dün ü gün aglamaklık oldu kârüm
İrişdi üç çehre âh u zârüm

8220 Belâsı başuma gavgâ uşdı
Bu hasrete mâzi boynuma tolaşdı

Cirâhı yine ‘ışkuñ tazelendi
Çalındı çeng gam âvârelendi

Beni nâr-ı gamı ihrâk kıldı
Dil u cânide pür eşvâk kıldı

Beni sevdâya saldı yine gönülüm 285b
Kuru kavgâya saldı yine gönülüm

İrişdü red-i beni nâr-ı firâka
Neye gark itdi bahr-ı iştiyâka

8225 Neye arturdu derdâ âh u zârüm
Figân u nâle kıldı yine kârüm

Dil ü cânı üşendürdi elemden
Beni sevdâya saldı derd ü gamdan

İrürdi yine âhum ıztırâba
İrişmişken bu cânüm gözi cânâ

Yañıldum nide hâlüm bilmez oldum
Buñlar idi[...]her giz gülmez oldum

Degül dünyadan uş cândan usanmadum
Cihân başuma zindân oldu sanmadum

8230 Muhassal añladum ne idem kâr
Niçe bir eyleyem bu hicr-ile zâr

Çü gördüm işbu derdüñ yok devâsı
Bulunmayınca ta dilber likâsı

Anı fikr eyledüm oldemde iy cân
Okuyup işbu şî'ri kıldum efgân

GAZEL-İ FÜRKAT

Şu fûrkat odı kâr itdi cânâ
Neye öğretti gör devr-i zamâna

Ben umardum irerdüm vasla âhir
Bu kez irdi işüm âh u figâna

8235 Senüñ derdüñden iy mâh-ı münîrem
Bıçakdur kim irişdi ustuhâna

Ne gam çıkdi mesi..rehüñde iy cân
Hebâ oldu kamu gitdi yabâna

Cüdâ olalı cânâ hüsn ilinden 286a
Gözüm kılmaz nazar iki cihâna

Şu hûnı gözlerüñdür kim nigâra
İçer 'âşık dâmeni kana kana

Şehâbballah iki fettân elinden
Kerem kıl ‘adil u dâd it girme kana

8240 ‘Acebdür kim ben bî-çâre miskîn
Yürürem nâr-ı ‘ışka yana yana

Dirîgâ bu cefâ vü derd elinden
Büküldi kâmetüm döndüm kemâna

Elümden ne gelür kısmet olunmuş
Ezelden baña iy şâh-ı zamân

Murâdî cevr elinden kalma feryâd
Cefâ çıkmek imiş ‘ışka nişâna

BEYÂN-I [...]YÂR-I FÜRKAT-İ HABÎB

Çü günden güne fûrkat eyleyüp kâr
İşüm bülbül-veş itdi nâle vü zâr

8245 Çü gördüm kârüm nâle vü zâr
Bu şi‘ri okudum oldemde nâ-çâr

GAZEL-İ AYRILIK

Ne ‘aceb müşkil imiş ‘âşıkâ yâr ayrılığı
Nice düşvâr imiş merde de yâr ayrılığı

Yir yüder yüri dilâ nâle feryâd idegör
Senüñ-ile bile çünkıldı karar ayrılığı

Nice bülbül bigi zâr eylemeyem düşdi yine
Yüri gülzâr-ı ruhi lâle ‘izâr ayrılığı

Reh-i ‘ışkında nice yakmıya hasret odı kim
Bana vaslı yerine oldı şikâr şikâr ayrılığı

8250 Yine gör nâr-ı firâk-ile Murâdî sana çün 286b
Ezelî kısmet imiş nakş u nigâr ayrılığı

BEYÂN-I GAZEL-İ SÂNÎ AYRILIK

Bu firkatden şikâyet idüp iy yâr
Bu fûrkat-i şi‘ri itdüm bunda tekrâr

GAZEL-İ AYRILIK

Nicesi müşkil our ‘âşika yâr ayrılığı
Ne ‘aceb fûrkat olur merde diyâe ayrılığı

Nice âh itmesün derd-i firâk ile yanup
Çü nasîb oldı saña nakş-ı nigâr ayrılığı

Kişi tâkat yitürüp çikmege fûrkat-i elemin
Giçer elâ vü gam ammâ ki nigâr ayrılığı

8255 Baña beñzer ki nasîb oldı dirîgâ nideyin
Deheni gonce gözi mest-i humâr ayrılığı

Ezelî kısmet olunmuş çü Murâdî saña bu
O lebi kand vü bûyı serv-i çenâr ayrılığı

BEYÂN-I GAZEL-İ SÂLİS-İ AYRILIK

Çü gördüm ben de yokdur sabra dermân

Bu şi'ri okudum bî-'akl u bî-cân

GAZEL-İ AYRILIK

Yâ ilâhî niçe müşkil dilrubâdan ayrılık

Bir devâsız derde benzer âşinâdan ayrılık

Bu dil-i şeydâ eyâ nice olmasun rüsvâ-yı 'âm

Çün ki düşdi ol saçı dâm-ı belâdan ayrılık

8260 Sâye-i baht u sa'âdet salmış iken üstüme

İy dirîgâ kim görindi ol hümâdan ayrılık

Yâ nice yanmayayım nâr-ı gam ile rûz-ı şeb

287a

Pes irişdi ol ruhu gül pâdişâdan ayrılık

Gel Murâdî dembedem sen eşküñ icrâ itmekim

Kısmet olmuşdır saña bu mâcerâdan ayrılık

BÂB-I BEYÂN-I MATLA-I DÂSİTÂN

Elâ iy bübül-i bâğı letâfet

Açıldı yine gülzâr-ı melâlet

Berü gel imdi eyle anda nâle

Ki negamından ala diller nevâle

8265 Ki ya'ni iy dil-i şûrîde bîmâr

Yine kıl bu bezmi de nâle vü zâr

Ezeldensin bu gülşen ‘andelîbi
Dem-â-dem şâd idersin her garîbi

Yine gülzâr-ı nazmı eyle tâze
Bûyını irişüp nâz u niyâze

Lisân ola senüñçün her kelâmı
Beyân ide kamu her bir merâmı

Biline noldı andan bu hikâyet
Kılma her nice oldı rivâyet

8270 Ki ya‘ni her il-i şûrîde miskîn
Berü gel imdi dâyim olma gamgîn

Yine yaz bu husûsı yâd eyle
Kılup mü‘minânı şâd eyle

Niç kim evvel itdüñ bir kitâbı
Cem‘ kılduñ ve yazduñ fal u bâbı

Yine bu kârı da yazup beyân it
Ne vâkı‘ oldı-yise bir bir ‘ayân it

Añılsun bu da imdi yâd olsun
Anuñla rûh-ı pâkuñ şâd olsun

BÂB-I BEYÂN-I EYYÂM-I BAHAR-I FASLÜ‘R-RÂBÎ ‘

8275 Meger bir gün yine bu dehr-i bî-bâk 287 b
Cihân âyînesin kıldı silüp pâk

Hicâbı ref‘ idüben kıldı zâhir
Zamân gözgüsin itdi sâf u bâhir

Münevver itdi andan bu cihânı
Zemîni vü dâhî heft âsumanı

Mücellâ oldı bu ‘âlem ser-â-ser
Müzeyyen ceysi ezhâruñ berâber

Açıldı heb şükûfe şâd oldı
Yapıldı dâr-ı zehr- âbâd oldı

8280 Kamusı geydi zerrîn tâcı başa
Tonandı herbiri girdi kumaşa

Kamusı geydi gun-â-gûn libâsı
Bulub ziynet kamusınuñ kabâsı

Kimi zerrîn ü kimi âsumânî
Kimisi ahmer ü kim erguvânî

Müzeyyen oldı heb bu resme vârı
Kılub yevmen feyvmen böyle kârı

Çiçekler oldı heb gün bigi rûşen
Cihânuñ bâğı oldı taze gülşen

8285 Açıldı her tarafda yâsemenler
Yine cem‘ eyledi ‘asker çemenler

Dilin uzatdı sûsan ref‘ idüpser
Anı gördükde baş kaldırdı ‘ar ‘ar

İrişdi sahn-ı gülzâra hırâmân
Sanevber bigi serv-i şâd u handân

Görüb vu hâli gonca oldı handân
Müzeyyen oldı andan bâg u bustân

Açıldı cümle ezhâr u nebâtât 288a
Kamu sun‘-ı Hudâ’dan eyle âyât

8290 Haber virdi handânuñ rahmetinden
Virür servâ-yı sâni‘ hikmetünden

Bu remzi fehm idüben mûr u ger mâr
Bu sırdan her biri oldı haberdâr

Anı gördükde insan geldi cûşa
Dil-i dem-besteler irdi hurûşa

Ve ba‘de bu dil-i bî-kâm ü bî-yâr
Bu üslûba kılurken nâle vü zâr

Behâr eyyâmını idrâk itdi
Giribanını sabruñ çâk itdi

8295 Yine sevdâsı kalbin eyledi sayd
İdindi fikr-i vasl-ı dilberi kayd

Oluben yine bu derd-ile şeydâ
Ne kâr itdi anı eyleñ temâşâ

BÂB-I BEYÂN-I EZDİYÂD-I HÂLET-İ ‘IŞK

Çü yaz irdi cünûn oldı ziyâde
İrişdi hâlet-i ‘ışk izdiyâda

Yine dürüşdi dilde hâlet-i ‘ışk
Çü dildür ehl-i ‘ışka alet-i ‘ışk

Cünûniyyet taharrük itdi yir yir
İrişdi şâh-ı ‘ışkuñ cüdi bir bir

8300 Kuruben sahn-ı dilde bâr-i gâhı
Otagın boldı ‘ışkuñ pâdişâhı

Geçüb tahta şeh-i ‘ışk eyledi bezm
Nice bezm olmaya zeyn oldı çün rezm

Yine dil oldı ol meclisde şeydâ
Olub derd üzre yine derd peydâ

Yine cûy-ı ‘akl taşdı bulandı 288b
Muhabbet seyli de akdı dolandı

Bu uslup üzre bahr-ı ‘ışk idüp cuş
Lisanını sükûtun itdi hâmûş

8305 Figân u nâlenüñ açdı dehânın
Geçürdi sabr u tedbîrûñ zamânın

Yine başladı dilde âh u zâra
Hevâlar komadı bir ihtiyâra

Benüm de komadı sabrum karârüm
Alup gam bâda virdi ihtiyârüm

Muhassal gördüm âhir ol sanemden
Giçilmez ‘âciz oldum bu elemden

Didüm kim buna key fikret gerekdür
Bu fûrkatden ölüm hod yigrekdür

8310 Niçe bir nâle vü feryâd ü efgân
Ya niçe bir yürek biryân gözüm kan

Gerekdür eyleyem bu yolda tedbîr
Eger tedbîri fesh itmezse takdîr

Anuñla irişem kûy-ı nigâra
Anuñla buluşam gül yüzlü yâra

Bulam anuñla tâ vuslat makâmın
Felekden yine alam intikâmın

Ki ya‘ni irişem andan habîbe
Bu derd-i ‘ışk içün olan tabîbe

8315 Kılam anuñ ile zevk ü safâlar
Cefâlar ref‘ ola ide vefâlar

Dahı hem kalmaya gamdan eserler
İrişe bezm-i şâdiden haberler

Bu fikri eyleyüp irdüm mekâna
Ne fikr itdüm gör imdi dilsitâna

Didüm kendüme iy bî-çâre ‘ışk
Reh-i ‘ışk içre olduñ çünki sâdık

289a

Dur imdi yine ‘azm-1 kûy-1 yâr it

Bu aradan yine terk-i diyâr it

8320 Dürîş cehd idüp iriş kûy-1 yâre

Yüz ur izine iste derde çâre

Kovulmak ‘âşîka ‘ayb olmaz iy yâr

Gerekdür iresin sen yâre tekrâr

‘Özür-hâhlık idüben kılâsın zâr

Diyessin kim beni red itme iy yâr

Nola var-ise cürmüm dergehüñde

Belâ-keş ‘âşîkâm imdi rehüñde

Beni red itme iy serv-i hirâman

Revâdur imdi bu derdüme dermân

8325 Ki zirâ iy gül-i bâg-1 letâfet

Revân guş it kılâm derdüm hikâyet

Ne etrâfa ki dîdem ola nâzır

Olur hüsnüñ hayali anda hâzır

Eger kim gamz idem ‘aynum nihânî

Görürem anda da sen mihribânı

Hayalüñden cihân doldı özüme

Anuñ gayrı görünmeyüp gözüme

Der ü divâr heb nakş-1 cemâlüñ

Başâ üşdi gelüp cünd-i hayâlüñ

8330 Düşüben ‘aksi gelmez oldı beyâna
Cihânuñ nakşı bu mir‘at-i ayna

Görinen sen hemân ancak bu çeşme
Bu ahvâlarla itdüm eşki çeşme

Kamu cem‘oldı ceş-i derd ü gamlar
Elemler zecr-ile cünd-i sitemler

Gözümden aldılar gasb-ile hâbı 289b
Virüp rahat yirine ıztırâbı

Kılup sabr ilini yagmâ temâmet
Bu ‘asker itdi ol ili hasâret

8335 Hayâli kaddiñüñ iy serv-i kâmet
Benüm başuma kopardı kıyâmet

Gözüñ fikr-i özüm yagmaya virdi
Saçuñ fikri sevdâya virdi

Döküp haddüñ için eşk-i revânı
Gözüm gark itdi seylâba cihânı

Bu uslûp üzre eşke gark itdün
Muhassal ‘ışka müstegraak itdün

Olup dil zevrâkı bahr-ı gama gark
‘Anayı itmez oldı sütten fark

8340 Gözümüñ hâli bu göñlümde şeydâ
Di imdi nice olam bende bî-dâ

Bu deñlü derd ola bir dilde iy cân
Bulur mı vuslâtuñdan özge dermân

Baña rahm eyle imdi bir gedâñam
Ezelden derdüñ ile mübtelâñam

Yine kendü muhibb-i muhlisüñem
Beni red itme lutf it bir kuluñam

Kapuñdan gayrı yokdur baña mesken
Beni ol meskenümden ayırmagıl sen

8345 O câyı virmezem ben bu cihâna
Yine yüz süreyin ol âsitâna

Gerek öldür gerek af it günâhum
Hemân ayırma tapuñdan dogrı rahum

Kul işi dâyima cürm ü hatâdur
Velî bağışlamak iy şeh revâdur

Bulardan soñra dahı eyle feryâd 290a
Ola kim ol sanem kalbüñ ide şâd

Giçe kamu günâhuñ eyleye afv
Ola heb çekdüğüñ cevr ü cefâ mahv

8350 Yine handân olasın vuslât ile
Niçe bir aglayasın fûrkat-ile

Bu derdüñ pes budur âhir devâsı
Bunuñla bulunur dilber likâsı

BÂB-I BEYÂN NASİHATÜ'L- KALBÜ'L-‘ÂŞİK

Bu fikri eyledüm çün ben de tekrâr
Didi gönlüm baña iy ‘âşik-ı zâr

Nedür bu eyledüğüñ fikr-i fâsid
Eger olduñsa vasl-ı yâre kâsıd

Yine bir nâme yaz ol kadd-i şimşâd
Ola kim nâmeñi görüp ire şâd

8355 Terahhum eyleye andan saña ol
Vire dergahña irmeklige yol

Anuñla bulasın kurbet habîbe
İresin hûn-ı vaslından nasîbe

BÂB-I BEYÂN-I KABULÜ'L-‘ÂŞİK MİN NASİHATÜ'L- KALB

Çü bu fikri işitdüm bende dilden
Kabul itdüm anı da cân u dilden

Bunuñ bigi nasîhat çün işitdüm
Du‘âlar eyleyüp tahsinler itdüm

Didüm kim âferin-i haste gönlüm
Firâk-ı yâr ile peyveste gönlüm

8360 Revâdür fikrüne itmek inâbet
Güzâfın varmak ol nushda ne hâcet

Yine şâyed ola dahı gazabnâk 290b

Kıla dest-i gam-ile yakamı çâk

Revâdur eylemeklik nâme-i irsâl

Eger gelsün dimezse ol ruh-ı al

Yine varmak bu hâlat-ile hâzır

Dilüñ pendine ol her yirde nâzır

Bu fikri itdi muhassal kalbüm âbâd

Hemân itdüm yine bir nâme bünyâd

8365 Dahı hem bir kaside itdüm inşâ

Ne didüm eyleñüz anı temâşâ

KASİDE-İ HURUF Bİ'L- NUN

İtmedün derdüme em hem la'1-i şeker bârdan

İy tabîbüm elmi çıkdün yohsa bu bîmârdan

Ben gedâ oldum tapunda müflis-i 'ışk iy sanem

Kıl tasadduk yiridür ol la'1-i gevher bârdan

Tâ olunca rûhların âşûftesiyem dostum

Kim ola kim men'ide bülbül-i gülzârdan

Sebt-i virân eyledüm hicrûñle âhvâl olmak kamu

Tâ okuyup diñleyin dil çike bu eş'ârdan

8370 Çün tolaşdı boynuma zülfüñ yaraşur dilberâ

Rahm idüp bir gice kurtarmak kuru efkârdan

Hâsılum cânâ cefâdur zülf ü hâlkuñdan benüm
Mu/mine her giz vefâ olmazımıñ küffârdan

Hızır ol iy ‘îsî nefes ben mübtelâna tiz yetiş
Bir devâ kıl derdüme nevmîd-iken tîmârdan

Dâd elinden kim tapuñ vasl-ile yâd itmez beni
Şâd it iy şimşâd kadd gül bigi kurtar zârdan

Zem idürse nola ‘uşşâkı şehâ bî-dîn-i rakîb
Ehl-i ‘ışkuñ hâli budur gam çiker âgyârdan

8375 Rûha ger râhat virür la‘l-i safâ bahşun senüñ 291a
Nice irer rûh aña çişmüñ bigi âgyârdan

Zâhidüñ sözi hemân efsâne imiş añladum
Hâsıl-ı dil pend alumaz degme bir ahbârdan

Sâyesinde sen ser-efrâzuñ umardum hûş giçem
Böylelikden turımazam halk içinde ‘ârdan

Şâh-ı ‘ışkum künc-i mihnet taht-ı gâhumdur benüm
Görerem gam meclisinde dâyim cefâ-yı yârdan

Sayd-ı yâr içün bu cânuñ dâma takdum dâmesine
Sayd-ı vuslat idem âhû bigi tâ dildârdan

8380 Zıddı düşüp kurbetün fûrkat irişdi yirine
Kim umardı bu işi ol gamzesi mekkârdan

Tâli‘um beddür sitârem nahs u hem bahtum siyâh
Bûy-ı rahm anunçün irmez zülf-i ‘anber bârdan

Zulmet oldu ‘âlemüñ her cây-ı ilcâsı baña
Nice sihr irdigi bilsem baña ol sehârdan

‘Aynumuñ ‘aynından oldu cümle ‘âlem çeşme sâr
‘İbret aldı gördi deryâlarda bu enhârdan

Fursat u mihnet baña olmuş mukadder çün ezel
Ya ne lâzımdur şikâyet gerdiş-i devvârdan

8385 Kanı ya ol hüsrev ü şîrîn dehân kim rahm idüp
İşbu ben ferhadın âzâd eyleye bu kârdan

Gül yüzüñ gülzârınuñ gülşende vasfın gûş idüp
Oldı şeydâ kurtulumaz bülbül ü gülzârdan

Leblerüñ bîmârı oldum iy tabîb-i cân u dil
Lutf idüp unutmagıl ben hastañı tîmârdan

Mâyîl oldum gerçi câm-ı la‘l-i mül rengüñ görüp
Kan olur bir cür‘a alınmaz iki hûnhârdan

Nokta-ı sırr-ı dehânuñdan ne ma‘ni añladum 291b
Tuymaya yüz biñ hired bu nokta-ı esrârdan

8390 Ve iy aña ki açılmaya bahtum ser-i zülfüñ bigi
Dil ne hâsıl idiser bu turrâ-ı tarrârdan

Terahhum eyle bu ben mübtelâña dostum
Ve irdi ‘ahduñ vefâya dönmeğil ikrârdan

Lâubâlî meşrebem gerçi yolumda sâdıkam
Bûy-ı berk haddüñ irmezse giçmem ezhârdan

Yazuñ âgyâr-ile yâr oldugını göstermeye

Yâ ilâhî umaram bu çarh-ı bed-efkârdan

Lâm olup kâmetüm sevdâ-yı zülfüñ yâdı-ile

İstikâmetler umarken serv-i hûş refâtardan

8395 Hâle-veş zülfî ruhunda ‘anber efsân idelin
‘Âlem-i zulmetde kaldum ayrılup devvârdan

Var idi dilde hevâ-yı zülf-i dîlcûnuñ velî

İrmedi derd ü vefâ ol sünbül-i pürtârdan

Nola zülfüñden kaçup düşdümse haddüñden cüdâ

Şimdi mi oldı tergemek gencini havf-ı hârdan

Mihnet ü derd ü belâ imiş bu ‘ışkun mûcibi

Fürkat u zecr ü ‘anâdur gördüğüm her hârdan

La‘l-i nâbüñ fûrkatünden ûş helâl oldum helâk

Anı görüp el yudum bu eşk-i cû-yı bârdan

8400 Kimse kâfirden bu resme zulmi işitmiş degül

Dâyimâ kim görürem iy sanem âgyârdan

Kankı mu’mindür görüp bî-dîn gözüñden rahm umar

Mu’mine rahm ire mi hiç iy sanem küffârdan

Fâr-ı gam ‘ışkı mecâziden tarîkatde yaña

Bir kadem basam alurdum dâdı bu devvârdan

Gayretümdendür benüm bunca teharruk itdigüm

Yohsa meyyit dir gören cismim firâk-ı yârdan

‘Âlemüñ şâhı olurdum bende olsam tapuña 292a
‘Ârî olmakdur benüm çünkü murâdum ‘ârdan

8405 Zulm iderse nola itsün cânuma cânân eli
Her ne kim gelse ‘adâletdür yetdi dildârdan

Tapuñuñ gerçi ya çokdur bende bî-ragbeti
Kanı bir bencileyin geçmiş namus u ‘ârdan

Zih-ile gamzeñ geçürdü hançerini sadruma
Gör nice işler gelürmiş şol iki mey-hârdan

Sadrımı sad pâre kılsun virmesün bir dem aman
Umdugum ancak budur tîg-i per-i ruhsârdan

Şu’le-i nâr-ı mecûsi mi ruhuñ zülfüñ aña
Küfre ragbet virmege perde asar zünnârdan

8410 Ser-te-ser seyr-i cihân itdüm cemâle ayırmadum
Biñler ola hüsn içinde sen ruh-ı gülzârdan

Zâr-ı giryânam gam-ı hierüñden oldum derdimend
Pâdişâhum rahm idüp kurtar yine bu zârdan

Râyuñ ol idi baña in‘âm ideydüñ vuslatuñ
Çünkü döndüñ bûse vir sulh idelim itkârdan

Zikrüm oldı ismüñ iy şîrîn dehânum subh u şâm
Niceler teshir-i peri itdi bu ezkârdan

Devletüm var-ise elem dâd-ı la‘lünden senüñ
Yok-ise kim aldı dâd-ı la‘l-i şekker bârdan

8415 Hayr u şer cânân irse razıyam cânândan
Yine fûrkat irmesün tek gerdiş-i devvârdan

Hikmet oldur kişiyе mihr-i mecâzi iy göñül
Ölmeği âsân ider ihrâc idüp düşvârdan

Cây-ı ‘âlidür tapuñ ‘uşşâka mesken olmaga
Ancılayın kimse melce ummasun gaddârdan

Sâbit ol it dil yirüñde kişi kim sâbit kadem
Olmadı şey yirine koma gic ol efkârdan

Tevbeler olsun dahı ‘âlemde ben mi içmeyem
Zâhidâ cür‘a tekellûf olmaz ise yârdan

292b

8420 Bûy-ı zülfın kim nigâruñ dil sabâdan itdi gûş
Giçdi biñ dilden hevây-ı nafe-yi tâtardan

İy Murâdî çün zuhur itdi kasideñ gün bigi
Anı görüp ehl-i diller dil çike eş‘ârdan

BÂB-I BEYÂN-I İNŞÂ-I MEKTUB

Gelüñ imdi ne itdüm diñleñ anı
Ne kıldum nâmeye inşâ nihânı

‘Ayân idem mufassal eyleyüp yâd
Beyân idem muhassal k’oldı bünyâd

Dahı şerh ideyin bir bir temâmet
Ne kasd itdüm yazup anda belâgat

BEYÂN-I SÛRET'ÛL- MEKTÛB

8425 Didüm kim iy şeh-i hûbân-ı devrân
Selâm olsun saña bâ-sad-hezarân

Selâm ile dahı biñ biñ du'âlar
Senâlar midhât-ile merhabâlar

Dahı hem safiyât-ile tahiyat
Safâ göster dürür ez hafiyât

Dahı soñra öpüben dest ü pâyı
Kıluram tapuña dilden du'ayı

Garez bu öpmeden pây-ı şerifüñ
Ferâmûş itmeyesin ben nâhifüñ

8430 Bilesin hâl-i düşvârum gam-ile
Anasıñ haste göñlüm merhem-ile

Dahı sakınmayup benden vefânı
Özümden ref'idüp cevr ü cefânı

Dem-â-dem yâd idesün vuslâtüñla 293a
Yiter çıkdüm belâñı fûrkatüñle

Firâkuñla ciger biryân olupdur
Gözüm pür kan u dil giryân olupdur

Lebüñ çün döndi eşküm hem şerâba
Yürek biryâna vü bagrum kebâba

8435 Büküldi kâmetüm kaşuñ hamından
Sem oldu yedügüm zülfün seminden

Di imdi baña iy mihr ü vefâ kıl
İşigüñden cüdâ yiter cefâ kıl

Garîbem hem esirge pâdişâhum
Hüdâdan gayrı yok püşt ü penahum

Elüm al destgir ol ya habîbi
Kim alam dâd-ı la'lüñden nasîbi

Hazer kıl hem benüm nâlemden iy cân
Güzer kıl kılmayam haddüñ çün efgâm

8440 Beni vuslatla evvel şâd kıldıñ
Bu göñlüm milkini âbâd kıldıñ

Ne gördüñ yine dönüp eyledün yâd
Yiridür rahm it imdi iy serv-i âzâd

Senüñ derdüñle bagrum hûn oldu
Dil-i mahzunun uş mecnûn oldu

Bu dil mısır gamuñla oldu virân
Yine lutf eyle şâhum eyle ihsân

Kerem kıl ol ili âbâd kılğıl
Gamından gurbetüñ âzâd kılğıl

8445 Velî uyduñ rakîb-i bed-likâya
Beni yok yire salduñ bu belâya

Meleksin olma şeytana musâhib
Bu nev‘a iş saña olmaz münâsip

Hele bâri yine virgil icâzet 293b
İrişem tapuña bulam karâbet

Yiter çıkdüm bu derd-i iftîrâkı
Belâ vü mihnetle iştiyâkı

İrişdür tapuña eyle ferâhnâk
Niçe olam bu hicr-ile gam-nâk

8450 Esirge rahm idüben eyle handân
Niçe bir nâr-ı fûrkat bâr-ı hicrân

Beni fûrkatle koma diyü yâre
Okudum işbu şi‘ri âşikâre

GAZEL-İ MURABBA‘

Hasret-i haddüñle göñlüm nerrâr-ı giryân eyledün
Hey vefâsız anı bülbül bigi nâlân eyledüñ
Ceyş-i hicrüñle bu dil milkini viran eyledüñ
Hey zalim hey kâfir neyledüñ kan eyledüñ

Olmadum zülf-i ruhuñla rûz u şeb hürrem dirig
Sayesinde gülmedüm sen servünüñ bir dem dirig
8455 İş bu ben bîmârımı kılmayı ben hürrem dirig
Hey zalim hey kafir neyledüñ kan eyledüñ

Hüzn-ile giçdi günü ben haste-yi şâd itmedüñ
Vuslatuñla bu dil-i virân âbâd itmedüñ
Pâdişâhum bendei bu gamdan âzâd itmedüñ
Hey zalim hey kâfir neyledüñ kan eyledüñ

Dür bigi eşküm görüp rahm itmedüñ bir dem baña
Dideden gitmez hayalüñ çünki gitsem her yaña
‘Âşıkı zecr-ile öldürmek düşer miydi saña
Hey zalim hey kafir neyledüñ kan eyledüñ

8460 Süt emerken leblerüñden çok ‘anâlar ‘arz idüp
Bezm-i meyde niçe hor yâda vefâlar ‘arz idüp
Bu Murâdi ‘âşıkı cevri ü cefâlar ‘arz idüp 294a
Hey zalim hey kafir neyledüñ kan eyledüñ

BEYÂN-I GAZEL-İ MURABBA‘

Okuyup merhamet ide diyü yâr
Bu şi‘ri eyledüm bu yirde tekrâr

GAZEL-İ MURABBA‘

Nûş idüp şîrîn dehaniñçün gamum iy zât-ı pâk
Goncalar gülzâr-ı dehr içre giribân itdi çâk
Lâleler nâlem işidüp başın açup saçdı hâk
Kıl terahhum baña iy meh ben helâk oldum helâk

8465 Zülf ü hâlüñ görmeyelden oldı ahvâlüm harâb
La‘l-i mül-rengüñden ayru eyledü eşkümde âb
Âteş-i işkuñla nice eyleyem bâgrum kebâp
Kıl terahhum baña iy meh ben helâk oldum helâk

Çikdügüm bendi şehâ şol turra-i tarrârdan
Bendiñe mahbus olanlar görmedi küffârdan
Böyle acı söz yaraşur mı şekker güftârdan
Kıl terahhum baña iy meh ben helâk oldum helâk

Pes lâyıkdur beni hicrûñle bîmâr eylemek
Tapuña lâyıık iken vasluña tîmâr eylemek
8470 Kanımı dökmege gamzeñ böyle efkâr eylemek
Kıl terahhum baña iy meh ben helâk oldum helâk

Bu revâ mı ola her nâ-cinsle zevk ü safâ
Ehl-i diller göre senden dâyima cevır ü cefâ
Ben Murâdî bende-i üftâdeye idüp vefâ
Kıl terahhum baña iy meh ben helâk oldum helâk

BEYÂN-I GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ KALB

Visâl-i yâr ola diyu bâ'is 294b
Bu şî'ri eyledüm bu yirde sâlis

GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ KALB

Râzumı fâş eyleyen dilden zübânumdur benüm
Baña bu bendi giçen 'anber fişânumdur benüm

8475 Senden ayru dilberâ kaşuñ müjen fikriñi var
Cân u dil eglencesi tîr ü kemânumdur benüm

Sadrum üzre yiter gamzeñden irişen yâresinüñ
Her biri derdüm beyânında dehânumdur benüm

Göriben rûy-ı semâda mı ki sanma iy sanem
Hâne-i gamdan çıkar bil kim duhânumdur benüm

Kubbe-i çerhi ceybüm ra‘d-ı sanma iñleten
Belki sen nâ-mihr için âh u figânumdur benüm

Tutalum setr eyleyem dilde nigârum ‘ışkuñı
Lâm-ı kaddüm rûy-ı zerdüm hod beyânumdur benüm

8480 Ola cârî olub her sûye cânâ su bigi
Mâcerâm izhâr iden eşk-i revânumdur benüm

El uzunlugın idüb zülfüñ tolaşdı boynuma
Ugradan bu zulme ‘ömr-i câvidânumdur benüm

Ben nice cân acısından acıyam iy gonca-fem
Cânımı odlara yakan kendü cânumdur benim

Girçi kim düşdüm cüdâ cânâ visâle irmez el
Gam şebinde işüküñ fikri mekânumdur benüm

Leyl-i zülfüñ hasretinden kıssa-i mecnûn var
Söyleyen dillerde şimdi dâsitânumdur benüm

8485 Ya kara bahtum durur sevdâ-yı zülfüñ irdügi
Düzd-i dil-i sayd için yâr-ı hemânumdur benüm

Her seher zâr itdüren bülbül bigi ben hasteyi
İy Murâdî şol ruhi verd-i cinânumdur benüm

BÂB-I BEYÂN-I TALEB-İ [...]

295a

Hele bu nev 'a nâme kıldum îcâd
Bu ümmide k'olam hicrinden âzâd

Turub boldum yine bir peyki tekrâr
Anuñ da pâym öpüp eyledüm zâr

Didüm iy cümle-i yâruñ güzîni
Temâşâ kıl bu mahzûnuñ gözini

8490 Nice pür-hûn olubdur kat-ile
Reh-i yâre nazardan dikkat-ile

Benüm ahvâlümi gör lutf it iy yâr
Neye tûş eyledi bu çarh-ı gaddâr

İşüm gücüm hemân efgân kıldı
Gam-ile bagrumı pür-kan kıldı

Esirge baña rahm it nevcüvânumsun
Terahhum kanısın merd-i cihânsın

Benüm hâlüm katı düşvâr olubdur
Hemân kârüm figân u zâr olubdur

8495 Hele yüz süriyü geldüm recâya
Di imdi salma lutf it özge câna

Garîbem derdüme hem eyle dermân
Halâs idüb bu gamdan iy hırâmân

Dâhî cevr ü cefâlardan rehâ kıl
Gedâyem baña sultânım 'atâ kıl

Fakîrem ‘âşıkem zârem garîbem
Visâli dilrubâdan bî-nasîbem

Firâk-ile ciger biryâna döndi
Yürek yandı ve eşküm kana döndi

8500 Bu derd-ile kat âvâre kaldum
Baña bir çâre it bî-çâre kaldum

Tapuñdandur benüm derdüm devâsı 295b
Baña rahm eylemeklikdür revâsı

Esirge pâdişâhum eyle ihsân
Benüm bu derdüme sen eyle dermân

Beni mecrûh gönderme tapuñdan
Olup nevmid gidmeye kapuñdan

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMÂ‘Ü‘L-KASİDE MİN KELÂMÜ‘L-ÂŞİK

Kelâmum gûş idüp ol merd-i ma‘ni
Didi bilsem recâñuz nola ya‘ni

8505 Eger kadir olursam bilgil anı
Kılam terk eyleyüp cân u cihânı

Terahhum eyledüm saña begâyet
Beyân it görelüm noldı hikâyet

BÂB-I BEYÂN-I DU‘ÂU‘L-ÂŞİK ‘ALİÜ‘L-KASİDE

Cevabın gûş idüp didimki var ol
Dem-â-dem zevk-ile ‘işret-ile yâr ol

Cihân durdukcadur dilşâd olgıl
Gamından ‘âlemüñ âzâd olgıl

Rehinden görmesün kalbüñ fesâhat
İşit imdi neye irer hikâyet

8510 Bu ben ol ‘âşıkâm ki âvâre nâlân
Belâ burcında eyler bahtı seyrân

Neden umsam vefâ cevri olur tiz
Neden umsam safâ zecri olur tiz

Kime kim bende olsam eyler âzâd
Kime dil virsem eyler hicie mu’tâd

Kimün haddün görüp dil olsa mâyîl
Olur tiz sünbüli haddine hâyil

Meseldür kim güneşden istesem nûr 296a
Sehâba gizlenüp gözden olur dur

8515 Sitârem bed muhassal tâli‘um süst
Hataen sa‘da irse nahs olur cüst

Sa‘adet burcına irse karârur
Kaçup tizine burc-ı nahsa varur

Muhassal günü birle dirsem anı
Mufassal haşredek bulmaz beyânı

Meger var idi bir hûb-ı dilârâm

Anuñ-ile bulurdı bu dil ârâm

Velî çıkmışdüm anuñçün serencâm

Hele soñra giçindüñ hayli eyyâm

8520 Bu ‘abd-ile musâhip oldı gâyet

Saluben cân u dil milkine gâret

Bu sabrum ilinde kıldı talân

Gör âhir niçe itdi cevri-i cânân

Uyuben bir niçe bedkâra dildâr

Benüm başuma kıldı ‘âlemi târ

Hele söz çok beni sürdi şehirden

Çiger fürkat-ile kan oldı kahırdan

Bukez geldüm iriştüm bu diyâra

Mecâlüm yok henüz sabr u karâra

8525 Gice gündüz işüm feryâd olupdur

Derûnum derd-ile mu‘tâd olupdur

Bu hasretten yaşum ceyhûn oldı

Çiger yandı u bagrum hûn oldı

Turumayup yine bir nâme yazdum

Dem-i çişmümden aldı hâme yazdum

Bu kez ‘arz olmazsın ister dil u cân

Recâ bu hazretüñden imdi iy cân

Benüm bu nâme mi ir gör nigâra 296b

Ola kim derdüme irgöre çâre

8530 Halâs ide beni bu derd-i gamdan
Cefâdan zecr-ile cevri ü sitemden

Ki ya'ni eyleye vasl-ile dilşâd

Beni siel-i cefâdan ide âzâd

Cefâdan kurtara ide vefâlar

Yiter kıldı bu miskîne cefâlar

Biridür eyleye bir dem vefâ ol

Niçe cânuma ide cefâ ol

Saña anı umup iy serv-i âzâd

Didüm kalbüm harâbın ki ola âbâd

8535 Yıkıldı beyt-i dil âbâd eyle

Dil-i mahzûnum da şâd eyle

Esirge rahm kıl mahzûn-ı 'ışkam

Hevâ-yı zülfine mecnûn-ı 'ışkam

Beni kurtar bu gün divânelikden

Dil-i mahmûrumı mestânelikden

Uyar hâb-ı gafletden nigârı

Baña kıldurmasun feryâd u zârı

Bu hab-ı gafleti yâr eylesün terk

Cefâ dâmanına yapuşmasun berk

8540 Nasîhat eylegil hem dilrubâya
Yiter ir gördi kârum âh u vâya

Buna çizilmiş işdür ref' itsün
Özümden bu belâyı ref' itsün

BÂB-I BEYÂN-I KABUL-I KELÂMÜ'L-‘ÂŞİK [...]

Çü hâlüm agladum ben dîde dem-gîn
İşidüp didi iy biçâre gam-gîn

Nola baş üzre bu emrûñ husûli 297a
Olam bu def'a ol şâhuñ resûli

Beni gönder varaym ol hümâya
Sözûñ 'arz ideyin ol dilrubâya

8545 Dahı hem nâmeyi iltem dergehine
Vücudum hâk idüp anuñ rehine

Tazarru'lar ideyin eyledüm zâr
Görüp rahm eyleye tâ ol cefâkâr

Hemân bildür anı kim kandadur ol
Anuñçün gözleyem işbu nefes yol

İrişem ger hüdâ virürse nusret
Diyem ahvâlüñi buldukça fırsat

BÂB-I BEYÂN-I 'AZRAÜ'L-‘ÂŞİK 'ANDÜ'L-KASİDE

Kabul itdi çün ol meh bu sözimi
Revân sordum ayâğına yüzümi

8550 Dahı fehm aglayuben eyledüm zâr
Tazarru‘lar idüp ol yâre tekrâr

Didüm var idi evvel bir resûlüm
Aña olsa eger yine vusûlüm

Bulurdum ben yine kamu merâmı
Velî bir ma‘rifet varmak revâ mı

Di imdi lutf idüben var anı bul
Gözetme ol meh nâ-mihriçün yol

Seni ilter o dildâruñ katına
Musâhib eyler anuñ hazretine

8555 Beni evvel ol itmişdi nigâra
O kılmışdı benüm derdüme çâre

Ve illâ şöyle düşdi ‘âkıbetkâr
Bu emre iden oldur yine efkâr

Seni bilmez hem ol yâr-ı dilârâm 297b
Güzâfin varma gör nolur serencâm

Aña göre özüñde eyle tevbîr
Düşerse fırsat it ahvâl-i takrîr

Dil ü cân-ile ol bu yolda kâsıd
Düriş tahsîl ola tâ kim makâsıd

8560 Bu emri ‘ışkıla dut key dilir ol
Garıbem al elümi destgir ol

Karârum kalmadı bir bî-mecâlem
Diyümezem sözümde ketnül âlem

Velî sen lutfüñe göre yarâg it
Dil u cânı bu gamdan tek ırâg it

Yüz urup pâyuña düşdüm muhassal
Saña şerh eyledüm derdüm mufassal

Kamusın añladum heb bit temâmı
Ne imiş bu dil ü cânuñ merâmı

8565 Aña âhrâ kıl imdi sende ikdâm
Ne lazımdur tapuña dahı ibrâm

BÂB-I BEYÂN-I GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ ‘ÂŞIK[...].MA ‘ŞÛK

İşidüp bu sözi ol yâr-ı hemrâh
Eline nâme alup gözledi râh

Çün irsâl eyledüm dildâra anı
Bu yaña ben dahı iy yâr-ı cânı

Gice gündüz yine kıldum figânı
Okuyup işbu şi‘ri dür fişânı

GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ[...]

İy ‘acep bilsem vefâ resmi gelür mi yârdan
Ol dil-i mecrûha dâyim zecr iden dildârdan

8570 Kûy-1 gamda meskenüm oldı çü cây-1 cevri-yâr 298a
Hic bu bîmârı yine yâd ide mi tîmârdan

Sadrumı sad pâre idüp itdi kalbüm âteşi
İy dirîgâ tutuşup yazdı derûnum nârdan

Dem-be-dem kûy-1 cefâda kârüm oldı âh u zâr
Âsitânından cüdâna âsı âh u zâr

Çekdüm bu derdi hergiz ‘ışk için illâ ki yâr
Gelmedi bu iş baña illâ gam-1 âgyârdan

BEYÂN-I GAZEL-İ FÜRKAT

Vefâ idüp recâ ol la‘li mülden
Bu şi‘ri okudum biñ cân u dilden

GAZEL-İ FÜRKAT

8575 Begâyet cânuma kâr itdi fûrkat
Yakaldan ben garîbi nâr-1 gurbet

Kulañam ben fakîre pâdişâhum
Leb-i la‘lünden eyle bûse himmet

Baña sensüz ger kim ‘arz olunsa
Gerekmez iy habîbüm bâg-1 cennet

Göreldeñ lâm-ı zülfîn sen pîr-i perîñün
Dirîgâ buñdı kaddüm derd-i hasret

Murâdi cevr-ile öldürem dimişsin
Gamuñ öldürür anı çikme zahmet

BEYÂN-I GAZEL-İ FÜRKATÜ‘S-SÂNİ

8580 Firâkımdan ola diyu haberdâr
Bu şi‘ri okudum bu yirde tekrâr

GAZEL-İ FÜRKAT

‘Înayet kıl baña kâr itdi fûrkat 298b
Dil ü cândan bî-zâr itdi fûrkat

Meded kim komayup sabrum karârum
İşüm her rûz u şeb zâr itdi fûrkat

Yitişgil iy tabîb-i cân u dil kim
Beni hasret-ile bimâr itdi fûrkat

Ben umardum ireydüm dergehüñe
Habîbüm gör ne efkâr itdi fûrkat

8585 Murâdî bende ki bend-i belâya
Dirigâ kim giriftâr itdi fûrkat

BEYÂN-I GAZEL-İ ŞİKÂYET-İ FÜRKAT

Nigâra kılmaga tekrâr ibrâm
Bu şi‘re eyledüm iy er[...]

GAZEL-İ FÜRKAT

Bu cevri-i gerçi çekdüm bî-nihâyet
Dirîgâ yogimiş buña nihâyet

Senüñ bigi sitem hu görmedüm hic
Ser-â ser keş idüp rûmi temâmet

Giriftâram gamuñla ben fakîre
Habîbüm nola ger kılssa ‘inâyet

8590 Düşelden aramuza nâr-ı fûrkat
Dagıldı fikr-ile ‘akl u dirâyet

Murâdî ‘ışk-ile kıldı beni kul
Nedür dilberde olan bu kerâmet

BÂB-I BEYÂN-I İRSÂLÜ‘L- KASİDÜ‘L-[...]

Hele gönderdüm ol yâr-ı nigâra
Durup ‘azm itdi râha âşikâra

İrer deryâya ol gün bil-darûri 299a
Bulup merkep kılur anda ‘ubûri

Şu merkepdür kim olıncak yarâğı
Her adımda giçer bir niçe dagı

8595 Aña irer gözetdi irer taziyane
Anuñcün böyle gider ‘âşikâne

Revân ol gün irer ol şehre merkep
Çıkup halkı sitanbula girür heb

Aluben ol dahı mektubi iy cân
Turuben ‘azm ider bir râh u cânân

Gezer ol şehri-ı çini bî- ‘âşıkâne
Görüñ imdi ne kılur sâdıkan

Varur bulur ol evvelki resûli
Dir aña iy kamu peyküñ usûli

8600 Var imiş bu garîb ü derdimendüñ
Tapuñla lutf irmiş behremendüñ

Du‘alar eyleyüp pâyuñ öper ol
Yire su bigi gözden kan seper ol

Firâk-ile kanı revân düşmiş
Kıl aña çâre kim bî-çâre düşmiş

Umar senden muhassal lutf u ihsân
Revâdur ol garîb iy sehundân

Yine rahm eyleyüp kılmak vefâlar
Yiter çikdi firâk-ile cefâlar

8605 Yine hem kendü ‘abd-i muhlisüñdür
Devâ kıl derdine kendü kuluñdur

Ne didi gör dahı diyüp yigâne
Eline nâme sunar ‘âşıkâne

Aluben nâme-i okur çün ol yâr
Gözin kan-ile pür idüp ider zâr

Bilür nolmış firâk-ile derûnum 299b
Nice geçmiş gam-ile bunca günüm

Terahhum eyleyüben ider âhı
Dir anı sen esirge ya ilâhi

8610 Dahı dir aña iy bâr-i belâ-keş
Anı red eyledi bir serv-i serkeş

Yine andan irer anuñ devâsı
Ki zira oldur anuñ dilrubâsı

Ve hem andan irişmişdür belâsı
Bu gün seyre çıkar ol dil hümâsı

Ser-â-ser idiser seyr-i gülistân
Gel iriş sen dahı ol demde iy cân

Olayın ben dahı yanında hâzır
İlerü var kim ola saña nâzır

8615 Vir ol dem nâme-i destine şâhuñ
Ola kim lutfi irişüp ilâhuñ

Yine rahm eyle ol bî- nevâya
Yiter saldı anı dürlü belâya

Kılayın ben dahı hayli kelâmı

Bu emri hâsıl ideydüñ ola mı

Durugel kılma imdi kılca ihmâl

Ki gider şimdi seyre ol hümâbân

Degüldür vakti ihmâl iy karındâş

Bir işit kim diyeler saña sabâş

BÂB-I BEYÂN-I [...]

8620 Bu sözi gûş idüp andan hemân ol

Rehi gözler olup asmaya meşgûl

Recâ idüp hüdâdan isti‘ânet

Dir iy Hakk sen baña irgör ‘inâyet

Bulam seyrende yâr-ı dilsitânı

300a

Ki şâd idem kulûb-i mu‘minani

Bu ümide olur andan revâna

İrer anlardan evvel gülistâna

Kim anda idi seyirdür ol hümâbâl

Gelincek eyleye ol şâha ikbâl

8625 Turur hem müntazır ol serv-i kadde

O la‘li goncaye ol lâle hadde

Çü bir dem sabr idüp eyler karârı

Neye irer görüñ âhir bu kârı

BÂB-I BEYÂN-I MÜLÂKÂTÜ'L- KASİDEÜ'L-HABÎB

Bu yaña ol mehi burc-ı sa'adet
Hüsn bâğında gülzârı letâfet

Ki ya'ni ol gül-i ter verd-i taze
[...] kalbi pâkı 'izz ü nâza

Bu emr-ile bulurdı key halâvet
Anuñ için idinmiş idi 'âdet

8630 Teferrüc gâh idi ol gülistân
Gelüp dâyim iderdi anda seyrân

Yine cem' eylemiş bir key hümâlar
Kim olalar özine rehnümâlar

Turuben eylemiş 'azm-i gülistân
Teferrüc ide nice bag u bustân

İrer ol gülşene ol verd-i handân
Kim anda varmış idi peyk-i cânân

Görür şâvur çün irdi şâh-ı hûbân
Katında bile ol serv-i hırâmân

8635 İlerü varuben eyler du'alar
Tavazzu'larla biñ dürlü senâlar

Tazarru'larla öpüp dest-i pâkın
Düşüp pâye sürer yüzine hâkın

300b

Dahı soñra sunar destine nâme
Ne ‘arz eyler görüñ dostına hâme

BÂB-I BEYÂN-I TAZARRU‘Ü‘L-KASİDEÜ‘L-HABÎB U SU‘ÂLÜ‘L-HABÎB

Görüp olma anuñ bunca niyâzın
Aña ‘arz itmekiçün ‘izz ü nâzın

Hezâr ‘izâz ile ol lâle ruhsâr
Dimiş kanda gelürsin iy sebûkbâr

8640 Kim itdi nâme-i mihre irsâl
Haber vir kim ‘ayân olsun bu ahvâl

Garaz neydügin evvel idelüm gûş
Anuñla eyleyüp biz dahı dil hûş

Derûnı nâmeğe nâzır olavüz
Ne ise hidmete hâzır olavüz

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ‘L-KASİDE[...]

Suâl idincekez ol yâr-ı tannâz
Rumûzuñ keşfine peyk idüp âgâz

Dimiş iy milket-i hüsnüñ emîri
Güzellik burcınıñ mâh-ı münîri

8645 Hemişe bahtuñ olsun key münevver
Cihân olsun ruhuñ tâbından enver

İrişün kalbüñe dâyim vefâlar
Cefâ görmeye senden mübtelâlar

Çü benden itdün iy mehrû suâli
İşit imdi neye irer bu hâli

Meger kim varımış bir zâr u hastañ
Gam-ı ‘ışkuñ-ile bimâr u besteñ

Dahı üftâde vü efgende zâruñ 301a
Hevâ-ı zülfuñ-ile bî-karâruñ

8650 Ki ya‘ni derdimend ü mübtelân ol
Virüp dermânı almışdur belân ol

Senüñ hüsnüñe dilden ‘âşık imiş
Rehüñde tâ ezelden sâdık imiş

İdüp âgyâr-ı bedkâr-ile efkâr
Tapuñdan sürüp itmişsin işin zâr

Oluben bir buluñ bedhûya hem-ser
Anı redd eylemişsin la‘l-i şekker

Gelüp bursaya düşdi zâr u bimâr
İşi olmuş duru şâm u seher zâr

8655 Firâkuñda çiger biryân idüpdür
Kara bagrım dahı pür kan idüpdür

Cemâl ü haddünüñ fikr-ile iy cân
Olupdur kârı anuñ dâyim efgân

İrelden hûn-ı hicrûñden nevâle
Bukülmiş kâmeti dönmiş hilâle

Za'if olmuş katı ol 'âşık-ı zâr
Helâk itmiş anı fûrkat idüp kâr

Şu resme za'fa irmişdür miyânı
Gören dir sâye ol cism-ile anı

8660 Muhassal za'if-ile dönmiş hayâle
Ne bulur kudrete yol ne mecâle

Ne vardur kudreti güftâr ide
Ne vardur kuvveti refâtâr ide

Şu resme almış anı hayret-i 'ışk
Gidüp gayrıña kalmış gayret-i 'ışk

İrişüp cünd-i za'if aña ser-â-ser
İder varlığı u yoklığın berâber

Şu deñlü za'fa irdi hasret ile
Görünmezdür miyânı dikkat-ile

301b

8665 Düşer ger pâyma karınca
Kıramaz bir kılı çıksa erince

Oturup durmaga yokdur mecâli
Dili söyler hemân iy kadd-i 'âli

Unutmuş kendü komış elinden
Hemân vasfuñ gelür ancak dilinden

Ferâmûş eylemiş efkâr-ı gayrı
Gamundan idemez efkâr-ı gayrı

Hemân vasfuñ kılur ancak beyânı
Belürmez zaf'ından cismi nişânı

8670 Velîkin eylemiş bir nâme peydâ
Sözin gûş iden olur teng ü şeydâ

Dahı 'arz eyledi sen şehriyâre
Umar anuñla bula derde çâre

Di imdi sen dahı aña vefâ kıl
Yiter âgyâra uyup da cefâ kıl

Esirge yine kendü 'âşikuñdur
Şehâ gircek muhibb-i sâdikuñdur

Devâ kıl derdine dermâna ir gör
Fakîr olmuş katı ihsâna ir gör

8675 Terahhum eyle şâhum ol gedâña
Yiter tûş eyledüñ derd ü belâña

Belâ vü derd-ile hâl-i mükedder
Anı bu vech-ile korsañ mukarrar

Gamuñla öldürürsin kan idersin
Vücudın hâk-ile yiksân idersin

Çü sensin şâh ol fermân burdâr
Anuñcün yaraşur mı bu asıl kâr

Bu gülşende tapuñken verd-i bî-hâr 302a

Revâ mıdur kılasın bülbülüñ zâr

8680 Tapuñ iken dahı anuñ tabîbi
Yiter bimâr itdüñ bir garîbi

Şu resme oldı kim derdüñle bimâr
Eger kim cem‘ olup iy lâle hüsâr

Cihân halkı meyhane olsa derkâr
Anuñ kılmayalar derdine tîmâr

Lebüñden garîbden aña şifâ yok
Dahı ancılayım bir pür belâ yok

Şu deñlü derd ile bimârıdur ol
Fırâk haddüñ ile zârdur ol

8685 Anuñ derdi bigi bir bî-em olmaz
Cirâhına anuñ hic merhem olmaz

Anuñ çıkdigini çıkmeye daglar
Ki hicrüñ nâr-ı urdı aña daglar

Cihân içre anuñ derdi ‘ayândur
Degül kim gayriler bigi nihândur

Güneşden fâhiş olmışdur fırâkı
Nice vasf ola derd-i iştiyâkı

Bil anı derd-i anuñ şerh olunmaz
Kıyâs-ile dahı hâli bilinmez

8690 Lisân-ile vehm olmaz beyân ol
Tapuña ya nice ola ‘ayân ol

Anı sanma ki şol mecnûna beñzer
Veya ‘ışk-ile bir mahzûna beñzer

Anuñ rahı ‘acep sahraya düşmiş
Kenarı yok ulu deryâya düşmiş

Teveccüh eylemiş bahr-ı ‘azîme
Gerekdür aña eltâf-ı ‘amîme

Tapuñdan irdi zirâ bu belâya 302b
Revâdurur rahm olup ol mübtelâya

8695 Yine da‘vet kılup kalmak devâlar
Kim andan def‘ olup işbu belâlar

İrişe vuslatuña bula sıhhat
Kamu def‘ ola cümle derd ü mihnet

Ve illâ kayırmaya sen gül-izâra
Bulunmaz hic anuñ derdine çâre

Dahı irmeye hem ol sen perîye
Göz açup bakmaya hergiz beriye

Ki ya‘ni gözleye dâyim memât ol
Çi ger şimdide gözlemez hayât ol

8700 ‘Adem sahrasını gözler dem-â-dem
Anuñ ahvâlin idrâk itmez âdem

Lisân-ile kim olmaya beyân ol
Kıyas-ile hic olur mı ‘ayân ol

Yazılmaz biñde biri dâsitâne
Nazırı gelmemiş anuñ cihâna

Cefâ çekmeñe halk itmiş anı Hakk
Anuñçün halk olur muhakkak

Anuñ çekdiği derde ‘akl u idrâk
İrişmez kılsa cismin fikr-ile hâk

8705 Tâ‘akkul olur derd ü belâsı
Kim aña eylemişdür dilrubâsı

İrer bir demde biñ dürlü elemeler
Yazamaz anı kagıdlar kalemler

Vefâlar eylemek aña revâdur
Şehâçün vuslatuñ aña devâdur

Tapuñda variken anuñ devâsı
Anı eyle komak midur revâsı

Variken ara yirde Hakk-ı nânuñ 303a
Neçün âhın alasin mübtelânuñ

8710 Meger kim hûf kılmasın Hüdâ’dan
Anuñçün añlamazsın mâceradan

Ko imdi cevri aña sen vefâ kıl
Aña hûn-ı visâlûñden ‘atâ kıl

Esirge anı lutf it bir gedâdur
Yine kendü gamuñla mübtelâdur

Ne lâyık bir garîb u bî- nevâya
El alup atalar bahr-ı belâya

Utan imdi resûl-ı bâ safâdan
Ferâgat kıl şeha işbu hevâdan

8715 Muhassal işbu neva' ol nigâra
Firâkum 'arz ider ol şehriyâra

BÂB-I BEYÂN-I CEVÂBÜ'L-HABÎB 'ANDÜ'L-KASİDE

Çün işidür kelâmın ol hümâ bâl
Tebessüm eyleyüp eyler ruhın al

Dahı dir kim yûri iy peyk-ı 'âşık
Yine fikr idevüz aña muvafık

Hele vakti degüldür şimdi anuñ
Ki hâlin soravüz ol nevcüvânuñ

Bu gülşen didüğüñ bir özge çâhdur
Kurubdur dest-i kudret bârîgâhdur

8720 Bunuñ içinde 'işretler yaraşur
Sefâ vü zevk ü sohbetler yaraşur

Görevüz bu umûruñ yine kârın
Bilevüz neye irer rûz-igârın

Aña göre anuñçün ola tedbîr
Ne kudrete ‘arz iderse imdi takdîr

Dahı mektubın anuñ idelüm gûş 303b
Anuñla idevüz belkim dilin hûş

Yürisen ‘âlemüñde ol bu gün var
Feemmâ bizi yarın yokla tekrâr

8725 Virelüm saña biz andan cevâbı
Bu gün çekme o gamdan ıztırârı

Varup anıda beklim idesin şâd
Bizi ferdâ kıl imdi sen dahı yâd

BÂB-I BEYÂN-I SIHHATÜ‘L-HABÎB BİL-HABÎB

Bu sözi söyleyüp ol yâr-ı pürnâz
Oturup sohbeta eylerler âgâz

O gün âhşâmadak sohbet kılurlar
Sefâvüz ü kıla ‘işret kılurlar

Eger ararlar yine hem ben mübtelâyı
Ne elden çıkmesem bunca belâyı

8730 Ferâmuş itmeyüp yâd itdügümçün
Bu resme nâme bünyâd itdügümçün

Ferâhiyyet bulup ol yâr-ı cânı
Dimiş kim nâmeden eyleñ beyânı

O kul anı görelüm noldı hâli
Neye irmiş o miskünüñ zevâli

Pes eyle diyücek ol yâr-ı dilkeş
Okur mektubı alur peyk-i veş

Beyân ider bulınca tâ nihâyet
‘Ayân ider olunca aña gâyet

8735 Anı diñler dil u cân-ile dildâr
Kılur kalbine sur-ı nâmenüñ kâr

Muhassal rahm ider ben mübtelâya
Bilür çünkim nice düşdüm belâya

Hele baş kalduruben didi yârân 304a
Nedirsin nidelüm bu emre fermân

Ne tedbîr idelüm bu yolda efkâr
Ki kıldı nâme sözi cânuma kâr

Firâkumla yakılmış ‘âşıkumdur
Yolumda cân u dilden sâdıkumdur

8740 Ne fikr eyleyeyüm emrinde anuñ
Ki kalbin şâd idevüz ol cüvânuñ

Koyalum şöyle çiksün mi firâkı
Yisün mi hûn-ı derd-i iştiyâkı

Nedirsin pes nedür anuñ cevâbı
Benümçün niçe çi ger ıztırâbı

Cevâb eyleñ ki söylensün resûle
Haber vire varup ol ba usûla

Kim olsun ide anuñ kalbini âbâd
Niçe bir ide gurbet içre feryâd

8745 Gerekdür kim aña bir çâre ola
Yiter derdüm-ile bî-çâre ola

BÂB-I BEYÂN-I İSTİMÂ‘Ü‘L-KELÂM[...]

İşidüp bu sözi ol mehlikâlar
Kılurlar aña biñ dilden du‘âlar

Dahı dirlar kim iy mahbûb-ı ra‘nâ
Muhassal işi budur senden temaşâ

Bu olsun ol garîb içün cevâbuñ
İrişkim yine bulduñ feth-i bâbuñ

Saña rahm idüp itdüm bunda da‘vet
Yiter çıkdüñ bu gurbet içre fûrkat

8750 Bu ‘ünvân üzre eyle nâme irsâl
Görüp şâd ola ol şuride derhâl

Budur pes lâyık olan hazretüñe 304b
Getüresin yine anı katuña

Kim ol bir ma‘rifet ısı kişidür
Aña cevır eylemek nâdân işidür

Bihamdillah senüñ hod bellü hâlüñ
Kemâl u ma‘rifetde yok misâlüñ

Bilürsün kadrini sâhip kemâlün
Kılursun râyını emr-i muhâlün

8755 Ya niçün aña böyle cevr dersin
Dil-i mecruhına key zecr dersin

Revâ midür bu hic iy haddi lâle
Cefâlar ola bir sâhip kemâle

Di imdi yine kıl derdine merhem
Tapuñdan irişüpdür derdine hem

Yaraşur sâle‘[?] kılmak aña şefkat
Terahhum idüp iy kân-ı mürüvvet

Hem anuñ cürmine kalma sen iy yâr
Bağışla suçın eyle lutfuñ izhâr

8760 Bu gece eyle aña nâme bünyâd
İçinde cümle-i maksûdın it yâd

Gelürse peykine ferdâ vir anı
Kim iltüp şâd ide ol yâr-ı cânı

Anuñla şâd ol tâ ol dil-i zâr
Yiter oldı cihândan gamla bî-zâr

BEYÂN-I [...]

Bu fikri eyleyüben ol melekler
Kılurlar yâre dahı çok dilekler

Kabul ider kamusunıñ sözini
Çevürmez olmeh anlardan yüzini

8765 Gice bir nâme yazmak eyler efkâr 305a
Neye irer gör imdi ‘âkıbet kâr

BEYÂN-I TAR [...] MUHABBET-I YÂR

Hele ahşamadak sohbet kılurlar
Dil u cânâ yarar salvet kılurlar

Kamusı heb yine durup dagılır
Gör imdi ol kamer yüzlüne kılur

İrişüp halvetine eyler efkâr
Ki ide bu hastenüñ derdine tîmâr

Dahı peydâ ider bir özge nâme
Eline alur ol sa‘atde hâme

8770 Yazar biñ naz-ile bulnca gâyet
Kılur ol nâmede kulın ri‘âyet

Dahı hayli özürler eyler ol yâr
Eger her ne ki didi aña âgyâr

BÂB-I BEYÂN-I MEKTUBÜ‘L-MA‘ŞÛKU‘L-‘ÂŞİK

Dir evvel kim eyâ gangîn ü nâlân
Selâm olsun saña benden hezârân

Çü sensin ‘âşık-ı zâr u şikeste
Cefâ zencîri birle boynı beste

Firâkumla özüñ giryân olupdur
Bilürem kâruñı efgân olupdur

8775 Niçe zâr idesin firkat-ile dâyim
Bukez kapumda ol gurbet-ile kâyim

Velî gurbet içinde pür cefâsın
Yime gamçün tapumla âşinâsın

Nedeñlü sen benüm çikdüñ firâkum
Benümde ol kadar var iştiyâkum

Nedeñlü k’agladun sen benden ayru 305b
Benüm kalbümde çikdi anca kaygu

Nice çikdüñse sen bensüz azâbı
O deñlü ben de çikdüm ıztırâbı

8780 Di imdi eyle olsa iy belâhat
Özüñi sanma ancak şöyle bed-mest

Seni sanma hemân bu oda yanmış
Saña kim buldı kurbet o da yanmış

Turugel imdi ta‘cîl ir katuma
Revâ gördüm seni her hidmetüme

Resûlüñden irişse çünki nâme
Yine meşgûl olup medh ü senâme

Yitiş cehd eyle anı dergehüme
Revân ol peyki-veş sen de rehüme

8785 Sana te‘hîr yokdur imdi fermân
Rıza gözlerseñ anda turma bir an

Dahi havf itme hem âgyâr elinden
Hazer kılma seg-i bed-kâr elinden

Kapumdan heb kamusun eyledüm redd
Ehibbâdan birisin itmezem ‘add

Dahı anlara yokdur hiç selâmum
Bu kandan kim ola gayrı kelâmum

Gel imdi kim yiter âvâre olduñ
Devâ bul derde çok bî-çâre olduñ

8790 Benüm hem senden ayru tâkatüm yok
Musâhibsüz muhassal râhatum yok

Çü ben bir pâdişâham hüsn ilinde
Cemâlüm vasf olur halkuñ dilinde

Saña çün eyledüm ben vuslatum ahd
Neçün kılmayasun sen irmege cehd

Husûsâ hüsnüme ‘âşık giçersin
Ruhum ‘azrâsına vâmık giçersin

306a

Didüñ leyl-i zülfüñ kıldı mecnûn
Gözüm bâlâ kaddüñçün oldı mahzûn

8795 Yüzüm hurşîdine olmuşduñ ferâh-şâd
İrüp aña ol imdi yine dil-şâd

Dahı bu la‘l-i şîrînüm idüp yâd
Deridüñ olmuşam derdüñle ferhâd

Bu yolda virdi varaka cism-ile cân
Dirilüp buldı soñra cânâ cânân

Nola ben bu kadar dûr eyledümse
Görüp âgyârı mesrûr eyledümse

Bu deñlü cevri için kılma iñen âh
İrincek nâme anı gözleyüp râh

8800 İriş kim kalbüm açılsun ferâhdan
Helâk oldı dil ü cânım terâhdan

Pes eyle olsa iy zâr u şikeste
Belâ zencîrine peyveste beste

Revâdur sen dahı tapumda olmak
Gelüp bunda kadem rencîde kılmak

Olaruñ yog idi ‘uşşâka meyli
Cefâ çıkmış idi her biri hayli

Husûsâ ben saña idüp muhabbet
Tapuma eyledüm rahmumla da‘vet

8805 İrişkim ikmiyem senden cefâyı
Yitişüp sen de bul benden vefâyı

Senüñçün irmeden hüsnüme hüsrân
Gamuñla bulmadan kalbümde noksân

Yitiş iy gam-zede âvâre-miskîn
Cefâ vü hicrüm-ile olma gam-gîn

Okuyup nâmeñi idüp tefehhüm 306b
Anuñçün eyledüm hem key terahhum

Beyân itmişsin anda her umûrı
Duyup acıdum anı bi'z-zarûrı

8810 Bulardan soñra dahı özge ibrâm
Ne hâcetdür saña iy dâ serencâm

Çü sensin hüsnüme cân-ile müştâk
Gamuñ kıldıñ benüm kalbümde evsâk

Pes olduñ bend-i 'ışkı baña vâsık
Budur bil imdi emr aña muvâfık

İrişüp yine gamdan eyle âzâd
Dil-i pür gam senüñle ola dilşâd

Hele bu nev'a ider nâme mektûb
Dil ü cânı ferahlar ide meksûb

8815 Durup andan irişür câme-hâba
Mübârek işmi varur anda hâba

Kılur bir lahza oldem istirâhat
Görüñ âhir neye irer hikâyet

BÂB-I BEYÂN-I SIFAT U VAKT-I SUBH

İrişip yine hengâm-ı sehergâh
Bulur encümle menzil mihr-ile mâh

Dagılur bezm-i şeb çün aldı bahre
Kaçar andan alup çengini zühre

Kurar divânı yine mîr-i eflâk
Şu resme ‘adl ider ki altun olur hâk

8820 İrer rûzuñda ceyş-i iltimâsı
Giyüp her zerre nurâni libâsı

Kim ola âfitâb anlara server
Şebüñ bezmin çü meh itmişdi enver

Hele ref’ eyleyüp yüzden nîkâbın 307a
Güneş dahı gelür bezl ide tâbın

Görüben rûy-ı şemsi kamu eşyâ
Olurlar mürde iken yine ihyâ

Şu‘â’ndan irer eşyâya kuvvet
Bulur her birisi bu nev‘a kudret

8825 Ki bir katre döner bahre ider cûş
Ve her zerre alur behre olur hûş

Alur her bir çiçek bir gevherîn tâc
Ne demdür gör bu dem iy dil gözün aç

Muhassal baş çiker ceş-i zevâhir
Güneş bigi olup her yiri bâhir

Çiçek ebkârınıñ kim dâye-i şeb
Yüzine salmış idi burka‘ın heb

Dahı asmışdı heb gûşına gevher
Sipâriş ide güft-i dürr ü cevher

8830 Sakınurdu güneşden yüzlerini
Anuñcün böyle saklar özlerini

Değişüp sûretin dehr-i ‘acûzı
Ne kıldı bunlara fehm it rûmuzı

Yüzinden kapdı burka‘ her birinüñ
Görüp gönlin ala tâ müşterînüñ

Ugurlayup kulakdan dürlerini
Münevver tona koydı her birini

Yaşınmaya görüp dâmâd-ı rûzı
Tuyup her biri anuñ bu rûmuzı

8835 Anuñcün yüzlerin açdı dem-i bâd
Ki ola dil saydına her biri sayyâd

Bu resme her biri buldı kemâlin
Güneşcün eyle ‘arz itdi cemâlin

Bu yaña ol per-i peyker seher-hîz 307b

Süzüben çünki nerkes iki hûn-rîz

Yaturdı hâb içinde gaflet-âmîz

Uyanup uyhudan çişmin açar tîz

Görür şems-ile hâne rûşen olmuş

Ruhı ‘aks-ile ol ev gülşen olmuş

8840 Göre çün güneşi açıla ezhâr
Neçün nerkeslerin açmaya dildâr

Bukez vaz‘ eyleyüben nevmi cânân

Turur yirinden ol dem şâd u handân

Giyer ol dahı nurâni kabâyı

Ki redd ide dem-i bâd-ı sabâyı

İrişmeye aña tâ kim dem-i bâd

Kazanmaya revâhır [?] tek yavuz ad

Gülîni gizler ol bâd-ı sabâdan

Ya şurmaya mı âh-ı mübtelâdan

8845 Hele ol verd-i ra‘nâ kadd-i bâlâ
Diler kim eyleye gülzârın iclâ

Getürdür yine ol iki hümâyı

Kim idine özine reh-nümâyı

Bularuñla ider ‘azm-i gülsitân

Gider seyr ide niçe bâg u bustân

Kıla varup yine ‘iyş ü tarabnâk
Femin görüp ide gonca yaka çâk

Hele varup olurlar ‘iyşe meşgûl
Dir ol mehler aña iy yâr-ı ma‘kûl

8850 Kanı ol hazretüñ kim kıldı dün ahd
Ki şâd ideydüñ ol gam-gîn femin [?] ba‘d

Kılayduñ anuñçün nâme bünyâd
İdüp anuñ-ile her gamdan âzâd

İreydi bî- tekellüf vuslatuña 308a
Geleydi yüz sürüyüp hidmetüñe

Belürmedi kanı âsâr-ı nâme
Ki sen şâhuñ ire tâ sıdk-ı temâma

Görelüm imdi ger var ise eser
Ola lutfüñ bu gün bigi izhâr

8855 Femüñden ummazuz hâşâ vü kellâ
Gele bir nokta kizb iy kadd-i bâlâ

Ve illâ mâni‘ olsa aña penhân
Hakîkat üzre olıncak ne dermân

Velîkin var ise ‘ahdüñde sâza[?]
Görelüm neye irdi bir bu servâ

BÂB-I BEYÂN-I İRSÂL-İ MEKTUBU‘L- MA‘ŞÛK İLE‘L-‘ÂŞIK

İşidüp bu kelâm-ı yâr-ı bî-da
Dimiş kim itmişem bir nâme peydâ

Kanı gelsün resûl-ı ‘âşıkı zâr
Okuyup nâmei görsün nekim var

8860 Dahı kılsun size andan beyânı
Ne yazdum size dahı fehm eyleñ anı

Kılalum ba‘de hezâ anı irsâl
Görüp şâd ola ol şûrîde derhâl

Bu sözi işidüp ol mehlîkâlar
Kılurlar ol kâmer-rûya du‘âlar

Dahı peyke irüp da‘vet iderler
Getürdüp sohbete ‘izzet iderler

Dahı soñra virürler aña nâme
Görüp âgâz ider olda kelâma

8865 Okur mektubı bulınca nihâyet
Anı diñler ol iki serv-i kâmet

Tuyup mefhumın eylerler du‘âlar 308b
Okurlar ol mehe medh ü senâlar

Dahı dîrler o hûb-ı serfirâza
Müdâm olsun ruhuñ gülzâr-ı tâze

‘Atâsından Hüdâ kılsun seni şâd
O gam-gînüñ çü kılduñ kalbin âbâd

Dahı gam görme bu ‘âlemde tâd ol
Eyü ad-ile her bir dilde yâd ol

8870 Okusun midhatüñ sıdk-ile her mâh
Saña rahm eylesün her işde Allah

Yavuz bâd irmesün haddüñ güline
Tolaşmasun cefâ zülfüñ teline

Du‘âlar eyleyüp ol şehriyâra
Salarlar peyki bu ben bî-karâra

BÂB-I BEYÂN-I VUSULÜ‘L-KASİD MİNE‘L-MAŞUKÜ‘L-‘ÂŞİK

Turup andan resûl olur revâne
Gelür key şâd u hürrem ‘âşıkâne

Bu yaña ben dahı pür zâr u nâlân
Tururdum bagrı başlu dîde pür kan

8875 Kılurdum bir ayag üstine biñ zâr
Nolur hâlüm diyu mecrûh u bimâr

Görürem karşudan ol yâr-ı cânı
Gelür eyle kim alur ‘akl u cânı

Yire basmaz ayagı sür‘atinden
San uçardı segirtmek suretinden

Seviñmekden güvenmekden ferahdan
Eser yog idi kalbinde terahdan

Görüp güler yüzün dil irdi vecde
Hemân ben dahı kıldum anda secde

8880 Didüm iy pâdişâhlar pâdişâhı 309a
Hayırla kulavuzla kamu râhı

Hayır kıl cümle-i halkuñ işini
Yiter döñdür bu yolda gözyaşını

Bu resme nâliş eylerdüm firâvân
Gelüp irdi yanuma peyk-i cânân

Ve ba‘de secdeden ref‘ idüben baş
Dökerdi çişme bigi gözlerüm yaş

Didüm kim merhaba iy peyk-i ‘âşık
Seni gördüm rehünde pâk u sâdık

8885 Kadem rencîde idüp yâre varduñ
O bûy-ı serv-i hoş reftâra varduñ

Di imdi noldı hâlûñ eyle ‘ilâm
Neye irdi bu kez âhir serencâm

Vefâsı ola mı baña nigâruñ
Cefâsı âhir ola mı rûzigâruñ

Ne añladuñ muhassal bu seferden
Beyân it anı şol kim geçdi serden

Seni gördüñde dilber kıldı mı redd
Veya hod âşinâdan kıldı mı ‘ad

8890 Saña yâr oldu mı ol peyk-i sâbık
Ne efkâr eyledüñ aña muvâfik

Kamusından haber vir keşf-i râz it
Ne geldi başuña heb bî-mecâz it

Ola kim eylesin kalbüm âbâd
Olam bu gurbet içre gamdan âzâd

BÂB-I BEYÂN-I HİKÂYE-İ KÂSİD-İ MİN CÂNİBÜ‘L-HABÎB

Çü peyk işitdi benden bu kelâmı
Didi iy yâr-ı ma‘kûlun merâmı

Bulup eger kadde[?] didi peyk sâbık 309b
Budur bu kâr içün emr-i muvâfik

8895 Bu gün seyre çıkar yâr-ı dilârâm
Var anda sende birdem eyle ârâm

Göresin kim gele yâr-ı gülendâm
İlerü gel de eyle hâli ‘ilâm

Çü sen râz açasın hâle muvâfik
İdem bende kelâm aña mutâbık

Tutup sözini kıldum ‘azm-i gülzâr
Gelüp irincek ol yâr-ı dilfekâr

Sunup mektubı itdüm hâli ‘ilâm
Nigâra ol da itdi hayli ibrâm

8900 Muhassal her nekim ıkdi serencâm

Eyü yetlü [?] kâmusın kıldı ‘ilâm

Ve hem didi kim olduñ yine makbûl

Saña rahm eyledi ol yâr-ı ma‘kûl

Dahı didi senüñçün ol hümâ-bâl

Benümle eyledi bir nâme irsâl

Çıkarup nâmı virdi baña yâr

Didi benden selâm it ‘âşka var

Okuyup nâmei olsun revânî

Gelüp şâd ide tâ kim kalb u cânı

8905 Pes eyle diyüben ol peyk-i dildâr

Alup sürdüm yüzüme eyledüm zâr

Okuyup eyledüm mazmunın iz‘ân

Hemân ol demde kıldum âh u efgân

Sevinmekden revân itdi gözüm yaş

Cigerde hicr-ile çıkmışdı hod baş

Şu deñlü şâdîlik kesb eyledi cân

Ki bu cisme sığışmaz oldu iy cân

Ferahdan terkide san cismü mi cân

310a

Revân oldu be-râh-ı kûyı cânân

8910 Dahı hem ‘akl u fikr ü dil nekim var

Beni koyup ider ‘azm-ı reh-i yâr

Çü gördüm cân u dil oldu revânî
Gözetdüm bende kûy-ı dilsitânı

Turup düşdüm yola bî-‘akl u bî-cân
Her adımda niçe feryâd u efgân

Kılurdum zâr-ile hicrân elinden
Fîrâk u hasret-i cânân elinden

Giderdüm eyle kim sür‘atle dâyim
Gören sanur yere basmazdı pâyum

8915 Yire basam san od üzre basardum
Bir an içinde hayli yol keserdüm

Giderdüm eyle kim kuş irmez idi
Gören baksa hayâlüm görmez idi

Gice gündüz bu üslûbâ giderdüm
Sevinmekden özüm hayrân iderdüm

Akup su bigi yil bigi eserdüm
Göz açınca niçe menzil keserdüm

Revân üç gün ki gitdüm bu karâra
Ne oldu diñleñüz ben bî-karâra

8920 Nice irdi serencâmı rakîbüñ
Yolın nice keserler ben garîbüñ

Ne oldu baña işbu yolda izhâr
Benümçün gör ne kıldı dehr-i efkâr

Benümçün gör ne tedbîr itdi devrân
Nice hûr-ile elbir itdi devrân

Ne getürdi benüm başuma bî-bâk
Bu kalbüm kılmaga gussadan pâk

Görüñ imdi nice irdüm belâya 310b
Nice düşdüm bu yolda âh u vâya

8925 İrişmek isteriken kûy-ı yâra
Nice irdüm yine feryâd u zâra

Ki ya‘ni tâlib iken vuslatına
Nice ugradı râhum fûrkatına

Dilerken sohbeta yâr-ı vefâdâr
Göründi mihnet-i âgyâr-ı bed-kâr

Dürüşürken irem dürlü nesîme
Reh-i cennâtda irdüm cehîme

Dahı irdüm kaza-ı âsumâna
Umarken kurbı kûy-ı dilsitâna

8930 Nice geldi başa dürlü belâlar
Kim anı çekmemişdür mübtelâlar

Nice irdi yine dest-i cefânuñ
Rehinde ol sitemger bî-vefânuñ

Kamusın ideyin bir bir beyân uş
Ki niçe sır ola andan ‘ayân uş

BÂB-I BEYÂN-I EFKÂR-I ÂGYÂR-I BEDKÂR

Meger kim bu taraftan kamu âgyâr
Olurlar cümle-i sırdan haberdâr

Ki yazdı bendesine nâme dildâr
Dirilüp bir yire eylerler efkâr

8935 Niçe dürlü hayli peydâ iderler
Bu emr için niçe gavgâ iderler

Olurlar ‘âkıbet bu kavle râzı
İdüben bir birine keşf-i râzı

Gelüp yolda bulalar ben garîbi
Bu gülzârından azmış ‘andefîbi

Diyeler kim eyâ rüsvâ-ı ‘âlem 311a
Nedür bu gam bize senden dem-â-dem

Dön imdi ihtiyârũnla girüye
Dahı gelme bir adım ilerüye

8940 Halâs olmak dilerseñ ger ecelden
Ve illâ kurtuluşũ yokdur elden

Dönersem sözlerin tutup girüye
Gele anlar dahı dönüp berüye

Ve illâ kim ‘inâd eylersem iy cân
Beni öldüreler bî- emn ü emân

Bu resme eyleyüp efkârı âgyâr
Yola girmiş kamusı iy vefâdâr

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Bu yaña ben dahı pür zâr u gam-gîn
Gelürdüm sür‘at-ile dîde dem-gîn

8945 Görürem karşıdan bir niçe âgyâr
Gelürler heybet-ile bunca bed-kâr

Hemân bildüm neye irişdi kârüm
İrişdi evc-i çarha âh u zârüm

Didüm hayf olmadı ‘ömrüm baña yâr
Kim irmedüm visâle ben dilfekâr

‘Ömür buldı bu sa‘at intihâsın
Dirîgâ görmedüm dil-i dilrubâsın

Kalısar hasretüm ferdâya derdâ
Helâk itdi beni gurbetde sevdâ

8950 Buları diyüp itdüm yine âhı
Didüm hem sen bilürsin ya İlâhî

Bular itmedüm ben zulm u cevri
Ki bunlar baña ide şimdi zecri

Ne itdüm ise ben hod baña itdüm
Rahimâ azub egri yola gitdüm

311b

Tapuñdan özge câya dutmuşam yüz
Velî var minnetüm tapuña yüz yüz

Beni kurtar bu sevdâdan rehâ kıl
Dahı bu dem du‘â mı heb revâ kıl

8955 Halâs idüp bu seglerden Hüdâ’ya
Yine ir gör hazînenden ‘atâya

Benüm hod kamu hâlüm saña ma’lûm
Degül bir zerre emrüm sırr u mektûm

Bu deñlü dîv çün kılduñ musallat
Şaşur emrüñle ki olalar muhabbet[?]

Necât irüp anuñla bu izâdan
Beri olam yine dest-i cefâdan

İrer lutfuñ bize çünkim hemîşe
Zafer bulam yine budem bu işe

8960 Hele buldı gelüp kurbet o segler
Kulak dut imdi her biri ne söyler

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Didiler kim eyâ pür fikr-i fâsid
Yine oldı kim bu emr üzre kâsid

Di imdi kıl bu sevdâdan ferâgat
Ki ‘ömrüñ bulmasun bu demde gâyet

Kamusı pür yarâg olmuş tururlar
Sanasın günde niçe yol ururlar

Dehânumdan ne söz olur göreler
Aña göre cefâya irgöreler

8965 Tururlar müntâzır işbu kelâma
Çün irdi sözleri heb ihtitâma

BEYÂN-I CEVÂB-I ‘ÂŞİK 312a

Didüm kim ben de iy çeyş-i şeyâtîn
Revâ mı böyle dutmak mu‘mine kîn

Ne kıldum ben size ya bir gedâyam
Bilürsüz derd-i ‘ışka müptelâyam

Size uyup beni redd itdi cânân
Yine rahm idüp ol serv-i hırâmân

Kıgırmış[?] kendü lutfından katına
Revân oldum kim irem hazretine

8970 Yine dönmek olur mı bu seferden
Revâdur kişi giçmek cân u serden

Diñ imdi kul beni irem nigâra
Bulam ola ki birdem derde çâre

Ne kıldum neyledüm ben sizlere kâr
Ki ide sızsiz benümçün böyle efkâr

Kul olmak imdi kutâ'î tarîküñ

Dahı cevri-ile mennâ'î refiküñ

Çü ben hic itmedüm size cefâyı

Çün komaya söz bulam vefâyı

BÂB-I BEYÂN-I KELÂM-I 'ÎTÂB-I ÂGYÂRÜ'L-'ÂŞİK

8975 İşidüp bu sözi her biri anuñ

Didiler kim sözini diñleñ anuñ

Cefâ yitmez mi bu sen yâre irmek

Hic olur mı seni anuñla görmek

Bize gâyet izâdur bu kimerde[?]

Katına irmeñe şâm u seherde

Dönüp sen gitmedüñ çün bu seferden

Dilersin giçesin bu yolda serden

Dahı hem derdüñe dermân dilersin

312b

Bu sözlerden yine emân dilersin

8980 Kılalum işbudem biz saña çâre

Henüz irmek sözün dahı nigâra

Şu resme idelüm biz saña tîmâr

Cihân durdukca dur hic olma bîmâr

Dahı kalmaya yâre ihtiyâcuñ

Çü bildük biz senüñ imdi mizâcuñ

Bu sözi söyleyüben kamu âgyâr
Ne kıldı her birini diñle iy yâr

BÂB-I HARB-I ÂGYÂR-I BİL ‘ÂŞIK

Yüridi kimi çiküp tîg-i ‘uryân
Kimi itdi irakdan tîr-i bârân

8985 Çü gördüm anlar oldı cenge meyyâl
Yaraga urdum el ben dahı derhâl

Çalışdum bunlaruñla ‘âşıkâne
Geh ok atdum geh el urdum sinâna

Hüsâm alup gehi gürz-i girânı
Çalışdum terk idüp bu yolda cânı

Dürüşeydüm cân u dilden eyledüm zâr
Kimin mecrûh idüp kimini bîmâr

Güc-ile bulmuş idüm ben de fırsat
Dürışdüm alup bâzûya kuvvet

8990 Velî ben yalıñuz anlar biş on var
Bu resme cenk olur gâyetde düşvâr

Hele kıldı ‘inâyet lutf idüp yak
Kamusınuñ serin itdüm iki şak

Muhassal eyledüm anları matrûh
Kimin bîmâr idüp kimini mecrûh

Baňa da irmedi ol deñlü yâra 313a

Kim olam irmeden ol gül'izâra

Cirâhat gerçi kıldı kalbüme kâr

Hele deryâya irdüm zâr u bîmâr

8995 Bulup zevrak sıtanbula irişdüm
Varup tiz peyk-i dildâra bulışdum

Elin öpüp yine kıldum figânı

Didüm gör hâlimi iy yâr-ı cânı

Ne kıldı baňa gör kim hicr-i dildâr

Neye ir gördi âhir gâfil âgyâr

Yuluma geldiler ol bî- hayâlar

Baňa 'arz itdiler derd ü belâlar

Di imdi hâlümi cânâna 'arz it

Kerem kıl ol şeh-i hûbâna 'arz it

9000 Benüm derdüm aňa tâ kim şehinşâh
Kıla her birini biñ derde hemrâh

Dahı di yine geldi ol garîbüñ

Gülsitânından ermiş 'andelîbüñ

Bu sözi gûş idüben ol kâmer-rû

Didi hoş geldüñ iy yâr-ı semen-bû

Safâlu idi senden ol perî-zât

Anuñçün nâme yazdı saňa bi'z-zât

Varayın muştulan ayın[?] ben nigâra

Kim andan ire tâ derdüñe çâre

9005 Haberdâr ideyin diyüp nigârı

Revân oldı dutuben râh-ı yârı

Murâdî bu kim irişüp nigâra

Gamum ‘arz eyleye ol şehriyâra

BÂB-I BEYÂN-I ‘ [...] ÂŞIK-I İLA MAHABBETE’L HABÎB

Varur irer çü kûy-ı dilsitâne

313b

Haber virüp nigâre dusitâne

Dimiş kim yine geldi ol fakîrûñ

Firakuñ odına yanan hakîrûñ

Velîkin yolın urmuş irüp âgyâr

O miskîni kılup mecrûh bimâr

9010 Katı avâre u biçâre düşmiş

Senüñ derdüñle gör ne kâre düşmiş

Getürüp yanuña ahvâli sor

Çü kılmış cünd-i hicrûñ anı mehcûr

BÂB-I BEYÂN-I [...]

İşidüp bu sözi ol yâr-ı cânân

Dimiş kim var dise yolına iy cân

Dahı hergiz katuma gelmesün ol
Ki aña yok dergehüme irmege yol

Ki ben rahm eyleyüben ol cüvâne
Katuma da‘vet idem sâdikâne

9015 Ne haddidür olaruñ kim ura yol
Gözüm görmeye imdi kim ise ol

Kamusın eyledüm redd-i ebed ûş
Kılayım ol garîb-ile gönül hûş

Pes anlaruñ işi oldukda âgrâz
Neçün ben itmeyem anlardan i‘râz

İrişmeyincek âhir-i Hakk-ı senâyı
Hakikat bezmine iy yâr-ı cânı

Nolur ol kimseden iy hüsni gülşen
Kişiye dost ola ya ola düşmen

9020 Haberdâr eyle imdi ol cüvânı
Ki ferdâ seyr idevüz gülsitânı

Dahı hem soravüz hâl-i siyâhın 314a
Nice urdı o segler irdi râhın

Kılavuz kamu derdine çâre
Yimesün gamçün irdi ben nigâra

Gelüp eyle haber virdi baña ol
Gözetdüm halvetümçün ben dahı yol

İrişdüm halvetüme key ferah-nâk
Bu şi'ri okuyup kıldum yaka çâk

BÂB-I BEYÂN-I[...]

9025 Hamdülillâh hamdülillâh sad-hezâr
Va'de-i visal itdi baña ol nigâr

Hâne-i gamda yaturdum derd-ile
Günde biñ kez eyleyüp efgân u zâr

İşbudem irdüm yine dergâhına
Buldı kuvvet bahtum oldı baña yâr

İşiginden ayru dildârûñ benüm
Derd-i fûrkat cânuma kılmışdı kâr

Hasret-ile olmuş idüm key hazin
Olmışam şimdi ferahla yine yâr

9030 Hamdülillâh şâd-ı kâmem bu nefes
Zîrâ 'ahd-ı vuslat itdi şehriyâr

İy Murâdî şekker ü minnet ol Hakk'a
Kıldı derdüm kalb-i yâra çünkü kâr

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Hele ol gice çıkdüm intizârı
Sabah olunca kıldum âh u zârı

Sabah olup yine çerh oldı eclâ
Togup gün ‘âlemi kıldı mücellâ

Çü dogdı gün yine ‘âlem bezendi 314b
Zemîn altunlu bir göñlek kazandı

9035 Çü zerrîn pirehen irdi zemîne
‘Arusa döndi ki irer mahremîne

Uyandı cümle-i murg-ı hoş-elhân
Dilinde her birünüñ zıkr-i sübhân

BÂB-I BEYÂN-I DA‘VET-İ MA‘ŞÛKÛ‘L-‘ÂŞIK

Bu yaña ol meh-i burc-i fesâhat
Güzin-i gevher-i bahr-ı melâhat

Ki ya‘ni hazret-i sultân-ı hûbân
Göñül gülzâr-ı içre verd-i handân

Sabâh olmuş görür ‘âlem tonanmış
Her tarafı anuñ heb ‘Adne dönmiş

9040 Turup yirinden eyler ‘azm-i gülzâr
Yüzün kim görse eyler nâle vü zâr

Getürdür yine ol iki nigârı
Ki gülşende olalar gam-küsârı

Gelüp anlar olurlar çün mülâkâ
Kılur her biri ‘arz-ı iştiyâkı

Dahı soñra olurlar ‘ıyşe meşgûl
Çün anlardur anuñ katında makbûl

Ve ba‘de yâd olup ber-kân-ı mihnet
Salarlar peyki tâ kim ide da‘vet

9045 Bu yaña ben dahı mecruh u bimâr
Tururdum intizâr-ile kılup zâr

Eger mi iy ‘acep ben kulın ol yâr
Diyüben eyler idüm dürlü efkâr

İrişdi ol nefes peyk ol hümâdan
Külâhum yüce kaytardum hevâdan

Didi iy ‘âşık-ı zâr u belâ-keş 315a
Seni da‘vet ider ol yâr-ı dil-keş

Tur imdi yukaru olgıl revâne
Ki varup irevüz ol âsitâne

BEYÂN-I KASİDE-İ SÂNÎ

9050 İşidüp bu sözi oldum ferahnâk
Bu şi‘ri okuyup kıldum yaka-çâk

KASİDE-İ SÂNÎ

Niçe bimâr olsun gel beru tîmâra yitiş
Ya niçe zehr içesin la‘l-i şekker-bâra yitiş

Yanmaga ‘ışk-ile şevkine pervâne sıfat
şeb-i zülfinde anuñ âteş-i ruhsâra yitiş

İmdi baglamayı gör dehr sanemuñ sünbüline
Ol perî zülfi bigi turra-ı tarrâra yitiş

Zâhidâ terk ide gör tûl-i emel fikretini
Cennetül ‘Adnı unut vuslat-ı dildâra yitiş

9055 Ger recâ eyler-iseñ vaslını ol pâdiřehüñ
Evvelâ cehd idüben bir hele dîdâra yitiş

‘Ârî olmag-ise maksûduñ eger kim ‘ârdan
Dün ü gün eyle talep bir büt-i’ayyâre yitiş

Terk-i ‘âr iden olur pâdişeh-i milk-i cihân
Pendü mi gûş idüben ‘ârî kuvvetüñ yâre yitiş

şöyle âzâdelik isterseñ eger serv bigi
‘ışka kul olmagiçün ol gözi mekkâre yitiş

şeb-i zulmetde niçe bir yatasın şâm u seher
Hâb-ı gafletden uyar çeřmüñi envâre yitiş

9060 Verd-i handânuñ eger var-ise dilde hevesi
Gülüñ adını unut lu‘b-le bir hâra yitiş

Zârı ko imdi eyâ dil yine bir gonca görüp 315b
Bülbül-i kudsimat[...]itmeñe gülzâre yitiş

Nola can murgını sayd eyleye ‘ankâ-yı ecel
Bir ‘amel eyle ki ta dergeh-i guffâra yitiş

Dürüşüp ‘akluñı cem‘ eyle Murâdî başuna
Niçe idesin âvâre vü bî-çâre yitiş

Anı kasd eyle bu ‘âlemde ki her hasta dili
Göresin derd-ile kalmış aña yir çâre yitiş

9065 Bugün ol gonca dehen sırrını fehm itmekiçün
Bir kemâl ehline var nokta-ı esrâra yitiş

BEYÂN-I SU‘AL HABÎB MİN AHVÂLU‘L- MA‘ŞÛK

Dahı didi kim iy bî-çâre gam-gîn
Turu gel dîde kılma şimdi nem-gîn

Gerekdür bu nefis azm eyle te‘accîl
Muhayya sohbeta ir kılma ta‘til

Revâdur bu nefes kûy-ı nigârı
Tevâfi it ku‘ayb-veş eyle karârı

Ki iresin sende hem vasl-ı nigâra
İre ta derdüñe anuñla çâre

9070 Tur imdi yokdur zât-ı hayra fermân
Dilersen buasın derdüñe dermân

İSTİMA‘ KELÂMÜ‘L-HABÎBÜ‘L-ÂŞİK[...]

İşitdüm bu sözi çün ol sanemden
Halâs oldum kamu derd ü elemden

Turu geldüm yirümeden şâd u handân

Düşüp pâyına peyküñ ez dil ü can

İrişdüm bende varup ol mekâna

Ki yire çıkdı dilber gülsitâna

BEYÂN-I[...]MA‘ŞÛKU‘L-ÂŞIK 316a

İrüp peyk itdi dildâre haberdâr

Turup karşı yürüdi ol vefâdâr

[...]ÂŞIKU‘L-HABÎB

9075 Gelür gördüm Habîb-i dilsitâni

Cemâli enver itmiş gülsitâni

Tagılup ‘aklum oldum anda bî-hûş

Özümi eyledüm kendüm ferâmûş

Dürüşüp pâyına düşdüm nigâruñ

Dahı öpeydüm elini şehriyârün

Tazarru‘lar idüben eyledüm zâra

Tevazzu‘lar idüp cânâna izhâr

Yüzüm sürdüm dahı hâk-ı rehine

Didüm irdüm habîbüm dergehine

9080 Okudum hem bu şi‘ri şâd u handân

İşidüp oldı hürrem ol hırâmân

GAZEL-İ HAMD

Didüm elhamdülillah cânâ irdüm
Neçün mürde oldum cânâna irdüm

Yaturdum derdi-ile gam hânesinde
Çü vakt oldı bu gün dermâna irdüm

Revâ sürsem yüzüm hâk-ı rehine
[...]bendesiyem hâne irdüm

Baña ‘arz itmeñüz cennete şerâyin
Çü la‘l-i çeşme-i hayvâna irdüm

9085 Revâdur derd ü hicrüm ‘arz idersem
Murâdî çünkim ol sultâna irdüm

BEYÂN-I [...]MA‘ŞÛK ‘ALÎ KALBU‘L-ÂŞIK

Görüp ahvâlüm ol yâr-ı vefâdâr 316b
Didi kim niyetsin iy ‘âşık-ı zâr

Gamundan oldu se sad pâre sadruñ
Katumda dahı bir fa‘t [...] buldı kadruñ

Anuñçün ki irmese Hakka geh lû‘lû
Delinüp bagrı ipe çekse o

Bulur mıydı bu deñlü ‘izzet ü câh
Anı gûşına asmaz idi her mah

9090 Dahı kan yutmasa la‘l-i bedehşân
Bu deñlü kıymete irmezdi iy cân

Ve hem yanmasa ateş içre altun
Sızup kâl olmasa iy kalb-i mahzûn

Tûş olmazdı añada böyle ragbet
Di imdi sende çiküp bunca gurbet

Dahı derd ü belâ vü mihnet-i yâr
Dahı bunca serencâm iy vefâdâr

Rakîb içlerin[...]kahr-ı devvâr
Cefâyı ta‘in nâdân cevr-i dildâr

9095 Çıkup irdüñ benüm hâk-ı rehüme
Cefâ vü cevr-ile bu dergehüme

Ya niçün bulmayasın sende ragbet
Di imdi kılm dahı özge özge fikret

Ne gam şimden giru cevr ü cefâyâ
Kim irdün menba‘ı mihr ü vefâyâ

Dir imdi ‘akluñı divâne olma
Unudup kendüñi mestâne olma

Beru gel idelüm zevk ü safâlar
Cefâlar gitdi uş irdi vefâlar

9100 Belâ vü gam kamusı oldı ahir 317a
Gerekdür vaslum ola saña zâhir

BEYÂN-I MUSÂHİB ‘ÂŞIKU‘L- MA‘ŞÛK

Bu sözi söyleyüp ol yâr-ı hoş-hû
Melek sîret beşer sûret perî-rû

Elüm alup eline key tutup pâl
Katına alı idüp niçe ikbâl

Oturup ‘işrete meşgul oldum
Katında ol mehûñ makbûl oldum

Unudıldı kamu cevr ü sitemler
Mübeddel oldı mihre hep elemeler

9105 Sanasın çekmedüm her giz cefâyı
Şu resme buldum ol demde safâyı

BEYÂN-I [...]MA‘ŞUK MİN HİKÂYETU‘L-ÂŞIK

Ve ba‘de didi kim iy merd-i ma‘ni
Cefâlardan nitâsın[...]şimdi ya‘ni

Biri oldu kimi hep gamdan terahdan
Göñülde eritdimi hu [...] ferahdan

Haber vir göreyim noldı halüñ
Neye ird bu demde kîl u kâlüñ

Ne çıkdüñ hem dahı bu yolda düşvâr
Yoluñı nice urdı irüp âgyâr

9110 Dahı dehrüñ nice çıkdüñ cefâsın
Ve hem gurbet evi [...]de belâsın

Kamusından bize eyle hikâyet

Bizi koyup eyle kılma şikâyet

Revâdur biz senüñ bilmek firâkuñ

Bize çün bu kadar var iştiyâkuñ

Aña göre kılavuz biz de efkâr

317b

Aña göre senüñ-le olur yâr

Di imdi bir bir eyle anı takrîr

Ne ‘arz itdü-yise heb emr-i takdîr

BEYÂN-I CEVÂB-I ‘ÂŞIKU‘L-HİTÂBÜ‘L-MA‘ŞÛK

9115 Bu sözi gûş idüp ol dilrubâdan
Didüm kalbüm berîdür her cefâdan

Çün itdüm vuslatuñdan cür‘a nûş
Giçen der ü gamı kıldum ferâmûş

Dahı her niçe kim çıkdüm ser-encâm
Beyân itdüm kamu bulınca itmâm

Nice geldi rehüme dahı âgyâr
Mufassal şerh idüp itdüm haberdâr

Ne çıkdümse heb itdüm anı takrîr
Şunu kim ‘arz idüpdür emr-i takdîr

9120 Ferâh-nâk olup itdüm derdüm izhâr
Okudum hem bu şi‘ri anda iy yâr

GAZEL-İ MEDH

Ne sümbüldür saçuñ cânâ dil ü cân oldu şeydâsı
Ne sihr itdi gözüñ gör kim başumdan aşdı sevdâsı

Ne zîbâdur ruhuñ verdi kim bûyı tutdı âfâkı
Dahı gülzâr-ı hüsn içre bulunmaz mislü hemtâsı

Yüzüñ bir şem‘vü enverdür cihânı eyledi rûşen
Boyuñ serv-i ‘anâdur irişdi çerhe belâsı

Kapuñ bir dâru‘ş-şifâdur çün bu ben mecnûnı ‘ışk irdüm
Tabîb-i cân u dil olsam nola vasluñ müdâvâsı

9125 İki ‘âlemde maksudum misâlüñdür visâlündür
Gerekmez behiştüñ hûr-ı cihânuñ hûb-ı ra‘nâsı

Nice mest-i hûmâr olmaz dil ü cân bezm-i ‘ışk içre 318a
Sunupdur cür‘asın çünkim nigâruñ la‘l-i hamrâsı

Başum top eyleyüp geldüm bugün meydân-ı ‘ışkında
Nola çevgân-ise ol mihrüñ dahı zülfî mutârrâsı

‘Azâzil fi‘li var lâ-şek rakîb-i kelb-i bed-hoda
Anuñçün bir nefes def‘ olmaz anuñ şer ü igvâsı

Murâdî virme eflâke nigâruñ âsitânını
Budur çün asitînine yapışmagın müdârâsı

**BÂB-I BEYÂN-I TESLİM-İ MA‘ŞÛKU‘L-‘ÂŞİK VE SOHBETÜ‘L-
‘ÂŞIKI Bİ‘L-HABÎB**

9130 Cevâbum gûş idüp yâr-ı dilâram
Didigü gerçi çıkmışsin ser-encâm

Hele işbu nefis irdüñ katuma
Yitişdüñ cân u dilden sohbetüme

Dahı şimden girüp sen çıkme kaygu
Ki hiç olmayırsın benden ayru

Rakîbüñ varını heb eyledüm red
İrişdi baña çünkim ‘akl-ı sermed

Senüñledür kamu emrüm bil anı
Senüñçün korınur vasluñ cinânı

9135 Dahı gam çıkme şimden girü her bâr
Kim olmuşdur senüñçün lutfum izhâr

Gice gündüz giçin imdi katumda
Revâdur olasın hidmetümde

Ne lazım gayrılar vasluma irmek
Cemâlüm mâhın özge kimse görmek

Çü sen biñ ü cân-ı dilden ‘aşıkımsın
Rehümde añladum ki sâdukımsın

Pes eyle olıncak iy yâr-ı cânı
Senüñle hürrem idem ben de cânı

9140 Revâdur hüsnümüñ bâğın temâşâ
Özüñden gayrılar kılmaya hâşâ

318b

Velî uyup rakîbe eyledüm yâd
Kapumdan sürüben iy yâr-ı dilşâd

Hataları itsem her ne kim itdüm
Yañılmak-ile yañlış yola gitdüm

Hata iş çü bildüm bu ûmûrî
Anuñçün böyle itdüm biz-zarûrî

Hele irdüñ katuma zâr u bîmâr
Yine vaslından irer saña tîmâr

9145 Gider kayguyı çikme imdi gussa
Çü vaslumdan irişdi saña hissa

Baña ol ‘ömrüñ oldugca musâhib
Dahı ol gülüşin hüsnüme sâhib

Visâlüm ya gınuñ[...] ol ya ya gabını
Tasarruf kıl nice isterseñ anı

Dahı dir lale nerges verd-i handân
Gehi şeftalü ayva sîb ü reyhân

Senündür çünki bâg istedüğüñ al
Neye kim kalb-i pâkuñ ola meyyâl

9150 Anuñçün kimseye kılma hıtâbı
Kıl anı sâle [...] kılmazlar ‘itâbı

Bu resme çünki ‘arz itdü visâlin
Temâşâ eyleyüp bâg-ı cemâlin

Du‘âlar eyleyüp ol şehriyâra
Şükürler itdüm ol perverdigâra

Şükürler eyleyüp Bâri Hüdâ’ya
Tazarru‘lar iderdüm diler bâya

Dahı biñ cân u dilden eyleyüp zâr
Münâcât eyledüm ol Hakk’a tekrâr

BEYÂN-I [...]

9155 Didüm iy Hâlık-ı eşya u ‘âlem 319a
Senüñ emrûñle zinde cin ü âdem

Baña lutf eyleyüp kılduñ ‘inâyet
Aña irdüm ki maksûdumdı ‘âyet

Velî bu fânidür bulmaz bekâyı
Nasîb it vasluña âhir likâyı

Nice kim buldum ol mehden visâli
Müyesser kıl neye anda cemâli

Du‘âmı eyledüñ çün bunda makbûl
Bu kez oldum cemâlüñ o meh meşgûl

9160 Yine andan da sayarub kılma mahrûm
Habîbüñ hürmetine eyle merhûm

‘Atâñuñ hod bize yokdur kıyâsı
Velî bu def‘ada bu alıtması

Müyesser kıl kabûl idüp recâyı
Kapuñdan özge yirde kılma câyı

Münâcât eyleyüp bu resme bâri
Giçürürdüñ hayli müddet rûz-igârı

İrerdüm vasl-ı yâra şâd u handân
Katından gitmeñe komazdı bir ân

9165 Bu üslûba giçürdüñ rûzigârı
Bihamdillah ki buldum vasl-ı yârı

BEYÂN-I[...]

Âlâyı mesken-i ‘ışkuñ mukîm
Belâ u mihnetüñ yâr-ı kadîmi

Dahı gurbet ilinüñ zehrini içmiş
Mecâz-ı ‘ışkı içinde ‘ömri çikmiş

Ki ya‘ni iy dil-i bîmâr u haste 319b
Mecâz-ı mihre olan boynı beste

Ne bulduñ iy ‘acep râh-ı hevâda
Ki kalduñ tâ ebed işbu hevâda

9170 Gel imdi kıl ferâgat bu ‘amelden
Ne assı kişi tûl-i emelden

Mahabbet eyler iseñ Hakk’a eyle
Ne söz nazm itsüñ anı anda söyle

Anuñçün nâle kıl hem cân u dilden
Dirig itmegele anı kim elden

Eger kim cân u dilden idesin zâr
Seni mahrum idüben kılmaz evkâr

Anı fehm itmedük mi dahı Bârî
Kılurduñ ol meh için âh u zârî

9175 Dimezdüñ kim irem ol şehriyâra
Velî hâcet dilerdüñ bir karâra

Gör âhir nice kıldı anı makbûl
Seni kendü getürdi yâr-ı ma‘kûl

Kişi bir nesne idinse efkâr
Yoluna varup anuñçün eylese zâr

Virür anı aña ol zât‘ım için
Bu resme ola lutfi ol Hakk’uñ çün

Neçün olmayasun vaslına tâlib
Neçün olmayasun emrine râgıb

9180 Tutacak yol budur gayrı gözetme
Varup her bir melek-rûya göz itme

Sızaram [?] sende var bir nükte ‘irfân
Anuñçün bu kadar eylesün efgân

Yiter imdi saña bunca işâret
Hemândur ‘ârife bunca beşâret

Di imdi dut benüm pendüm gönülden 320a

Dilerseñ cevherüñ çıkmaya elden

O kim ‘âkıldur itmez gayrı gussa

O kim kâmildür andan ala hisse

9185 Temâm olsun kitap da bu arada
Çün oğlan dogdı muhtâc oldı ada

Pes ismi de mahabbet nâme konsun

Kamu ‘ışk ehl içinde okunsun

Ola kim andan alanlar nevâle

Benümçün bir du‘a ide havâle

Umaram anuñla şâd olam ben

Gamından düzahun âzâd olam ben

BÂB-I BEYÂN-I TÂRİH-İ KİTÂB-I MAHABBET NÂME

Dokuz yüz dahı kırkaltıncı yılda

Temâm oldı kitap da düşdi elden

9190 Dahı hem gurre-i mâh-ı recebde

Yazılması nihayet buldı şebde

Sekiz yıl çıkmışem andan serencâm

Umaram hoş giçe bâki eyyâm

Velî nazmeyledüm bir ayda anı

Mufassal cevr-i yâr-ı dilsitânı

Visâle ırmeyince itmedüm yâd
Yazılmadık dil olmadı âbâd

Çü bülbül görmeyince verd-i handân
Kılup feryâd u zârı itmez efgân

9195 Pes irdüm ben de hüsn-i gülistâna
Revâ bu başlayam âh u figâna

Hem irişmese tûtî teng-i kanda
Kelâm idüp dahı itmezdi hande

İrişdüm bende kand-i la‘l-i yâre 320b
Gelüp âgâza düşdüm medh-i yâre

Cemâlin vasf idüp itdüm beyânı
Velîkin söyledüm nazm-ile anı

Elümden geldügince idüp efkâr
‘Ayân itdüm ki ‘ışk itmiş anı kâr

9200 Didüm fazl-ile târih aña hem
Revân fehm oluna kalmaya mübhem

Anuñçün eyledüm târih-i aña da
Okundukda biline her yañada

BÂB-I BEYÂN-I İKRÂR-I NOKSÂNÜ‘L-ÂŞIK U BELÂ İ‘TİZÂR

Getürdüm gerçi derdüm dâsitâna
Feemmâ görne direm dûsitâna

Şu yirdeki(mim kef) okunduña nazm ola gûş

Niçeler ideler anuñla dil hûş

Bilürem vardur nazmında noksân

Anı fehm eyleyüp kim itse iz‘ân

9205 Tashîh ide muhassal ol hatâyı

Bula ol kes dahı hakdan atâyı

Hatalarla çü yazdum bu kitâbı

Görüp kılmayalar baña ‘itâbı

Tasih ide bulup kim bir hatâyı

Bula hakdan recâ bu on atâyı

Benüm eksüklügüme kalmaya ol

Anuñçün bed-du‘âya bulmaya yol

Garez bundan kişiye bir du‘âdur

Di imdi sen dahı lutf it añadur

9210 Bilürem emrü mi ben külli noksân

‘Anâdur her işüm südümde [?] hüsrân

Ki zirâ ben ‘acep divâne oldum

321a

Dutuşdum ‘ışk-ıla pervâne oldum

Hemân mecnûn bigi sahraya düşdüm

Çün âhu çeşm için sevdâya düşdüm

Beyân gözleyin mecnûn u şeydâ

Kıla mı hiç hatâsuz nazmı peydâ

Bilürem yok hatâsına nihâyet
Hatâdur her sözüml bulınca gâyet

9215 Kıla vakıf olanlar anı ma'zûr
Çü kıldum hâlümü ben bende mezkûr

Şu kim eksükligin fehm itse bâyük
‘Îtâb itmeklik olmaz aña lâyük

‘Atâlar eyleyüp işbu kitabı
Tasih ideler itmeyüp ‘itâbı

Bula tâ kim kütüpde intihâyı
Okuyup diñleyen ide du‘âyı

Recâ itdügüm ancak bir du‘âdur
Du‘âdan gayrı söz külli hebâdur

9220 Pes eyle olsa iy kân-ı mea'nî
Neçün kılmayasun buhl idüp anı

Hüdâ rahmet kıla ol şahsa her bâr
Du‘â ide benümçün bunda iy yâr

Diye kim rahmet itsün aña Bâri
Habîb-i Hakk ola anuñda yârı

BÂB-I BEYÂN-I [...]

Ne direm işit imdi yine anı
Biraz benden yaña tut gûş-ı cânı

Beyân idem işin sâhib-kemâlûñ

Er-isen añla remzin bu hisâlûñ

9225 Şular kim ma'rifetdür itdi tahsîl 321b
Pes oldı her cihet nefsinde tekmiñ

Bakarlar her kemâlûñ hissesine

Kulag urmazlar ayruk kıssasına

Dahı olmazlar il 'aybına nâzır

Me'ârifde olurlar gerçi hâzır

Ve hem ol 'aybı kim iz'ân iderler

O bed-hûya yine ihsân iderler

Kılup tevcih hayr-ıla merâmın

Tasihe [?]irgörürler her kelâmın

9230 Hem ehlullah işin eyle ider nasb
Takarrub işbu vech-ile olur kesb

Anuñçün emri bu sâhib kemâlûñ

Özüñde eyle it varsa kemâlûñ

'Ayub açmak şu bir merdâre beñzer

Açanlar cife yir bed-kâre beñzer

Erenler içrek key añla budur yol

Hakikat bezmine ki irmek diler ol

Varuben eyle itsün olda hâlin
Değişsün hâle dilde kîl u kâlin

9235 Dahı çokdur işi sâhib kemâlûñ
Velîkin var makâmı her makâlûñ

Yaraşmaz bu mehalde ki ola takrîr
Anuñçün itmedüñ bu bâba tahrîr

Garaz ‘aybın görüben bu kitâbuñ
‘Atâ olaydı yirine ‘itâbuñ

Anuñçün bu kadar kıldum beyânı
Mahaline göre itdüm ‘ayânı

Kamu güneş-ile sorarsañ ger anı
Me‘ârif bahrinüñ yokdur kerânı

9240 Kemâl u ma‘rifet deryâya beñzer 322a
Tuş olmak aña bir yagmaya beñzer

Alursın götürü bildükce esbâb
Kalanın dahı irüp alur ahbâb

Velî sen yüklenebildikce alduñ
Şu deñlü kim dilerdüñ anı bulduñ

Yirine bakmaduñ var mı dahı yok
Dakâmaduñ eger azu eger çok

Veya gördüñ mekânın niçe mâlüñ
Ve illâ yok götürmege mecâlûñ

9245 K c k yitd n kadardır aldugun da
Nasip olandur ancak buldugun da

Velî yok ma‘rifet bahrına g yet
Kimesne bulmadı a a nih yet

Muhassal kıssadan al sen de hisse
Yime var y ri yok yire gussa

Garez neyd gini hod kılduk i‘l m
Ne h cet ya kılav z dahı ikd m

Mufassal idevüz z yid kel mı
Kit b bulmaya andan ihtit mı

9250 Tem m olsun kit b irs n mur da
Vel kin bir sözüm var bu arada

Eline ala kimkim bu kit bı
Görüp noksanın itmeden ‘it bı

Diyekim rahmet ide a a Allah
H d  bi  rahmet itsün a a her g h

Bu tafsil t  kim heb kıldum izh r
Mur dum bir du‘ dur andan iy y r

Du‘  ide dil u c n-ile bir kul
Umaram Hakk Te‘ la ide makb l

9255 Anu -ile bulam ben bende rahmet
İdem derg h-ı Hakk’a kesb-i kurbet

322b

İkilik gide hâsıl ola vahdet
Çikilmez dahı soñra anda zahmet

İrer hem ol resûlinden şefâ‘at
İrişüp kân-ı rahmetden ‘inâyet

İrer ol hûn-ı rahmetden yagma
Tariki ugramaz nâr-ı cehime

Bulur her gussadan künc-i halâsı
Bulur dergâh-ı Hakk’da ihtisâsı

9260 Alur ol bir makâm-ı vahdet-âmiz
İkilik suretin görmez o hergiz

Bu bende umaram anı benâ-gâh
‘Atâ idüp murâdum vire Allah

Anuñçün dürişdüm bu kitâba
Sebeb ola kim irem bir sevâba

Hiç anuñ rahmetinüñ yok girânı
Dükenmez niçe bezl itse ger anı

Heb anı bilüp idemez recâlar
İrişe bula rahmet gedâlar

9265 Çün olmaya o bahre hadd u pâyân
Neden ummaya andan bir insan

Bu dürlü lâyık olan aña râci
Dahı hem tâlip u tâmi‘u nâci

İre tâ kim bize de hisse andan
Yazup şerh itdügüm bu kıssa andan

Umaram iriſe andan nevâle
Baña da ola ol hûndan havâle

Recâ idüp anı ben bî-nevâda
Ser âgâz eyledüm işbu hevâda

9270 Dahı yok rahmetinden gayrı matlûb 323a

Talep idem idinüp anı mahbûb

Pes ancak rahmet u vahdetden ‘inâyet
Muhammed hazretinden de şefâ‘at

Bulardur umduğum pes tâlip olup
Gice gündüz bu medhe râgıp olup

Pes eyle umup itdüm key[?] eger kem
Sözüm kat‘oldı uş Allah u âlem

4.2. SONUÇ

16. yy. divan şairlerimizden Seyyid Murâdî'nin Divanı'nın 154b-323a arasındaki son bölümü çalıştık. Eserin ilk 155 varaklık bölümünde münacat,tevhid,naat, dini konuların anlatıldığı bablar, dört halife ve padişah ile devlet büyüklerine yazılmış kasideler bulunmaktadır.

Bizim çalıştığımız bölümde ise bir aşk mesnevisi bulunmaktadır. Bu mesnevi yer yer kesilerek konuya uygun şekilde gazeller, kasideler ve murabbalar konulmuştur. Bazı gazel ve kasidelere başlarken "beyan" başlığı altında tek beyitlik açıklamalar vererek gazele veya kasideye geçer. Bazı gazellerin başlığını "gazel-i murabba" olarak verir. Bu gazel-i muabbalardan bazısı gazel bazısı murabba şeklinde dörtlük olarak nazmedilmiştir.

Eserin genel nazım birimi mesnevî'dir ve kalıbı mefâ'îlün/ mefâ'îlün / fâ'îlün'dür.

Eser konu itibarıyla ilâhi aşkı anlatır. Tamamen tasavvufi bir bakış açısıyla yazılmıştır. Yazarı için mutasavvıf bir şairdir denilebilir.

Aşk mesnevisi (muhabbetname) mecâzî bir aşkı anlatıyor gibi görünse de bu sembolik bir anlatımdır. İçerisinde ruh, göz gibi nesnelere canlandırılmış ve konuşurulmuştur. Mesnevî'nin içerisinde birkaç kişi bulunur; bu kişiler sombol şahıslardır ve hepsinin tasavvufta ve divan edebiyatındaki aşk şablonunda bir karşılığı vardır.

Mesneviyi baştan sona incelediğimizde bir yanıla da mürid-mürşid ilişkisinin açık bir örneğini görürüz.

Eser dili bakımından kolay anlaşılır niteliktedir. İçerisinde Farsça ve Arapça kelime ve tamlamalar bulunsa da bunlar anlamı çok fazla kapatacak nitelikte ağır değildir. Eserinde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaları kullanması bize hayatı ve eğitimi hakkında hiçbir şey bilmediğimiz Seyyid Murâdî'nin tahsilinin medrese düzeyinde olabileceğini düşündürür.

Murâdî kitabın sonunda eseri için sekiz yıl emek verdiğini, bir ay gibi kısa bir sürede nazma çektiğini anlatır(vr.320a/9191-9192). Ayrıca H. 946 recebinde bir

gece vakti bitirdiği (vr. 320a/9189-9190) kitabının adını *Muhabbetnâme* koyduğunu yazar (vr. 320a/9186).

Eser tek nüshadır ve müellifin başka bir eseri de elimize ulaşmamıştır. Çalıştığımız divanda ise başka bir telif, tercüme ya da farklı bir konudaki eserine atıf yapmamış veya bir başka eserin varlığından haberdar etmemiştir.

Şairimiz eserde kendisinden, hayatından bahsetmez. Onun nerede doğduğu, nerele olduğu, nasıl bir tahsil gördüğü, ne işle meşgul olduğu gibi ayrıntıları bilmiyoruz. Tezkireler, edebiyat tarihleri ya da hal tercümelerinde kendisine dair bir bilgi bulamadık. Muradî'nin gerçek adını bilmiyoruz. Sadece seyyid olduğuna dair bilgiyi eserin ilk kısmındaki bir beyitten alıyoruz. www.

Eserden çıkardığımız karineler yoluyla söyleyecek olursak şairimiz iyi bir medrese tahsili almış olmalı ya da şeyhlerden birinden dinî ilmleri ve Arapça ile Farsça'yı öğrenmiş olmalı; zira Arapça ve Farsça'nın yanında sağlam bir Kur'ân, hadis ve itkadî konular bilgisine sahip olduğu açıktır. Ayrıca özellikle Arapça'yı kitap tercüme edecek hatta özetini yapacak kadar iyi bilmiştir çünkü kitabının başındaki dinî konularla ilgili bölümleri *Kuşeyri'nin Risalesi*'nden tercüme ettiğini söyler. Bunu söylerken de kitabın Arapça olduğunu belirterek “lafz-ı Arab'dan tercüme ettim.” demiştir.

Bundan başka derin tasavvufî konulara vakıfıyetiyle dikkati çeker. Özellikle tasavvuf erkânı, âdâbı, mürit-mürşid ilişkisi gibi konulara bize bir tarikata intisab ettiğini hatta postnişin olduğunu düşündürtecek kadar vakıftır.

Eserin ilk bölümünde devrin padişahı Kanunî ve Lütfü Paşa'ya yazılan kasidelerden dolayı bu eserin ya Kanunî'ye ya da Lütfü Paşa'ya sunulduğunu düşünüyoruz.

Eseri konu ve şekil olarak inceledikten sonra içerisinde sadece ayın, nazal nun ve hemzeleri gösterecek biçimde latinize ettik; transkripsiyon kullanmadık.

Bu tezimizle Seyyid Murâdî'nin elimizdeki bu tek eserini edebiyatımıza kazandırmaya çalıştık.

4.3. KAYNAKÇA

ETÖZ, Abdülkadir (Çevrimiçi) <http://www.frmtr.com/islam-ve-insan/1823687-buharadan-bursaya-emir-sultan.html>, 7 Ekim 2009.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi.

GÜNDÜZ, Şinasî, **Din ve İnaç Sözlüğü**, Vadi Yay., 1998.

KONEVÎ, Sadreddin, **Esmâ-i Hüsnâ Şerhi**, terc. Ekrem DEMİRLİ, İz Yayıncılık, 2004.

SARAÇ, Yekta, **Osmanlı'nın Şiiri**, 3F Yayınevi, 2006.

ULUDAĞ, Süleyman, **Kuşeyrî Risalesi**, Dergah Yayınları, 1999.

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasvvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabalcı, İstanbul, 2001.